

ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

นางสาวสุชาดา วสุธาร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

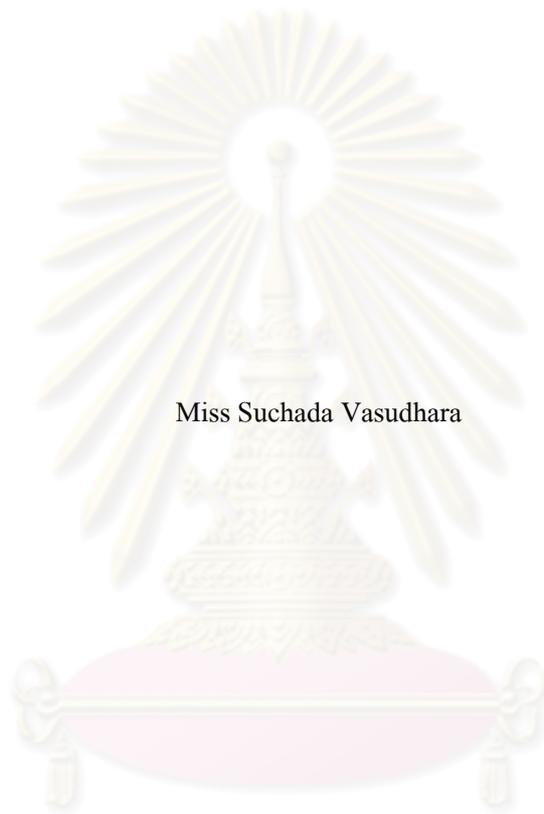
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

KAMMA ADJUSTMENT AS A BELIEF IN PRESENT THAI SOCIETY

Miss Suchada Vasudhara

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Buddhist Religion Studies

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

โดย

นางสาวสุชาดา วสุธาร

สาขาวิชา

พุทธศาสนศึกษา

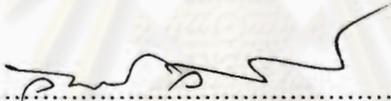
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

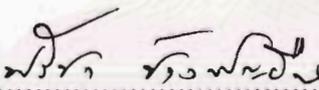
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช้างขวัญยืน

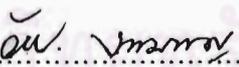
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อิววิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิศทเวทย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช้างขวัญยืน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิชระ งามจิตรเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุชาดา วสุธาร : ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. (KAMMA ADJUSTMENT AS A BELIEF IN PRESENT THAI SOCIETY) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช่างขวัญยืน, ๑๘๕ หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจความหมายของการแก้กรรมและสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตามทฤษฎีของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี รวมทั้งนักวิชาการทางพุทธศาสนาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์ทฤษฎีของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธีเกี่ยวกับความหมายของการแก้กรรมและสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม และความเห็นของนักวิชาการบางท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้กรรม

ผลการวิจัยพบว่าการแก้กรรมที่ใช้กันอยู่มีหลายความหมาย คือ

๑. การแก้กรรมเก่า ในความหมายว่าลบล้างกรรมที่ทำไปแล้วนั้นไม่สามารถทำได้
๒. การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้วิบากกรรมให้บรรเทาลง สามารถทำได้
๓. การแก้กรรมใหม่ ที่หมายถึงการปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น สามารถทำได้

ผู้ทำพิธีมีสาเหตุที่เชื่อเรื่องแก้กรรมจากประสบการณ์ชีวิต และรู้จากญาณในการปฏิบัติ ในส่วนผู้ร่วมพิธี สาเหตุที่เชื่อเรื่องแก้กรรมเป็นเพราะเชื่อว่าผู้ทำพิธีสามารถบอกกรรมได้และมีหนทางแนะนำวิธีแก้ไขให้ดีขึ้นได้ แม้ว่าวิธีการบางอย่างที่แนะนำจะไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนา อยู่บ้าง แต่มองภาพรวมแล้วก็ไม่ขัดกับพระไตรปิฎกในแง่ที่ว่า มีเจตนาเพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และประเด็นสำคัญคือ ทุกแห่งที่ศึกษาล้วนให้ความสำคัญที่ใจเป็นหลัก คือให้แก้ที่ใจก่อน โดยให้ยอมรับและสำนึกในกรรมที่ทำไว้ แล้วจึงสอนให้ละเลิกการกระทำที่ไม่ดีนั้นเสีย และสอนให้กระทำกรรมดีมาก ๆ เพื่อลดแรงของวิบากกรรมไม่ดีที่จะส่งผล

สาขาวิชา...พุทธศาสนศึกษา.....

ปีการศึกษา.....๒๕๕๑.....

ลายมือชื่อนิสิต.....สุชาดา วสุธาร.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....ปรีชา ช่างขวัญยืน.....

5080228322 : MAJOR BUDDHIST RELIGION STUDIES

KEYWORDS : KAMMA ADJUSTMENT / BELIEF / THAI SOCIETY

SUCHADA VASUDHARA : KAMMA ADJUSTMENT AS A BELIEF IN PRESENT
THAI SOCIETY. ADVISOR : PROFESSOR EMERITUS PREECHA
CHANGKHWANYUEN, 189 pp.

This thesis aims to study a belief in Kamma adjustment according to the view of ritualists and participants of Kamma adjustment rituals in order to analyze the effects of this belief on Buddhism in Thai society. This research is a qualitative research, conducted by interviewing ritualists and participants of Kamma adjustment rituals to find the meaning of Kamma adjustment and their reasons for such belief, and inquiring some academics about this subject as well as issues related to Kamma adjustment.

The research has found that

1. Kamma adjustment as the destruction of the previous action is impossible.
2. Kamma adjustment as the ease or improvement of the Kamma effects is possible.
3. Kamma adjustment as the improvement of actions is possible.

The ritualists believe in Kamma adjustment because they have direct experiences and special insight. There is a belief in Kamma adjustment because the participants believe that ritualists are able to indicate the Kamma and thus suggest ways to improve it. Some of these ways may not be directly relevant to the Buddhist Principle; however, as a whole, they are not in conflict with the Tipitaka in that they intend to disseminate Buddhism. The important point is that all the rituals studied emphasize the significance of the mind-the adjustment has to start with the adjustment of the mind, accepting and becoming aware of the previous Kamma. After that, lessons will be taught to participants to make them refrain from doing bad deeds. Instead, they should do good deeds to alleviate the negative impact of their bad deeds.

Field of Study : Buddhist Religion Studies .....

Academic Year : 2010 .....

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

Suchada Vasudhara

Preecha Changkhwanyuen

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบระลึกถึงพระพุทธรูปองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงประกาศศาสนาให้แก่ชาวโลกได้มีที่พึ่งที่ระลึก ขอกราบพระรัตนตรัย พระไตรปิฎก และพระธรรมทั้งหลายที่มีไว้ให้ผู้วิจัยได้ศึกษา และขอกราบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในโลกและ ณ สถาบันแห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ปรีชา ช้างขวัญยืนไว้ ณ ที่นี้ในความกรุณาอ่านงานวิจัยที่เขียนและแก้ตลอดเวลาที่ผ่านไปด้วยความอดทน และให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยด้วยความเมตตาตลอด กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุม อังกูโรหิต, ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์, อาจารย์สมพรนุช ตันศรีสุข และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความเมตตาแก่ผู้วิจัยมาตลอดเวลาในการศึกษา และกราบขอบพระคุณอาจารย์กรรมการสอบทุกท่านที่กรุณาสละเวลามาให้ความรู้แก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และได้กรุณาให้ข้อมูลในงานวิจัยเล่มนี้ซึ่งดิฉันไม่อาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด จะขอเอ่ยนามเป็นบางท่าน - พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, พระมหาบัญชา ปุณฺณมโฆ, แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, อาจารย์รังมี สุทนต์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิต, คุณนรภัทร - เจ้าหน้าที่ผู้กรุณาช่วยสัมภาษณ์แม่ชีแทนผู้วิจัย และขอบพระคุณผู้ร่วมพิธีทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือให้ข้อมูลต่าง ๆ น้องชาย พี่สาวและน้องบีม ที่ช่วยเรื่องข้อมูล พี่ชัชวีร์ กันไพบรีย พี่สาวผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุข เป็นกัลยาณมิตร คอยดูแล รับส่ง ทั้งเดือนสติ และให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ไว้ ณ ที่นี้ ที่กรุณาอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการศึกษาทั้งหมดและให้พลังใจตลอดมา คุณพ่อผู้ปลุกฝังให้ความรู้ทางพุทธศาสนาตั้งแต่ยังเด็กจนดิฉันได้หันมาสนใจศึกษาพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเช่นในทุกวันนี้

คุณความดีใด ๆ จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอถวายเป็นพุทธบูชาและอุทิศแก่คุณพ่อคุณแม่ พี่น้อง,ญาติทั้งหลาย, ท่านผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาช่วยเหลือให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี และขออุทิศให้แก่ทุกชีวิตในสังสารวัฏ หากมีความบกพร่องประการใดในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดิฉันขออภัยไว้ ณ ที่นี้ ขอให้ทุกท่าน พัฒนาตน หรือแก้กรรมตามหลักพุทธศาสนาด้วยปัญญา กิดดี ทำดี มีที่พึ่งของจิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๔ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย	๕
๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑.๑ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องกรรมในพระไตรปิฎกและอรรถกถา.....	๗
๒.๑.๒ กรรณฐานตามแนวพระไตรปิฎก.....	๒๑
๒.๒ วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๔
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๒
๓.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร.....	๓๒
๓.๒ การวิจัยภาคสนาม.....	๓๓
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๔๐
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐
๔ ผลการวิจัย.....	๔๑
๔.๑ ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน	๔๑
๔.๒ สาเหตุและประเด็นที่เกี่ยวข้องของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทฤษฎี ของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี	๔๒

๔.๒.๑	ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” และคำตอบปัญหาว่า กรรมแก้ได้หรือไม่.....	๔๓
๔.๒.๒	สาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทฤษฎีของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี	๔๘
๔.๒.๓	ผู้ทำพิธีสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร.....	๕๕
๔.๒.๔	หากการปฏิบัติกรรมฐาน การสะเดาะเคราะห์ หรือการแก้กรรม แบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้ คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้นหรือไม่.....	๖๑
๔.๒.๕	การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม การแก้กรรม การสะเดาะเคราะห์ บังสุกุลเป็น เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือขัดแย้งกับการ ส่งผลของกรรมในเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่.....	๖๑
๔.๒.๖	การแก้กรรม ได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบัน	๖๖
๔.๓	จุดมุ่งหมายและรูปแบบของการแก้กรรม	๖๗
๔.๓.๑	จุดมุ่งหมายของการแก้กรรมของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี	๖๗
๔.๓.๒	รูปแบบของการแก้กรรม	๖๗
๔.๓.๓	เงื่อนไขของความสำเร็จของการแก้กรรม.....	๘๔
๕	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๘๗
๕.๑	สรุปผลการวิจัย.....	๘๗
๕.๒	วิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนา ในสังคมไทย.....	๕๐
๕.๒.๑	ผลกระทบต่อคำสอนในพุทธศาสนา.....	๕๐
๕.๒.๒	ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต	๕๑
๕.๒.๓	ผลกระทบต่อเผยแพร่คำสอน	๕๓
๕.๒.๔	ผลกระทบต่อการศึกษา.....	๕๔
๕.๓	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๕๕
	รายการอ้างอิง	๕๖
	ภาคผนวก	๑๐๐

ภาคผนวก ก	๑. ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์.....	๑๐๑
	๒. ตัวอย่างบทสัมภาษณ์.....	๑๐๕
ภาคผนวก ข	๑. ข้อมูลสัมภาษณ์พระผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดสร้อยทอง.....	๑๑๑
	๒. ข้อมูลสัมภาษณ์ ดร. แม่ชีทศพร เทวาพิทักษ์ธรรม	๑๑๕
	๓. ข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง กรรมของผู้ทำพิธี คือ พระเทพสิงหนุรอาจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นลักษณะคำถาม-คำตอบ	๑๒๔
ภาคผนวก ค	๑. ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีกรรมที่วัดพิชยญาติการาม.....	๑๓๐
	๒. ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้สะเดาะเคราะห์วัดสร้อยทอง.....	๑๔๒
	๓. ตัวอย่างผู้ร่วมพิธีวัดอัมพวัน	๑๕๐
ภาคผนวก ง	ข้อมูลสัมภาษณ์นักวิชาการสอนพุทธศาสนาที่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๖๒
ภาคผนวก จ	คำบรรยายเรื่องพิธีกรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) วัดญาณเวศกวัน นครปฐม วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๕	๑๗๘
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๑๘๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

สำหรับพระไตรปิฎกที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. วินัยปิฎก มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐
ม.ม.	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาส	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓
สั.ส.	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๕
สั.สพ.	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สพายตนวรรค	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๘
สั.ม.	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๙
อง.เอกก	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๐
อง.จตุกก	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๑
อง.ปญจก	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒
อง.ทสก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๔
ขุ.อุ.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕
ขุ.ชา.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๗
ขุ.อป.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน	พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๓

วิธีการอ้างอิงพระไตรปิฎก แสดงอักษรย่อ เล่มที่ / ข้อที่ / หน้าที่ เช่น ที.ม.๑๐/๔๐๔/๓๓๘.

คือ สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อ ๔๐๔ หน้า ๓๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนส่วนใหญ่มักจะเชื่อเรื่องกรรมและสนใจเรื่องกรรมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ความเชื่อเรื่องกรรมที่เข้าใจกันส่วนใหญ่นั้น มักจะหมายถึงกรรมในแง่ที่เป็นกรรมไม่ดีในส่วนตัวเดียว พอมีเรื่องไม่ดีเข้ามาในชีวิต ดวงไม่ดี มีความทุกข์ หรือมีปัญหาอะไรเข้ามาในชีวิตก็ตาม มักจะโทษว่าเป็นเพราะกรรมเก่า เคยทำกรรมเอาไว้จึงต้องมาประสบกับเรื่องแบบนี้ ชีวิตแบบนี้ แล้วก็ปล่อยไปตามยถากรรม ปล่อยไปตามบุญตามกรรม หรือก้มหน้ารับกรรมไป เพราะเชื่อว่า ไม่สามารถแก้ไขได้ หรือยอมง่ายกว่า ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงกรรมใหม่ตามหลักของพุทธศาสนา ที่สอนให้เราพัฒนาตน ที่หมายถึงเปลี่ยนแปลงการกระทำ หรือพฤติกรรมของตนเอง ทั้งทางกาย วาจา และใจ ให้ดีขึ้น ไม่ปล่อยให้ไหลไปตามอารมณ์ที่ปรุงแต่งอยู่ตลอดเวลา ตาเห็นรูป ใจก็คิดทันที สวย ไม่สวย ชอบ ไม่ชอบ หูได้ยินเสียง ถ้าถูกใจก็คิดว่าเป็นคำชม ถ้าไม่ถูกใจก็คิดไปว่าเป็นคำตำหนิ เพราะคนส่วนมากไม่ค่อยหันมามองตนเอง ไม่ค่อยโทษตนเอง จึงโทษคนอื่น สิ่งอื่นอยู่เสมอ และคนเหล่านี้ก็มักจะแก้ไขตนเองไม่ได้ แต่เมื่อไหร่ที่เราหันมามองตนเอง และฝึกที่จะพึงจิตของตนเอง ไม่พึ่งพาผู้อื่น สิ่งอื่น ค้นหาที่พึ่งให้จิตตนเองเมื่อไหร่ ความสุขที่แท้จริงของชีวิตก็จะค่อย ๆ เกิดขึ้นให้ผู้นั้นสามารถรับรู้ได้ด้วยใจของตนเอง เพราะการพึ่งพาตนเองได้ในพุทธศาสนานั้นไม่ได้หมายถึงเพียงแค่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ แต่หมายรวมถึงการมีที่พึ่งแห่งจิตด้วยนั่นเอง

หลวงปู่ฝั้นท่านเคยกล่าวในเรื่องนี้ว่า “ใครทำจิตสงบได้ สิ่งชั่วร้ายจักสลายไปเอง...จิตสงบได้ที่พึ่ง พึ่งได้เป็นไงเล่า ทำจิตให้เบา ก็เบา ทำจิตให้สบายก็สบาย ทำจิตให้ว่างก็ว่าง นี้เรียกว่าพึ่งได้ พึ่งไม่ได้เป็นไงล่ะ ทำจิตให้เบาก็ไม่เบา ทำจิตให้สบายก็ไม่สบาย ทำจิตให้ว่างก็ไม่ว่าง นี่พึ่งไม่ได้”^๑

เมื่อมีความทุกข์ คนส่วนมากจะพยายามดิ้นรนไขว่คว้าหาที่พึ่งนอกตัว หรือที่พึ่งภายนอกอยู่เสมอ ด้วยการปรึกษาปรับทุกข์กับผู้อื่น เพื่อระบายความทุกข์ หรือให้ผู้นั้นช่วยคิดวิธีแก้ทุกข์ หรือแก้ปัญหาให้ หรือไม่ก็อาจไปหาหมอดู ไปสะเดาะเคราะห์ ทำบุญ หรือไปปฏิบัติธรรม ทั้งนี้

---

^๑ อนัตตา (นามแฝง), เสียงแห่งความสงบ (กรุงเทพฯ: ๒๑ เซ็นจูรี, ๒๕๓๓), หน้า ๑๖.

แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละบุคคลที่จะเชื่อ หรืออยากใช้วิธีไหนแก้ปัญหา เพื่อที่จะหนีให้พ้นจากทุกข์ที่ตนเองกำลังได้รับ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดก็คือเจ้าตัวของคนที่กำลังมีความทุกข์อยู่นั่นเอง โดยเฉพาะสาเหตุที่ทำให้ในปัจจุบัน เมื่อกำหนดสติจนระลึกได้แล้วเพราะเคยทำไม่ดีอะไรไว้ เคยเบียดเบียนใครเมื่อถึงเวลาย่อมต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้น ก็ต้องทำใจให้ยอมรับอย่างสงบและแก้ไขที่ปัจจุบันไม่ทำอกุศลกรรมเพิ่ม เพื่อผลดีในอนาคต ส่วนในเรื่องวิบากกรรมหรือผลกรรมที่เคยทำไว้ในอดีตชาติผู้ที่จะสามารถรู้ได้ก็คือผู้ที่มีญาณหรือปฏิบัติจนได้ญาณสามารถรู้ได้ว่าผลกรรมที่ทำให้ได้รับความทุกข์อยู่นั้นเป็นเพราะกรรมใด และควรแก้ไขอย่างไร

ความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมเป็นเรื่องสำคัญในพุทธศาสนา เพราะมีผลต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและบุคคลอื่น ดังที่ปรีชา ช่างขวัญยืนได้กล่าวไว้ว่า

“ถ้าไม่เชื่อเรื่องกรรม ก็ไม่เชื่อเรื่องความดีความชั่ว บาปบุญคุณโทษ ถึงจะเชื่อเรื่องความดีความชั่วก็ไม่สำคัญต่อชีวิตมากนัก ความเชื่อเรื่องกรรมทำให้ผลของกรรมช้วน่ากลัว และผลของกรรมที่น่าปรารถนา ทำให้แยกการทำดีทำชั่ว แยกบุญแยกบาป และแยกคนดีคนชั่วด้วยกรรมของเขา ไม่ว่าจะเป็ฃกายกรรม วชิกรรม มโนกรรม ทำให้คนดีมีความละอายแม้เพียงคิดจะทำชั่ว เทียบกับคนชั่วที่ทำชั่วโดยเจตนาแล้วก็ต่างกัน ไกลไปคนละขั้ว กรรมน่ากลัวกว่ากฎหมายเพราะตั้งทนายไม่ได้ หลอกไม่ได้ สร้างหลักฐานเท็จไม่ได้ และมีความบกพร่องของศาลและกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ เป็นความยุติธรรมที่ยุติธรรมที่สุด กรรมทำให้มั่นใจได้ว่าทำดีไว้จะ ได้รับผลดี ไม่มีอุปสรรค ไม่มีอำนาจใดขัดขวางได้ ไม่มีการได้โดยบังเอิญ หรือโดยหลอกหลวงแย่งชิง ไม่มีลาภลอย เพราะกรรมเกาะติดเราไป เพราะกรรมคือเรา และเราคือกรรม แม้ DNA เป็นอย่างไรก็มาจากกรรม กรรมลิขิตใหม่ได้ด้วยเจตนา แต่ลบล้างด้วยผลอันตนตั้งเจตนาและกระทำมาไม่ได้ เพราะทำกรรมอันใดไว้ก็ส่งผลเช่นนั้น ไม่มีข้อยกเว้น นั่นคือกรรมในแง่เป็นกฎ ในส่วนตัวเราเจตนาที่จะทำกรรมไม่ว่า กาย วาจา ใจ ก็จะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เราทำ ไม่ว่าจะผิดหรือชอบ ดีหรือชั่ว นั่นคือกรรมในแง่ที่เป็นการกระทำของมนุษย์ผู้มีศักดิ์ศรี แต่พระพุทธศาสนาก็มิได้ห้ามการอโหสิกรรม การให้อภัยไม่ถือโทษ ทั้งยังยกย่องผู้ประพฤติเช่นนั้น ความสำนึกผิดและการสารภาพผิด ก็เป็นเหตุอันพึงยกโทษ เราสำนึกผิดในกรรมปัจจุบันได้ และผู้ที่เราได้ทำความผิดต่อเขาก็มีตัวตนที่จะยกโทษให้เราได้ แต่กรรมในอดีตชาติ ซึ่งเราไม่ใช่ผู้ระลึกชาติได้ จะรู้กรรมในอดีต และขอโทษกรรมนั้นได้อย่างไร

ในปัจจุบันมีผู้ที่เป็นคนกลาง ที่เชื่อกันว่าจะดำเนินการในเรื่องนี้ได้ ซึ่งก็มี ความคิดความเชื่อและวิธีการแตกต่างกัน จึงเกิดปัญหาว่า อะไรเป็นพุทธ อะไรไม่ เป็นพุทธ อาจเป็นวิธีที่สามารถควบคุมบังคับเปลี่ยนแปลงกรรมโดยอำนาจอย่างใด อย่างหนึ่ง เพื่อลดผลของกรรม ทำให้กรรมไม่ส่งผล กระทั่งเปลี่ยนร้ายให้กลายเป็นดี เช่นนั้นเป็นเรื่องไสยศาสตร์ ไม่ใช่พุทธศาสตร์ หากเป็นการลบล้างทำลาย บาบด้วยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพระผู้เป็นเจ้า การลงชำระบาปในแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ คือ แม่น้ำคงคาก็เป็นเรื่องของพราหมณ์-ฮินดู ในส่วนพุทธศาสนา ใครจะเป็นผู้จัดการ ได้ และจัดการอย่างไรบ้าง จึงจะไม่ขัดกับหลักพุทธศาสนาหรือหลักที่พุทธศาสนา สนับสนุน”^๒

จากความเชื่อว่าเรื่องทุกข์ในชีวิตนั้นเกิดจากกรรม จึงเกิดความคิดที่จะแก้กรรม คือแก้ไขให้ กรรมระงับการให้ผล หรือบรรเทาการให้ผล ดังนั้นคนในสังคมไทยปัจจุบัน จึงได้ให้ความสนใจ กันมากในกระแสของการแก้กรรม หรือการทำพิธีกรรมต่าง ๆ มีผู้พูดกันอย่างกว้างขวาง ว่าสำนัก นี้สามารถแก้กรรมได้ การปฏิบัติกรรมฐานสามารถแก้กรรมได้ มีการสแกนกรรม เปิดกรรม สกนธ์กรรม และการตัดกรรมเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย และมีหนังสือออกมานำเสนอในเรื่องเหล่านี้ อยู่มากมายหลายสำนัก หลายวิธีการ หลายความคิดเห็น ซึ่งรายละเอียดเป็นอย่างไร เป็นประเด็นที่ น่าสนใจ

เมื่อกล่าวคำว่า “แก้กรรม” บางคนอาจจะนึกถึงการทำบุญ การสะเดาะเคราะห์ การ แก้เคล็ด หรือพิธีกรรมบางอย่าง รวมไปถึงจนถึงการปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม จากที่มีผู้ทำพิธีหรือ ผู้แนะนำชี้แนะบอกวิธีแก้กรรมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเมื่อดูความตามความมุ่งหมายของพิธีกรรม ดังกล่าวจะพบว่ามีเป้าหมายเพื่อแก้ไข ป้องกัน หรือบรรเทาวิบากกรรม คือผลกรรมไม่ดี ซึ่งทำให้เกิด ความทุกข์หรือสิ่งเลวร้ายในชีวิต และรวมถึงเป็นการทำเพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ดังที่ปรารถนาด้วย

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมของคนส่วนมากที่ใช้คำพูดกันว่าแก้กรรมนั้น ยัง เป็นเรื่องที่ข้องใจกันอยู่มากในสังคม ในแง่มุมต่าง ๆ ที่ยังไม่ชัดเจนว่า การแก้กรรมนั้น หมายความว่าอะไรแน่ จะเป็นการไปแก้ที่เหตุได้ หรือไปแก้ที่วิบากกรรมคือผลของกรรม และอะไรเป็นสาเหตุ ของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมของผู้ทำพิธีแก้กรรม และผู้ร่วมพิธีแก้กรรม

^๒ ปรีชา ช่างขวัญยืน, รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ, ห้อง ๗๐๗ อาคารบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะแสวงหาคำตอบว่าการแก้กรรมหมายความว่าอย่างไร และอะไรที่เป็นสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามพระคัมภีร์ของผู้ทำพิธี ผู้ร่วมพิธี และความเห็นของนักวิชาการทางพุทธศาสนา วิธีการแก้กรรมที่ทำกันอยู่สามารถแก้ไขได้จริงหรือไม่ และเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความหมายของการแก้กรรมและสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามพระคัมภีร์ของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี รวมทั้งนักวิชาการทางพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษจากเอกสารและวิจัยภาคสนามที่เกี่ยวกับความหมายของการแก้กรรม และสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมและประเด็นที่เกี่ยวข้อง จากสามท่านคือพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี, แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร และพระมหาบัญชา วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพมหานคร ในด้านความเชื่อของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี และในความเชื่อของนักวิชาการบางท่าน เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ เอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยการศึกษาจากพระไตรปิฎก และอรรถกถา

๑.๓.๒ เอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ แลบบันทึกเสียง วีดีโอ เทปธรรมะ รวมทั้งหนังสือที่เป็นผลงานของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ แม่ชีทศพร และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้กรรม

๑.๓.๓ ศึกษาจากการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้กรรมจากบทสัมภาษณ์ของนักวิชาการสามท่าน คือ พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, อาจารย์รังษี สุทนต์ และอาจารย์สมิทธิพล เนตรนิมิต

๑.๔ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การแก้กรรม ในงานวิจัยนี้มีหลายความหมาย สรุปได้ดังนี้

๑. การแก้กรรมเก่า ในความหมายว่าเป็นกรรมที่ทำไปแล้ว
๒. การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้วิบากกรรม

๑. การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้กรรมใหม่โดยการปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น

ผู้ทำพิธี หมายถึง ผู้แสดงตัวว่าเป็นผู้รู้ ผู้บอก หรือผู้สอนในเรื่องกรรม และแนะนำวิธีการแก้ไขวิบากกรรมหรือผลของกรรม

ผู้ร่วมพิธี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทำพิธี ด้วยความเชื่อว่าเมื่อทำตามที่ผู้ทำพิธีแนะนำแล้ว จะช่วยให้วิบากกรรมนั้น ๆ ไม่ส่งผลหรือลดลง

กรรมฐาน หมายถึง การทำงานของจิต เพื่ออบรมจิตทำให้จิตดำเนินไปสู่ความสะอาด สว่าง สงบ หรือทั้งสงบ รู้แจ้ง และบริสุทธิ์หมดจดโดยขึ้นอยู่กับชนิดของกรรมฐาน

สมถกรรมฐาน หมายถึง กรรมฐานที่ทำให้ใจให้สงบ

วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง กรรมฐานที่ทำให้เกิดปัญญารู้แจ้งตามความเป็นจริง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ เข้าใจความหมายของการแก้กรรม และสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทรรศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี รวมทั้งนักวิชาการทางพุทธศาสนา

๑.๕.๒ ทราบผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร และวิจัยภาคสนาม ในเรื่องของความเชื่อ และสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม, รูปแบบของการแก้กรรม และประเด็นที่เกี่ยวข้องของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, พระมหาบัญชา ปุณฺณธมฺโม วัดสร้อยทอง และรวมทั้งความคิดของนักวิชาการที่สอนพุทธศาสนา ๓ ท่าน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีรวบรวมข้อมูล

๑.๖.๑ สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) และแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม

๑.๖.๒ ออกแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธีที่สำนักแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม ผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธีที่วัดสร้อยทอง และนักวิชาการที่สอนพุทธศาสนาในระดับบัณฑิตศึกษา ๓ ท่านที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์

๑.๖.๓ สัมภาษณ์แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม และผู้ทำพิธีวัดสร้อยทอง

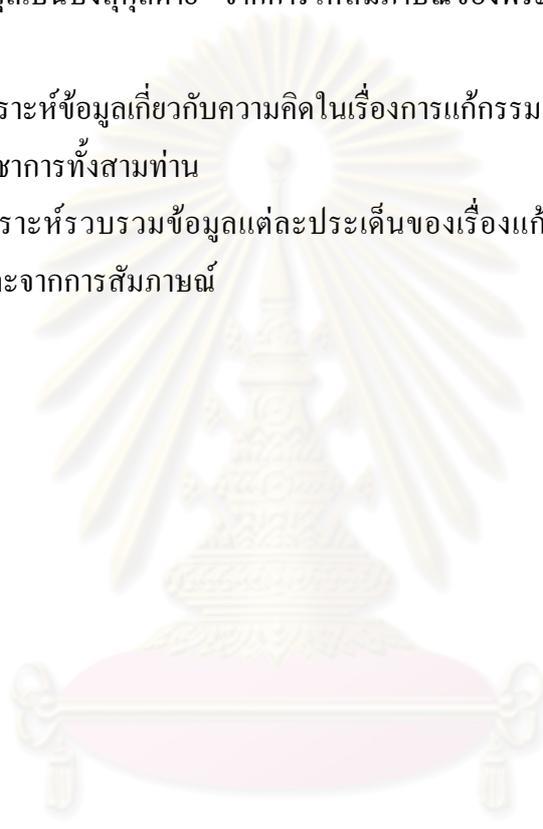
๑.๖.๔ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ความหมายของการแก้กรรม และประเด็นที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลเอกสารของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๖.๕ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ความหมายของการแก้กรรม และประเด็นที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม

๑.๖.๖ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อเรื่องการแก้กรรม และความคิดเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย จากการให้สัมภาษณ์ของพระมหาบัญชา ปุณฺณธมฺโม วัดสร้อยทอง

๑.๖.๗ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดในเรื่องการแก้กรรม และประเด็นที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลสัมภาษณ์นักวิชาการทั้งสามท่าน

๑.๖.๘ วิเคราะห์รวบรวมข้อมูลแต่ละประเด็นของเรื่องแก้กรรมที่ได้จากการศึกษาวิจัยจากข้อมูลเอกสาร และจากการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ ๒ นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องกรรมเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์กรรม และความคิดเกี่ยวกับการแก้กรรมของพระผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพมหานคร ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องกรรมในพระไตรปิฎกและอรรถกถา

๒.๑.๑.๑ ความหมายของกรรม

คำว่า กรรม ตามหลักพระพุทธศาสนามีความหมายดังนี้

๑. เจตนาที่เป็นเหตุของการกระทำ ดังจะเห็นได้จากพระพุทธพจน์ที่ว่า “*ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ*”^๑

๒. การกระทำ หมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยความเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจหรือจงใจทำ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น บุคคลฆ่าคนหรือสัตว์ให้ตกลงไปตาย เป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินใช้ สัตว์ตกลงไปตายเอง ไม่เป็นกรรม (แต่ถ้ารู้ที่อยู่ บ่อน้ำที่ตนขุดไว้ อยู่ในที่ซึ่งคนจะพลัดตกได้ง่าย แล้วปล่อยปละละเลย มีคนตกลงไปตาย ก็ไม่พ้นเป็นกรรม) การกระทำที่ดีเรียกว่ากรรมดี ที่ชั่ว เรียกว่า กรรมชั่ว^๒

๓. กรรมในความหมายของการประกอบอาชีพการงาน การดำเนินชีวิต และการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากเจตจำนง การคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เกิดความเป็นไปในสังคมมนุษย์อย่างที่เป็นที่เห็นกันอยู่ เช่น พุทธพจน์ในวาเสฏฐสูตร ว่า

---

^๑ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), อ.จ.ก.ก. ๒๒/๖๓/๕๓๗.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓-๔.

“วาเสฏฐะ เองรู้อย่างนี้ว่า ในหมู่มนุษย์ ใครก็ตาม อาศัยโคธกขกรรมเลี้ยงชีพ
 ผู้้นั้นเรียกว่า ชวานา ไม่เรียกว่า พรหมณ์...ใครก็ตามเลี้ยงชีพด้วยศิลปะหลายอย่าง
 ผู้้นั้นเรียกว่า ช่างศิลปะ ไม่เรียกว่า พรหมณ์...ใครก็ตามอาศัยการค้าขายเลี้ยงชีพ
 ผู้้นั้นเรียกว่า พ่อค้า ไม่เรียกว่า พรหมณ์...ใครก็ตามเลี้ยงชีพด้วยการรับใช้คนอื่น
 ผู้้นั้นเรียกว่าคนรับใช้ ไม่เรียกว่า พรหมณ์...ใครก็ตามอาศัยทรัพย์ที่ลักเขามาเลี้ยง
 ชีพ ผู้้นั้นเรียกว่า โจร...ใครก็ตามอาศัยลูกศร และศาสตราเลี้ยงชีพ ผู้้นั้นเรียกว่า
 ทหารอาชีพ...ใครก็ตามเลี้ยงชีพด้วยการเป็นปุโรหิต ผู้้นั้นเรียกว่า ผู้ประกอบ
 พิธีกรรม...ใครก็ตามปกครองท้องถิ่นและแคว้นแคว้น ผู้้นั้นเรียกว่า พระราชา...”

เราไม่เรียกบุคคลผู้ถือกำเนิด เกิดในครรภ์มารดาว่า เป็นพรหมณ์
 ถ้าเขายังเป็นผู้มีกิเลสเครื่องกังวลอยู่ เขาเป็นเพียงผู้ชื่อว่า โกวาทิเท่านั้น
 เราเรียกผู้หมดกิเลสเครื่องกังวล หมดความยึดมั่นถือมั่นนั้นว่า เป็นพรหมณ์...
 บุคคลเป็นพรหมณ์เพราะชาติตระกูลก็หาไม่
 หรือไม่เป็นพรหมณ์เพราะชาติตระกูลก็หาไม่
 บุคคลเป็นพรหมณ์ก็เพราะกรรม หรือไม่เป็นพรหมณ์ก็เพราะกรรม
 บุคคลเป็นชวานาก็เพราะกรรม เป็นช่างศิลปะ...เป็นพ่อค้า...เป็นผู้รับใช้...
 เป็นโจร...เป็นทหารอาชีพ...เป็นปุโรหิต...แม้เป็นพระราชา ก็เพราะกรรมทั้งนั้น
 บัณฑิตทั้งหลายผู้มีปกติเห็นปฏิจัสมุขบาท มีความรู้ความเข้าใจในกรรมและ
 ผลของกรรม ย่อมพิจารณาเห็นกรรม ตามความเป็นจริงอย่างนี้ สัตว์โลกย่อม
 เป็นไปตามกรรมหมุ่สัตว์เป็นไปตามกรรม สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเครื่อง
 ผูกพัน เปรียบเหมือนรถมีหมุดเป็นเครื่องตรึงไว้แล่นไปอยู่ ...”^๗

กรรมที่หมายถึงเจตนาและการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหมายความว่า เจตนา
 เป็นจุดเริ่มต้น หรือเป็นเหตุที่จะทำให้เกิดกรรมทั้งทางกาย และวาจา ถ้าเราทำกรรม กรรมที่ทำ
 ไว้ด้วยอำนาจของกิเลสอันใด ถ้ากิเลสอันนั้นยังไม่หมดจากสันดาน กรรมนั้นย่อมจะต้องให้ผล
 เสมอ ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่ชาตินี้ก็ชาติต่อไป แต่โดยธรรมดาทุกอย่างจะให้ผลก็ต่อเมื่อกรรมนั้นมี
 โอกาส ถ้าได้โอกาสที่จะให้ผลในชาตินี้ ก็ให้ผลในชาตินี้ ถ้าในชาตินี้ไม่ได้โอกาส ก็อาจจะให้ผล
 ในชาติต่อจากชาตินี้ หรือถ้าในชาติต่อจากชาตินี้ยังไม่ได้โอกาส ก็อาจจะให้ผลในชาติใดชาติหนึ่ง
 ต่อไปอีก “ตราบโคที่ โลกะ โทสะ โมหะ ยังไม่ได้ขาดจากสันดาน กรรมที่ทำไว้แล้วด้วยอำนาจ

^๗ ม.ม. ๑๓/๔๕๓-๔๖๐/๕๗๖-๕๗๒.

ของกิเลสเหล่านี้ ย่อมไม่สูญย่อมจะก่อให้เกิดผลคราวใดคราวหนึ่งจนได้”^๔ นอกจากในกรณีที่บรรลอรหัตผลแล้ว คือหมดกิเลสแล้วแต่ยังไม่ปรินิพพาน กรรมก็ยังคงตามให้ผลอยู่ แต่ก่อนกำลังลงหรือบรรเทาลงในกรณีของกุศลมาลที่ฆ่าคนมาถึง ๕๕๕ คน จนมาเจอพระพุทธองค์จึงเลื่อมใสในธรรมจนสำเร็จอรหัตผลจึงออกบวช แต่ก็ยังได้รับผลกระทบเล็กน้อยที่โดนขว้างปาด้วยก้อนหิน ฯลฯ ซึ่งเป็นการตามให้ผลของกรรมที่ยังเหลืออยู่จนกว่าจะดับขั้นนิพพานแล้วจึงจะกลายเป็นอโหสิกรรมคือกรรมเล็กให้ผลไปได้ในที่สุด

ในส่วนที่เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดกรรมนั้น มีพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกที่ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เหตุให้เกิดกรรม ๑ ประการนี้

เหตุให้เกิดกรรม ๑ ประการอะไรบ้าง คือ

๑. โลภะ (ความอยากได้) เป็นเหตุให้เกิดกรรม
๒. โทสะ (ความคิดประทุษร้าย) เป็นเหตุให้เกิดกรรม
๓. โมหะ (ความหลง) เป็นเหตุให้เกิดกรรม

กรรมที่ถูกโลภะครอบงำ เกิดจากโลภะ มีโลภะเป็นเหตุ มีโลภะเป็นแดนเกิด ย่อมให้ผลในที่ซึ่งอรรถภาพของเขาเกิด บุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้น ในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป

กรรมที่ถูกโทสะครอบงำ เกิดจากโทสะ มีโทสะเป็นแดนเกิด ย่อมให้ผลในที่ซึ่งอรรถภาพของเขาเกิด บุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้น ในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป กรรมที่ถูกโมหะครอบงำ เกิดจากโมหะ มีโมหะเป็นเหตุ มีโมหะเป็นแดนเกิด ย่อมให้ผลในที่ซึ่งอรรถภาพของเขาเกิด บุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้น ในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป

เปรียบเหมือน เมล็ดพืชที่ไม่แตกหัก ไม่เสียหาย ไม่ถูกลม และแดดกระทบ มีแก่นใน ถูกเก็บไว้อย่างดี ถูกหว่านลงบนพื้นดินที่เตรียมไว้ดี ในนาดี และฝนก็ตกดี เมล็ดพืชที่ฝนตกครดอย่างนั้น ย่อมถึงความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ แม้นั่นใด

กรรมที่ถูกโลภะครอบงำ เกิดจากโลภะ มีโลภะเป็นเหตุ มีโลภะเป็นแดนเกิด ก็ฉนั้นเหมือนกันย่อมให้ผลในที่ซึ่งอรรถภาพของเขาเกิด บุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้น ในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป

^๔ พร รัตนสุวรรณ, พุทธวิทยา, เล่ม ๒ (กรุงเทพมหานคร: ศิวพร, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕.

กรรมที่ถูกโทสะครอบงำ ฯลฯ กรรมที่ถูกโมหะครอบงำ เกิดจากโมหะ มีโมหะเป็นเหตุ มีโมหะเป็นแดนเกิด ย่อมให้ผลในที่ตั้งอรรถภาพของเขาเกิด บุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้น ในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป

ภิกษุทั้งหลาย เหตุให้เกิดกรรม ๓ ประการนี้แล

เหตุให้เกิดกรรม ๓ ประการนี้

เหตุให้เกิดกรรม ๓ ประการ ะไรบ้าง คือ

๑. อโลภะ (ความไม่โลภ) เป็นเหตุให้เกิดกรรม

๒. อโทสะ (ความไม่คิดประทุษร้าย) เป็นเหตุให้เกิดกรรม

๓. อโมหะ (ความไม่หลง) เป็นเหตุให้เกิดกรรม

กรรมที่ถูกอโลภะครอบงำ เกิดจากอโลภะ มีอโลภะเป็นเหตุ มีอโลภะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นอโลภะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ตัครากถอนโคนได้ เหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้

กรรมที่ถูกอโทสะครอบงำ เกิดจากอโทสะ มีอโทสะเป็นเหตุ มีอโทสะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นอโทสะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ตัครากถอนโคนได้ เหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้

กรรมที่ถูกอโมหะครอบงำ เกิดจากอโมหะ มีอโมหะเป็นเหตุ มีอโมหะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นอโมหะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ตัครากถอนโคนได้ เหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้

เมล็ดพืชไม่แตกหัก ไม่เสียหาย ไม่ถูกลมและแดดกระทบ มีแก่นใน ถูกเก็บไว้อย่างดี บุรุษพึงเอาไฟเผาเมล็ดพืชเหล่านั้น ครั้นเอาไฟเผาแล้ว ทำให้เป็นเขม่า ครั้นทำให้เป็นเขม่าแล้วพึงโปรยลงในลมที่พัดแรง หรือลอยเสียในแม่น้ำมีกระแสไหลเชี่ยว เมล็ดพืชอันนั้นชื่อว่าถูกตัดรากถอนโคนเหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้วเหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ แม้ฉันใด

กรรมที่ถูกอโลภะครอบงำ เกิดจากอโลภะ มีอโลภะเป็นเหตุ มีอโลภะเป็นแดนเกิด ก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อสิ้นอโลภะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ตัครากถอนโคนได้เหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้

กรรมที่ถูกอโทสะครอบงำ ฯลฯ กรรมที่ถูกอโมหะครอบงำ เกิดจากอโมหะ
มือโมหะเป็นเหตุ มือโมหะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นโมหะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรม
นั้นได้ ตัศรากลอน โคนได้เหมือนตาลที่ถูกตัดรากลอน โคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่
ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้

ภิกษุทั้งหลาย เหตุให้เกิดกรรม ๓ ประการนี้แล^๕

คนเขลาทำกรรมที่เกิดเพราะ โลภะ โทสะ และโมหะ
กรรมที่คนเขลานั้นทำแล้วจะมากหรือน้อยก็ตาม
ย่อมให้ผลในอัฐภาพนี้แล
สิ่งอื่น (ที่จะรองรับผลกรรมนั้น) ไม่มี
เพราะเหตุนี้ ภิกษุผู้รู้ โลภะ โทสะ และโมหะ
(จึงไม่ทำ) กรรมที่เกิด เพราะเมื่อทำวิชา^๖ ให้เกิดขึ้น
ย่อมละทุกคติทั้งปวงได้”

๒.๑.๑.๒ ประเภทของกรรมในพระไตรปิฎก

ในพระไตรปิฎก พระพุทธองค์ได้ทรงแบ่งประเภทของกรรม และการให้ผลของ
กรรม โดยแบ่งออกเป็นคู่ ๆ ได้เป็น ๔ คู่ดังนี้ คือ

“กรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง” คือ

๑. กรรมคำ^๕ มีวิปากคำ^๖

^๕ อจ.เอก. ๒๐/๓๔/๑๖๖-๑๖๗.

^๖ วิชา ในที่นี้หมายถึง อรหัตตมัคควิชา (ความรู้แจ้งอรหัตตมรรค) (อจ. ติก.อ. ๒/๓๔/
๑๓๐)

^๗ อจ.จตุกก. ๒๑/๒๓๒-๒๓๓/๓๔๕-๓๔๗.

^๘ กรรมคำ ในที่นี้หมายถึง อุกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ (ที.ปา. ๑๑/๓๕๕/๒๗๔, อจ.จตุกก.อ.
๒/๒๓๒/๔๔๐)

^๙ วิปากคำ คือ มีผลนำสัตว์ให้เกิดในอบาย (ทางเสื่อม) มี ๔ ประการ คือ (๑) นิรยะ นรก,
ภาวะเร่าร้อนกระวนกระวาย (๒) ตีรจฉานโยนิ กำเนิดสัตว์ตีรจฉาน (๓) ปิดติวิสัย แดนเปรต (๔)
อสุรกาย พวกอสูร (อจ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๒/๔๔๐)

๒. กรรมขามมีวิบากขาม^{๑๐}

๓. กรรมทั้งคำและขาม มีวิบากทั้งคำและขาม

๔. กรรมทั้งไม่คำและไม่ขาม มีวิบากทั้งไม่คำและไม่ขาม^{๑๑} เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม^{๑๒}

ภิกษุทั้งหลาย กรรม ๔ ประการนี้แลเราทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว จึงประกาศให้ผู้อื่นรู้ตาม

กรรมคำมีวิบากคำ เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่ง^{๑๓}กายสังขาร^{๑๔}ที่มีความเบียดเบียน^{๑๕}ปรุ่แต่งวจีสังขาร^{๑๖}ที่มีความเบียดเบียน และปรุ่แต่งมโนสังขาร^{๑๗}ที่มีความเบียดเบียน เขาครั้่นปรุ่แต่งแล้วย่อมเข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียน ผัสสะที่มีความเบียดเบียน ย่อมถูกต้องบุคคลผู้เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนนั้น เขาถูกผัสสะที่มีความเบียดเบียนกระทบเข้าย่อมเสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนเป็นทุกข์โดยส่วนเดียว เหมือนพวกสัตว์นรก นี้เรียกว่า กรรมคำมีวิบากคำ

^{๑๐} กรรมขาม ในที่นี้หมายถึง กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ (ตรงข้ามกับอกุศลกรรมบถ) มีวิบากขาม หมายถึง มีสุขเป็นผล นำสัตว์ให้เกิดในสวรรค์ (อภ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๒/๔๔๐)

^{๑๑} กรรมทั้งไม่คำและไม่ขาม ในที่นี้หมายถึง มรรคญาณ ญาณในอริยมรรค คือ ความหยั่งรู้ที่ทำให้สำเร็จภาวะอริยบุคคล ๔ ประการ (โสดาปัตติมรรค สกทาคามีมรรค อนาคามีมรรค และอรหัตตมรรค) ซึ่งเป็นเหตุทำให้หมดกรรม มีวิบากทั้งไม่คำและไม่ขาม ในที่นี้หมายถึง ไม่ให้วิบากทั้ง ๒ อย่าง (อภ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๒/๔๔๐)

^{๑๒} อภ.จตุกก ๒๑/๒๓๒-๒๓๓/๓๔๕-๓๔๘.

^{๑๓} ปรุ่แต่ง ในที่นี้หมายถึง การสั่งสมพอกพูน (อภ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๓/๔๔๐)

^{๑๔} กายสังขาร หมายถึงสภาพปรุ่แต่งการกระทำทางกายหรือกายสัญญาเจตนา คือ ความจงใจทางกาย (อภ.ติก.อ. ๒/๒๓/๑๐๑)

^{๑๕} มีความเบียดเบียน หมายถึงมีทุกข์ (อภ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๓/๔๔๐)

^{๑๖} วจีสังขาร หมายถึง สภาพปรุ่แต่งการกระทำทางวาจา ได้แก่ วิตกและวิจารณ์ หรือวจีสัญญาเจตนา คือ ความจงใจทางวาจา (อภ.ติก.อ. ๒/๒๓/๑๐๑)

^{๑๗} มโนสังขาร หมายถึง สภาพปรุ่แต่งการกระทำทางใจ ได้แก่ สัญญาและเวทนา หรือมโนสัญญาเจตนา คือความจงใจทางใจ (อภ.ติก.อ. ๒/๒๓/๑๐๑)

กรรมขามมีวิบากขาม เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่งกายสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียน ปรุ่แต่งวจีสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียนและปรุ่แต่งมโนสังขารที่ไม่มีความเบียดเบียน เขาครั้ปรุ่แต่งแล้วยอมเข้าถึงโลกที่ไม่มีความเบียดเบียน ผัสสะที่ไม่มีความเบียดเบียนยอมถูกต้องผู้เข้าถึงโลกที่ไม่มีความเบียดเบียนนั้น เขาถูกผัสสะที่ไม่มีความเบียดเบียนกระทบเข้ายอมเสวยเวทนาที่ไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุขโดยส่วนเดียว เหมือนพวกเทวดา^{๘๔} ชั้นสุภกนิหะ นี้เรียกว่า กรรมขามมีวิบากขาม

กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำทั้งขาว เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ปรุ่แต่งกายสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ปรุ่แต่งวจีสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง และปรุ่แต่งมโนสังขารที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง เขาครั้ปรุ่แต่งแล้วยอมเข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ผัสสะที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง ย่อมถูกต้องบุคคลผู้เข้าถึงโลกที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง เขาถูกผัสสะที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้างกระทบเข้ายอมเสวยเวทนาที่มีความเบียดเบียนบ้าง ไม่มีความเบียดเบียนบ้าง มีสุขและทุกข์ระคนกัน เหมือนมนุษย์ เทวดาบางพวก^{๘๕} และวินิปาติกะ^{๘๖} บางพวก นี้เรียกว่า กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว

กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม เป็นอย่างไร

^{๘๔} เทวดา ในที่นี้หมายถึง สุภกนิหพรหม (อ.จ.ติก.อ. ๒/๒๓๓/๑๐๑)

^{๘๕} เทวดาบางพวก ในที่นี้หมายถึง กามาวจรเทวดา ๖ ชั้น คือ จาตุมหาราช ดาวดึงส์ ยามาคูสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตดี (อ.จ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๓/๔๔๐)

^{๘๖} วินิปาติกะ หมายถึง เวมานิกเปรต ได้แก่ เปรตผู้อยู่ในวิมาน เสวยสุขและทุกข์สลับกันไป บางตนข้างแรมเสวยทุกข์ ข้างขึ้นเสวยสุข บางตนกลางคืนเสวยสุข กลางวันเสวยทุกข์ เวลาเสวยสุขอยู่ในวิมานมีร่างกายเป็นทิพย์สวยงาม แต่เวลาจะเสวยทุกข์ต้องออกจากวิมานไป และร่างกายก็กลายเป็นร่างกายที่น่าเกลียดน่ากลัว (อ.จ.จตุกก.อ. ๒/๒๓๓/๔๔๑)

คือ บรรดากรรมเหล่านั้น เจตนา^{๒๐} เพื่อละกรรมดำที่มีวิบากดำ เจตนา เพื่อละกรรมขาวที่มีวิบากขาว และเจตนาเพื่อละกรรมทั้งดำและขาวที่มีวิบากทั้งดำและขาว นี้เรียกว่า กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม”

สำหรับกรรมในพระไตรปิฎก ๔ คู่ ดังแสดงไว้นี้ อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธรองค์ทรงแบ่งกรรมตามเจตนาของผู้กระทำที่มีจุดหมายไว้ ๔ ประการด้วยกัน คือ การที่บุคคลปรุงแต่งจิตคิดไม่ดี ทำไม่ดีเบียดเบียนผู้อื่น ก็จะได้รับผลไม่ดี มีแต่ความทุกข์เหมือนพวกสัตว์นรก และการที่บุคคลปรุงแต่งจิตให้คิดดี ทำแต่สิ่งดีไม่เบียดเบียนผู้อื่น ก็จะได้รับผลดีมีความสุขเหมือนพวกเทวดา หรือการที่ปรุงแต่งจิตให้คิดดีบ้าง เลวบ้าง ก็จะได้รับผลดีบ้างไม่ดีบ้างคือสุขบ้างทุกข์บ้างตามวาระแห่งการให้ผลของกรรม และสุดท้ายที่เป็นเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา คือกรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม สำหรับผู้ที่มีเจตนาตัดกรรมด้วยอริยมรรค เช่นการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ไปจนบรรลอรหัตผล เมื่อสามารถละทิ้งดีและชั่วได้แล้ว พอดับขันธนิพพานแล้ว ผลกรรมทั้งหลายก็จะเลิกให้ผล เป็นอโหสิกรรมไป

กรรมนั้น เมื่อจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมชาติที่เป็นมูลเหตุ ย่อมแบ่งได้เป็น ๒ อย่างคือ^{๒๑}

๑. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ไม่ดี กรรมชั่ว หมายถึงการกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ
๒. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดี หรือกรรมดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ หรือ อโมหะ

แต่ถ้าจำแนกตามทวารคือทางที่ทำการ หรือทางแสดงออกของกรรม จัดเป็น ๓ คือ^{๒๒}

๑. กายกรรม กรรมทำด้วยกาย หรือการกระทำทางกาย
๒. วาจากรรม กรรมทำด้วยวาจา หรือการกระทำทางวาจา
๓. มโนกรรม กรรมทำด้วยใจ หรือการกระทำทางใจ

^{๒๐} เจตนา ในที่นี้หมายถึง อริยมรรค ที่เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงวิวิญญูคือพระนิพพาน (อง. จตุกถ.อ. ๒/๒๓๓/๔๔๐)

^{๒๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕๕-๑๖๐.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๐.

เมื่อจำแนกให้ครบตามหลักสองข้อที่กล่าวมาแล้ว ก็จะมีกรรมรวมทั้งหมด ๖ อย่าง คือ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม แต่ละอย่างที่เป็นอกุศล กับ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม แต่ละอย่างที่เป็นกุศล

ในบรรดากรรม ๓ อย่างคือ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรมที่กล่าวไว้ข้างต้น นั้น มโนกรรมสำคัญที่สุดและมีผลกว้างขวางรุนแรงที่สุด ดังพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกที่ว่า

“ดูกรตปัสสี บรรดากรรมทั้ง ๓ ประการที่จำแนกแยกเป็นอย่างนี้ เรา บัญญัติมโนกรรมว่ามีโทษมากกว่า ในการทำกรรมชั่ว ในการประพฤติกกรรมชั่ว มิใช่ กายกรรม หรือ วาจกรรม”^{๒๔}

๒.๑.๑.๓ ประเภทของกรรมในอรรถกถา

โดยทั่วไปนั้นกรรมนี้เท่าที่ค้นพบในพระไตรปิฎก ไม่ได้จัดไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น กรรมที่ให้ผลตามกาล มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎกเพียง ๓ ประการ คือ

“ภิกษุทั้งหลาย วิบากแห่งกรรมเป็นอย่างไร ? คือ เรากล่าววิบากแห่งกรรมว่ามี ๓ ประการ คือ

๑. กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบัน
๒. กรรมที่พึงเสวยในอรรถกถาถัดไป
๓. กรรมที่พึงเสวยในอรรถกถาต่อ ๆ ไป”^{๒๕}

ส่วนในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๑ ในกัมมกถา กล่าวถึงอโหสิกรรม^{๒๖} ซึ่งแปลว่ากรรม ได้มีแล้วไว้ดังนี้

^{๒๔} ม.ม. ๑๓/๕๗/๕๕-๕๖.

^{๒๕} อจ.นคก. ๒๒/๖๓/๕๗๗. กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบันเรียกว่า ทิฏฐุเวทนียกรรม กรรมที่พึงเสวยในอรรถกถาถัดไปเรียกว่า ออุปัชชเวทนียกรรม กรรมที่พึงเสวยในอรรถกถาต่อ ๆ ไปเรียกว่า อปราปริเวทนียกรรม (อง.เอกาทสก. (แปล) ๒๔/๒๑๗/๓๕๗, อภิ.ก. ๓๗/๖๓๕/๓๘๕, ๘๕๐-๘๕๑/๕๐๖-๕๐๗)

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๒๑๕.

“กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมก็ได้มีแล้ว กรรมได้มีแล้ว (แต่)วิบากแห่งกรรมไม่ได้มีแล้ว กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมก็มีอยู่ กรรมได้มีแล้ว (แต่)วิบากแห่งกรรมไม่มีอยู่ กรรมได้มีแล้ว วิบากแห่งกรรมก็จักมี กรรมได้มีแล้ว (แต่)วิบากแห่งกรรมจักไม่มี (อดีตกรรม) (๖)

กรรมมีอยู่ วิบากแห่งกรรมก็มีอยู่ กรรมมีอยู่ (แต่)วิบากแห่งกรรมไม่มีอยู่ กรรมมีอยู่ วิบากแห่งกรรมก็จักมี กรรมมีอยู่ (แต่)วิบากแห่งกรรมจักไม่มี (ปัจจุบันกรรม) (๔-๑๐)

กรรมจักมี วิบากแห่งกรรมก็จักมี กรรมจักมี (แต่)วิบากแห่งกรรมจักไม่มี (อนาคตกรรม) (๒-๑๒)^{๒๗}

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคและคัมภีร์อื่น ๆ อันจัดเป็นหนังสือชั้นหลังได้ใช้คำว่าโอสถกรรมเรียกชื่อกรรมที่เลิกให้ผล โดยจัดหมวดกรรมที่ให้ผลตามกาลไว้ ๔ ประการ จึงเห็นได้ว่าเป็นการจัดหมวดหมู่แห่งกรรม โดยอธิบายและชี้แจงกรรมเหล่านั้นให้แจ่มแจ้งเสริมความเข้าใจในพระไตรปิฎก พระอรรถกถาจารย์ (พระพุทธโฆสาจารย์) จึงได้จัดประเภทของกรรมออกเป็น ๓ ประเภท ประเภทละ ๔ ประการ ดังจะได้อธิบายโดยละเอียดเป็นลำดับไป

กรรม ๑๒^{๒๘} หรือ กรรมสี่ ๓ หมวด ตามที่ท่านแสดงไว้ในอรรถกถาและฎีกาทั้งหลาย มีหัวข้อและความหมายโดยย่อดังนี้

หมวดที่ ๑ ว่าโดยปากกาล คือ จำแนกตามเวลาที่ให้ผล

๑. ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม กรรมให้ผลในปัจจุบันคือภพนี้ ได้แก่ กรรมดีก็ตามชั่วก็ตาม ที่กระทำในขณะที่แห่งชวนจิตดวงแรกในบรรดาชวนจิตทั้ง ๗ แห่งชวนวิถีหนึ่ง ๆ พุคเป็นภาษาวิชาการว่า ได้แก่ชวนเจตนาที่หนึ่ง กรรมนี้ให้ผลเฉพาะในชาตินี้เท่านั้น ถ้าไม่มีโอกาสให้ผลในชาตินี้ ก็กลายเป็นอโอสถกรรม ไม่มีผลต่อไป เหตุที่ให้ผลในชาตินี้ เพราะเป็นเจตนาดวงแรกไม่ถูกกรรมอื่นครอบงำ เป็นการปรุงแต่งแต่เริ่มต้น จึงมีกำลังแรง แต่ไม่ให้ผลต่อจากชาตินี้ไปอีก เพราะไม่ได้การเสพคุ้น จึงมีผลเล็กน้อย ท่านเปรียบเหมือนพรานเห็นเนื้อ หยิบลูกศรยิงไปทันที ถ้าถูกเนื้อก็ล้มที่นั่น แต่ถ้าพลาด เนื้อก็รอดไปเลย

๒. อุปปีชชเวทนียกรรม กรรมให้ผลในภพที่จะไปเกิดคือในภพหน้า ได้แก่ กรรมดีก็ตามชั่วก็ตาม ที่กระทำในขณะที่แห่งชวนจิตดวงสุดท้ายในบรรดาชวนจิตทั้ง ๗ แห่งชวนวิถีหนึ่ง ๆ พุคเป็นภาษาวิชาการว่า ได้แก่ชวนเจตนาที่ ๗ กรรมนี้ให้ผลเฉพาะในชาติถัดจากนี้ไปเท่านั้น

^{๒๗} พุ.ป. ๓๑/๒๓๔/๓๕๗.

^{๒๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๒๑๕.

ถ้าไม่มีโอกาสให้ผลในชาติหน้า ก็กลายเป็นอโหสิกรรม ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเป็นเจตนาท้ายสุดของ
 ชวนวิติ เป็นตัวให้สำเร็จความประสงค์ และได้ความเสพคุ้มจากชวนเจตนา ก่อน ๆ มาแล้ว แต่ใน
 เวลาเดียวกัน ก็มีกำลังจำกัด เพราะเป็นขณะจิตที่กำลังสิ้นสุดชวนวิติ

๓. อปราชยเวทนิยกรรม กรรมให้ผลในภพต่อ ๆ ไป ได้แก่ กรรมดีก็ตาม ชั่วก็
 ตาม ที่ทำในขณะที่แห่งชวนจิตทั้ง ๕ ในระหว่าง คือในชวนจิตที่ ๒-๖ แห่งชวนวิติหนึ่ง ๆ พุคเป็น
 ภาววิชาการว่า ได้แก่ชวนเจตนาที่สองถึงที่หก กรรมนี้ให้ผลได้เรื่อยไปในอนาคต เมื่อเลยจากภพ
 หน้าไปแล้ว คือได้โอกาสเมื่อใด ก็ให้ผลเมื่อนั้น ไม่เป็นอโหสิกรรม ครอบงำที่ยังอยู่ในสังสารวัฏ
 ทานเปรียบเหมือนสุนัขไล่เนื้อตามทันเมื่อใด ก็กัดเมื่อนั้น

๔. อโหสิกรรม กรรมเลิกให้ผล ได้แก่ กรรมดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ซึ่งไม่มีโอกาสที่
 จะให้ผลภายในเวลาที่จะออกผลได้ เมื่อผ่านล่วงเวลานั้นไปแล้ว ก็ไม่ให้ผลอีกต่อไป (อโหสิกรรม
 นี้ความจริงเป็นคำสามัญแปลว่า “กรรมได้มีแล้ว” แต่ท่านนำมาใช้เป็นคำศัพท์เฉพาะในความหมาย
 ว่า “มีแต่กรรมเท่านั้น วิบากไม่มี” ดู วิสุทธิ. ๓/๒๖๕ มิใช่แปลว่าเลิกให้ผล หรือให้ผลสำเร็จแล้ว
 อย่างที่แปลแบบให้เข้าใจกันง่าย ๆ ตามสำนวนที่เคยชิน)^{๒๕}

หมวดที่ ๒ ว่าโดยกิจ คือ จำแนกการให้ผลตามหน้าที่

๕. ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด ได้แก่ กรรมคือ
 เจตนาดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ที่เป็นตัวทำให้เกิดขั้นที่เป็นวิบาก ทั้งในขณะที่ปฏิสนธิและในเวลาที่ยัง
 เป็นไป (ปวัตติกาล)

๖. อุปัตถัมภกกรรม กรรมสนับสนุน ได้แก่ กรรมพวกเดียวกับชนกกรรม ซึ่งไม่
 สามารถให้เกิดวิบากเอง แต่เข้าช่วยสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจากชนกกรรม ทำให้สุขหรือทุกข์ที่
 เกิดขึ้นในขั้น ซึ่งเป็วิบากนั้นเป็นไปนาน

๗. อุปปีฬกกรรม กรรมบีบคั้น ได้แก่ กรรมฝ่ายตรงข้ามกับชนกกรรม ซึ่งให้ผล
 บีบคั้นผลแห่งชนกกรรมและอุปัตถัมภกกรรมทำให้สุขหรือทุกข์ที่เกิดในขั้น ซึ่งเป็นวิบากนั้นไม่
 เป็นไปนาน

๘. อุปฆาตกรรม กรรมตัดรอน ได้แก่ กรรมฝ่ายตรงข้ามที่มีกำลังแรง เข้าตัด
 รอนความสามารถของกรรมอื่นที่มีกำลังน้อยกว่าเสีย ห้ามวิบากกรรมนั้นขาดไปเสียทีเดียวแล้วเปิด
 ช่องแก่วิบากของตน เช่น ปิตุฆาตกรรมของพระเจ้าอชาตศัตรูที่ตัดรอนกุศลกรรมของพระองค์เสีย
 เป็นต้น

^{๒๕} ศ. ธรรมกถึก, พระวิสุทธิมรรคเสด็จ, เล่ม ๓ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลูก ศ. ธรรมกถึก),
 ๒๕๒๕.

หมวดที่ ๓ ว่าโดยปากทานปริยาย คือ จำแนกตามแรงที่ยักเยื้องกันคือ ลำดับความแรงในการให้ผล

๘. ทรูกรรม กรรมหนัก ได้แก่ กรรมที่มีผลแรงมาก ในฝ่ายดีได้แก่สมบัติ ๘ ในฝ่ายชั่ว ได้แก่ อนันตริยกรรมมีมาตุฆาต เป็นต้น ย่อมให้ผลก่อนและครอบงำกรรมอื่น ๆ เสียเปรียบเหมือนห้วงน้ำใหญ่ไหลบ่ามาท่วมทับน้ำน้อยไป

๑๐. พหุกรรม หรืออาจิณณกรรม กรรมทำมากหรือกรรมเคยชิน ได้แก่ กรรมดีหรือกรรมชั่วที่ประพฤติกมาก หรือทำบ่อย ๆ สังสมเคยชินเป็นนิสัย เช่น เป็นคนมีศีลดี หรือเป็นคนทุศีล เป็นต้น กรรมไหนทำบ่อยทำมากเคยชิน มีกำลังกว่า ก็ให้ผลได้ก่อน เหมือนนักมวยปล้ำลงสู้กัน คนไหนแข็งแรงเก่งกว่า ก็ชนะไป กรรมนี้ต่อเมื่อไม่มีทรูกรรมจึงจะให้ผล

๑๑. อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ได้แก่ กรรมที่กระทำหรือระลึกขึ้นมาในเวลาใกล้จะตาย จับใจอยู่ใหม่ ๆ ถ้าไม่มีกรรม ๒ ซ้ำก่อน ก็จะให้ผลก่อนกรรมอื่น ๆ (แต่คัมภีร์อภิธรรมมัตถกวิภาวินีว่า อาสันนกรรมให้ผลก่อนอาจิณณกรรม) เปรียบเหมือนโคแอ้ออยู่ในคอก พอนายโคบาลเปิดประตูออก โคใดอยู่ริมประตูออก แม้เป็นโคแก่อ่อนแอก็ออกไปได้ก่อน

๑๒. กตัตตากรรม หรือกตัตตาวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ ได้แก่ กรรมที่ทำด้วยเจตนาอันอ่อน หรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ๆ โดยตรง เป็นกรรมที่เบา เปรียบเหมือนลูกศรที่คนบ้ายิงไป ต่อเมื่อไม่มีกรรมสามซ้ำก่อน กรรมนี้จึงจะให้ผล

๒.๑.๑.๔ กฎแห่งกรรม

พระพุทธศาสนาสอนในหลักความจริงว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม เป็นวัตถุ หรือเป็นเรื่องของจิตใจไม่ว่าชีวิต หรือโลกที่แวดล้อมอยู่ก็ตามทั้งหมดล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย เป็นเรื่องของปัจจัยสัมพันธ์ธรรมดาที่ว่านี้มองด้วยสายตาของมนุษย์เรียกว่า กฎธรรมชาติ เรียกในภาษาบาลีว่า นิยาม แปลว่า กำหนด อันแน่นอน ทำนองหรือแนวทางที่แน่นอน หรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน เพราะปรากฏให้เห็นว่า เมื่อมีเหตุปัจจัยอย่างนั้น ๆ แล้ว ก็จะมีความเป็นไปอย่างนั้น ๆ แน่นนอน

กฎธรรมชาติหรือนิยามนั้น แม้จะมีลักษณะทั่วไปอย่างเดียวกันทั้งหมดคือ ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย แต่ก็อาจแยกประเภทออกไปได้ตามลักษณะอาการจำเพาะที่เป็นแนวทางหรือเป็นแบบหนึ่ง ๆ ของความสัมพันธ์ อันจะช่วยให้กำหนดศึกษาได้ง่ายขึ้น เมื่อว่าตามสายความคิดของพระพุทธศาสนา พระอรธกถาจารย์แสดงกฎธรรมชาติหรือนิยามไว้ ๕ อย่าง คือ

๑. อุตุนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ โดยเฉพาะความเป็นไปของธรรมชาติแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตกฟ้าร้อง การที่ดอกบัวบานกลางวันหุบกลางคืน การที่ดิน น้ำ ปุ๋ย ช่วยให้ต้นไม้งาม การที่คนไอหรือจาม

การที่สิ่งทั้งหลายพุ่งเข้าเปื่อย เป็นต้น แนวความคิดของท่านมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิ

๒. พีชนิยาม กฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์ หรือที่เรียกว่า พันธุกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่าพืชเช่นใดก็ให้ผลเช่นนั้น พืชมะม่วงก็ออกผลเป็นมะม่วง เป็นต้น

๓. จิตตนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาทจะมีการรับรู้เกิดขึ้น จิตจะทำงานอย่างไร คือมีการไหวแห่งภวังคจิต ภวังคจิตขาดตอน แล้วมีอวิชชาแล้วมีการเห็น การได้ยิน ฯลฯ มีสัมปฏิจฉันทะ สันตிரณะ ฯลฯ หรือเมื่อจิตมีคุณสมบัติอย่างนี้เกิดขึ้น จะมีเจตสิกอะไรบ้างประกอบได้ หรือประกอบไม่ได้ เป็นต้น

๔. กรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือกระบวนการก่อการกระทำ และการให้ผลของการกระทำ หรือพูดให้จำเพาะลงไปอีกว่า กระบวนการแห่งเจตจำนงหรือความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องออกไปอันสอดคล้องกัน เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว เป็นต้น

๕. ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกกันว่า ความเป็นไปตามธรรมดา เช่น สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป เป็นธรรมดา คนย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา ธรรมดาของมนุษย์นี้มีอายุขัยประมาณร้อยปี ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลายที่เป็นสภาพไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้น และไม่ใช่อัตตา ดังนี้ เป็นต้น^{๓๐}

ความจริงกฎ ๔ อย่างแรกย่อมรวมลงในกฎที่ ๕ คือ ธรรมนิยามทั้งหมด หรือจำแนกออกไปจากธรรมนิยามนั่นเอง ส่วนกรรมนิยามเป็นการกล่าวถึงความแน่นอนในการให้ผลของกรรมโดยอัตโนมัติ จึงเรียกว่า เป็นกฎธรรมชาติ ทั้งแตกต่างไปจากกฎที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยข้อตกลงของบุคคลต่อบุคคล ของบุคคลต่อหมู่คณะ ของหมู่คณะต่อหมู่คณะ หรือของสังคมต่อสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำตามกระบวนการที่ตกลงกันไว้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาจึงถือได้ว่า ความแน่นอนแห่งกรรมในกรรมนิยามนั้น เป็นกฎธรรมชาติด้วย เมื่อกล่าวโดยรวมแล้ว ก็คือกฎแห่งกรรมนั่นเอง

ในบรรดากฎธรรมชาติทั้งหลายนั้นมีกฎแห่งกรรม หรือกรรมนิยามเป็นข้อหนึ่งที่สำคัญที่สุดเมื่อมองในแง่ของมนุษย์เพราะเป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรงพระพุทธศาสนาจึงสอนเน้นถึงความสำคัญของกรรมเป็นอย่างมาก ดังพุทธพจน์ที่ว่า

^{๓๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๑๕๒-๑๕๓.

“โลกย่อมเป็นไปเพราะกรรม หมู่สัตว์ย่อมเป็นไปเพราะกรรม สัตว์
ทั้งหลายถูกผูกไว้ในกรรม เหมือนลิ่มสลักของรถที่กำลังแล่นไปฉะนั้น”^{๓๑}

“สตรี บุรุษ คฤหัสถ์ หรือบรรพชิต จึงควรพิจารณาเนื่อง ๆ ว่า เรามีกรรม
เป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรม
เป็นที่พึ่ง จักทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เราจักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น”^{๓๒}

กรรมและผลของกรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น เช่นเดียวกับความสัมพันธ์
ระหว่างเหตุและผล กรรมจะเป็นเพียงทฤษฎีในอุดมคติเท่านั้น ถ้าหากว่าไม่มีการยืนยันว่า กรรม
นั้นให้ผลอย่างจริงแท้แน่นอน พระพุทธเจ้าได้ทรงยืนยันถึงการให้ผลของกรรมว่า

“บุคคลหว่านพืชเช่นใดย่อมได้ผลเช่นนั้น”^{๓๓}

การยืนยันเช่นนี้ย่อมบ่งถึงความดีและความชั่ว ตลอดจนวิถีชีวิตของบุคคลจะ
ก้าวหน้าหรือถอยหลังนั้น ขึ้นอยู่กับกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้น ๆ

ชีวิตของมนุษย์ในวัฏฏะล้วนมีความผูกพันอยู่กับกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
พระพุทธเจ้าทรงยืนยันมตินี้ไว้ในฐานะสูตรว่า

“โดยที่แท้สัตว์ทั้งปวงบรรดาที่มีกรรมมา การไป การจุติ การอุบัติ ล้วนมี
กรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์
มีกรรมเป็นที่พึ่ง จักทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักเป็นผู้รับผลของกรรม
นั้น”^{๓๔}

^{๓๑} ม.ม. ๑๓/๔๖๐/๕๘๒.

^{๓๒} อจ.ปญจก. ๒๒/๕๓/๑๐๑.

^{๓๓} ส.ส. ๑๕/๒๕๖/๓๓๔.

^{๓๔} อจ.ปญจก. ๒๒/๕๓/๑๐๑.

ส่วนการกระทำลงไปแล้ว ทำให้เดือดร้อนภายหลัง การกระทำนั้นไม่ดีดัง
พระพุทธพจน์ที่ว่า “กรรมใดทำแล้วย่อมทำให้เดือดร้อนภายหลังมีหน้าองน้ำตา ร้องไห้อยู่ เสวย
ผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นจัดเป็นกรรมที่ไม่ดี”^{๓๕}

๒.๑.๒ กรรมฐานตามแนวพระไตรปิฎก

ความหมายของคำว่า “กรรมฐาน” คือ การทำงานทางจิต เป็นการปฏิบัติธรรม
ประเภทหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา เป็นการประกอบความเพียรทางจิต ต้องมีความอดทนสูงโดย
การใช้สติสัมปชัญญะควบคุมจิตไม่ให้คิดอารมณ์อย่างอื่น จนจิตเป็นสมาธิ และใช้ปัญญาพิจารณา
สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นกับจิตให้รู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังคำที่นักปราชญ์บางท่านได้
อธิบายไว้โดยสรุปดังนี้

๑. สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวไว้ในหนังสือ
สารานุกรมพระพุทธศาสนา ให้ความหมายของกรรมฐานว่า “กรรมฐาน คือ หมวดกรรมที่ใช้เป็น
อุบายชำระจิตใจให้ปลอดจากนิวรณ์”

๒. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า “กรรมฐาน”
ไว้ว่ากรรมฐานแปลว่า “ที่ตั้งแห่งการงาน หรือที่ซึ่งเป็นที่ให้จิตทำงานและสิ่งที่ใช้เป็นอารมณ์ใน
การเจริญภาวนา หรืออุปกรณ์ในการฝึกอบรมจิต จิตจะได้มีงานทำเพื่อไม่ให้จิตคิดฟุ้งซ่านเตลิดไป
ในทางอื่น”

การปฏิบัติพระกรรมฐานในพระพุทธศาสนามีหลายวิธีการด้วยกัน แต่หลักการของ
ฝ่ายเถรวาทนั้นมีความเชื่อ และยอมรับการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก
และอรรถกถาว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

เนื่องจากกรรมฐานเป็นอุบายธรรมที่เป็นเครื่องกำจัดนิวรณ์ จึงประกอบด้วย
วิธีการต่าง ๆ ตามประเภทแห่งนิวรณ์ธรรม ผู้เจริญกรรมฐานจะต้องรู้จักเลือกปฏิบัติเพื่อให้เหมาะ
กับอุปนิสัยของตน จึงจะทำให้จิตควรแก่การงานได้

กรรมฐานหรือเหตุแห่งการบรรลุคุณวิเศษนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุแห่งการนั่ง
หลับตาภาวนาอย่างเดียว จะต้องมียोगค์ประกอบอีกหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเพ่งกสิณ
เป็นต้น แต่บางครั้งก็ไม่ต้องเพ่งกสิณ อาจลืมหาดูอยู่และทำงานของเราไปตามปกติ หากแต่มี
สติสัมปชัญญะรู้ตามสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในอิริยาบถต่าง ๆ ก็ชื่อว่าปฏิบัติกรรมฐานเช่นกัน

^{๓๕} พุ. ธ. ๒๕/๖๗/๔๘.

การปฏิบัติกรรมฐาน ถือว่าเป็นการสร้างความบริสุทธิ์ให้แก่จิต ดังนั้น จะต้องหาสิ่งที่เป็นกุศลให้จิตอิงอาศัยอยู่ตลอดเวลา คือ ผู้ปฏิบัติกรรมฐานจะต้องรักษาอารมณ์ของตนเองไม่ให้จิตเกิดอกุศล วิธีที่จะรักษาอารมณ์ให้เป็นกุศลอยู่ตลอดเวลา นั้น จะต้องปฏิบัติตามอารมณ์ของกรรมฐานนั้น ๆ ซึ่งท่านแบ่งกรรมฐานออกเป็น ๒ อย่างคือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน แต่ละกรรมฐานก็จะมีอารมณ์แตกต่างกันออกไป

๒.๑.๒.๑ สมถกรรมฐาน

สมถกรรมฐาน คือ กรรมฐานอันเป็นอุบายทำให้ใจสงบ เป็นวิธีฝึกอบรมจิตผูกจิตไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความสงบจนถึงขั้นตั้งมั่นเป็นสมาธิในระดับต่าง ๆ ถ้าเป็นสมาธิขั้นสูงสุดก็จะทำให้เกิดฌาน เป็นต้น กรรมฐานนี้เนื่องด้วยบริกรรมอย่างเดียวกันไม่เกี่ยวกับปัญญา คือ บริกรรมในธรรมอันเป็นอารมณ์ของสมถะข้อใดข้อหนึ่ง จนจิตแน่วแน่วอยู่ในอารมณ์เดียวที่เรียกว่า เอกัคคตารมณ์ จนเกิดผลคือจิตอาจปลอดจากนิเวศน์ มีกามฉันท์ และพยาบาท เป็นต้นสามารถระงับกิเลส คือ โลภะ โทสะ โมหะ ที่เป็นข้าศึกกลุ่มมรรุมใจเสียได้^{๓๖}

อารมณ์ของสมถกรรมฐาน สมถกรรมฐานมีอารมณ์อยู่ ๔๐ อย่าง โดยจำแนกออกเป็น ๗ หมวด คือ หมวดที่ ๑ กถิน ๑๐ หมวดที่ ๒ อสุภะ ๑๐ หมวดที่ ๓ อนุสสติ ๑๐ หมวดที่ ๔ พรหมวิหาร ๔ หมวดที่ ๕ สัตถุญา ๑ หมวดที่ ๖ ธาตุวิภูฐาน ๑ หมวดที่ ๗ อรูป ๔

การฝึกจิตถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การบรรลุมรรคผลนิพพาน นั้นหมายถึงจิตมีการพัฒนาดีแล้ว แต่ถ้าจิตยังไม่ผ่านขั้นตอนพื้นฐานคือการอบรมจิตให้เป็นสมาธิก่อนแล้ว ยากที่จะถอนกิเลสตัณหา อาสวะ และอนุสัยต่าง ๆ ได้ การฝึกจิตให้ถึงขั้นเป็นสมาธิโดยไม่เกิดปัญญานั้น เรียกว่า “สมถกรรมฐาน” คือ ฝึกจิตให้สงบเป็นสมาธิในระดับต่าง ๆ อาจถึงขั้นรูปฌานและอรุฌาน ถ้าจิตฝึกถึงขั้นนี้แล้วสามารถเข้าออกฌานได้อย่างคล่องแคล่ว จิตมีความสามารถรับรู้ขั้นพิเศษเหนือประสาทสัมผัสทั้ง ๕ อันเป็นขั้นธรรมดาของบุคคลทั่วไปได้ แต่ยังไม่บรรลุนิพพาน เพราะยังเป็นขั้นโลกียฌานอยู่ ยังมีโอกาสเสื่อมจากฌานได้

^{๓๖} พระธรรมธีรราชมุณี (โชคก ป.ธ.๘), หลักปฏิบัติสมถและวิปัสสนากรรมฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๒.

๒.๑.๒.๒ วิปัสสนากรรมฐาน

วิปัสสนากรรมฐาน ได้แก่ กรรมฐานเป็นอุบายวิธีสำหรับฝึกจิตให้เกิดปัญญาที่แจ่มแจ้งตามความเป็นจริง การรู้จริงเห็นจริงนี้เกิดจากปัญญาญาณ ไม่ได้นึกเดาเอา เป็นความรู้ที่แจ่มแจ้งเห็นจริงตามความจริงคือเห็นปัจจุบัน รูปนาม ไตรลักษณ์ และมรรคผลนิพพานด้วยปัญญาญาณ^{๓๑}

การพิจารณาสังขารจนเกิดความเห็นแจ้งเข้าใจชัด รู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของความเป็นจริงจนสามารถถอนความหลงผิด รู้จักสิ่งที่ผิดที่ถูกตามลำดับของปัญญาญาณจึงจะเรียกว่า วิปัสสนากรรมฐาน

วิปัสสนากรรมฐานนี้ อาศัยการฝึกอบรมจิตให้รู้ทันการเกิดขึ้นของขณะจิต หรือความรู้สึกแต่ละขณะที่เกิดจากการตอบสนองทางอินทรีย์ทั้ง ๖ คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และทางใจ ตลอดจนเหตุปัจจัยของการเกิดขึ้น การสิ้นสุดของอารมณ์ของความรู้สึกจนเกิดปัญญาญาณหยั่งรู้การเกิดดับของนาม รูป อย่างชัดเจน ถ้าบุคคลใดเจริญวิปัสสนากรรมฐานจนถึงขั้นอุทยัพพญาณแล้ว จะไม่มีความสงสัยในเรื่องการสืบต่อของภพชาติว่าเป็นไปอย่างไร การให้ผลของกรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร

อารมณ์ของวิปัสสนากรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานนั้น ถ้าจัดแบ่งตามอารมณ์ของวิปัสสนาแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น ๖ หมวด คือ หมวดที่ ๑ ชั้น ๕ หมวดที่ ๒ อายุขณะ ๑๒ หมวดที่ ๓ ธาตุ ๑๘ หมวดที่ ๔ อินทรีย์ ๒๒ หมวดที่ ๕ อริยสัจ ๔ หมวดที่ ๖ ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ฯลฯ

ถึงแม้พระไตรปิฎกจะให้ความหมายของคำว่า “วิปัสสนา” ไว้หลายนัยก็ตาม แต่วิปัสสนาก็ไม่ปรากฏในพระสูตรที่เป็นพุทธพจน์ แต่ถือว่าเป็นอันเดียวกับสติปัฏฐาน ๔ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้

๒.๑.๒.๓ สติปัฏฐาน ๔ ตามแนวพระไตรปิฎก

การปฏิบัติธรรม หรือ วิปัสสนากรรมฐานในปัจจุบันได้นำวิธีการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ตามแนวของพระไตรปิฎกมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดสติ และปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ มีพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกดังนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ นิคมของชาวกรู ชื่อกัมมาศัมมะแคว้นกรู ณ ที่นั่นแล พระผู้มีพระภาคได้รับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า...

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

“ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางสายเดียว”^{๓๘} เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโศกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุนิพพาน^{๓๙} เพื่อให้แจ้งนิพพาน ทางนี้ คือ สติปัฏฐาน^{๔๐} ๔ ประการ

สติปัฏฐาน ๔ ประการ อะไรบ้าง

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกได้
๒. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้
๓. พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัด อภิชฌาและโทมนัสในโลกได้
๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้^{๔๑}

๒.๒ วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยและวรรณกรรมที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องกรรม และการแก้กรรมที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ปรีชา คุณาวุฒิ ศึกษาเรื่อง “พุทธปรัชญาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม” พบว่า มติของกรรมในพระพุทธศาสนานั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ กรรมตามอรรถาธิบายในพระสูตร และกรรมตามอรรถาธิบายในอรรถกถา แต่ก็มิได้หมายความว่าทั้งสองประเภทนี้จะแตกต่างกัน แท้จริงเป็นการขยายความซึ่งกันและกันเท่านั้น มติในพระสูตรแบ่งกรรมออกเป็น ๔ ประเภท

^{๓๘} ทางสายเดียว ในที่นี้มีความหมาย ๔ นัย คือ (๑) ทางที่บุคคลผู้ละการเกี่ยวข้องกับหมู่คณะ ไปประพฤติธรรมอยู่แต่ผู้เดียว (๒) ทางสายเดียวที่พระพุทธเจ้าทรงทำให้เกิดขึ้น เป็นทางของบุคคลผู้เดียว คือ พระผู้มีพระภาค (๓) ข้อปฏิบัติในศาสนาเดียว คือพระพุทธศาสนา (๔) ทางดำเนินไปสู่จุดหมายเดียว คือ พระนิพพาน (ที.ม.อ. ๒/๓๗๓/๓๕๕, ม.ม.อ. ๑/๑๐๖/๒๔๔)

^{๓๙} นิพพาน หมายถึงอริยมรรค (ที.ม.อ. ๒/๒๑๔/๑๕๗, ม.ม.อ. ๑/๑๐๖/๒๕๑)

^{๔๐} สติปัฏฐาน แปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ หรือการปฏิบัติมีสติเป็นประธาน (ที.ม.อ. ๒/๓๗๓/๓๖๘, ม.ม.อ. ๑/๑๐๖/๒๕๓, อภิ.วิ.(แปล) ๓๕/๓๕๕-๓๕๕/๓๐๖-๓๒๗)

^{๔๑} ม.ม. ๑๒/๑๐๖/๑๐๑-๑๐๒.

คือ กรรมดำมีวิบากดำ กรรมขาวมีวิบากขาว กรรมทั้งดำทั้งขาวมีวิบากทั้งดำทั้งขาว และกรรมไม่ดำไม่ขาวมีวิบากไม่ดำไม่ขาว ซึ่งก็เป็นการแบ่งโดยอาศัยธรรมชาติของกรรมดีและกรรมชั่ว หรือทั้งไม่ดีไม่ชั่วเป็นเกณฑ์ แต่มติในอรรถกถาได้นำเอามติในพระสูตรที่กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ มาสรุปไว้เป็นหลักเกณฑ์เสียใหม่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของกรรมที่ให้ผลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มติในอรรถกถาจึงแบ่งกรรมออกเป็น ๓ ประเภท รวม ๑๒ ชนิด คือ กรรมที่ให้ผลตามเวลา (๔) กรรมที่ให้ผลตามน้ำหนัก (๔) และกรรมที่ให้ผลตามหน้าที่ (๔)

เรื่องของกรรมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายจริยศาสตร์ คือ เราจะตัดสินใจการกระทำว่าดีหรือชั่วได้จากหลักของกรรม และการรู้เรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งก็จะทำให้เลือกกรรมของตนเองใหม่ได้ ในแง่หนึ่งมนุษย์ถูกกรรมกำหนด แต่ในอีกแง่หนึ่งมนุษย์ก็สามารถทอนกำลังของกรรมเก่าด้วยกรรมที่กระทำใหม่ได้ กล่าวให้กระชับก็คือ มนุษย์มีเสรีที่จะเลือกกรรมใหม่ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกรรมเก่าอันไม่พึงประสงค์ได้

ทฤษฎีกรรมตามมติของพระพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นทฤษฎีลอย ๆ ซึ่งใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ธรรมดาเป็นกฎสากลของชีวิตทั้งหมด ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งสามารถยืนยันว่าจะต้องได้รับผลอันเหมาะสมทัดเทียมกับกรรมที่ได้กระทำเอาไว้ หลักเรื่องกรรมของพระพุทธศาสนามีใช้สมมติฐานสำหรับอธิบายศีลธรรม เหมือนอย่างสมมติฐานในเหตุผลทางปฏิบัติของคานท์ แต่เป็นหลักหรือเป็นกฎที่เป็นจริงซึ่งยืนยันผลว่าจะต้องได้รับมาจากอดีต และก็จะต้องได้รับอีกในอนาคตตามประเภทของกรรมที่บุคคลได้กระทำลงไปอย่างแน่นอน

ระบบของกรรมตามมติของพระพุทธศาสนาจึงสมบูรณ์กว่าระบบของกรรมเดิมตามมติของพราหมณ์ ทั้งนี้เพราะได้ให้กฎเกณฑ์ในการอธิบาย ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างชัดเจนอยู่ในตัวเอง โดยไม่ต้องอาศัยเทพเจ้าเป็นผู้พิทักษ์กฎแห่งกรรมแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังให้ความอบอุ่นใจและความมั่นใจได้ดีกว่าทฤษฎีจริยธรรมอื่น ๆ ที่ยืนยันได้แต่เพียงปัจจุบันชาติ เพราะพระพุทธศาสนายืนยันผลว่าจะต้องได้รับแน่นอนไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า และยิ่งไปกว่านั้น เรายังสามารถสร้างสรรค์ชีวิตของเราใหม่ได้ตามกฎแห่งกรรมอีกด้วย^๒

พระอุทัย จิรสมุโณ (เอกสะพัง) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน” จากการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เที่ยงแท้แน่นอน มีเหตุมีผลเกี่ยวเนื่องกันไป และทุกหลักธรรมน้อยใหญ่ล้วนต่างไม่

^๒ ปรีชา คุณาวุฒิ, “พุทธปรัชญาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๑).

ประกอบด้วยกาล (อกาลิโก) ซึ่งสามารถยื่นหยัดทำทายเป็นหมวมมนุษย์มาพิสูจน์ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ตรัสหลักธรรมออกมานั้น มีความถูกต้องเพียงไร โดยเฉพาะเรื่องหลักกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการใหญ่แห่งวิถีชีวิตของสรรพสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏสงสาร ย่อมหมุนวนเป็นวัฏฏะ (กิเลสกรรม วิบาก) อยู่อย่างนี้เรื่อยไปจนกว่าจะสิ้นกรรม หรือพระนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องกรรมนี้มากมาย จากการศึกษาหลักฐานเดิมที่มีปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งนับว่าเป็นหลักฐานที่สมบูรณ์ยิ่ง โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้

ในความหมายของกรรมนั้น พระพุทธศาสนาถือว่ากรรม คือการกระทำที่ออกมาจากเจตนาเดิมที่อยู่ในจิต (*เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วทามิ*) กิเลส ตัณหา ทำให้จิตเศร้าหมอง เมื่อมารับอารมณ์ใหม่ในปัจจุบันก็สนับสนุนกรรมและกิเลสให้ปรากฏขึ้นมาใหม่และเก็บสะสมต่อไป ซึ่งพระพุทธศาสนาเชื่อว่า บุคคลที่มีชีวิตดำเนินไปในขณะนี้ส่วนหนึ่งมาจากผลกรรมที่ทำไว้แล้ว และอีกส่วนหนึ่งมาจากกรรมที่ทำในปัจจุบันด้วย และกุศลกรรมจะไม่สูญหายไปไหน แม้กรรมจะเล็กน้อยหรือทำมานานเพียงใด มันก็จะติดตามตัวเราไปเหมือนเงาเพียงนั้น เมื่อถึงโอกาสก็จะให้ผลทันที หรือกลับกลายเป็นอโหสิกรรมได้ซึ่งแล้วแต่เหตุปัจจัย ลักษณะของการจำแนกกรรมและการให้ความสำคัญ ของกรรมนั้น พระพุทธองค์ทรงจำแนกเป็น ๓ ทาง คือ กายกรรม วจกรรม และมโนกรรม แต่ทรงเน้นเจตนาอันแหละคือกรรม จึงให้ความสำคัญของมโนกรรมว่า เป็นกรรมที่ให้ผลรุนแรงที่สุดกว่ากรรมทั้งสอง คือ วจกรรม และกายกรรม เช่น ถ้านาย ก. คิดร้ายต่อนาย ข. ความคิดร้ายตัวนั้นถือว่าสำคัญมาก จัดเป็นมโนกรรม เมื่อนาย ก. เจอนาย ข. จึงใช้วาจาว่าต่าง ๆ นานา การกระทำนั้นจัดเป็นวจกรรม เมื่อนาย ก. ใช้กำลังทำร้ายนาย ข. สิ่งนั้นเป็นกายกรรม จากเหตุผลดังกล่าวถือว่าตัวเจตนาอันเป็นต้นเหตุของการกระทำกรรมทั้งปวง

นอกจากนั้นพระพุทธศาสนายังจำแนกกรรมออกเป็นหน่วยย่อย ๆ อีกโดยจำแนกตามกาล ๔ ตามหน้าที่ ๔ และกรรมที่ให้ผลตามความแรงหนักเบา ๔ รวมเป็นกรรม ๑๒ เนื่องจากพระพุทธศาสนาจัดอยู่ในระบบปรัชญา อเทวนิยม จึงไม่เชื่อในพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างและทำลายโลก หลักกรรมและวิบากเป็นความรับผิดชอบส่วนตัว การที่จะพ้นไปจากวงจรของกรรม บุคคลจะต้องอาศัยความเพียรพยายามลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง องค์ศาสดาหรือผู้ที่เป็นครูอาจารย์จะเป็นเพียงผู้แนะนำทางที่ถูกต้องเท่านั้น^{๔๓}

^{๔๓} พระอุทัย จิรสมุโ (เอกสะพัง), “ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยในปัจจุบัน,” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาปรัชญาบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔).

พระประเสริฐ ชุตินุชโร (สุนทรวัฒน์) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ เรื่องไสยศาสตร์ กับพุทธศาสตร์ตามทรรชนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)” จากการศึกษาพบว่า “ไสยศาสตร์” เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยคติความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เวทมนต์ คาถา สิ่งเร้นลับ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งอำนาจภายนอก หรือการดลบันดาลจากอำนาจภายนอก มีต้นกำเนิดมาจากทสวดในคัมภีร์พระเวท และยังพบอีกว่า ไสยศาสตร์ยังเป็น เรื่องที่ไม่อาจพิสูจน์ได้แน่นอนว่ามีผลจริงหรือไม่ การหวังพึ่งไสยศาสตร์นั้นก็ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก และที่สำคัญคือไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ เพราะที่สุดของไสยศาสตร์อาจแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้ก็เพียง ขึ้นโลกียอภิญา ยังเกี่ยวข้องกับโลก อยู่ในวิสัยของปุถุชน

ส่วน “พุทธศาสตร์” เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด แต่ในงานวิจัยนี้หมายเอาเฉพาะหลักคำสอนสำคัญ ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการกระทำ ซึ่งจัดเป็นกิริยาท หรือกรรมท คือสอนให้หวังผลจากการกระทำ เป็นการหวังพึ่งตนเองสู่อิสรภาพคือ พ้นทุกข์ได้ และมีเป้าหมายสูงสุดคือ ปัญญา การอุบัติขึ้นของพระพุทธศาสนาเป็นการประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ด้วยปรัชญาที่ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้” และจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาด้วยการศึกษา ที่เรียกว่าไตรสิกขา คือ สติ สมาธิ ปัญญา และในขั้นสูงสุด การฝึกฝนพัฒนามนุษย์จะนำไปสู่การรู้แจ้งสัจธรรม คือ ทำให้เกิดปัญญา เข้าใจถึงความสัมพันธ์และอิงอาศัยกันของสิ่งทั้งหลาย ทั้งที่เกี่ยวกับชีวิตของเรา สังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ยังผลให้หลุดพ้นเป็นอิสระหรือพ้นทุกข์ได้

ตามทรรชนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) จะเห็นได้ว่า ไสยศาสตร์คือความเชื่อในอำนาจนอกตัว หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการดลบันดาลจากภายนอก แม้ว่าพระธรรมปิฎกจะมีได้ปฏิเสธความมีอยู่จริงของไสยศาสตร์ แต่ก็มีได้สนับสนุนให้เสียเวลาอยู่กับการพิสูจน์ว่าไสยศาสตร์มีอยู่จริงหรือไม่ และในทางตรงกันข้ามท่านได้ชี้ให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีโทษอย่างไร แม้ที่สุดการแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกียอภิญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ และท่านยังได้แสดงจุดยืนในหลักแห่งพุทธธรรม เพื่อให้มนุษย์ได้รับโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตนที่สูงขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์กันระหว่างศาสตร์ทั้งสองเป็นจุดนัดพบ เพื่อชักนำมวลมนุษย์เข้าสู่พุทธศาสตร์ โดยท่านได้แนะวิธีการไว้ว่า

๑) ดึงศรัทธาของมวลมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก (ไสยศาสตร์) ให้เข้าสู่พระพุทธ ศาสตร์ โดยมองไปที่พระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาฝึกฝนพัฒนาตนสูงขึ้นต่อไป

๒) แม้เขาจะมองพระรัตนตรัยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ข้าง ก็ให้เขาเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระรัตนตรัยนั้นในทำนองที่สนับสนุนเรื่องกรรม คือ ทำให้เกิดกำลังใจที่จะเพียรพยายามทำการ ให้เข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าศักยภาพของการศึกษาขาดความสมดุล มนุษย์ก็ขาดโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็ต้องอาศัยเวลา อีกทั้งยังต้องกระทำอย่างต่อเนื่องต่อไป แต่ในความเป็นจริงแล้ว คงไม่อาจที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ การหวังพึ่งไสยศาสตร์ก็ยังคงต้องมีอยู่ต่อไป^{๔๔}

นักกร อาชะวะบูล ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏละครโทรทัศน์ : เฉพาะกรณีเรื่อง “เจ้ากรรมนายเวร”” จากการศึกษาพบว่า

๑. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้พื้นฐานทั่วไปในหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา และในเรื่องของกรรมและกฎแห่งกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ยืนยันในหลักคำสอนที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

๒. ละครช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกรรมและกฎแห่งกรรม ตามหลักพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น

๓. แนวความคิดและวิถีชีวิตหลังจากชมละคร เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีคือ คิดดี พูดดี และทำความดียิ่งขึ้น ด้วยเกรงกลัวบาป

๔. กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๐ มีความเห็นว่า ควรจัดสร้างละครโทรทัศน์ที่ใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนของเรื่องให้มากกว่านี้ โดยให้เหตุผลว่า โทรทัศน์เป็นสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย รวดเร็ว ทุกเพศทุกวัย และทุกพื้นที่ ละครโทรทัศน์จึงจัดว่าเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่หลักกรรมได้อย่างได้ผลประการหนึ่ง^{๔๕}

พระมหาปรม โสภาโส (กองคำ) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน” ผลของการศึกษาพบว่า มีคัมภีร์พระไตรปิฎกที่มีเรื่องของศรัทธาอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ในอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาตพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ ได้กล่าวถึงสัทธาสัมปทา อังคุตตรนิกาย จตุกนิบาตพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๑ ได้กล่าวถึงสมสัทธา อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒ ได้กล่าวถึงศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผลยึดมั่นในหลักการกระทำดี กล่าวโดยสรุปแล้ว

^{๔๔} พระประเสริฐ ชุตินฺธโร (สุนทรวิวัฒน์), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต),” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๔๕} นักกร อาชะวะบูล, “ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เฉพาะกรณีเรื่อง “เจ้ากรรมนายเวร”,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕).

หลักของศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้มุ่งไปที่ความเชื่อที่ยึดหลักกรรม คือ การทำดีทำชั่ว ผลของกรรมดีและชั่ว เป็นต้น

ในคัมภีร์อื่น ๆ ที่ได้แสดงความคิดความเชื่อของคนในกลุ่มชนชั้นต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มชนชาวไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ในคัมภีร์มีลินทปัญหาได้พูดถึงศรัทธาว่า มีลักษณะทำจิตใจให้สงบและมีลักษณะจงใจ ในหนังสือภูมิวิลาสินีได้พูดถึงความคิดความเชื่อเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด นรกสวรรค์และเทวดา เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากตำราที่เกี่ยวข้องกับลัทธิ ปรัชญา และศาสนา ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่มนุษย์มีความเชื่อ และเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้นแล้วแยกประเด็นแนวความคิดความเชื่อออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. ประเภทพุทธศาสตร์ คือ กลุ่มผู้ใช้เหตุผล ใช้ปัญญาพิจารณาถึงความเชื่อของตนว่า จะมีลักษณะของความเชื่ออย่างไร มีประโยชน์ต่อตนเองต่อกลุ่มชนของตนอย่างไร

๒. ประเภทไสยศาสตร์ คือ กลุ่มผู้ที่ไม่ต้องการมีเหตุผลเกี่ยวกับแนวความคิด ความเชื่อเพียงตรงตามความรู้สึกของตนก็ตัดสินใจเชื่อแล้ว โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือประโยชน์ที่จะได้รับจากไสยศาสตร์นั้น^{๔๖}

พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโภ) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี” จากการศึกษาพบว่า

๑. พระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ได้ใช้เทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมโดยยึดเทคนิคและรูปแบบการสอนและการสื่อสารตามแนวพุทธ ผสมผสานกับหลักนิเทศศาสตร์ทั่วไป สื่อหลักคำสอนจากพระไตรปิฎกและการสอนวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยมีลักษณะเฉพาะในอิริยาบถยืน คือให้ผู้ปฏิบัติกำหนดอิริยาบถยืน โดยบริกรรมว่า “ยืนหนอ ๆ ๆ” ๕ ครั้ง กำหนดเป็นอนุโลมปฏิโลม (กลับไปกลับมา) จากบน (ศีรษะ) ลงล่าง (เท้า) และจากล่างขึ้นบนสลับกัน ๕ ครั้งจึงก้าวเดิน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการสอนวิปัสสนากรรมฐานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสำนักวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

๒. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ประชาชนที่เข้าไปปฏิบัติกรรมฐานฟังธรรมและทำบุญที่วัดอัมพวัน ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๘.๕ เป็นข้าราชการและผู้มีฐานะดีมีรายได้ ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท

^{๔๖} พระมหาปรม โสภาโส (กองคำ), “ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดง, ๒๕๕๑).

ขึ้นไป และมีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนสื่อที่ประชาชนได้รับข้อมูลจากพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบว่า ได้แก่ หนังสือธรรมะ เอกสารสิ่งพิมพ์ และนิตยสาร คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐ และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สนใจในเรื่องการปฏิบัติกรรมฐาน และเรื่องกฎแห่งกรรมที่สอนโดยพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าประชาชนส่วนมากที่มาวัดอัมพวันนี้ มีความศรัทธาเลื่อมใสในหลักธรรม คำสอนและแนวการสอนของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๓. นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังทำให้ทราบว่า การเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ประสบผลสำเร็จอย่างสูงยิ่ง เพราะได้ดำเนินการตามเทคนิค และรูปแบบการสื่อสารตามแนวพุทธ โดยได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เช่น วิทยุ เทป วีดีโอ หนังสือ และสื่อมวลชนอื่น ๆ เข้ามาช่วย และตัวท่านเองก็มีกลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา กล้าหาญ เลื่อมใส เร้าใจ อยากฟัง และนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นแบบอย่างต่อผู้เผยแผ่และวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนาสืบไป^{๔๖}

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า ปรีชา คุณาวุฒิ และพระอุทัย จิรธมฺโม เห็นตรงกันว่า ท่านที่ศึกษาเรื่องกรรมส่วนใหญ่จะสรุปตรงกันว่า พระพุทธศาสนาจะให้ความสำคัญในเรื่องการ สอนให้เชื่อกรรม และยืนยันว่าต้องได้รับผลของกรรมอย่างแน่นอน ในขณะที่เดียวกันก็สอนหนทาง ที่จะดับกรรม หรือวิธีที่จะพ้นกรรมด้วยการกระทำของตนเอง ทั้งยังสามารถลดทอนกำลังกรรมเก่า ด้วยกรรมที่กระทำใหม่ได้ หรือกลับกลายเป็นอโหสิกรรมได้ซึ่งแล้วแต่เหตุปัจจัย

พระมหาปรม โสภาโส (กองคำ) ที่ศึกษาเรื่องศรัทธาในพุทธศาสนา และพระประเสริฐ ชุตินฺธโร ศึกษาเรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทฤษฎีของพระธรรมปิฎก สรุปคล้ายกันว่า มีความเชื่ออยู่ ๒ ประเภทคือ พุทธศาสตร์ และไสยศาสตร์ ผู้ที่เชื่อในทางพุทธศาสตร์ คือใช้เหตุผล และปัญญาพิจารณาว่าเชื่ออย่างไรมีประโยชน์ และพระธรรมปิฎกท่านแสดงจุดยืนในหลักพุทธธรรม เพื่อให้มนุษย์พัฒนาตนสูงขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ของศาสตร์ทั้งสองเป็นจุดนัดพบ เพื่อชักนำ คนเข้าสู่พุทธศาสนา โดยมองไปที่พระรัตนตรัย และให้เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์นั้น ด้วยการสนับสนุน เรื่องกรรม ทำให้เกิดกำลังใจที่จะเพียรพยายามทำการให้ให้เข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น ส่วนผู้ที่เชื่อใน

^{๔๖} พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

ไสยศาสตร์ หมายถึงการเชื่ออย่างไม่ต้องมีเหตุผล แต่ตรงกับความรู้สึกของตนก็เชื่อแล้ว เป็นการเชื่อในอำนาจนอกตัว หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการคลั่งคลั่งดาลจากภายนอก แต่พระธรรมปิฎกท่านก็ได้ปฏิเสธความมีอยู่จริงของไสยศาสตร์ แต่ก็มิได้สนับสนุนเพียงชี้ให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีโทษอย่างไร แม้ในที่สุด การแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกีย-อกิญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้

นี้ฎกร อาชะวะบูล และพระครูศรีปริยัติวิกรม มีความเห็นตรงกันในเรื่องการใช้สื่อละครวิทยุ เทป วีดีโอ หนังสือ และสื่อมวลชนอื่น ๆ มาช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ผล ละครช่วยให้คนเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมตามหลักพุทธศาสนามากขึ้น และแนวคิดหลังชมละครเปลี่ยนไปในทางดีขึ้น คิดดีทำดี และกลัวบาปมากขึ้น เช่นเดียวกับการใช้สื่อต่าง ๆ ในการเผยแผ่ธรรมะของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) ทำให้ผู้ฟังศรัทธา และเลื่อมใส อยากฟังและนำไปปฏิบัติตาม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังไม่ได้ศึกษาเรื่องการแก้กรรมโดยตรงว่าเป็นอย่างไร จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัยในเล่มนี้ได้ชัดเจน เพราะเป็นงานวิจัยชิ้นแรก ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบันในครั้งนี้ มีรูปแบบการศึกษาเชิงเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร

เป็นขั้นตอนแรกของการศึกษาวิจัย โดยเป็นการค้นคว้าหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อันได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ทางศาสนา อรรถกถา หนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเนื้อหาอื่น ๆ ที่สามารถนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาภาคสนามต่อไป

๓.๑.๑ ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาจากพระไตรปิฎก, อรรถกถา และหนังสือเรื่องกฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ, กรรณฐานแก้กรรมที่เป็นผลงานของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), และจากวิทยานิพนธ์ของพระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินฺนาโภ) เรื่อง “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี”, หนังสือเกี่ยวกับการแก้กรรมของแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม หรือจากการบรรยายธรรมที่บันทึกเป็นวิดีโอซีดี และจากงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้กรรมของท่านอื่น ๆ ตามที่รวบรวมได้

๓.๑.๒ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

สำรวจและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือธรรมะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นผลงานของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม และทั้งหนังสือผู้อื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องแก้กรรมและรูปแบบของการแก้กรรม

๓.๑.๓ ศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์

ในส่วนนี้ได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือธรรมะต่าง ๆ ที่รวบรวมข้อมูลมาได้ ได้แก่ ผลงานของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแก้กรรม

เช่น กรรณฐานแก้กรรม, กฎแห่งกรรม, ธรรมปฏิบัติ และจากวิทยานิพนธ์ของพระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินฺนาโภ) เรื่อง “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี” และศึกษาค้นคว้าจากหนังสือธรรมะต่าง ๆ ที่รวบรวมข้อมูลมาจากผลงานของแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม เช่น ชีวิตติดกรรม, เบิกบุญให้พ้นวิบากกรรม, ตั้งใจวันละ ๑๐ นาทีชีวิตเปลี่ยน, ชีวิตบนเส้นทางธรรม และรวมทั้งหนังสือที่ผู้อื่นได้จัดเรียบเรียงเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความสำเร็จเรื่องการแก้กรรม เช่น เกิดแต่กรรม, สแกนกรรม, จีจูดแก้กรรม, แก้กรรมทำให้รวย เป็นต้น

๓.๑.๔ ศึกษาสื่อเทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์

ในส่วนนี้จะทำการศึกษาค้นคว้าจากสื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่แม่ชีทศพรใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ การดูกรรม และการแนะนำวิธีแก้ไขให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เช่น วิดีโอซีดีที่ทางวัดจัดจำหน่าย และจากเครื่องคอมพิวเตอร์ ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๓.๒ การวิจัยภาคสนาม

เป็นขั้นตอนหลังจากที่ได้ศึกษาวิจัยจากเอกสารจนได้ขอบข่ายและแนวทางในการศึกษาชัดเจนแล้ว ก็จะทำการออกภาคสนามเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบการศึกษาภาคเอกสาร

ในขั้นนี้จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสำเร็จเรื่องการแก้กรรม เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ทำพิธี ผู้ร่วมพิธี นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา และรวมถึงการสร้างคำถามในประเด็นที่ศึกษา จากข้อมูลเอกสารของ สำนักวัดอัมพวัน ซึ่งปัจจุบันพระธรรมสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) จะไม่ได้ให้สัมภาษณ์เพราะชราภาพมากแล้ว

๓.๒.๑ ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษานี้มีอยู่ ๓ กลุ่มตัวอย่าง คือ

๑. ผู้ทำพิธี ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้แสดงตัวว่าเป็นผู้รู้ ผู้บอก หรือผู้สอนในเรื่องกรรม และแนะนำวิธีการแก้ไขวิบากกรรมหรือผลของกรรมให้เบาบางลง หรือหมายถึง พระผู้ทำพิธีทางศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชน ได้แก่ แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพฯ และพระมหาบัญชา ปุณฺณธมฺโม ผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพฯ

๒. **ผู้ร่วมพิธี** หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทำพิธีด้วยความเชื่อว่าเมื่อทำตามที่ผู้ทำพิธีแนะนำแล้ว จะช่วยลดวิบากกรรมนั้น ๆ ได้ หรือหมายถึง ผู้ร่วมพิธีทางศาสนาตามวัดต่าง ๆ เช่น การสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย เป็นต้น เลี่ยงจากการสุมตัวอย่างจากสำนักแม่ชี ๕ ท่าน ที่มาร่วมพิธีคุณกรรมหรือมาฟังธรรมที่วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพฯ และอีก ๕ ท่าน จากผู้มาทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพฯ

๓. **นักวิชาการที่สอนพุทธศาสนาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป** จากมหาวิทยาลัย ๓ ท่าน ได้แก่ พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, อาจารย์รังษิ สุทนต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมทิทธิพล เนตรนิมิต

๓.๒.๒ วิธีการเลือกกลุ่มผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธีที่เป็นกรณีศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเลือกสำนักที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ตามขั้นตอนดังนี้

๑. เลือกผู้ทำพิธีแห่งแรก จากสำนักที่มีชื่อเสียง คนรู้จักกันอย่างกว้างขวาง และมีผู้ไปร่วมพิธีมาก ๆ เพราะเชื่อว่าผู้ทำพิธีมีญาณ มีคุณธรรมสูง สามารถรู้อดีตกรรมได้ และสามารถชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่จะช่วยให้วิบากกรรมบรรเทาเบาบางลงได้ คือ สำนักวัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี โดยมีพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นผู้ทำพิธีหรือผู้สอนกรรมฐาน โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและผลงานที่เป็นหนังสือธรรมะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกรรมฐานแก้กรรมที่เป็นผลงานของท่าน และจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น และเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมพิธีจากข้อมูลเอกสารเป็นจำนวน ๕ ท่านที่มาปฏิบัติกรรมฐานแล้วประสบความสำเร็จ คือ หายจากความทุกข์หรือโรคที่เป็นอยู่ เพราะมีความเชื่อว่าการปฏิบัติกรรมฐาน ช่วยลดวิบากกรรมให้เบาบางลงได้

๒. เลือกผู้ทำพิธีแห่งที่สอง จากสำนักที่มีคนรู้จักอย่างกว้างขวาง และมีผู้มาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเชื่อกันว่า ผู้ทำพิธีสามารถรู้กรรมและบอกรกรรม รวมถึงวิธีแก้ไขให้เบาบางลงได้ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาหาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเข้าไปฟังธรรมที่ศาลาออกกรรมร่วมกับพุทธศาสนิกชนจำนวนมากที่สำนักแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม วัดพิชยญาติการาม ในวันเสาร์และอาทิตย์ที่แม่ชีสอนธรรมะ และดูกรรมให้กับผู้ร่วมพิธี หรือประชาชนที่มาหา

เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถขออนุญาตในการสัมภาษณ์แม่ชีได้ด้วยตนเอง เพราะท่านมีภารกิจมาก จึงได้ติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากคุณนรภัทร ผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องทางอินเทอร์เน็ตให้แม่ชี ได้กรุณาสัมภาษณ์แม่ชีแทนผู้วิจัย

ในประเด็นที่ตั้งไว้ และได้เสียงที่สัมภาษณ์แม่ชีมาให้ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ในส่วนของผู้ร่วมพิธีที่สำนักแม่ชีทศพร ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์ผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยงานแม่ชีที่สำนักด้วยความศรัทธาในตัวแม่ชี และบางท่านเป็นผู้ร่วมพิธีที่แม่ชีเคยดูกรรมให้และแนะนำวิธีแก้ไขให้ปฏิบัติ แล้วชีวิตมีความสุขมากขึ้น ทั้งหมดเป็นจำนวน ๕ ท่าน

๓. เลือกผู้ทำพิธีแห่งที่ ๓ จากสำนักสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่มีคนรู้จักและมาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก ที่เลือกสำนักนี้เพราะแตกต่างจากสำนักสะเดาะเคราะห์อื่นในแง่ที่มีการเทศน์สอนธรรมแก่ผู้ร่วมพิธี โดยจะเน้นไปในเรื่องกรรมและผลของกรรมในช่วงก่อนที่จะมีการทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายให้แก่ผู้ร่วมพิธี โดยสัมภาษณ์ผู้ทำพิธีคือ พระมหาปัญญา ปุณฺณมโฆ ซึ่งท่านเป็นพระรูปหนึ่งที่ทำพิธีบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายให้แก่พุทธศาสนิกชน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้กรรม และได้สัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีที่มาสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้กรรมและความเชื่อในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ว่ามีความเห็นอย่างไร เป็นจำนวน ๕ ท่าน เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓, ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามลำดับ

๓.๒.๓ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงแบบ MP3 ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้แบบสอบถามปลายเปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงเอกสาร และแบบภาคสนามซึ่งได้จัดรูปแบบคำถามออกเป็น ๖ ชุดตามความแตกต่างของสำนักที่เข้าไปศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ ๑ เป็นแบบคำถามในประเด็นที่ต้องการทราบเกี่ยวกับสาเหตุและความเชื่อเรื่องการแก้กรรม โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เป็นหนังสือธรรมะของหลวงพ่ोजรัญฐิตฺตมโฆ และในวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาทัศนคติของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญฐิตฺตมโฆ) ที่มีต่อสาเหตุของความเชื่อเรื่องกรรมและการแก้กรรมว่าสามารถทำได้จริงหรือไม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ความหมายของคำว่า “แก้กรรม”?
๒. กรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? สามารถผ่อนหนักเป็นเบาได้ไหม?
๓. คำว่า “กรรมฐานแก้กรรม” มีความหมายอย่างไร? จุดประสงค์ที่ท่านสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานเพื่อแก้ไขวิบากกรรมมาจากเหตุใด?
๔. ท่านสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร?

๕. ท่านมีวิธีการสอนกรรมฐานแก่กรรมแก่พุทธศาสนิกชนอย่างไรบ้าง มีจุดเด่นคืออะไร?
๖. หากการปฏิบัติกรรมฐานสามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๗. การปฏิบัติกรรมฐานแก่กรรม เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?
๘. การปฏิบัติกรรมฐานแก่กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๙. การปฏิบัติกรรมฐานแก่กรรมได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน?

ชุดที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์แม่ชีทศพร บุญทวารพิกัษย์ธรรม เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการแก้กรรม, บอกรกรรม และวิเคราะห์สาเหตุที่เชื่อตามแนวคิดของแม่ชีโดยสัมภาษณ์เมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มีบทสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. ขอให้ท่านให้ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” ว่าคืออะไร?
๒. คำว่า “ดูกรรม” และ “เปิดกรรม” หมายความว่าอย่างไร?
๓. ท่านสามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้อย่างไร?
๔. ท่านคิดว่าการแก้กรรมหรือบอกรกรรมแก่พุทธศาสนิกชนแล้ว จะสามารถแก้ไขได้ทุกคนหรือไม่? สามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. จุดประสงค์ที่ท่านแก้กรรม หรือแนะวิธีแก้ไขให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายคืออะไร? มีจุดเด่นในวิธีการที่ท่านแนะนำหรือสอนอยู่คืออะไร?
๖. ถ้าหากการแก้กรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๗. ท่านคิดว่า การแก้กรรมหรือเปิดกรรมเป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่คะ จะค้านกับความเชื่อเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?
๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมว่า การบอกรกรรม และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา ไหม? อย่างไร?

๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

ชุดที่ ๓ เป็นแบบสัมภาษณ์พระมหาบัญชา ปุณฺณมโห พระที่ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ บังสุกุลเป็นสุกุลตาย วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพฯ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการแก้กรรมและการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรในแนวคิดของท่าน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ โดยมีบทสัมภาษณ์ดังนี้

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “แก้กรรม” ว่าหมายถึงอะไร?
๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? สามารถผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ไหม?
๓. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดนี้ มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้กรรมได้หรือไม่?
๔. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๖. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?
๗. ถ้าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๘. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไร?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่ทางวัดจัดขึ้นนี้ ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนาแค่ไหน? อย่างไร?
๑๐. ท่านคิดว่าในสังคมไทยปัจจุบัน คนส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมมากน้อยเพียงใดคะ? เราจะถือว่าการแก้กรรม และการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนาได้หรือไม่?

ชุดที่ ๔ เป็นแบบคำถามสัมภาษณ์แนวความคิดของนักวิชาการที่สอนพุทธศาสนาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป ในเรื่องการแก้กรรมและประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ขอทำการสัมภาษณ์ พระมหาสมบูรณ วฑฺฒติโก เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

สำหรับท่านอาจารย์อีก ๒ ท่าน คือ อาจารย์รังษิ สุทนต์ และอาจารย์สมิทธิพล เนตรนิมิต ได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์มาให้ทางอินเทอร์เน็ต เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๓ โดยมีบทสัมภาษณ์ดังนี้

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “แก้กรรม” ว่าหมายถึงอะไร ?
๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? เหตุผลที่แก้ได้ หรือ เหตุผลที่แก้ไม่ได้?
๓. ท่านคิดว่าวัดหรือสำนักที่ทำพิธีแก้กรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พุทธศาสนาได้หรือไม่?
๔. ท่านคิดว่าผู้ที่ทำกรรมของบุคคลอื่นและบอกวิธีให้ไปแก้ไปนั้นสามารถรู้ได้อย่างไร? และการแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๖. ท่านคิดว่าการแก้กรรมที่หมายถึงการทำให้วิบากกรรมเบาบางลงนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?
๗. ถ้าการแก้กรรมสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไร?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนาแค่ไหน? อย่างไร?
๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

ชุดที่ ๕ เป็นแบบคำถามสัมภาษณ์ สำหรับผู้ร่วมพิธีที่สำนักแม่ชีทศพร บุญเทวา-พิทักษ์ธรรม วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพฯ เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องแก้กรรมและประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยมีบทสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไร?
๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไร?
๓. คุณบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และท่านให้แก้ไขอย่างไร?
๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?
๕. ท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?
๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมไหม?
๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ไหม?
๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกุศลกรรมมากขึ้น?
๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?
๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ชุดที่ ๖ เป็นแบบคำถามสัมภาษณ์ สำหรับผู้ร่วมพิธีที่มาทำพิธีสะเดาะเคราะห์ บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพฯ เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อในการแก้กรรม และการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย โดยมีบทสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?
๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?
๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?
๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?
๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?
๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?
๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?
๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกุศลกรรมมากขึ้น?

๘. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?
๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากข้อมูลเอกสารของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลเอกสารที่เป็นหนังสือธรรมะของแม่ชี, ผลงานของผู้ที่เขียนเกี่ยวกับแม่ชี, จากบทสัมภาษณ์ และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมขณะที่แม่ชีดูกรรมแก่พุทธศาสนิกชนที่มาหา สำหรับผู้ทำพิธีที่วัดสร้อยทอง คือพระมหาบัญชา ปุณฺณธมฺโม และนักวิชาการที่สอนพุทธศาสนาทั้ง ๓ ท่าน จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวคิดเรื่องการแก้กรรมและประเด็นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ผู้ร่วมพิธีจากทั้ง ๒ แห่ง คือ ที่วัดพิชยญาติการาม และวัดสร้อยทอง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์แห่งละ ๕ ท่าน และจากข้อมูลเกี่ยวกับผู้ร่วมพิธีที่วัดอัมพวัน ในเอกสารของหลวงพ่ोजรัญอีก ๕ ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายผล

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการอ่านหนังสือที่เป็นผลงานของพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม และบทสัมภาษณ์ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องในเรื่องความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตามแนวคิดของผู้ทำพิธี, ผู้ร่วมพิธี และนักวิชาการในด้านพุทธศาสนา ว่ามีความเห็นอย่างไร เพื่อนำผลมาวิเคราะห์เหตุผลในเชิงพรรณนา หรือเชิงคุณภาพ ในบทที่ ๔

มีพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เป็นเหมือนสัญลักษณ์ของ “การตัด” กรรม เช่น การชักบังสุกุลตายบังสุกุลเป็นที่เป็นเหมือนการเกิดใหม่^๑

๔.๒ สาเหตุและประเด็นที่เกี่ยวข้องของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทฤษฎีของ ผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี

ผู้ทำพิธี เทาที่ได้สัมผัส เป็นผู้สอนหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องกรรมและแนะนำวิธีการแก้ไขให้ผ่อนหนักเป็นเบาได้ในแง่ของวิบากกรรม ซึ่งแตกต่างจากนักวิชาการตรงที่นักวิชาการจะใช้เหตุผลในการเชื่อเรื่องกรรมตามพระไตรปิฎก คือเชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วแก้ไขไม่ได้ แต่ที่แก้ได้คือการกระทำหรือพฤติกรรม ส่วนวิบากกรรมอาจเจือจางลงได้ถ้าหยุดทำชั่วและทำความดีเพิ่ม

ผู้ร่วมพิธี หมายถึง ผู้มีทุกข์ที่มาขอความช่วยเหลือหรือคำแนะนำ และปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ทำพิธีที่ตนนับถือหรือศรัทธาในแต่ละแห่ง

ในส่วนของการศึกษาความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทฤษฎีของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธีนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการแก้กรรม และสาเหตุของความเชื่อในเรื่องการแก้กรรม แล้วสรุปวิเคราะห์ได้ ๖ ประเด็น คือ

๑. ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” และคำตอบปัญหาว่า กรรมแก้ได้หรือไม่
๒. สาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามทฤษฎีของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี ในความหมายว่า “แก้กรรม คือการแก้ไขวิบากกรรม ให้เบาบางลง”
๓. ผู้ทำพิธีสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร
๔. หากการปฏิบัติกรรมฐาน การสะเดาะเคราะห์ หรือการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้นหรือไม่
๕. การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม การแก้กรรม การสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็น เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่
๖. การแก้กรรม ได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน

^๑ วัชระ งามจิตรเจริญ, รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

๔.๒.๑ ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” และคำตอบปัญหาว่ากรรมแก้ได้หรือไม่

ความเข้าใจในเรื่องการแก้กรรมในสังคมปัจจุบันนี้ยังเป็นที่เข้าใจกันสับสนอยู่มากว่า ที่พูดว่าแก้กรรมนั้นหมายถึงอะไรกันแน่ บางท่านก็เข้าใจว่าหมายถึงการแก้กรรมเก่า บางท่านก็เข้าใจว่าหมายถึงการแก้ไขวิบากกรรม และบางท่านก็หมายถึงการแก้ไขการกระทำ หรือกรรมที่เป็นกรรมใหม่ ซึ่งกระบวนการให้ผลของกรรมนี้เป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนยิ่ง พันวิสัยแห่งความคิดไม่อาจคิดให้เห็นแจ่มแจ้งได้ ดังในพระไตรปิฎกที่พระพุทธองค์ตรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อจินไตย^๒ (เรื่องไม่ควรคิด) ๔ ประการนี้บุคคลไม่ควรคิด

ใครคิดมีส่วนแห่งความเป็นบ้า ความเดือดร้อน

อจินไตย ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. พุทธวิสัย^๓ ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
๒. ฌานวิสัยของผู้ได้ฌาน
๓. วิบากแห่งกรรม
๔. ความคิดเรื่องโลก^๔”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากทุกสำนักที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ข้อสรุปถึงความหมายของคำว่าแก้กรรมแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. การแก้กรรมเก่า ในความหมายว่าลบล้างกรรมที่ทำไปแล้วนั้นไม่สามารถทำได้
๒. การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้วิบากกรรมให้บรรเทาลง สามารถทำได้
๓. การแก้กรรมใหม่ ที่หมายถึงการปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น สามารถทำได้

กลุ่มแรก การแก้กรรมในความหมายว่า กรรมเป็นกรรมเก่า หมายถึงแก้ไขในเหตุของกรรมที่ทำไปแล้ว หรือไปลบล้างกรรมที่ทำไปแล้วคนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าไม่สามารถทำได้

^๒ อัง.จตุกุก. ๒๑/๗๗/๑๒๒.

^๓ พุทธวิสัย หมายถึง ความเป็นไปและอานุภาพแห่งพระพุทธคุณทั้งหลาย มีพระสัพพัญญุตญาณ เป็นต้น (อัง.จตุกุก.อ. ๒/๗๗/๓๖๐)

^๔ ความคิดเรื่องโลก หมายถึงความคิดว่า ใครสร้างดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ใครสร้างมหาปฐพี ใครสร้างมหาสมุทร ใครให้สัตว์เกิด ใครสร้างภูเขา ใครสร้างดินมะม่วง ต้นตาล และต้นมะพร้าว เป็นต้น (อัง.จตุกุก.อ. ๒/๗๗/๓๖๐)

กลุ่มที่สอง การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้วิบากกรรมให้บรรเทาจนสามารถแก้ไขได้ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระสงฆ์และศึกษาข้อมูลของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมจากผู้ทำพิธี ผู้ร่วมพิธี รวมทั้งนักวิชาการทางพุทธศาสนาในบริบทที่วิจัย คือเป็นการแก้กรรมให้ไม่ส่งผล หรือให้ส่งผลน้อยลงว่าเป็นไปได้ในลักษณะใด พบว่าเนื้อแท้จากการสัมภาษณ์ในความเข้าใจของแต่ละท่านถึงจะมองความหมายของการแก้กรรมไปคนละมุม ดังสามความหมายข้างต้นก็ตาม แต่สรุปใจความสำคัญเชื่อเหมือนกันว่า แก้ให้บรรเทาได้ หรือให้หายไปได้ ซึ่งการตัดวิบากกรรมนี้โอกาสมีแต่น้อยมาก หมายความว่าวิบากกรรมนั้นไม่ให้ผลอีกเลย มีสองกรณีเท่านั้นคือบุคคลนั้นสำเร็จเป็นพระอรหันต์ดับขันธปรินิพพานแล้ว กรรมทุกอย่างกลายเป็นอโหสิกรรมหมด เพราะดับขันธแล้วท่านไม่เกิดอีก กรรมทั้งหมดไม่รู้จะตามไปให้ผลที่ไหน ฉะนั้นคนตัดกรรมแบบนี้ได้ก็คงทำยาก ตัดทั้งกรรมทั้งวิบากกรรมด้วย วิบากกรรมก็ตามไปไม่ได้ แต่วิบากกรรมในความหมายหนึ่งที่ต้องพูดถึงคือเรามีวิบากกรรมที่เกิดพร้อมกับการทำกรรม คือเป็นวิบากที่เกิดในจิตของเรา คือเป็นเจตสิกในจิต อันนี้ไม่มีใครตัดได้ บรรเทาไม่ได้

ถ้าพูดถึงการตัดการบรรเทาวิบากกรรมที่ยังไม่เกิด ซึ่งเป็นวิบากกรรมที่ให้ผลทางภายนอก ไม่ใช่วิบากกรรมทางจิต ซึ่งให้ผลข้ามภพข้ามชาติได้ ถ้าในกรณีของการที่จะตัดให้มันเป็นอโหสิกรรมได้อย่างสมบูรณ์แบบ ต้องใช้วิธีมรรคในการตัดทำลาย พอเราดับขันธปรินิพพานไปแล้วก็ไม่มีวิบากกรรมอันไหนสามารถจะเกิดได้อีก

อีกกรณีหนึ่งคือวิบากกรรมนั้นอาจจะไม่มีโอกาสให้ผล ก็คือวิบากกรรมนั้นให้ผลมาแล้วและมีกำลังอ่อน พอเราทำกรรมใหม่กรรมนั้นกลายเป็น อุปฆาตกรรม หรือ อุปเจตกกรรม ก็มาตัดขาดการให้ผลอีก พอดีกรรมกำลังจะหมดการให้ผลอยู่แล้ว พอหมดโอกาสก็หายไปเลย นอกจากนั้นก็ทำได้แค่บรรเทา การบรรเทาวิบากกรรมนั้นอยู่ในข่ายของอุปปีฬกรรม คือบรรเทาขั้นรอนให้มันอ่อนกำลังลง บางอย่างก็ตัดขาดได้แค่วิบากบางอย่างเท่านั้น เพราะทำแล้วครั้งหนึ่งให้ผลได้สามแบบ คือ ปัจจุบันชาติ ชาติหน้า และตั้งแต่ชาติที่สามเป็นต้นไป กรรมในบางส่วนเช่นกรรมปัจจุบันเราตัดขาดได้ แต่กรรมในส่วนอื่นยังรอเราอยู่ หมายความว่าทำได้แค่บรรเทา พอกรรมหนักอันนั้นถ้าให้ผลอยู่ พอเราทำบุญแรงพอก็จะทำให้มันอ่อนกำลังลง ที่เคยป่วยหนักก็อาจดีขึ้น ธุรกิจที่ย่ำแย่ก็อาจดีขึ้น แต่อาจจะยังไม่หาย ส่วนที่เป็นอุปฆาตกรรมนั้นก็ถือว่าที่ป่วยอยู่ตอนนี้จะหายไปเลย แต่อนาคตอาจจะมาอีก เพราะมันตัดได้ไม่หมด หรือชาตินี้หายชาติหน้าก็จะรออยู่ ตัดได้ไม่หมด ลักษณะอย่างนี้คือการตัดเวลาหรือผ่อนหนักให้เป็นเบา แต่แน่นอนว่ากรรมที่ยังรอให้ผลอยู่ก็ยังไม่หาย ลักษณะการทำบุญจึงไม่ใช่การล้างบาปแบบศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่ไปล้างบาปด้วยน้ำได้ หรือไปสารถาพบาปกับพระเจ้าให้พระเจ้าล้างบาปให้แบบในศาสนาคริสต์ ของพุทธศาสนานี้ถ้าทำกรรมแล้วก็มีแต่ผ่อนกรรมได้ ท่านต้องปรินิพพานถึงจะหลบกรรมได้หมด ลักษณะของกรรมก็คือถ้ามีกรรมอื่นมาขัดจังหวะมันก็จะรอให้ผล เหมือนว่ากรรม

เป็นการวิ่ง ถ้าบุญมันวิ่งมาเร็วกว่ามันก็แซง มันก็ให้ผล บาปมันแรงกว่ามันก็ให้ผล ฉะนั้นบุญที่เราทำจึงไม่ได้ทำในแง่ของล้างบาป ในแง่ของวิบากกรรม แต่ในแง่ของจิตใจ ถ้าเรามองว่าความดีความชั่วที่เป็นเจตสิกในใจของเรา เราทำมาแล้วมันก็เพิ่มมากขึ้นทุกวันที่เราทำ แล้วตอนนี้เราจะมาให้ทาน รักษาศีล ภาวนา นี่ก็เป็นการบรรเทา เป็นการลด ล้างในลักษณะนี้พอได้ ก็เป็นเรื่องของ อริยมรรค ท้ายที่สุดแล้วก็คือล้างกิเลส^๕

ในกลุ่มผู้ทำพิธีนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากสำนักวัดพิชยญาติการาม โดยมีแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม เป็นผู้ทำพิธี และจากสำนักวัดอัมพวัน โดยมีพระเทพสิงหนุราชจารย์ เป็นผู้ทำพิธี ซึ่งสรุปว่าทั้งสองสำนักนี้ตอบตรงกันว่า กรรมแก้ไม่ได้ซึ่งหมายความว่ากรรมที่ทำแล้วแก้ไขไม่ได้ แต่ก็สอนให้ทำดีมาก ๆ เพราะเชื่อว่าบรรเทาวิบากกรรมให้เจือจางลงได้ ทั้งสองสำนักต่างก็สอนให้แก้กรรมใหม่ เพื่อให้ได้ผลอย่างยั่งยืนด้วยการรักษาศีล ๕ ปฏิบัติกรรมฐานใน แนวสติปัฏฐาน ๔ ด้วย เพื่อจะได้มีวิบากกรรมดีในอนาคต ซึ่งมองในภาพรวมแล้วไม่ขัดต่อหลัก พุทธศาสนา นอกจากวิธีการขอโทษกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรแทนให้ผู้ที่มาหา และวิธีการ แก้เคล็ดบางอย่างที่สำนักแม่ชีทศพร ดูจะไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนาอยู่บ้างซึ่งจะอภิปรายในเรื่อง รูปแบบของการแก้กรรมช่วงท้าย แต่เมื่อมองเจตนาแล้วไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้ทำพิธี แต่เป็นการช่วยบรรเทาวิบากกรรมของผู้ร่วมพิธีเพื่อให้เชื่อเรื่องกรรม และทำดีต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงบางอย่างไม่ตรงกับหลักพุทธศาสนา ไม่อาจหาเหตุผลมาอธิบายได้ แต่ก็เห็นหนทาง เผยแผ่พระพุทธศาสนาทางหนึ่งเพราะทำให้ผู้คนสนใจกันมาก ยิ่งมาร่วมพิธีแล้วได้ผล ก็ยิ่งเชื่อ และบอกต่อ ๆ กันไป ด้วยความศรัทธาผู้ทำพิธี ทำให้ถึงคนให้เข้ามาสนใจพระพุทธศาสนามากขึ้น

ในส่วนของผู้ร่วมพิธีบางรายเชื่อว่าบรรเทาวิบากกรรมได้ และบางรายก็สามารถ ตัดวิบากกรรมให้หมดไปได้เลย เช่น โรคภัยที่เป็นอยู่หายไปหรือดีขึ้นได้จากการที่ผู้ร่วมพิธีช่วย รักษา หรือหายจากการปฏิบัติธรรม เช่นกรณีคุณณัฐชนันท์พร ได้หายจากอาการของโรคหอบหืด โดยแม่ชีใช้พลังจิตรักษาให้จึงเชื่อว่าแก้กรรมเก่าได้ เพราะเคยมีพระบอกว่าเป็นเพราะกรรมเก่า, คุณวีรติมาฟังธรรมแล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตแล้วมีความสุขขึ้น ก็เชื่อว่าเป็นการแก้กรรมในลักษณะ ที่บรรเทาวิบากกรรมได้, คุณศศิพัชร เชื่อว่าบรรเทาวิบากกรรมได้ด้วยการทำบุญเพิ่ม เพราะกรรม จะตามไม่ทัน ฯลฯ^๖ ในส่วนผู้ร่วมพิธีที่วัดอัมพวัน พันโทหญิงवासุณี เชื่อว่าการสวดพุทธคุณที่ หลวงพ่อจรัญสอนช่วยต่อชีวิตพ่อที่ป่วยหนักจนอาการดีขึ้น และการปฏิบัติธรรมทำให้รู้กุศลกรรม ที่เคยทำไว้ ว่าเคยทุบหัวปลาตุ๋นจึงทำให้ปวดหัวอย่างมากในขณะที่ปฏิบัติ และเมื่ออุทิศบุญกุศล

^๕ วัชระ งามจิตรเจริญ, รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ, ๑๘

กรกฎาคม ๒๕๕๒.

^๖ คู่มือภาคผนวก ค สัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีวัดพิชยญาติการาม, หน้า ๑๓๐.

ให้แก่เจ้ากรรมนายเวร คือปลาคุณนั้นก็ช่วยให้หายปวดหัวได้, คุณชิตรัตน์ มาปฏิบัติกรรมฐานจนหายจากโรคมะเร็งได้จึงทำให้เชื่อว่ากรรมฐานสามารถแก้กรรมได้, คุณรุจิ ป่วยเป็นเอดส์ที่ติดจากสามีแล้วมาปฏิบัติกรรมฐานจนหายจากโรคได้ในที่สุด”

จะเห็นได้ว่าจากกรณีศึกษาเหล่านี้ หลายท่านก็ยังพูดสับสนกันอยู่ระหว่างกรรมเก่า กับแก้วิบากกรรมว่าเป็นอะไรกันแน่ และบางท่านที่บอกว่าแก้กรรมใหม่ ก็ตอบไม่ชัดเจนว่า หมายถึงการทำความดีมาก ๆ เพื่อให้เกิดผลดีที่จะเป็นอานิสงส์ไปลดวิบากกรรมได้

กลุ่มที่สาม การแก้กรรมใหม่ ที่หมายถึงการปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้นสามารถแก้ไขได้ กลุ่มนี้จะกล่าวตรงกันว่า *กรรม ที่แปลว่า การกระทำนั้น แก้ได้* หมายถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกระทำ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ของตนเองซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาตนตามหลักพุทธศาสนา การแก้กรรมในกรณีนี้ก็เป็นไปได้โดยมีลักษณะเป็นการทำกรรมใหม่จนบรรลุนิพพานต่างกันไปเน้นแก้ที่ตัว “กรรม” หรือพฤติกรรมมากกว่าการแก้ที่ “วิบาก” ของกรรม ดังจะเห็นได้จากทัศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่บรรยายเรื่องปฏิกรรม ตอน “คนที่แก้กรรมจะงอแงมากี่วัน” ตอนหนึ่งว่า

“การแก้กรรมที่ถูกคืออะไร การแก้กรรมที่ถูกก็คือ แก้กรรมด้วยความสามารถของเราเอง ไม่ใช่ไปใช้อำนาจบันดาลภายนอกมาแก้อย่างที่ว่ามานี้ ทำพิธีแบบนั้นก็ไปอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยแก้ หรือสิ่งที่มองไม่เห็นสิ่งลึกลับอะไรอย่างนั้น แก้กรรมก็คือเรามีความสามารถในด้านต่าง ๆ แก้ภายนอกก็แก้ทางด้านพฤติกรรม เป็นเรื่องศีล แก้ลึกเขาไปก็แก้ทางจิตใจ และแก้ด้วยวิธีการที่ชะงัดที่สุดได้ผลที่สุดก็คือ แก้ด้วยปัญญา แก้กรรมก็แก้ที่ตัวเองนั่นแหละ ตัวเองเป็นผู้แก้กรรม” (ดูรายละเอียดในภาคผนวก จ)

ในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากสำนักวัดสร้อยทองที่มีพระมหาบัญชา ปุณฺณมโฆ เป็นผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และจากทรศนะของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ๓ ท่านที่สอนพุทธศาสนาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร อาจารย์รัชมิ สุทนต์ และอาจารย์สมิทธิพล เนตรนิมิต ทั้ง ๔ ท่านสรุปว่า ในส่วนที่เป็นความหมายที่ใช้กันในปัจจุบัน ท่านเห็นว่า

^๓ ดูในภาคผนวก ค สัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีวัดพิชยญาติการาม หน้า ๑๓๐.

“หมายความว่าได้หลายอย่างแล้วแต่บริบทที่ใช้คำคำนี้ และมักจะเกิดในเชิงพิธีกรรม เช่น สะเดาะเคราะห์ต่อซาตา, เรื่องไสยศาสตร์ และในบริบทของคนที่ใช้รักษาโรค และความทุกข์ของคนที่ย่ำมาหา แล้วก็อาจพูดขึ้นมาว่า “แก้กรรม” (ความเห็นในทรศนะของพระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร คุรยละเอียดในภาคผนวก ง ข้อ ๑)

“คำว่า “แก้กรรม” เข้าใจว่าเป็นวิธีแก้กรรมของศาสนาเช่นแต่เอามาใช้กับ “กรรม” ในพุทธศาสนา ศาสนาเช่นมีวิธีแก้กรรมโดยทรมานตนให้ลำบาก (เรียกว่าอัสติกสมาทานุโยค) เขาเชื่อว่าสามารถแก้กรรมได้ด้วยวิธีทรมานตน” (ความเห็นในทรศนะของอาจารย์สมทิพล เนตรนิมิต ในภาคผนวก ง ข้อ ๑)

“ความหมายนั้นจำเป็นต้องอิงอาศัยหลักการ ซึ่งพอจะกำหนดความหมายได้ดังต่อไปนี้ แก้กรรม หมายถึง ทำให้กรรมคลายจากลักษณะที่แน่นที่ติดขัด, ทำให้หลุดพ้นจากกรรมที่ไม่ดี, ทำกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น, ทำกรรมที่เสียไปให้คืนดีอย่างเดิม, ดัดแปลงกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น โดยสรุปการแก้กรรม หมายถึงการแก้ไขพฤติกรรมจากที่เป็นไปอยู่ให้เป็นไปตรงกันข้าม เช่น แก้กายกรรม วชิกรรม มโนกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น” (ความเห็นในทรศนะของอาจารย์รังษี สุทนต์ ในภาคผนวก ง ข้อ ๑)

การแก้กรรมใหม่ในกลุ่มนี้ถึงจะเป็นคนละลักษณะกับการมุ่งที่จะแก้ทุกข์ที่มาจากกรรมเก่าโดยตรง แต่ก็เป็นการแก้ไขตัวเองให้ดีขึ้น จะได้ไม่เจอทุกข์จากกรรมใหม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแก้กรรม ก็คือการบรรเทาทุกข์ที่เกิดจากกรรมโดยอาศัยผู้ทำพิธี หรือโดยการทำความดีบางอย่าง เป็นการช่วยบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ที่มีปัญหา หรือความทุกข์ที่จะให้ผู้ทำพิธีช่วยปิดเป่าให้ เพราะเชื่อว่าสามารถช่วยได้ไม่มากนักน้อย บางคนมาร่วมพิธี ได้ทราบกรรมของตน ได้รับคำแนะนำไปแก้ไข แต่ไปทำแล้วก็ยังแก้สถานการณ์นั้นไม่ได้ แต่สิ่งที่ได้หลังจากนั้นคือเขาได้พระพุทธรูปเป็นของที่พึ่ง เข้าวัดมาฟังธรรมทุกอาทิตย์ ชีวิตมีความสุขมากขึ้น ได้ใช้ปัญหาชีวิตของผู้อื่นที่มาเปิดเผยเป็นธรรมทานที่ศาลาออกกรรมที่วัดพิชยญาติการาม แล้วก็นำไปปรับใช้ใน ชีวิต คิดดีขึ้น ทำดีขึ้นกันหลายท่าน จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า บางครั้งการที่มีสิ่งที่มาทำให้สนใจในพุทธศาสนาในเบื้องต้นจะเป็นเหมือนความมกมาย เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าแก้ไขวิบากกรรมได้จริงหรือไม่ แต่ก็มีประโยชน์ต่อชีวิตของคนที่อยู่ในกลุ่มนี้ ให้หันมาคิดดี ทำดี เลิกทำชั่ว และกลัวการทำบาปไปได้ไม่น้อย ซึ่งจะทำให้ชีวิตของเขาดีขึ้น จนรู้สึกว่าการกรรมของเขาเบาบางลง

๔.๒.๒ สาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตามพระศนะของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี ในความหมายว่า “แก้กรรม คือการแก้ไขวิบากกรรมให้เบาบางลง”

๔.๒.๒.๑ เหตุผลของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมของผู้ทำพิธี

๑) เชื่อกันจากประสบการณ์ในชีวิต และจากญาณที่ได้จากการปฏิบัติ ในสาเหตุของความเชื่อที่ว่า วิบากกรรมสามารถผ่อนหนักเป็นเบาได้ หรือสามารถแนะนำวิธีแก้ไขให้เบาบางลงได้ ในกลุ่มนี้มีสองท่าน คือ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) และแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม ซึ่งเน้นวิธีการสอนเหมือนกันในเรื่องกฎแห่งกรรม ให้รักษาศีล ๕ ปฏิบัติกรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน ๔ ให้เลิกทำกรรมชั่วและทำดีให้มาก สอนให้ยอมรับในกรรมไม่ดีที่เคยทำไว้ และขอโทษกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรเพื่อจะได้ยกโทษให้ และทั้งสองท่านยังเชื่อว่าเป็นการชดใช้กรรมในขณะที่ปฏิบัติธรรมได้ในบางส่วน เช่น การขอโทษกรรมและอุทิศบุญกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร หรือปฏิบัติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตได้ ด้วยการฝึกสติ สมาธิ จนเกิดปัญญาพิจารณาแก้ปัญหาได้

ก. พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) สอนว่าการปฏิบัติกรรมฐานแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นการสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่และมีอานิสงส์มาก ซึ่งทำให้รู้กรรมเก่าที่ผ่านมาได้และสามารถลดวิบากกรรมให้เบาประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของท่าน ทำให้ท่านเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและมีจุดเด่นคือแสดงธรรมเรื่องกฎแห่งกรรม ท่านจะยกตัวอย่างเรื่องจริงในปัจจุบันมาประกอบ ทำให้ผู้ฟังมองเห็นเป็นมโนภาพแต่ละเรื่องที่ท่านเล่าให้ฟังเหมือนกับผู้ฟังได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เพราะท่านประสงค์จะให้คนทั้งหลายเกรงกลัวบาปกรรมแล้วทำบุญกุศล สร้างความดีกันมาก ๆ จึงบอกว่าผลแห่งกรรมมีจริง เราเคยทำกรรมอันใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม จะต้องชดใช้หนี้กรรมนั้นแน่นอน เรื่องนี้เคยเกิดกับหลวงพ่อก่อนแล้ว เมื่อมาปฏิบัติกรรมฐานจนถึงขั้นจิตสงบเป็นสมาธิแล้ว ผลกรรมเก่าก็มาปรากฏให้เห็น ทำให้เกิดปัญญาคือตัวรู้ขึ้นมา แล้วรู้กฎแห่งกรรมทันที เพราะการปฏิบัติกรรมฐานจึงทำให้ท่านได้รู้บุญบาปมีจริงดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับหลวงพ่อดังต่อไปนี้

เรื่องผลกรรมที่กินอาหารที่ยายใช้ให้เอาไปถวายพระ

“สมัยนั้นหลวงพ่อกับเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยม พักอยู่กับยาย โรงเรียนอยู่ในวัด เวลาไปเรียนหนังสือยาก็จัดอาหารฝากไปถวายพระที่วัดด้วย พอไปถึงโรงเรียนกลับไม่เอาไปถวายพระเอาไปกินเสียเอง เพราะไปเจอเพื่อนคนหนึ่งบอกว่ายังไม่ได้กินข้าว ก็เลยจัดการกินด้วยกันกับเพื่อน และก็มีพรรคพวกมาร่วมวงอีก ๔-๕ คน กินด้วยกันจนหมดเกลี้ยง กินเสร็จแล้วล้างปิ่นโตเสร็จ พอกลับถึงบ้านยายถามว่าเจอสมภารไหม โกหกยายว่าผมไม่ได้ขึ้นกุฏิหรอก ผมให้เด็กวัด

ถ่ายปืนโคให้แล้วผมก็มา ยายบอกว่าคราวหลังไปแล้วบอกด้วยว่ายายให้อามา ถวาย และต้องรับพรจากสมภารก่อน เมื่อกลับมาแล้วมาบอกยายด้วย ยายจะได้ ชื่นใจ

วันหลังยายให้อาข้าวไปถวายพระอีก ก็เหมือนเดิม ไปเจอเพื่อนก็พากัน กินข้าวหมดแล้วไม่ไปโรงเรียนไปตีฝึ่ต่อ กลับมายายถามว่าเจอสมภารไหม โททหายว่าเจอครับ ผมรับพรเสร็จแล้วก็มา แต่สมภารมานั่งอยู่บนบ้านตั้งแต่ เมื่อไหร่ก็ไม่ทราบ เพราะท่านไปฉันทานนิมนต์ที่บ้านได้ พอเดินผ่านมาก็เลยมา นั่งคุยกับยาย เราไม่ทันสังเกตดูบนบ้านตอบส่ง ๆ ไป พอสมภารท่านกลับท่านนั้น แผลเราโดนหนัก ยายถาม เราก็สารภาพหมด ยายบอกว่าจะต้องเกิดเป็นเปรต ปากเท่ารูเข็ม เพราะกินของที่เอาไปถวายพระ

ตอนนั้นเราไม่เชื่อยายเลยแม้แต่น้อย กรรมมาให้ผลกับเราตอนที่รถคว่ำ คอหัก กินอาหารไม่ได้ หิวน้ำเหลือเกินแต่ก็อ้าปากไม่ขึ้น ต้องหยอดน้ำด้วย หลอดกาแฟ ต้องดูดเอา คุณก็ไม่ได้อีก เวลาฉันอาหารก็ให้ทางสายยาง ทำให้นึก ถึงคำพูดของยายได้ว่า “กินข้าวที่ให้ไปถวายพระต้องเป็นเปรตปากเท่ารูเข็ม” ผล กรรมนั้นมาปรากฏแก่เราจริง ๆ กินอาหารไม่ได้ตั้ง ๕๐ วัน ต้องทรมานเหมือน เปรต นอกจากกินไม่ได้แล้วยังพูดไม่ได้อีกด้วย อ้าปากไม่ได้ ถ้าอ้าปากเลือดจะ ไหลออกมา เวลาฉันข้าวเลือดก็ไหลออกมา”^๘

จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตของหลวงพ่อดำรงค์ ตั้งเรื่องจริงที่ยกมาเป็น ตัวอย่างข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้หลวงพ่อดำรงค์ถึงแก่ไขให้วิบากกรรมเบาบาง ลงได้ ในแง่ของการยอมรับ รับรู้ และตั้งสติได้เมื่อวิบากกรรมเกิดขึ้นกับท่าน ดังที่ท่านได้เคยกล่าว ไว้ว่า

“สิ่งที่เกิดกับเราในชาติปัจจุบัน ก็เพราะเราเคยทำกรรมไว้ในชาติที่แล้วมา ดังนั้นเราจะต้องหาวิธีแก้ด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเท่านั้น จึงจะผ่อนหนัก ให้เป็นเบาได้ ให้เข้าใจว่า ถึงเราจะมีคามสำนึกผิดในเหตุการณ์ที่เราทำ แต่เราก็ จะต้องชดใช้กรรมที่ทำไว้อย่างแน่นอน เหมือนอย่างหลวงพ่อดำรงค์ที่สุดก็ต้องมา ประสบอุบัติเหตุรถคว่ำจนคอหักหมุนได้ แต่โทษยังไม่ถึงตาย ผ่อนจากหนักเป็น

^๘ พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ, เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการ พิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๕๓.

เขาได้ ท่านผู้ปฏิบัติธรรมทุกคน ถ้าอยากเห็นกรรมเก่าที่เราเคยทำอะไรไว้ หากมี
ทุกขเวทนาเกิดขึ้นต้องต่อสู้ ให้กำหนดให้ได้ ไม่ว่าจะปวดตรงไหนก็ให้กำหนดว่า
ปวดหนอ ๆ ไปเรื่อย ๆ แล้วจะเห็นกรรมเก่าที่เราทำไว้มาปรากฏชัดเจน”^๕

ข. แม่ชีทศพร บุญทเวาพิทักษ์ธรรม เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อปริชา
ธนาวุฒโก วัดเขาอิติสुकโต ต.หัวหิน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ มากกว่า ๒๐ ปี ซึ่งหลวงพ่อปริชา
สามารถแยกกายทิพย์ได้ และเน้นสอนธรรมะเรื่องกตัญญูรู้คุณต่อบุพการีเป็นสำคัญ หลวงพ่อปริชา
สอนให้แม่ชื่อนั่งสมาธิ โดยหยิบยกคุณธรรมของหลวงพ่อดเหยียบน้ำทะเลเจ็ดมาสอนแก่แม่ชีเพื่อ
ให้ญาณของแม่ชีพัฒนา

“ช่วงแรกที่แม่ชื่อนั่งสมาธิ แม่ชีมองเห็นความทุกข์ เห็นกรรมของตัวเองใน
ชีวิตที่ได้กระทำต่อพ่อแม่ไว้ ทำให้ชีวิตทางโลกของแม่ชีล้มเหลวมาโดยตลอด
นับจากการใช้ชีวิตกับสามีคนแรกที่เป็นนักมวยตั้งแต่อายุ ๑๔ ปีก็ประสบปัญหา
เพราะยังเด็กเกินไป และตั้งครรถ์ตั้งแต่อายุยังน้อย เวลาคลอดลูกคนแรกต้องนำมา
เป็นลูกของพ่อแม่

หลังจากนั้น ชีวิตทางโลกของแม่ชีก็พลิกผันมาตลอด ล้มเหลวในธุรกิจ
และชีวิตครอบครัวกับสามีคนต่อ ๆ มา มีเหตุที่ให้แม่ชีต้องเป็นเมียชู้ พบกับ
ความโหดร้ายของสามีที่กระทำต่อพ่อแม่ของแม่ชี มาถึงสามีคนสุดท้าย แม่ชีเล่าไว้ใน
VCD เปิดบันทึกๆ ตอนที่แม่ชีป่วยหนักว่า สามีคนนี้อ่านน้ำเย็นมาสาธแล้ว
บอกให้แม่ชีไปตายที่อื่น ครั้งนั้นแม่ชีคิดฆ่าสามีคนนี้ แต่ด้วยธรรมะจากหลวงพ่อ
ปริชาที่เองที่ทำให้ชีวิตแม่ชีพลิกผันมาปฏิบัติธรรมจนพัฒนาญาณหยั่งรู้อดีตชาติ
ของผู้อื่น จนกระทั่งหลวงพ่อปริชาสอนให้เทศน์สอนญาติโยมเป็นเวลา ๑ ปี”^๖

“ตั้งแต่ท่านได้บวชชีพรหมณ์ที่วัดเขาอิติสुकโต และจากการเข้าสมาธิที่นี้
เพียงวันแรกจากการแนะนำของหลวงพ่อปริชา เจ้าอาวาสวัดเขาอิติสुकโต แล้วจิต
รวมลงเป็นหนึ่งเกือบได้จตุตถฌาน จากนั้นบังเกิดภาพขึ้นมาเป็นฉาก ๆ แม่ชีทศพร
เล่าว่าเหมือนกับการฉายสไลด์ภาพเข้ามาแล้วถูกเลื่อนออกไปทีละภาพ ๆ ภาพที่

^๕ พระภิกษุวิสุทธานันท์ (หลวงพ่อดำ), ภูมิกถาธรรม วิปัสสนาสื่อวิญญาณ ตอน ๒
(กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๓๕-๓๘.

^๖ มนสิกุล โอวาทเภสัชช์, “สัมภาษณ์พิเศษแม่ชีทศพร บุญทเวาพิทักษ์ธรรม,” เนชั่นวิเคอเนตต์
๑๔, ๖๖๑ (๓๑ มกราคม-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘).

ปรากฏขึ้นในขณะนั้นเป็นเรื่องราวของตัวเองทั้งสิ้น ขณะที่เห็นภาพ จิตตัวรู้ก็อธิบายเรื่องราวของ “กรรม” ให้เข้าใจตามไปด้วยว่ากรรมที่ตกลงไปเป็นผลให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ตามมา คำตอบจากในใจสามารถอธิบายสิ่งที่เห็นได้หมด แสดงว่าตัวเองนี่แหละที่บันทึกการกระทำต่าง ๆ นั้นไว้ บางสิ่งที่เราลืมไปแล้ว แต่จิตเรารู้ ๆ มันไม่ได้ลืม มันจะแสดงความทรงจำย้อนกลับมาเมื่อถึงเวลา โดยมากก็มักเป็นเวลาที่มนุษย์ใกล้จะสิ้นใจจิตส่วนนี้จึงแสดงออกมา นอกจากนั้นก็ต้องอาศัยการปฏิบัติกรรมฐานนี้เองจึงจะสามารถรู้ได้ด้วยอำนาจทางสมาธิภาวนา ทุกภาพเรียงลำดับแต่เล็กมาอย่างเป็นระเบียบ ตอนนั้นท่านเริ่มมีสติคิดได้ว่า ถ้าท่านตายลงวันนี้ท่านมีต้องไปอยู่ในนรกหรือ การนั่งครั้งแรกนี้มีประโยชน์มาก เพราะทำให้ท่านรู้เรื่องกรรมและผลของกรรมเป็นอย่างดี ทำให้รู้สึกกลัวในการทำชั่วขึ้นมาจับใจ จิตน้อมนำไปทางธรรมอย่างลึกซึ้ง เห็นภัยในทางโลกแจ่มชัดอย่างยิ่ง”^{๑๑}

“ในระหว่างที่แม่ชีได้สวดมนต์ภาวนาอยู่ที่วัดเขาอติสุกโต ญาณของแม่ชีได้พัฒนาไปโดยลำดับ โดยมีครูบาอาจารย์คือหลวงพ่อปริชา ยิ่งทำให้ข้อธรรมของแม่ชีพัฒนาไปในทางวิปัสสนาญาณอย่างสมบูรณ์ โดยการทดสอบอารมณ์และทดสอบ “ญาณรู้” จากหลวงพ่อปริชา เมื่อจิตมีความเป็นหนึ่งแล้ว สามารถส่งจิตออกไปเมื่อกระทบกับกระแสพลังงานหรือวัตถุ จิตก็จะรู้โดยธรรมชาติ การรู้นั้นสำหรับผู้ฝึกบางท่านอาจรู้ด้วยใจ แต่สำหรับแม่ชีทศพรนั้นทั้งรู้ด้วยใจและรับรู้ในลักษณะของภาพที่ฉายออกมา แสดงว่าท่านมีวาสนาทางทิพจักขุมาแต่อดีตชาติจึงสามารถรู้เห็นได้อัศจรรย์เช่นนี้ เมื่อผ่านการทดสอบโดยพระอาจารย์ปริชาแล้ว จึงทำให้แม่ชีทศพรเกิดความมั่นใจในญาณรู้ญาณเห็นของตนเองมากขึ้น รู้จักวางจิต วางอารมณ์ในอุเบกขาธรรม อันทำให้การรู้เห็นนั้นเป็นการรู้โดยบริสุทธิ์ไม่มีอุปาทานเข้ามาเจือปน จนอาจทำให้สิ่งที่รู้เห็นผิดไปจากความเป็นจริงได้”^{๑๒}

นอกจากอำนาจจิตทางการรู้เห็นด้วย “ญาณ” แล้ว แม่ชีทศพรยังมีความสามารถพิเศษทางด้านการรักษาโรคอีกด้วย การรักษาโรคของแม่ชีนั้นเป็นไปด้วยพลังอำนาจจิตบวกกับ

^{๑๑} บุรพา ผดุงไทย, เกิดแต่กรรม แม่ชีชนพร, เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: พรรณีการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖-๒๕.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔-๕๕.

แรงอธิษฐานไปถึงเจ้ากรรมนายเวรที่เป็นสิ่งลึกลับเป็นสาเหตุซ่อนเร้นในอาการเจ็บป่วยให้มาขอ
 โหสิกรรมต่อสังขารร่างกายนั้นด้วย เมื่อดวงจิตวิญญาณได้อนุโมทนาบุญกับแม่ชีแล้ว อาการ
 เจ็บปวดของผู้ป่วยก็จะหายในทันที การรักษาแบบนี้สามารถทำได้กับการเจ็บป่วยทุกประเภท
 อย่างน้อยที่สุดก็ทำให้อาการต่าง ๆ เบาบางลงไปได้มากที่สุด และแม่ชีก็จะแนะนำให้ผู้ป่วยไป
 ทำบุญ โดยการให้ทาน ถือศีล บำเพ็ญภาวนาตามลำดับต่อไป

แม่ชีทศพรได้เล่าว่าการที่แม่ชีเห็นวิบากกรรม เห็นเหตุแห่งกรรมของญาติโยมแต่
 ละคนนั้น ก็เหมือนกับว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องการให้แม่ชีเห็นข้อธรรมทำให้เข้าใจว่ากรรมเกิดแต่ตัวของ
 ตัวเองจริง ๆ แต่ละคนที่มา เป็นธรรมะให้ดูทั้งนั้น ท่านยกตัวอย่างว่าบางคนตาเป็นต้อหินเพราะมี
 ความเห็นผิดในทางธรรม เห็นชั่วเป็นดี เห็นดีเป็นชั่ว บางคนเป็นโรคร้ายที่หาสาเหตุไม่ได้ในตัวก็
 เกิดจากการที่เขาเข้าไปทำให้ผู้อื่นทุกข์ใจโดยที่ไม่ได้มีความผิดไม่ได้เป็นศัตรูด้วย^{๑๑}

จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นสาเหตุแห่งความเชื่อเรื่องกรรมและสอนวิธี
 แก้ไขให้วิบากกรรมลดทอนลงของพระเทพสิงหนุราจารย์และแม่ชีทศพร สรุปได้ว่าทั้งสองท่านเชื่อ
 ผลแห่งกรรมจากประสบการณ์ในชีวิต และการปฏิบัติกรรมฐานจนเกิดญาณรู้ขึ้น ดังนั้นทั้งสอง
 ท่านจึงเชื่อว่า กรรมไม่ดีจะบรรเทาได้ด้วยกรรมดีที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบัน แต่ใช้วิธีการต่างกัน
 การเผยแผ่ โดยพระเทพสิงหนุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ) ใช้วิธีสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานจนเกิดญาณ
 หรือเกิดสัญญา คือตัวรู้ได้หรือจำได้ ว่าเคยทำกรรมอะไรไว้แล้วค่อยไปแก้ไขที่ต้นเหตุ คือ ละ เลิก
 ทำกุศลกรรมที่เคยทำอีก แล้วสอนให้ตั้งหน้าทำกุศลกรรม คือทำดีต่อไปเพื่อให้ชีวิตข้างหน้าดีขึ้น
 ด้วยการถือศีล ๕ และปฏิบัติธรรม ส่วนแม่ชีจะใช้วิธีการบอกกรรมให้แก่ผู้อื่นได้รู้และแนะวิธีแก้ไข
 ให้ดีขึ้น ด้วยการแก้เคล็ดบางอย่าง หรือให้ไปขอขมา ขอโหสิกรรมจากเจ้ากรรมนายเวร และบางที่
 แม่ชียังใช้ญาณที่มีขอโหสิกรรมจากเจ้ากรรมนายเวรของผู้ที่มาหาแทนให้อีกด้วย ต่างกันไปตาม
 กรณี ซึ่งแม่ชีก็บอกว่า ไม่ใช่เป็นการแก้กรรม แต่แม่ชีแนะนำวิธีที่ไปทำแล้ว บางคนก็สามารถทำ
 ให้ดีขึ้นได้ บรรเทาลงได้ หรือหายจากโรคนั้น ๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก
 ข้อ ๑. ใน ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีแก้กรรมที่วัดพิชยญาติการาม)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่แม่ชีดูกรรมให้แก่ผู้อื่นนั้น เป็นไปได้ในทางพุทธศาสนา
 ในกรณีที่แม่ชีได้ญาณ ซึ่งแม่ชีบอกว่าแม่ชีสามารถรู้กรรมได้จากญาณที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม
 เป็นอันสงฆ์จากการปฏิบัติ แต่ก็สามารถเชื่อมได้ถ้ามีอุปาทานเข้ามาเจือปน

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐.

๒) ไม่เชื่อพิธีกรรม แต่เชื่อตามหลักพุทธศาสนา พระมหาบัญชา ปุณฺณมโห ท่านเป็นพระรูปหนึ่งที่เป็นผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นที่วัดสร้อยทอง บางโพ กรุงเทพมหานคร ท่านมีความเห็นในเรื่องแก้กรรมว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบันนี้เชื่อกันมากกว่าแก้กรรมได้ และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดนี้ ถ้ามองโดยภาพรวมที่ทางวัดต้องการให้เป็นคือ ท่านบอกว่ามีจุดประสงค์เพื่อให้โยมสบายใจ ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการแก้กรรม แต่มันเป็นความเชื่อ แล้วคำสวดนี้ถ้าเราเข้าใจความหมายที่พระท่านสวดเราก็จะได้ความรู้ แล้วก็จะได้รู้จักปลงแล้วก็ปล่อยวาง ว่าคนเราเกิดแล้วก็ตายไป เพราะหลักจริง ๆ ก็คือการทำสังฆทาน ถือว่าเป็นการบำเพ็ญบุญชนิดหนึ่ง

พระมหาบัญชามีความเห็นว่าการกระทำ คั้งนั้นเหตุผลที่จะแก้กรรมได้ก็คือต้องแก้ที่การกระทำหรือพฤติกรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งความเห็นของนักวิชาการทั้งสามท่าน คือ พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร เห็นว่ากรรมเก่าและวิบากกรรมแก้ไม่ได้ กรณียกเลิกไปไม่ทำให้กรรมนั้นมีผล อาจารย์รังษิ สุทนต์ และอาจารย์สมิทธิพล เนตรนิมิตร มีความเห็นตรงกันว่าการทำความดีทำให้วิบากกรรมเบาบางลง โดยแก้ด้วยการปฏิบัติธรรม เป็นการกระทำกรรมใหม่ให้ดีขึ้น ชีวิตในอนาคตต่อไปก็จะดี เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องแก้กรรมนี้ ในทางพุทธศาสนามีศัพท์หนึ่งที่ท่านใช้เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุง คือคำว่า ปฏิกรรม แปลว่า การแก้ไข การปรับแก้ ผู้วิจัยขอยกคำบรรยายของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ที่คุยกับพระนวกะ ที่วัดญาณเวศกวัน เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๕

“คำว่าปฏิกรรมอันนี้มาใช้ในการปลงอาบัติ คำว่าปลงอาบัติศัพท์หนึ่ง ท่านใช้คำว่า ปฏิกรรม คือ ปฏิกร (อ่านว่าปฏิกระ) คำว่า ปฏิกร มีเรื่องแทรก นิดหนึ่งคือถ้าใครเรียนนักธรรมตรี เปิดหนังสือพุทธศาสนสุภาษิต จะมีบทหนึ่งว่า กตสฺส นตฺถิ ปตฺติการํ แปลว่าสิ่งที่ทำไปแล้วทำคืนไม่ได้ อันนี้ท่านหมายความว่า สิ่งที่ทำไปแล้วจะให้กลายเป็นไม่ได้ทำไม่ได้ ทำคืนหมายความว่า กลายเป็นไม่ได้ทำไม่ได้ ทำแล้วก็เป็นอันว่าทำแล้ว แต่ไม่ได้ใช้ในความหมายที่ผมจะพูด อันนี้มันคนละความหมาย แล้วก็ภายิตนี้ไม่ใช่ของพระพุทธเจ้า เป็นภายิตของ สมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่งในประเทศไทย เวลาดูพุทธศาสนสุภาษิตอย่างใน นักธรรมตรี หรือแบบเรียนนักธรรมควรดูด้วย ท่านจะบอกที่มาหรืออักษรย่อไว้ว่า มาจากคัมภีร์อะไร หรือใครเป็นผู้เรียบเรียงขึ้นมา ในพุทธศาสนสุภาษิตสำหรับ นักธรรมตรีไม่ได้มีเฉพาะจากคัมภีร์ หรือจากพระไตรปิฎก มีที่พระเถระผู้ใหญ่ เช่น สมเด็จพระสังฆราชบางพระองค์ได้ตรัสไว้ด้วย แล้วก็รวบรวมมา อย่างที่ผม ยกมา กตสฺส นตฺถิ ปตฺติการํ ไม่ใช่พุทธพจน์ เป็นศาสนสุภาษิตของพระสังฆราช

พระองค์หนึ่ง แปลว่าสิ่งที่ทำแล้วทำคืนไม่ได้ ก็หมายความว่าถ้าทำอะไรไป ก็หมายความว่าทำไปแล้ว นี่เป็นความหมายอย่างหนึ่ง

แต่ที่ท่านใช้ทั่วไปในคัมภีร์ ท่านไม่ได้ใช้ในความหมายนี้ ท่านหมายความว่า ทำให้มันคืนดี สิ่งที่ทำไปแล้วก็จริง แต่มันพลาด มันเสีย หรือมันบกพร่อง ก็กลับไปทำ แก้ไขให้มันดี อันนี้ก็คือเข้าหลักที่ว่านี้ ดังนั้นเรื่องของมนุษย์ก็มีหลักการนี้ การปรับแก้ แก้ไขสิ่งที่มันบกพร่องทำไปแล้ว ให้มันกลับดีขึ้น อย่างปลงอาบัตินี้ ท่านก็ใช้คำว่า ปฏิกร หรือปฏิกรรม ทำคืน ก็ไม่ใช่หมายความว่า ไปทำให้อาบัติที่มันล่วงละเมิดไปแล้ว ไม่ได้ล่วง ไม่ใช่อย่างนั้น การที่ทำคืนอาบัติ ท่านเรียกว่า แสดงอาบัติ ที่เราทุกคนทั่วไปหมายความว่า เราบอกความจริงเมื่อทำผิดพลาด ไม่ปิดบังไว้ แล้วก็บอกต่อไปว่าจะละเลิกไม่ทำสิ่งนั้นอีก ไปทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องต่อไปแทน ก็เป็นแนวคิดในการที่จะแก้ไขปรับปรุง ก็คือว่าสิ่งที่ทำผิดพลาดไปแล้วก็ละเลิกเสีย แล้วก็ทำสิ่งที่ถูกต้องต่อไป อันนี้เป็นสาระของการปลงอาบัติ ขั้นต้นก็คือ ยอมรับก่อนว่าตนได้ทำความผิด สอง ก็บอกว่าจะละเลิกไม่ทำต่อไป หันไปทำสิ่งที่ถูก มีสองตอน การปลงอาบัติไม่ใช่การล้างบาป เพราะบางทีไปคล้ายกับการเชื่อถือของบางศาสนาที่ว่า สารภาพบาปแล้วก็ล้างบาปไป ดูแล้วบางทีคล้าย ๆ กัน เวลาแปลบางทีก็แปลแทบจะเหมือนกันเลย แต่ทั้งความหมาย ความมุ่งหมายไม่เหมือนกัน ความมุ่งหมายที่ว่า คือท่านต้องการให้ยอมรับความจริง แล้วก็ละเลิกสิ่งที่ผิดไปทำสิ่งที่ถูก ก็คือแก้ไขปรับปรุงนั่นเอง ท่านใช้คำว่า ปฏิกร สำหรับการแก้ไขเรื่องอาบัติ แล้วท่านก็ใช้กับเรื่องอื่น ๆ ก็รวมตามความหมายก็คืออย่างนี้ อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่เราควรทำความเข้าใจ”^{๑๔}

๔.๒.๒.๒ เหตุผลของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมของผู้ร่วมพิธี

๑) เชื่อว่าผู้ทำพิธีสามารถบอกกรรมได้, ดูกรรมได้, สแกนกรรม หรือสเกทซ์กรรมได้ หรือรู้กรรมได้จากญาณด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

ก. กลุ่มที่ใช้ญาณจากการปฏิบัติ

เช่น แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม สามารถบอกกรรม หรือดูกรรมให้แก่ผู้ที่ไปหาได้ด้วยญาณจากการปฏิบัติและแนะนำวิธีแก้ไขให้ เช่นเดียวกับคนเปิดกรรมของ

^{๑๔} ดูในภาคผนวก จ ปฏิกรรมตอน ๑ “มวารกรรมอยู่ได้ ทำไมไม่รีบแก้กรรม”

คุณหม่อม มณฑล สายทัศน์ และการสแกนกรรมของคุณกฤษณา สุขะมงคล^{๕๕} ที่สำคัญคือได้แนะนำวิธีการแก้กรรมให้ตัวเองด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน ทำสมาธิ สวดมนต์ ตลอดจนวิธีการแผ่เมตตา

นอกจากนั้นยังมีการใช้ญาณคุณกรรมที่เรียกว่า การระเบิดจิตแก้กรรมของอาจารย์จุก^{๕๖} เริ่มด้วยการให้ผู้เข้าบริกรรมคาถาตามว่า “โอ มะ สิ ริ” สักครูก็จะทำท่าทางเหมือนโดนอะไรเข้าสิง ระหว่างนั้นอาจารย์จุกก็ได้พูดแทรกเป็นระยะ ๆ สุดท้ายอาจารย์ต้องท่องคาถาจึงได้สติ แล้วจึงบอกว่าทำกรรมไว้กับใคร ต้องแก้ไขอย่างไร ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจริงหรือไม่ มีเพียงคำกล่าวของผู้ร่วมพิธีที่บอกว่าอาการที่เหมือนโดนสิงนั้นเป็นอาการที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ แต่เมื่อไปทำบุญหรือปฏิบัติกรรมฐานตามที่แนะนำแล้วทำให้รู้สึกสบายใจขึ้น

ข. กลุ่มผู้ที่ตรวจดวงชะตาประกอบกับการใช้ญาณหรือด้วยพลังตาที่ ๓ เช่น คุณคณินพัทธ์ เอี่ยมตระกูล หรืออาจารย์เบงค์ สกเทศกรรม มีจุดเด่นที่เรียกว่า “สกเทศกรรม - ขยำกระดาศ”^{๕๗} เป็นการดูดวงจากกระดาศที่ผู้มาดูดวง ขยำ โดยจะดูได้จากญาณที่สัมผัสได้ พยากรณ์ดวงชะตาสัมผัสจิตทำนาย ตรวจสอบเจ้ากรรมนายเวรและกรรมเก่าจากอดีตชาติ แก้ไข แนะนำกุศลที่เหมาะสมกับดวงชะตา และหาหนทางออกจากปัญหา รับปรึกษาปัญหาชีวิตตามแนวทางญาณสัมผัส และอีกท่านคืออาจารย์ทิพย์^{๕๘} ผู้ตรวจดวงชะตาและอ้างว่าใช้พลังตาที่ ๓ ตรวจหาเจ้ากรรมนายเวรให้

ค. กลุ่มที่ใช้ญาณสื่อกับดวงจิตของครูอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วในการช่วยคน

เช่น อาจารย์เสริมศิลป์ ขอนวงส์^{๕๙} มีจุดเด่นคือ “จีจุดแก้กรรม” เป็นการรักษาอาการเจ็บป่วยอย่างไรสาเหตุที่ทางการแพทย์ไม่สามารถหาสาเหตุได้ ด้วยการใช้มิดของครูบาอาจารย์แต่ละตรงบริเวณที่เจ็บปวด หรือผู้ที่มีอาการคล้ายผีเข้าให้ออกไปจากร่างนั้นด้วยการสื่อ

^{๕๕} กฤษณา สุขะมงคล, สแกนกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, ๒๕๕๒).

^{๕๖} tcumic.md.chula.ac.th. [ออนไลน์]. [๒๕๕๒, สิงหาคม ๒๐] แหล่งที่มา <http://tcumic.md.chula.ac.th/wwwboard3/messeges/16028html>.

^{๕๗} [banktarot.spaces](http://banktarot.spaces.live.com/default.aspx?sa=681507567). [ออนไลน์]. [๒๕๕๓, มีนาคม ๒๐] แหล่งที่มา <http://banktarot.spaces.live.com/default.aspx?sa=681507567>

^{๕๘} อมรทิพย์ จันทร์ประกอบ (อาจารย์ทิพย์), กรรมนำมาเกิด (กรุงเทพฯ: ฐานบู้คส์, ๒๕๕๒).

^{๕๙} เสริมศิลป์ ขอนวงส์, จีจุดแก้กรรม (กรุงเทพฯ: เบงค์คอกบู้คส์, ม.ป.ป.)

ถึงครูอาจารย์ที่ล่วงลับเพื่อให้อาจารย์ช่วยในอาการของผู้ร่วมพิธีที่มาหา และอีกท่านคือการเปิดนิมิต โดย อาจารย์วารินทร์ บัววิรัตน์เลิศ^{๒๐} จะมีญาณสัมผัสกับสิ่งที่มองไม่เห็นได้ และสามารถช่วยคนได้จากการสื่อจิตกับครูอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วเช่นเดียวกัน แล้วจึงแนะนำวิธีแก้ไขแก่ผู้ที่มาหา ทั้งยังมีการขอโหรากรรมแก่เจ้ากรรมนายเวรแทนให้ว่าต้องการอะไร และแนะนำให้แผ่เมตตาแก่เจ้ากรรมนายเวรที่เคยทำไม่ดีเอาไว้ ฯลฯ

๒) เชื่อว่าผู้ทำพิธีมีหนทางแก้ไขโดยไม่ใช้ทำให้กรรมไม่ส่งผล โดยมี ความเชื่อและวิธีแก้ไขดังนี้

ก. ชะลอผลของกรรมไม่ดีให้ส่งผลช้าลงด้วยการให้ผู้ร่วมพิธีทำความดี ตามหลักไตรสิกขา โดยแนะนำให้ทำทาน รักษาศีลโดยเน้นให้รักษาศีล ๕ และสอนให้สวดมนต์ อิติปิโส เกินอายุ ๑ จบเพราะเชื่อว่าจะทำให้ต่ออายุได้ (วัดอัมพวัน) และสอนให้ปฏิบัติกรรมฐาน ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ เพราะเชื่อว่าการทำบุญมาก ๆ จะสามารถเกิดอานิสงส์มากจนสามารถ ตัดรอนหรือบรรเทากรรมไม่ดีที่ไม่ใช่กรรมหนักให้เจือจางลงได้ตามหลักกรรม ๑๒ (ดูในบทที่ ๒)

ข. การขอโหรา มีหลายวิธีคือ

(๑) ให้เจ้าตัวขอเอง เช่น ให้ไปขอจมากรรมไม่ดีที่เคยทำไว้กับ พ่อแม่ ด้วยการเอาน้ำล้างเท้าพ่อแม่หรือร้อยพวงมาลัยไปกราบเท้าให้ท่านยกโทษให้ หรือเป็นการ อธิษฐานจิตขอโหรากรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของตนต่อหน้าพระประธาน หรือหลังจากการปฏิบัติ กรรมฐาน ฯลฯ

(๒) ผู้ทำพิธีเจรจาให้ โดยผู้ทำพิธีบางท่านที่มีญาณสามารถติดต่อกับวิญญาณได้ เช่นแม่ชีทศพร ท่านสามารถสื่อสารทางจิตกับวิญญาณเจ้ากรรมนายเวรของผู้ที่มาหา ขอให้อโหรากรรมต่อผู้นั้นแทนให้และให้สมาทานศีลและแผ่เมตตาไปให้ ถ้าเป็นกรรมไม่หนักก็จะทำให้เบาบางลงได้ แต่บางรายก็ไม่ยอมยกโทษให้ และแม่ชีก็ไม่สามารถบอกวิธีแก้ไขให้ได้ ต้องไป บวชพราหมณ์รักษาศีลแปดก่อนจึงจะบอกกรรมได้ ฯลฯ

ค. แนะนำวิธีแก้เคล็ด หรือทำอะไรชดเชย เช่น กรณีสามีภรรยาคนหนึ่ง มาหาแม่ชีทศพร ภรรยาเดินไม่ได้นั่งรถเข็นมาขอให้แม่ชีช่วยรักษา หมอบอกว่าภรรยาเป็นมะเร็ง ระยะที่ ๔ บางหมอก็ตรวจไม่พบว่าเป็นโรคอะไร บางท่านก็ว่าเป็นน้ำท่วมปอด แม่ชีบอกว่าไม่ได้ เป็นอะไรหรือเป็นโรคร้ายที่พ่อแม่สามีเคยทุจริตขายเหล้าผสมน้ำ แก้โดยให้ซื้อกะละมังใบใหม่ ๑ ใบ ซื้อเหล้า ๕ อย่างมารวมกัน เทลงไป ๑ แก้ว และเทน้ำเปล่าลงไปปริมาณเท่ากัน คนให้เข้ากัน แล้วให้สามีอธิษฐานจิตว่า “ถ้าข้าพเจ้าและบรรพบุรุษเคยมีกรรมเรื่องเหล้า ก็ขอให้ส่งผลเป็นอโหรากรรม” แล้วให้ภรรยาวัลมาลูบเนื้อลูบตัวให้ทั่วให้หมดหรือเกือบหมดแล้วเททิ้งไป แม่ชีก็บอกว่า

^{๒๐} วารินทร์ บัววิรัตน์เลิศ, เปิดนิมิต (เชียงใหม่: บัววิรัตน์เลิศ, ๒๕๕๑).

ภรรยาโยมจะหาย แล้วแม่ชีก็มากอดและอธิษฐานจิตให้ เขาก็สามารถลุกขึ้นจากรถเข็นได้อย่างช้า ๆ เหมือนคนพื้นไข่เดินมาหาแม่ชีได้ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า การที่ผู้ร่วมพิธีสามารถลุกขึ้นจากรถเข็นได้อาจเป็นเพราะ มีความศรัทธาในตัวแม่ชี เชื่อว่าจะช่วยให้หายได้ จึงทำให้มีกำลังใจลุกขึ้นได้ แต่ก็ไม่ทราบว่าเป็น ที่สุดแล้วเมื่อไปทำตามที่แม่ชีบอกแล้วโรคจะหายไปหรือไม่ ในความเห็นของผู้วิจัยคิดว่าเป็นการ ช่วยในทางจิตวิทยาเพื่อให้ผู้ป่วยมีกำลังใจ และค่อย ๆ ยอมรับความเป็นจริงได้ในที่สุด (ดูใน ภาคผนวก ก ๑. สัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธี)

ง. ให้ยอมรับผลของกรรม ด้วยการแนะนำให้ทำกรรมใหม่ที่ดี เป็นวิธีที่ ทั้งสำนักกัณฑ์อมพวัน (หลวงพ่ोजรัญ) และสำนักแม่ชีทศพรใช้วิธีนี้ต่างกัน ทางด้านหลวงพ่ोजรัญ ให้พึ่งตนเองด้วยการปฏิบัติกรรมฐานเพื่อให้ระลึกได้และยอมรับกับตนเองว่าทำผิดจริง โดยหลวง พ่อก็จะเน้นสอนให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ให้รักษาศีล ๕ และปฏิบัติกรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำ ๆ หยุด ๆ จะไม่เห็นผล ส่วนแม่ชีก็จะบอกกรรมให้เลยแล้วให้นึกให้ได้ก่อน ถึงจะช่วย แนะนำวิธีแก้ไขให้ดีขึ้น อย่างน้อยก็สามารถแก้ที่ใจได้ คือเมื่อรู้แล้วว่ามีกรรมอะไร ผู้นั้นก็ จะสบายใจว่าเป็นผลที่มาจากกรกระทำของตนเอง โทษใครไม่ได้ จะทำให้เห็นสังขารตามหลักคำ สอนที่ว่า หวานพืชเช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ในกรณีการบอกให้รู้กรรมนั้น ในพุทธกาลจะมี หลายกรณีที่ทรงใช้วิธีนี้

ตัวอย่างกรณีเจ้าหญิงโรหิณี ผู้เป็นพระน้องนางของพระอนุรุทธ เกิดเป็น โรคผิวหนังจนละลายไม่กล้ามาพบพระอนุรุทธ ท่านจึงให้คนเชิญมาและแนะนำ ให้พระนางทำบุญด้วยการสร้างโรงฉัน ๒ ชั้น โดยให้พื้นด้านบนเป็นพื้นเรียบ แล้ว กวาดข้างล่าง ปูอาสนะไว้ และตั้งหม้อน้ำดื่มไว้เสมอ ๆ ต่อจากนั้น โรคผิวหนังของ พระนางก็ดีขึ้นมาก จนวันหนึ่งพระนางนิมนต์ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุข แล้วได้ถวายขานียะและโภชนียะที่ประณีตแด่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประมุข เต็มโรงฉัน.

พระศาสดา ทรงทำกตกิจเสร็จแล้ว ตรัสถามว่า “นี่เป็นทานของใคร?”

พระอนุรุทธ. ของโรหิณีพระน้องนางของข้าพระองค์ พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. ก็นางไปไหน?

พระอนุรุทธ. อยู่ในค้ำหนัก พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. พวกท่านจงเรียกนางมา.

พระนางไม่ประสงค์จะเสด็จมา. ที่นั่น พระศาสดา รับสั่งให้เรียกพระนาง แม้ไม่ปรารถนา (จะมา) จนได้, ก็แลพระศาสดาตรัสกับพระนางผู้เสด็จมาถวาย บังคมประทับนั่งแล้วว่า “โรหิณี เหตุไร เธอจึงไม่มา?”

พระนางโรหิณี. โรคผิวหนังมีที่สรีระของหม่อมฉัน พระเจ้าข้า, หม่อมฉันละอายด้วยโรคนี้ จึงมิได้มา.

พระศาสดา. ก็เธอรู้ใหม่ว่า “โรคนี้ที่อาศัยกรรมอะไรของเธอจึงเกิดขึ้น?”

พระนางโรหิณี. หม่อมฉันไม่ทราบ พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. โรคนี้ที่อาศัยความโกรธของเธอ จึงเกิดขึ้นแล้ว.

พระนางโรหิณี. ก็หม่อมฉันทำกรรมอะไรไว้? พระเจ้าข้า.

ลำดับนั้น พระศาสดา ทรงนำอดีตนิทานมา (ตรัสแก่พระนาง) ว่า:-

ในอดีตกาล พระอัครมเหสีของพระเจ้าพาราณสี ผูกอาฆาตในหญิงนักร้องของพระราชวงศ์หนึ่ง ทรงดำริว่า “เราจักให้ทุกข์เกิดแก่หญิงนั้น” แล้วให้เขานำหมามุ่ยใหญ่มา รับสั่งให้เรียกหญิงนักร้องนั้น มายังสำนักของตนแล้ว, ให้ใส่ผงหมามุ่ยบนที่นอน ที่ผ้าห่ม และที่ระหว่างเครื่องใช้มีผ้าปูที่นอนเป็นต้น ของหญิงนักร้องนั้น โดยประการที่นางไม่ทันรู้ตัว, ไปรยลงแม้ที่ตัวของนาง รวากับทำความเย้ยหยันเล่น, ทันใดนั้นเอง สรีระของหญิงนั้น ได้พุพองขึ้นเป็นตุ่มน้อยตุ่มใหญ่. นางเฝ้าอยู่ ไปนอนบนที่นอน. เมื่อนางถูกผงหมามุ่ยกัดแสบบนที่นอนนั้น เวทนากล้ายิ่งนักเกิดขึ้นแล้ว. พระอัครมเหสีในกาลนั้น ได้เป็นพระนาง โรหิณี.

พระศาสดา ครั้นทรงนำอดีตนิทานนี้มาแล้ว ตรัสว่า “โรหิณี ก็กรรมนั้นที่เธอทำแล้วในกาลนั้น, ก็ความโกรธก็ดี ความริษยาที่ดี แม้มีประมาณเล็กน้อย ย่อมไม่ควรทำเลย” ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า:-

“บุคคลพึงละความโกรธ, สละความถือตัว,
 ล้วงสังโยชน์ทั้งสิ้นได้, ทุกข์ทั้งหลายย่อมไม่
 ตกต้องบุคคลนั้น ผู้ไม่ข้องในนามรูป ไม่มี
 กิเลสเครื่องกังวล.”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมาก บรรลุนิรมลทั้งหลาย มีโศคาปัตติผลเป็นต้น.

แม้พระนางโรหิณี ก็ดำรงอยู่แล้วในโศคาปัตติผล. สรีระของพระนางได้มีวรรณะดุจดั่งทองคำ ในขณะนั้นเอง. พระนางจืดจางอืดภาพนั้นแล้ว เกิดในระหว่าง

เขตแดนของเทพบุตร ๔ องค์ ในภพดาวดึงส์ ได้เป็นผู้นำเลื่อมใส ถึงความเป็นผู้มี
รูปงามเลิศ.”^{๒๑}

จากเรื่องพระนางโรหิณีที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่าในตอนแรกที่พระอนุรุทธ
แนะนำให้นางสร้างกุศลด้วยการสร้างโรงฉันทถวายพระและกวาดพื้นทุกวันนั้นเป็นการทำกรรมใหม่
ที่ดีจึงมีผลทำให้อาการของโรคผิวหนังดีขึ้นในระดับหนึ่ง และการที่พระศาสดาทรงบอกบุญกรรม
ของนางว่าเป็นเพราะความโกรธความริษยาที่ให้ทุกข์แก่ผู้อื่น จึงทำให้นางเข้าใจ และยอมรับผล
ของกรรมนั้นด้วยใจที่เป็นกุศล ในที่สุดก็สามารถทำให้โรคผิวหนังหายไปและกลับมีผิวพรรณ
งดงามขึ้นมาแทน

หากมองในมุมมองของพุทธศาสนิกชนทั่วไปในสังคมไทยแล้ว วิธีการบอกกรรม
ของแม่ชีทศพร และวิธีการสอนกรรมฐานและสวดมนต์เพื่อช่วยลดทอนวิบากกรรมของหลวงพ่อ
จรัญนั้นก็ไม่ใช่ขัดต่อหลักของพุทธศาสนา เพราะคล้ายกับวิธีการที่พระพุทธองค์ทรงใช้ในพุทธกาล
แต่คำที่ใช้พูดกันส่วนมากในปัจจุบัน ก็จะพูดว่าเป็นการแก้กรรม ที่บางท่านจะเข้าใจว่าไปแก้การ
กระทำที่ทำไปแล้วซึ่งทำไม่ได้ แต่คำว่าแก้กรรมในที่นี้หมายถึงการแก้วิบากกรรมให้บรรเทาลง ซึ่ง
เป็นไปได้

๔.๒.๓ ผู้ทำพิธีสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร

ในประเด็นนี้ วิเคราะห์จากข้อมูลเอกสารของหลวงพ่อจรัญ และจากการบรรยาย
ธรรมของแม่ชีทศพร และความเชื่อของผู้ทำพิธีและนักวิชาการทั้งสามท่านสรุปได้ว่า

ก. พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ท่านเคยเขียนเอาไว้ในหนังสือกฎ
แห่งกรรมของท่านว่า “กฎแห่งกรรมมีจริง อาตมาได้ประสบการณ์มากกับตัวเองแล้ว ที่อาตมารู้นี้ก็
เนื่องจากว่าเจริญสมาธิ เจริญสติอยู่ตลอดเวลา กรรมฐานมีความสำคัญต่อหน้าที่การงานมาก”^{๒๒}

ท่านจะแสดงธรรมโดยยึดหลักกฎแห่งกรรมเป็นหลัก เมื่อบรรยายธรรมหรือเขียน
หนังสือธรรมะทุกเล่ม จะกล่าวถึงเรื่องกฎแห่งกรรมเสมอ นับว่าเป็นรูปแบบหรือเอกลักษณ์พิเศษที่
สำคัญอย่างหนึ่งของท่านเพราะท่านได้ประสบกับกฎแห่งกรรมมาด้วยตนเอง

^{๒๑} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธทศนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมปทัญญูกถาแปล), ภาค ๖
พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), พ.ศ.๖. ๖/๒๔๘-๒๕๓.

^{๒๒} พระราชสุทธินิพนธ์มงคล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ, เล่ม ๑, หน้า ๔๒-๔๓.

กล่าวโดยสรุปว่าหลวงพ่ोजริฐท่านสามารถรู้เหตุแห่งกรรมของตัวเอง และของบุคคลอื่นได้จากการฝึกสติปัฏฐาน ๔ จนเกิดญาณรู้กรรม และผลของกรรม แต่ท่านจะเน้นให้ปฏิบัติให้รู้ด้วยตนเองไม่ได้บอกกรรมแก่คนอื่นเหมือนแม่ชีทศพร

จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้ร่วมพิธีที่สำนักวัดอัมพวันบางท่าน ผู้ร่วมพิธีที่วัดอัมพวัน ส่วนมากจะมีความเชื่อและศรัทธาในตัวหลวงพ่ोजริฐมาก ว่าท่านมีคุณธรรมสูง มีญาณ สามารถรู้กรรมของท่าน ทั้งยังช่วยเตือนและสอนแก่ผู้อื่นได้

ข. แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม

คำว่า “อุกรรม” และ “เปิดกรรม” ที่สำนักแม่ชีทศพรหมายถึง การที่แม่ชีมีความสามารถที่จะดูหรือรู้ย้อนหลังไปได้ว่า คนนี้เคยทำกรรมอะไรไว้

ท่านได้ให้สัมภาษณ์ว่า ท่านสามารถเห็นกรรมของผู้อื่นจากการที่ท่านนั่งเจริญกรรมฐานได้ในระดับหนึ่ง พอเกิดสมาธิ จิตที่แน่วแน่ก็สามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้ เพราะว่าจิตของมนุษย์เมื่ออยู่ในความตั้งมั่นและไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้องในขณะที่นั่ง คือนิ่งโดยที่ไม่ใช้ค้นหาในการส่งจิตไปดูกรรมของคนนั้นโดยใช้ฤทธิ์เดชอะไร แต่คนที่นั่งแล้วสงบนิ่งก็สามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้ แต่เน้นว่าถ้าเห็นกรรมของผู้อื่นแล้ว ถ้าบุญเราไม่พอแล้วเราไปบอกกรรมกับเขา กรรมนั้นจะส่งผลมาที่คนบอก และถ้าเราไปพูดเรื่องกรรมของเขาโดยที่เขาไม่พร้อม เราจะรับกรรม ๕๐% แต่ถ้าเราพูดแล้วเขามีความศรัทธาที่คิดจะแก้ไขชีวิตในเรื่องของอนาคต คิดใหม่ พูดใหม่ ทำใหม่ อย่างนี้มันก็เป็นเรื่องดี สำหรับคนที่เห็นกรรมของผู้อื่นจุดประสงค์ของท่านก็เป็นเพราะท่านคิดว่าเป็นสังคมชาวพุทธคนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องคำว่ากรรม เพราะถ้ารู้จักคำว่ากรรม เขาก็จะไม่กล้าทำสิ่งที่ทำไปแล้วจะทำให้ทุกข์ตามมาทีหลัง

กล่าวโดยสรุปว่าแม่ชีทศพรสามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้ด้วยญาณที่เกิดจากการปฏิบัติสมถกรรมฐานซึ่งเป็นอันสืบเนื่องจากการปฏิบัติ

ความเห็นของผู้ร่วมพิธีที่สำนักแม่ชีทศพร ส่วนมากที่รวบรวมจากข้อมูลเอกสาร และจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สรุปได้ว่ามีสองกลุ่ม คือกลุ่มแรก ไม่ทราบว่ามีวิธีกรรมได้อย่างไร แต่เชื่อว่าจริง และกลุ่มที่สอง เชื่อว่าแม่ชีรู้ได้จากญาณในการปฏิบัติเพราะฟังจากที่แม่ชีบอกเวลาดูกรรมให้แก่ญาติโยมที่มาหา และได้ยินได้ฟังกันต่อ ๆ มาว่าแม่ชีดูกรรมได้ตรงกับเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริง

ค. พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร และอาจารย์สมมติพล เนตรนิมิตร

ให้ความเห็นคล้ายกันว่า ถ้ารู้กรรมได้จริงก็เป็นเรื่องของกรรมวิบาก (ตาทิพย์) เป็นผลจากการได้อภิญญาสมาบัติ และพระมหาสมบุญท่านยังบอกว่าอีกวิธีคือ ใช้วิธีสังเกตแบบ

นักวิจัย เหมือนกับการทำงานของหมอ คือดูจากพฤติกรรมประจำวันของเขา ก็สามารถทราบได้ว่าทำไมป่วยเป็นโรคนี เป็นวิธีการของมนุษยธรรมคาทั่วไป ไม่จำเป็นต้องใช้ญาณก็ได้^{๒๓}

๔.๒.๔ หากการปฏิบัติกรรมฐาน การสะเดาะเคราะห์ หรือการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้นหรือไม่

ผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธีที่ศึกษากล่าวในเรื่องนี้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ถ้าคนเข้าใจเรื่องศีล ๕ คิดว่าไม่มีใครอยากสร้างกรรมใหม่ และกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น เป็นความคิดของผู้ทำพิธีทั้งสองท่าน คือ หลวงพ่อจรัญ และแม่ชีทศพร และผู้ร่วมพิธีของทั้งสองสำนักนี้ที่เชื่อว่าถ้าคนรู้และเข้าใจในหลักกรรม หรือเข้าใจในพุทธศาสนาแล้วก็จะไม่กล้าสร้างกรรมชั่ว หรืออกุศลกรรม เพราะกลัวผลที่จะได้รับตามมา

กลุ่มที่สอง คิดว่าคนส่วนหนึ่งจะกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้นเพราะคิดว่ากรรมแก้ได้ กลุ่มที่เชื่อเช่นนี้จะเป็นกลุ่มของนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ซึ่งกรณีนี้เป็นการวิเคราะห์ว่าถ้าแก้ผลกรรมได้คนอาจจะทำชั่วโดยไม่กลัวผลกรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วเรื่องแก้กรรมนี้ไม่มีใครยืนยันได้ว่าแก้ได้ทุกคน และแก้ได้หมด อาจได้แค่บรรเทาวิบากกรรมในบางส่วนเท่านั้น

กลุ่มที่สาม บางท่านก็จะบอกว่า อาจเป็นไปได้ทั้งสองอย่างแล้วแต่จิตสำนึกของแต่ละคน เพราะถ้าบางคนมีความคิดดี ก็จะพยายามทำในสิ่งที่ดีด้วย แต่ถ้าคนที่คิดไม่ดีก็จะเข้าข้างตนเองอยากทำอะไรก็ทำ แล้วยังรู้ว่าอาจจะสามารถแก้กรรมได้ด้วยแล้ว อาจจะยิ่งฮึกเหิม ทำอกุศลกรรมมากขึ้นก็ได้

๔.๒.๕ การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม การแก้กรรม การสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็น เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่

๔.๒.๕.๑ การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม และคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมที่สำนักวัดอัมพวัน

ในความเห็นของพระเทพสิงหนุราชาจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ท่านกล่าวไว้ว่า

^{๒๓} ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.

“กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ขึ้นไปตามความต้องการของเราไม่ได้ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นหลักสำคัญในเรื่องกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงไม่มีคำสอนเรื่องการ “ล้างบาป” วิชากรรมเป็นสิ่งทีคนแต่ละคนที่ทำกรรมไว้จะต้องประสบ แม้แต่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ เช่นพระโมคคัลลาน์พระสาวกผู้มีฤทธิ์เดชมากยังหลีกเลี่ยงวิบากกรรมไม่ดีไปไม่ได้ ดังนั้นก่อนทำอะไรลงไปเราจึงต้องคิดพิจารณาให้ดีว่าการกระทำนั้นเป็นกุศลกรรมมากน้อยเพียงใด เพราะเมื่อทำอะไรลงไปแล้ววิบากกรรมนั้นจะติดตามตัวเราไปโดยตลอด การทำบุญกุศลมีความสำคัญมาก เพราะถึงแม้จะลบล้างวิบากกรรมทั้งหมดไม่ได้ แต่ก็จะช่วยลดวิบากกรรมไม่ดีหลายอย่างให้เบาบางลงได้ การทำให้วิบากกรรมไม่ดีลดความรุนแรงลงหรือไม่ให้แสดงผลเต็มที่มีหลายวิธีด้วยกัน ที่สำคัญคือ เมื่อเราทำอะไรไม่ดีเอาไว้เราต้องสำนึกผิดแล้วตั้งใจและพยายามไม่ทำกรรมนั้นต่อไป ความสำนึกผิดและการตั้งใจทำความดีเป็นกุศลจิตอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความดีงามทั้งหลายต่อไป”

หลวงพ่อดือนว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้สอนว่าบาปหรือผลกรรมไม่ดีจะ “ล้าง” ให้หมดไปด้วยการทำพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีสารภาพบาปที่มีอยู่ในคำสอนของศาสนาอื่น การมีกุศลจิตที่เกิดจากความสำนึกผิดและการตั้งใจทำความดี มีความสำคัญมากกว่าการประกอบพิธีต่าง ๆ พิธีกรรมในพระพุทธศาสนาไม่ต้องการให้คนที่ประกอบกรรมชั่วเศร้าโศกเสียใจมากจนเกินไป กฎแห่งกรรมไม่ได้บังคับผู้นั้นให้รับวิบากกรรมไม่ดีตลอดไปโดยไม่สิ้นสุดหรือให้ตกนรกจนไม่ได้หลุดไม่ได้เกิดอีกต่อไป (ในกรณีที่ทำกรรมชั่วร้ายแรง เช่นที่พระเทวทัตทำต่อพระพุทธเจ้า) แม้แต่คนเลวก็มีโอกาสที่จะสร้างกรรมดีให้แก่ตัวเองได้ ดังเช่นองคุลิมาลกับเทวทัต และสามารถชื่นชมผลของกรรมดีได้ในที่สุด^{๒๔}

พระพุทธศาสนาเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม เพราะต้องการให้เรา มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง ชีวิตของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง เราจะมีความสุขหรือความทุกข์ก็เพราะการกระทำทางกาย วาจา ใจของเรา ถ้าเราอยากจะทำให้เราสวยแต่กรรมดีก็อย่าประมาทพึงทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เอาไว้ให้มาก สำหรับผลกรรมไม่ดีในอดีตนั้นเราก็คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ยังคงรับใช้วิบากกรรมที่ทำไว้ในอดีต สิ่งที่เราควรทำในปัจจุบันก็คือ เร่งทำความดีให้มาก ๆ มีการปฏิบัติกรรมฐาน เป็นต้น เพื่อกรรมดีนั้นจะได้ช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่

^{๒๔} พระเทพสิงหนุราชจารย์ (หลวงพ่อจรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ๑๐ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ กู๊ดมอร์นิ่ง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๘.

ติดตามมาให้มีน้อยลงเหลือเพียงเศษกรรมเท่านั้น ผลของวิบากกรรมที่ไม่ดีในอดีตนั้นอาจจะใช้การปฏิบัติกรรมฐานเป็นเครื่องบรรเทา เพราะการปฏิบัติกรรมฐานสามารถสร้างกุศลและปัญญาให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติได้ เมื่อเกิดปัญญาแล้วก็ใช้จิตที่อยู่ในสมาธิค้นหาสาเหตุและประเภทของวิบากกรรมที่ผู้ปฏิบัติกำลังประสบอยู่ แล้วจะมีปัญญาค้นหาวิธีการที่จะทำให้กรรมไม่ดีนั้นลดน้อยลง เหมือนอย่างหลวงพ่อก็คือเคยคอหักมาแล้วแต่ยังไม่ตาย ที่ยังไม่ตายนี้ก็เพราะอำนาจของกรรมฐาน เพราะฉะนั้นขอรับรองได้เลยว่า กรรมฐานสามารถแก้กรรมได้ คือผ่อนหนักเป็นเบาได้^{๒๕}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นความเชื่อที่หลวงพ่ोजรรณนามาสอนแก่พุทธศาสนิกชน เพื่อให้เชื่อว่ากรรมใหม่สามารถช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ โดยกรรมชั่วที่กำลังส่งผลให้ชีวิตตกต่ำหรือทำลายชีวิต แต่กรรมดีช่วยรักษาชีวิต และส่งเสริมให้ชีวิตดีขึ้นได้ ท่านจึงเชื่อว่ากรรมบรรเทาได้ สามารถหักล้างกันได้ เช่นในกรณีทำบุญมาก ๆ ในขณะที่กรรมชั่วกำลังส่งผลอยู่ ถ้าทำดีมาก โอกาสที่กรรมดีจะส่งผลเร็วก็มาก โอกาสหักล้างกรรมชั่วก็มาก ถ้าส่งผลไม่พร้อมกัน ก็รับกรรมดีหรือกรรมชั่วไปตามจังหวะเวลาที่จะส่งผลต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่าการแก้กรรมตามที่หลวงพ่ोजรรณนามาสอนก็คือ การสอนให้คนเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และหลักการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วตามหลักของพระพุทธศาสนา โดยมีเทคนิควิธีการสอนให้คนละชั่วกลัวบาปเช่นการเล่าเรื่องผลแห่งกรรมจากในประสบการณ์ของท่าน และผลกรรมจากการทำชั่วต่าง ๆ เพื่อให้คนกลัว และสอนให้คนทำความดีโดยเน้นว่าปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรมได้ ทำให้ผู้ที่สำนึกตัวกลัวผลกรรมมาเร่งปฏิบัติกรรมฐานกันมาก ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นการแก้ที่วิบากกรรม คือเป็นการหยุดทำกรรมไม่ดีและสร้างกรรมดีเพื่อให้ผลกรรมดีส่งผลก่อน เมื่อกรรมชั่วที่ไม่ใช่กรรมหนักถูกผลของกรรมดีเบียดส่งผลก่อน จึงทำให้รู้สึกว่าการทำกรรมไม่ดีได้บรรเทาและถ้าสร้างกุศลกรรมต่อเนื่องต่อไป ผลกรรมดีก็จะมากขึ้น ๆ กรรมไม่ดีที่เป็นกรรมเล็กน้อยก็จะหมดกำลังลงไปเรื่อย ๆ จนทำให้รู้สึกว่าการทำกรรมชั่วสามารถเบาบางลงเหลือเพียงเศษกรรมได้หากหยุดทำกรรมไม่ดีและเพียรสร้างแต่กรรมดี ซึ่งจัดว่าท่านสอนตรงตามหลักของพระพุทธศาสนา ไม่ขัดกับหลักกฎแห่งกรรมและความเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

^{๒๕} พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรรณู ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๗-๑๗๘.

๔.๒.๕.๒ แนวคิดในเรื่องการแก้กรรมของแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม
แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม กล่าวว่า

“ไม่ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาสอนให้เชื่อผลของการปฏิบัติตนเท่านั้นที่เป็นที่พึงแห่งตน คนเท่านั้นที่จะรู้ว่าตนทำอะไรไว้ ไม่ใช่การมาปฏิบัติ แล้วไปบอกกับโลกว่า ฉันหมดกรรมแล้ว เพราะว่า ปัจจุบันตั้งวิญญูหิติ คือคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้ทำย่อมรู้เองว่าจะได้อะไรจากการปฏิบัติ ไม่ว่าจะทำพิธีกรรมอะไรก็แล้วแต่ อย่างเช่น แม่ชีบอกว่า คนนี้เคยจมน้ำตาย แล้วก็มีสภาวะทุกข์ที่เกิดทางกาย คือ เคยจมน้ำตาย น้ำจะอยู่ในโพรงจมูกตลอด พอมาเกิดใหม่ก็ทำให้เป็น โรคหวัดตลอด แล้วก็เหมือนภูมิแพ้ หายใจจะติดขัด โรคปัจจุบันเรียกว่า ภูมิแพ้ แต่นี่คือ จิตตัวสุดท้ายที่เคียดตาย ไม่มีใครหยั่งรู้ได้ว่า เคยตายด้วยโรคอะไร นอกจากคนปฏิบัติได้ถึงระดับหนึ่ง ถึงจะรู้ว่าสัจตัวนี้เกิดมาตายด้วยวิบากกรรมใด ที่แม่ชีบอกว่า ให้โยมไปที่ทำน้ำ ตัดผมของโยมลอยน้ำไป แล้วอธิษฐานว่าโยมเกิดใหม่แล้ว โยมไม่ได้จมน้ำตายแล้ว ท่านกล่าวว่าไม่ได้พูดให้โยมมงงาย แต่พอโยมท่านนี้ไปทำแล้วมันหายจากโรคหวัด เพราะเราเกิดใหม่แล้ว แต่มันมีจิตตั้ง ๑๒๑ ดวงที่เราเคยทุกข์อยู่กับอะไร มันก็จะมาเกิดกับกายใหม่ เรา ทรัพย์สมบัติอาจตามเรามาเกิดไม่ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่จะตามเรามาได้ก็คือทุกข์ สุข และกิกรรม กรรมจากการจมน้ำตายส่งผลมาให้เกิดเป็นโรคภูมิแพ้ แล้วก็โรคทางจมูกและในช่องปากตลอด นั่นก็คือกรรม จากการจมน้ำตาย” (ดูในภาคผนวก ข ข้อ ๒ สัมภาษณ์แม่ชีทศพร)

กรณีที่แม่ชีให้ทำเช่นนี้ เป็นการบอกวิธีแก้ไขโดยให้แก้เคล็ดวิธีหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นการทำตามหลักพุทธศาสนาเพราะไม่มีในพระไตรปิฎก แต่ก็มีบางวัดที่พระบางรูปก็จะใช้วิธีนี้ คือให้ตัดผมแล้วลอยน้ำไป ซึ่งเป็นความเชื่อว่าจะตัดเคราะห์และสิ่งไม่ดีในชีวิตให้แก่โยมได้ เป็นความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณ และวิธีแก้เคล็ดที่แม่ชีแนะนำให้ไปทำเช่นนี้ ก็เป็นวิธีที่แม่ชีบอกให้แก่ในแต่ละบุคคล ไม่ทุกคนที่เป็นภูมิแพ้แล้วจะต้องใช้วิธีนี้ แตกต่างกันไป เช่นในอีกกรณีหนึ่งที่เป็นภูมิแพ้รักษาแพทย์ปัจจุบันเท่าไรไม่หาย มาหาแม่ชี ท่านใช้พลังจิต

สัมผัสให้ ในรายนี้ก็บอกว่าหายขาดได้ จึงทำให้ศรัทธาในตัวแม่ชี จนมาเป็น
เจ้าหน้าที่ช่วยงานแม่ชีดูแลญาติโยมทั้งหลายที่มาหาแม่ชี^{๒๖}

“การแก้กรรมหรือบอกกรรมแก่พุทธศาสนิกชนนั้น ทางพุทธศาสนาใน
เรื่องของพระสงฆ์ไม่มีบอกไว้เลย แต่บอกไว้ชัดเจนเลยว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้บรรจุ
กรรมวิเศษไม่สามารถพูดเรื่องอดีตชาติเลย เพราะอาจจะขาดจากการเป็นสงฆ์ได้
นั่นคือวินัยชั้นร้ายแรงของการพูดในสิ่งที่เรียกว่า กรรม มีหลายท่านเข้าใจว่า เรื่อง
กรรมนี้พูดเมื่อไหร่ก็ได้ แก่เมื่อไหร่ เปิดกรรมเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ความจริงไม่ใช่ คน
ที่โศกมาเล่นเรื่องกรรมนี้ ก็ต้องคู่ด้วยว่า เราจะได้อะไรในสิ่งที่เราพูดไปแล้วก็ไม่
สามารถแก้ได้ทุกคน แล้วแต่คนที่ฟัง แล้วอ่าน และเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิต
แล้วไม่ทำถึงจะแก้ไขเรื่องในอนาคตได้

คำสอนของพระพุทธองค์สอนไม่มากเลย สอนให้เว้นชั่ว สร้างความดีให้
ถึงพร้อม แล้วก็ทำจิตใจให้ผ่องใส”^{๒๗}

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแม่ชีท่านบอกว่ากรรมแก้ไม่ได้ การแก้กรรมที่หมายถึงลบล้าง
กรรมที่ทำไปแล้ว ไม่สามารถทำได้ และไม่ตรงตามหลักของพระพุทธศาสนาเพราะพระพุทธศาสนา
สอนให้เชื่อผลของการปฏิบัติ การแนะนำวิธีแก้ไขหรือบอกกรรมที่แม่ชีแนะนำก็ไม่สามารถแก้ไข
ได้ทุกคน แม่ชีบอกว่าไม่ใช่เรื่องของการแก้กรรม แต่เป็นเพียงการแนะนำวิธีแก้ไขอย่างไรให้สงบ
ขึ้น บางคนหมดกรรมพอดีก็สามารถช่วยแก้ไขได้ บางคนได้รู้กรรมของตนก็ยอมรับในวิบากกรรม
ของตนเองได้อย่างสงบ ซึ่งในส่วนของคนที่แก้ไขแล้วไม่ประสบผลสำเร็จก็มี และอีกส่วนหนึ่งก็จะ
เป็นเพียงความสบายใจขึ้นเท่านั้นเมื่อได้ทราบว่าคุณเองมีกรรมอะไร วิธีที่แม่ชีใช้การบอกกรรมเพื่อ
ช่วยแก้ไขแก่ผู้ร่วมพิธีให้ไปปฏิบัติจะไม่ตรงตามหลักของพระพุทธศาสนาในแง่ที่ว่า พระพุทธศาสนา
สอนให้ฟังตนเอง ไม่ฟังสิ่งนอกตัว แต่คนก็ไปยึดติดศรัทธาในตัวบุคคลมากกว่าธรรมะ แต่ก็ไม่
ขัดกับเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และหลักกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนา แม่ชีมักจะพูดว่า ถ้าคนฟัง
และอ่าน เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตแล้วไม่ทำอีก จึงจะแก้ไขอนาคตได้

^{๒๖} สัมภาษณ์ ญัฐชนันท์พร ฤกษ์วิสาข์, ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒.

๔.๒.๕.๓ แนวคิดเรื่องแก้กรรม และสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายของพระมหาบัญชา ปุณฺณมโม

ท่านกล่าวว่า การสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนั้นจะไม่ตรงกับหลักของพุทธศาสนาเสียทีเดียว เป็นการทำให้สบายใจ ซึ่งหลักของพุทธศาสนาไม่จำเป็นต้องสอนให้ทำอย่างนี้ วิธีแก้กรรมของพระพุทธเจ้าไม่มี มีแต่สอนไม่ให้ไปทำ เพราะทำไปแล้ว เราก็ต้องหยุดที่จะไม่ทำอีกในกรรมกรรมไม่ดี ถ้าทำกรรมไม่ดีต่อไป ก็ต้องเกิดผลเกิดโทษ แต่ถ้าเราหยุดเมื่อไหร่ เราทำกรรมตรงกันข้าม หรือทำกรรมดีเสียก็จะดี

เรื่องการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายเป็นเรื่องของการทำสังฆทานบำเพ็ญบุญกุศลเพื่อให้สบายใจ ทางวัดจึงจัดให้มีพิธีสะเดาะเคราะห์ด้วย ถือว่าไม่ขัดกับความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพราะ ถ้าทำให้เป็นไปตามหลักของพระพุทธศาสนาจะไม่ขัด เพราะบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายเขาก็ใช้กันทั่ว ๆ ไป ในงานศพหรืออะไรต่าง ๆ จริง ๆ แล้วการบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายโดยการคลุมผ้าขาวนี้ พระมหาบัญชาท่านกล่าวว่าเดิมเป็นความเชื่อของพราหมณ์ แต่พอพุทธรับมา หรือว่าเราเอามาใช้ ก็มาใช้คำสวดของพุทธ ซึ่งเป็นคำสอนที่ดีมาก โดยเฉพาะตอนท้าย ที่บอกว่า *เตสัง วุปสโม สุโข* ที่แปลเป็นภาษาไทยว่า การเข้าไปประรับแห่งสังขารเป็นความสุข อันนี้อธิบายว่า ไม่ได้หมายความว่าตายแล้วมีความสุข แต่สังขารตัวนี้ แปลว่า การปรุงแต่ง ถ้าเราะงับตรงนี้ได้มันมีความสุข คืออย่างน้อย เราก็ไม่ฟุ้งซ่าน

ในส่วนของผู้ร่วมพิธีในแต่ละสำนักจะมีความเห็นว่าสำนักที่ตนไปร่วมพิธีนั้นไม่ขัดกับหลักของพระพุทธศาสนาทั้งในเรื่องกฎแห่งกรรมและเรื่องการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว

๔.๒.๖ การแก้กรรม ได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากขึ้นในปัจจุบัน

ผู้ทำพิธีและนักวิชาการทุกท่านมีความเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันมีผู้ที่สนใจในเรื่องแก้กรรมกันมากเนื่องจากไม่รู้หลักกรรมที่ถูก ศึกษาพุทธศาสนาน้อยเกินไป และเป็นกระแสที่คนในสังคมปัจจุบันเชื่อกันมาก เพราะปกติคนก็เชื่อเรื่องกรรมกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะสื่อที่มีส่วนมากในการที่คนจะเชื่อ และบางครั้งผู้ทำพิธีอิงอาศัยพุทธศาสนา โดยผู้แก้เป็นนักบวชจึงทำให้คิดว่าเป็นการทำพิธีทางศาสนา

๔.๓ จุดมุ่งหมายและรูปแบบของการแก้กรรม

๔.๓.๑ จุดมุ่งหมายของการแก้กรรมของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี

๔.๓.๑.๑ จุดมุ่งหมายของผู้ทำพิธี

๑. สอนให้คนเชื่อเรื่องกรรมและกลัวผลของการทำกรรมไม่ดี
 ๒. เชื่อว่าการปฏิบัติกรรมฐานแบบสติปัญญา ๔ เป็นการสร้างบุญใหญ่ และทำให้สามารถรู้กรรมเก่าได้ โดยเฉพาะสามารถบรรเทาวิบากกรรมได้ในแง่ของการยอมรับในกรรมนั้นและตั้งสติได้เมื่อประสบกับวิบากกรรม

๓. บอกกรรมให้รู้ เพื่อให้เชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมว่าผลกรรมมีจริง เมื่อรู้ ยอมรับ และสำนึกผิดก็จะแก้ไขปัจจุบันได้ อนาคตก็จะดี

๔.๓.๑.๒ จุดมุ่งหมายของผู้ร่วมพิธีหรือผู้ไปหา

๑. เพื่อแก้ปัญหา เมื่อมีความทุกข์ในชีวิต
 ๒. เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้กับชีวิต เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น
 ๓. เพราะอยากรู้ อยากลองว่าจะสามารถแก้ไขวิบากกรรมได้จริงหรือไม่

ในที่สุดบางคนก็สามารถแก้ไขในทุกข์หรือปัญหาของตนได้ และบางคนก็ไม่อาจแก้ไขได้ แต่สิ่งสำคัญของการที่จะแก้กรรมหรือแก้ไขวิบากกรรมให้สำเร็จหรือบรรเทาลงได้นั้น ขึ้นอยู่ที่ใจเป็นหลัก คือต้องแก้ที่ใจก่อนให้เข้าใจในผลแห่งกรรม รู้สีกตัว สำนึกผิดและทำใจยอมรับ ผลกรรมที่เกิดขึ้นให้ได้ แล้วใช้สติปัญญาอยู่กับปัจจุบันด้วยการสร้างกรรมที่ดี ทั้งทางกาย วาจา ใจ ชีวิตก็จะมีความสุข ความทุกข์กายทุกข์ใจทั้งหลายก็จะเบาบางลงไปได้เอง ซึ่งในท้ายสุดแล้วอาจเป็นเพียงแก้แก้วิบากกรรมได้ด้วยการเปลี่ยนแต่ทางใจได้เท่านั้น ซึ่งตามหลักพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญในเรื่องของใจว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอยู่แล้ว และเมื่อจิตถูกฝึกไว้ดีแล้วก็จะสามารถตั้งรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างสงบ และรู้เท่าทัน

๔.๓.๒ รูปแบบของการแก้กรรม

การแก้กรรมโดยการปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม หรือการสะเดาะเคราะห์ การทำบุญ ต่อชะตา การเสริมสิริมงคล และพิธีกรรมแก้เคล็ดอื่น ๆ ที่มุ่งจะแก้หรือบรรเทาโชคร้าย และเพิ่ม โชคดีที่ทำกันอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้นั้น มีความหลากหลายและแตกต่างกันในรายละเอียด แต่ก็มีบางอย่างที่คล้ายกันอยู่บ้าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำกัดการศึกษาในสถานปฏิบัติสามแห่งดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นเป็นหลัก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้จำแนกรูปแบบการกระทำเพื่อแก้กรรมจากทั้งสามแห่งนี้ได้เป็น ๕ รูปแบบ ซึ่งในเวลาทำจริงมักจะทำละกันหรือทำร่วมกันมากกว่าหนึ่งรูปแบบคือ

๔.๓.๒.๑ การทำบุญกุศล และการปฏิบัติธรรม

บุญแปลว่า เครื่องชำระสันดาน, ความดี, กุศล, ความสุข และความประพฤดิชอบทางกาย วาจา ใจ และกุศลธรรม^{๒๘} และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายเรื่องนี้ว่า คำว่า บุญที่ใช้ทั่วไปมีความหมายอยู่เพียงชั้นโลกียะเท่ากับโลกียกุศล หรือกุศลชั้นโลกีย์ จึงเท่ากับเป็นความหมายส่วนหนึ่งของกุศล ไม่ครอบคลุมเท่ากับกุศล ซึ่งมีโลกุตตรกุศลด้วย^{๒๙} ในที่นี้หมายถึงรวมทั้งการทำบุญและการทำกุศล ใช้ในแง่การกระทำคือกรรมก็ได้ หรือรวมถึงตัวสภาวะธรรม คือ การทำจิตให้เป็นกุศลด้วย ได้แก่การปฏิบัติธรรมด้วยสมาธิและวิปัสสนา ทั้งสามแห่งที่ไปศึกษาวิจัยมีการทำบุญกุศลทุกแห่งแต่เน้นไปกันคนละอย่าง

๑) การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔

พระธรรมสังฆปุราจารย์ (เจริญ ฐิตธมฺโม) ได้ยึดหลักการสอนกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ คือ กาย เวทนา จิต ธรรม หรือเรียกว่าการสอนตามแนวทางของวิปัสสนากรรมฐานตลอดจนการกำหนดในอริยาบถต่าง ๆ มี การยืน การเดิน การนั่ง และการนอนพร้อมทั้งอริยาบถย่อยต่าง ๆ อีกมากมาย ก็เป็นไปตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ท่านได้ใช้เทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรม โดยยึดเทคนิคและรูปแบบการสอนและการสื่อสารตามแนวพุทธผสมผสานกับหลักนิเทศศาสตร์ทั่วไป สื่อหลักคำสอนจากพระไตรปิฎกและการสอนวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยมีลักษณะเฉพาะในอริยาบถยืน คือ ให้ผู้ปฏิบัติกำหนดอริยาบถยืน โดยบริกรรมว่า “ยืนหนอ ๆ ๆ” ๕ ครั้ง กำหนดเป็นอนุโลมปฏิโลม (กลับไปกลับมา) จากบน (ศีรษะ) ลงล่าง (เท้า) และจากล่างขึ้นบนสลับกัน ๕ ครั้งจึงก้าวเดิน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการสอนวิปัสสนากรรมฐานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

ส่วนการปฏิบัติกรรมฐานของที่วัดพิชยญาติการาม ที่สำนักแม่ชีทศพรตั้งอยู่นี้มีศาลาปฏิบัติธรรมให้ญาติโยมมาบวชพราหมณ์ที่วัดทุกเสาร์อาทิตย์และบวชเนกขัมมะเดือนละสิบหรือสิบเอ็ดวันแล้วแต่ทางวัดจะกำหนด การปฏิบัติธรรมเป็นการเจริญสติปัฏฐาน๔ โดยมีพระอาจารย์สอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดพิชยญาติการามเป็นผู้แนะนำและสอนให้รู้วิธีการปฏิบัติในการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ด้วยการกำหนดรู้ในทุกอริยาบถ คือ ยืน เดิน นั่ง เป็นหลัก และกำหนดรู้ในอริยาบถย่อยต่าง ๆ ทุกอริยาบถด้วยในขณะที่เปลี่ยนอริยาบถเช่น ในขณะที่เดินภาวนาว่า ขว้างหนอ

^{๒๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๑๒.

^{๒๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, หน้า ๑๖๕.

ซ้ายอย่างหนอ ขึ้นหนอ กลับหนอ และขณะกำลังนั่งสมาธิกำหนด ยุบหนอ พองหนอ ฯลฯ เหมือนที่สำนักของหลวงปู่จรัญ

๒) รักษาศีล, สวดมนต์

แม่ชีทศพรจะเน้นให้คนรักษาศีล ๕ โดยบอกให้สมาทานศีลห้าทุกวันในตอนเช้า หรืออย่างน้อยทุกคืนก่อนนอน ท่านจะสอนให้รู้ว่าศีลแต่ละข้อละเอียดอ่อนและครอบคลุมไปถึงข้อใดข้อหนึ่งอย่างไรบ้าง เช่นศีลข้อหนึ่ง ไม่มุ่งร้ายทำลายใคร แต่หลาย ๆ คนที่แม่ชีเล่าว่าเขาบอกไม่เคยมุ่งร้ายทำลายใคร แต่ในความเป็นจริงทำแท้งกันเยอะมาก เท่ากับเป็นการฆ่าคนเลยทีเดียว หรือศีลข้อสอง ห้ามลักทรัพย์นั้นหมายความว่ารวมไปถึงการทำงานตามเวลาด้วยซึ่งมีหลาย ๆ ท่านที่ได้รับผลกระทบจากการโกงเวลางาน คือเข้าทำงานสายและออกก่อนเวลาแต่เซ็นเข้าออกตามเวลางาน เช่นนี้ก็คือว่าเป็นการผิดศีลข้อสองเช่นเดียวกัน ส่วนในเรื่องการสวดมนต์จะเน้นการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลให้แก่สรรพสัตว์แล้วยังให้แผ่เมตตาให้แก่สัมมาอาชีวะ หมายถึงแผ่เมตตาอุทิศให้กับทุกสิ่งทุกอย่างที่ใช้ประกอบอาชีพ ที่มีคุณแก่เราให้มีทรัพย์สิ้นเลียงชีพ

หลวงปู่จรัญท่านจะเน้นให้รักษาศีล ๕ โดยสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นหลัก เพื่อให้คนกลัวการทำอกุศลกรรม รักษาศีลไม่เบียดเบียนใคร และสอนให้สวดมนต์ คือให้สวดพุทธานุสโมทนะให้เกินกว่า ๑ จบ เพื่อให้สติดี สวดตั้งแต่ นะโม พุทธัง ธรรมมัง สังฆัง พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ พาหุงมหากา จบแล้วย้อนกลับมาข้างต้นเอาพุทธานุสโมทนะ ห่องเดียว ห่องละ ๑ จบ ต่อ ๑ อายุ เช่น อายุ ๒๐ สวด ๒๑ อายุ ๓๕ สวด ๔๐ ก็ได้ผล

๓) การถวายสังฆทานและทำพิธีบังสุกุล

ในเรื่องของการทำบุญกุศลของพระมหาปัญญา ปุณฺณมโ (ผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย) วัดสร้อยทอง จะเน้นการทำสังฆทาน ซึ่งเป็นการทำบุญชนิดหนึ่ง และทางวัดมีพิธีการให้สมาทานศีลและฟังธรรมก่อนการทำสังฆทาน และทำพิธีบังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย โดยนำผ้าขาวมาคลุมผู้ที่มาทำพิธีแล้วสวดบังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ทำพิธีคือ พระมหาปัญญาท่านกล่าวว่า จุดประสงค์ของการทำพิธี คือเพื่อให้สบายใจ คลายทุกข์ และถ้าพิจารณาเป็นก็สามารถไปถึงแก่น คือเกิดปัญญาได้

๔.๓.๒.๒ การขอโอสถกรรม และการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศล

ในทางพุทธศาสนาโอสถกรรมคือ กรรมเล็กให้ผล ได้แก่กรรมดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ซึ่งไม่ได้โอกาสที่จะให้ผลในเวลาที่จะออกผลได้ เมื่อผ่านล่วงเวลานั้นไปแล้ว ก็ไม่ให้ผลอีกต่อไป (โอสถกรรมนี้ความจริงเป็นคำสามัญแปลว่า “กรรมได้มีแล้ว” แต่ท่านนำมาใช้เป็นคำศัพท์เฉพาะ

ในความหมายว่า “มีแต่กรรมเท่านั้น วิบากไม่มี” ดู วิชาสุต. ๓/๒๖๕ มิใช่แปลว่าเลิกให้ผล หรือให้ผลเสร็จแล้วอย่างที่แปลแบบให้เข้าใจง่าย ๆ ตามสำนวนที่เคยชิน^{๓๐}

กรรมอันใดที่ชื่อว่าโหสิ คือทำสำเร็จไปแล้วก็ใช่ เป็นกรรมก็ใช่

ฉะนั้น กรรมอันนั้น จึงชื่อว่าโหสิกรรม

อโหสิกรรมนี้ เป็นกรรมที่มีลักษณะการซึ่งเมื่อฟัง ๆ ไป ออกรู้สึกรู้ว่าจะเข้าใจได้ ยากสักหน่อย คือ

สำเร็จเป็นอโหสิกรรม แต่ผลแห่งกรรมนั้น จะได้เกิดขึ้นแล้วในอดีตก็หาไม่

สำเร็จเป็นอโหสิกรรม แต่ผลแห่งกรรมนั้น จะได้เกิดอยู่ในปัจจุบันก็หาไม่

สำเร็จเป็นอโหสิกรรม แต่ผลแห่งกรรมนั้น จักเกิดขึ้นในอนาคตก็หาไม่

กล่าวโดยสรุปว่า

“ที่ชื่อว่าอโหสิกรรมนั้น ก็ได้แก่ ทิฐุธรรมเวทนิยกรรม อุปปัชชเวทนิย-
กรรม อปรายเวทนิยกรรมทั้งฝ่ายกุศลและฝ่ายอกุศล ซึ่งล่วงเลยเวลาของตน ๆ
ที่กำหนดไว้ โดยไม่มีโอกาสที่จักให้ผลแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมได้ หรือถ้าจะ
พูดให้ฟังกันอย่างง่าย ๆ แล้ว อโหสิกรรมก็คือกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลนั่นเอง”

อโหสิกรรมนี้เมื่อจะแบ่งออกเป็นฝ่าย ก็แบ่งออกได้เป็น ๒ ฝ่ายเหมือน
กรรมอื่น ๆ คือ เป็นอโหสิกรรมฝ่ายอกุศล ๑ เป็นอโหสิกรรมฝ่ายกุศล ๑ อกุศล-
กรรมความชั่วทุกชนิด เมื่อล่วงเลยเวลาของตนที่กำหนดไว้ โดยไม่มีโอกาสที่จัก
ให้ผลแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมได้ อกุศลกรรมนั้น จัดเป็นอโหสิกรรมฝ่าย
อกุศล และกุศลกรรมความดีงามทุกชนิด เมื่อล่วงเลยเวลาของตนที่กำหนดไว้
โดยไม่มีโอกาสที่จักให้ผลแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมได้ จัดเป็นอโหสิกรรมฝ่าย
กุศล^{๓๑}

ดังนั้นคำว่า “ขออโหสิกรรม” ไม่ได้แปลว่าขอให้เป็นอโหสิกรรมหรือขอให้กรรม
ไม่ส่งผลได้ ตามที่ชาวพุทธส่วนใหญ่เข้าใจกัน สำหรับความเชื่อของชาวพุทธทั่วไปส่วนมากมักจะ
เข้าใจว่า คำว่าขออโหสิกรรม คือการขอขมาลาโทษต่อเจ้ากรรมนายเวร หรือผู้ที่เราไปล่วงเกินที่
ทำให้เราต้องประสบกับเคราะห์กรรมหรือความทุกข์นั้น ๆ ให้ยกโทษให้เพราะเรารู้สำนึกผิดแล้ว

^{๓๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๒๑๕.

^{๓๑} พระราชวิสุทธิโสภณ (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.๕), กรรมที่ปณี (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์มณศ, ๒๕๒๐), หน้า ๓๐๕-๓๑๘.

แล้วก็อธิษฐานขอขมา หรือขออโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของตน และแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศล ให้ ส่วนใหญ่ที่มาปฏิบัติมักจะทำกรรมไว้ด้วยการผิดศีล ๕ ในข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อก็ตาม แล้ววิบากกรรมส่งผลเป็นโรคนั้น ๆ เมื่อระลึกได้และขอขมา หรือขออโหสิกรรมแล้วแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลไปให้ บางรายโรคร้ายก็หายไปได้อย่างน่าอัศจรรย์ แต่นั่นหมายถึงเป็นการทำอย่างต่อเนื่อง และจริงจังโดยเฉพาะการรู้สึกตัวและสำนึกผิด แล้วพยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาการที่เป็นนั้นดีขึ้น หรือหายได้และในบางรายหลวงพ่อก็ได้แนะนำยาบางอย่างให้ไปกิน หรือไปทาด้วย ซึ่งเป็นการช่วยกันทั้งสองอย่างคือทั้งด้วยยาสมุนไพรที่ท่านแนะนำ และการปฏิบัติธรรมด้วย

แต่ก็จะมีเรื่องหนึ่งที่หลวงพ่อบอกว่าไม่สามารถปฏิบัติธรรมเพื่อไปลดวิบากกรรมได้ คือผู้ที่เคยทำบาปกับพ่อแม่ หรือสามีภรรยาของตน ต้องไปขอขมาก่อนแล้วจึงจะมาปฏิบัติธรรมเพื่อลดเคราะห์กรรมให้ได้ผล

กล่าวสรุปได้ว่าการขอขมาลาโทษเป็นการแสดงความสำนึกผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะหากไม่สำนึกผิดการทำบุญอุทิศไปให้เจ้ากรรมนายเวรเพื่อที่จะลดเคราะห์กรรมนั้นจะไม่มีผล เพราะเจ้ากรรมนายเวรจะไม่ให้อภัยเพราะคนทำยังไม่ได้มาขอโทษและยังไม่สำนึกผิดเลย และพิธีทางพุทธศาสนาที่คนไทยทำกันอยู่ทั่ว ๆ ไป คือ ก่อนทำบุญหรือก่อนบวชก็ต้องมีการขอขมา พระภิกษุสามเณรทำวัตรเช้าเย็นก็ต้องขอขมาเป็นประจำ ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการแก้กรรม

ภาพรวมของความเชื่อเรื่องการขออโหสิกรรมหรือการขอขมา และการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลจากผู้เลือกมาเป็นกรณีศึกษา สรุปได้ว่า ทุกท่านที่เข้ามาปฏิบัติกรรมฐานกับหลวงพ่ोजรัญมีความเชื่อว่าการมาปฏิบัติกรรมฐานตามแนวที่ท่านสอน คือสติปัฏฐาน ๔ นั้นเป็นการสร้างบุญที่สูงที่สุดในพุทธศาสนา และเมื่อปฏิบัติจนระลึกถึงกรรมที่ท่านได้เคยทำไว้ในอดีตแล้ว เมื่อมีความสำนึกผิดก็จะขออโหสิกรรมหรือขอขมา และแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลให้เจ้ากรรมนายเวรเพื่อให้ออกโทษให้ ซึ่งผลที่ได้รับนอกจากจะเป็นผลดีกับตนเองแล้ว ยังเชื่อกันว่าการปฏิบัติธรรมและการสวดมนต์ภาวนายังสามารถช่วยให้บุคคลในครอบครัวของตนดีขึ้นได้ด้วย ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุมาจากเมื่อผู้ร่วมพิธีท่านนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนได้ มีจิตใจที่สงบเย็นมากขึ้น จึงทำให้บุคคลในครอบครัวมีความสุขมากขึ้น

๒) แม่ชีทศพร ในแง่ปฏิบัติมี ๒ วิธี คือให้ไปขออโหสิกรรมด้วยตัวเองต่อเจ้ากรรมนายเวรที่แม่ชีบอกให้ว่าเป็นใคร และแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลไปให้ และอีกวิธีหนึ่งเวลาแม่ชีจะรักษาให้โยมหายเจ็บป่วย แม่ชีท่านบอกว่า พอท่านไปจับที่ตัวโยม ท่านก็สมาทานศีล ๕ ในใจ แล้วอธิษฐาน “ขอเป็นตัวแทนเลือดเนื้อในกายโยม จิตใดที่ตกหล่นเป็นกรรมจองเวรกันจงสมาทานศีล ๕ กับแม่ชี” แล้วท่านก็สมาทานศีล ๕ ลงไปตรงบริเวณที่โยมเจ็บปวด จิตวิญญาณที่เกาะกุมโยมอยู่

จะเดินมาหาแม่ชี ท่านก็วิ่งน้ำลูบเนื้อตัวโยมไปแล้วบอกว่า “โยมเดินได้แล้ว” แต่ถ้ายังไม่ออกท่านก็จะบอกให้มาอีก ๒ หรือ ๓ ครั้งเพราะเขายังแข็งอยู่ ยังมีมิจฉาทิฐิอยู่ เพราะจิตวิญญาณมันเกาะมาแม่ชีท่านบอกว่าท่านไม่ใช่ผู้วิเศษ แต่ท่านอาศัยศีลของพระพุทธเจ้ารักษาโยม

ท่านยังสอนอีกว่า เราหนีกรรมไม่ได้ ไม่ว่าจะหนีไปอยู่ตรงไหนก็ต้องได้รับกรรมนั้น และการจองเวรจะหมดไปถ้าโยมได้รับการอโหสิกรรมจากพวกเขา*

การที่ท่านใช้ตัวเองเป็นสื่อกลางใช้ญาณส่งจิตออกไปขออโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของเขาและบอกให้อนุโมทนาบุญที่ส่งให้ บางรายมีอาการดีขึ้นได้ทันตาเห็น บางรายหายจากอาการที่เป็นก็มี แต่บางรายก็ไม่สามารถช่วยได้เพราะท่านว่าไม่ใช่โรครกรรม และแม่ชีจะเน้นให้แก้ไขที่ใจก่อนคือให้ยอมรับ และให้เปลี่ยนพฤติกรรมโดยสร้างกรรมดีให้มากเพื่อที่จะได้มีผลดีในอนาคต

ภาพรวมของความเชื่อเรื่องการขออโหสิกรรมหรือการขอขมา และการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลจากผู้ร่วมพิธีที่สำนักของแม่ชี สรุปได้ว่า จะมีผลสำเร็จจากการแก้กรรมได้จากสองวิธีคือวิธีแรก เมื่อแม่ชีท่านบอกกรรมให้ว่าเคยทำกรรมต่อผู้ใดไว้ ก็ให้ผู้นั้นไปขอขมาหรือขออโหสิกรรมกับคนผู้นั้น หรือแม่ชีขอโหสิแทนให้ หรือใช้วิธีเชิงสัญญาแล้วแต่กรณีที่ทำกรรมไม่ดีไว้ตามที่แม่ชีจะบอก บางรายก็สามารถแก้ได้ แต่บางรายก็ไม่สามารถแก้ได้ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะเพราะเจ้ากรรมนายเวรยังไม่อโหสิให้ เพราะไม่ได้สำนึกผิดจากใจจริงและยังทำใจให้ยอมรับผลของกรรมไม่ได้ หรือเป็นเพราะยังไม่มีบุญกุศลมากพอที่จะเข้าไปลดทอนการให้ผลของกรรมเก่าได้ หรือไม่มีความเชื่อในสิ่งที่ตนจะทำพิธีแก้ว่าเคราะห์กรรมจะหายไปได้ เป็นต้น และสำหรับวิธีที่สอง คือ แม่ชีจะใช้ตัวท่านเองเป็นสื่อกลางติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวรของผู้ที่มาขอให้ท่านช่วยแก้ไข โดยแผ่เมตตาให้ และบอกให้เขามาอนุโมทนาในบุญกุศลของแม่ชี ซึ่งจากการสัมภาษณ์หลายท่านที่เป็นผู้ร่วมพิธีที่สำนักแม่ชีได้เล่าว่า วิชากรรมที่ตนกำลังได้รับอยู่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาการของการปวดหลัง ปวดกระดูก หรือเป็นโรคที่รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบันมาแล้วไม่หาย แต่พอแม่ชีรักษาให้ด้วยวิธีการสัมผัสไปตรงบริเวณที่เป็น จะมีความรู้สึกวูบวาบแล้วสักพักอาการก็จะหายไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการรักษาด้วยพลังจิตซึ่งเป็นอันนิสงส์จากการปฏิบัติสมาธิ บางคนแม่ชีจะแนะนำวิธีแก้ไขบางอย่างให้ไปทำ ซึ่งบางรายได้ผล แต่ก็มีบางรายที่ไปทำแล้วไม่ได้ผล แต่เมื่อมาปฏิบัติธรรมกับแม่ชี ประกอบกับได้มาฟังเรื่องราวความทุกข์ของผู้ที่คิด

* จากวีดีโอซีดีแม่ชีทศพร บุญทวารพินัยกรรม บรรยายธรรมเรื่องกรรมที่เกิดขึ้นจากการรู้เท่าไม่ถึงกาล. วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร.

ว่าตนเองมีกรรมทั้งหลาย จึงทำให้ได้คิดและทำชีวิตให้ดีขึ้น โดยเข้ามาศึกษาธรรมจากประสบการณ์ของผู้อื่น ทำให้จิตใจดีขึ้น ยอมรับในผลกรรมของตนเองได้

กล่าวโดยสรุปจากทั้งสองแห่งได้ว่า ความเชื่อเรื่องการขอโทษกรรมหรือการขอขมา และการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลนั้น ทั้งสองแห่งคือ หลวงพ่อจรัญท่านจะสอนให้ขอโทษกรรม หรือขอขมาต่อเจ้ากรรมนายเวรเพื่อให้จิตใจ เป็นกุศลก่อน แล้วจึงค่อยแผ่เมตตาออกไปนั้น ไม่ขัดกับพุทธศาสนา ในกรณีที่ขอโทษกรรมหมายความว่า เป็นการไปขอขมา หรือขอโทษโดยมีเป้าหมายที่จะให้เจ้ากรรมนายเวรลดโทษให้ ซึ่งเป็นความเชื่อว่าจะสามารถลดทอนวิบากกรรมได้ โดยเฉพาะการสร้างผลบุญมาก ๆ ด้วยการเจริญกรรมฐานในปัจจุบัน เพื่อให้ผลบุญส่งผลก่อน แล้วถ้าวิบากกรรมที่ตนมีอยู่ไม่เป็นกรรมหนักก็อาจจะชะลอการส่งผลให้ช้าลงได้

ตัวอย่างของการขอขมาหรือขออภัยทำให้การให้ผลของกรรมระงับลงได้ ในพุทธกาลคือในเรื่องที่

พระภิกษุรูปหนึ่งโกรธพระสารีบุตรแล้วใส่ร้ายท่านด้วยเรื่องอันเป็นเท็จ พระพุทธเจ้าก็ทรงให้พระสารีบุตรยกโทษให้พระภิกษุรูปนั้น เพื่อให้พระภิกษุรูปนั้นไม่ต้องศิระะแตกเป็นเจ็ดเสี่ยง แสดงว่าการขอขมาหรือขออภัยทำให้ผลของกรรมระงับลงได้ คล้ายกับวิบากกรรมที่เกิดจากการลบหลู่หรือว่าร้ายพระอรหันต์ที่เรียกว่า “อริยุปาท” ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถไปสวรรค์และนิพพานได้ก็สามารถระงับได้ด้วยการขอขมา^{๓๕}

ทางด้านแม่ชี ในกรณีที่ท่านใช้ตัวเองเป็นคนกลางติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวร เป็นเรื่องของความเชื่อเฉพาะบุคคล เพราะไม่สามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าเป็นเชิงไสยศาสตร์ แต่ก็ไม่ถึงกับขัดแย้งในคำสอนของพุทธศาสนา เพราะถ้ามองจากจุดประสงค์หลัก คือ ท่านใช้ญาณ และพลังจิตที่ได้จากการปฏิบัติช่วยแก้ไขในรายที่ช่วยได้ ก็จะมีผลให้คนศรัทธาและเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมที่ท่านนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาสอนว่า กฎแห่งกรรมมีจริง เพื่อให้คนทำกรรมดี และเข้าใจในธรรมะมากขึ้น แต่วิธีการที่ใช้ตนเองเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวรนั้น ผู้วิจัยไม่พบว่าพระพุทธองค์ทรงใช้วิธีนี้ แต่ในชาติที่เคยเป็นญาติพระองค์เคยใช้วิธีขออำนาจแห่งบุญที่ได้ปฏิบัติมาช่วยชีวิตเด็ก ดังต่อไปนี้

^{๓๕} มหามกุฏราชวิทยาลัย, ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (พิมพ์ปฏิญญกถาแปล), ภาค ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), ขุ.ธ.อ. ๔/๑๐๓-๑๐๗.

“ในสมัยหนึ่งก่อนที่จะทรงตรัสรู้ เมื่อครั้งเป็นฤาษีชื่อกัณหาที่ปายนะ ทรงตั้งสัจจกิริยา ขอบุญอันเกิดจากการประพฤติพรหมจรรย์ซึ่งมีจิตเลื่อมใสเพียง แค่ ๗ วันเท่านั้นจากที่เป็นฤาษีมา ๕๐ ปี แม้ไม่ปรารถนาแต่ก็ยังประพฤติอยู่นี้ ขอให้ยัญญูที่ตตกุมารที่ถูกงูพิษกัดล้มลงไปและสิ้นเทาเพราะพิษงูนั้น ให้พิษระงับ และมีชีวิตอยู่ และด้วยอานิสงส์ของสัจจบารมีนั้น ยัญญูที่ตตกุมารก็รู้สึกตัว ลุก ขึ้นได้ และหายโรคพร้อมกับที่ฤาษีกัณหาที่ปายนะทำสัจจกิริยา”^{๓๖}

“อีกกรณีหนึ่งคือ อายุวัฒนกุมารที่พระพุทธเจ้าและพระสาวกมาเจริญพระ ปริตรจนยักษ์มาจับเด็กไม่ได้ นั่น ส่วนหนึ่งก็ต้องมีบุญเก่ามาช่วยด้วยอย่างแน่นอน มิฉะนั้น คงไม่มีใครทักว่าอายุจะสั้น และก็ไม่มีโอกาสได้พบพระพุทธเจ้า”^{๓๗}

๔.๓.๒.๓ การทำพิธีกรรมและการแก้เคล็ด

คือการแก้กรรมด้วยการจัดรูปแบบพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การสวดมนต์สะเดาะเคราะห์ต่อชะตา หรือแก้เคล็ดด้วยการกระทำบางอย่าง ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและสรุปข้อมูลจาก ๒ สำนักดังนี้

๑) สำนักแม่ชีทศพร เวลาที่ท่านลงมาที่ศาลาบอกกรรม ท่านจะชี้ไปที่โยมคนที่ท่านเลือก และให้โยมพูดขึ้นมาว่าอยากรู้หรือต้องการอะไร แล้วท่านก็จะบอกว่าที่ทุกข้ออยู่ในเรื่องนั้นเป็นเพราะผลมาจากกรรมใด อาจจะเป็นกรรมในอดีตบ้าง ในปัจจุบันบ้างแล้วแต่กรณี และท่านจะแนะนำวิธีแก้ไขให้ว่า คุณไปแก้แบบนี้ละ คือทำบุญด้วยการให้ทาน รักษาศีล หรือไปปฏิบัติกรรมฐานมาก่อนแล้วถึงจะบอกกรรมได้ หรือให้ไปขอโหรากรรมกับผู้ที่เคยล่วงเกิน อาจเป็นวิธีแก้เคล็ดบางอย่าง ซึ่งแต่ละคนจะใช้วิธีแตกต่างกันตามที่ญาณรู้ ของแม่ชีจะบอกว่ากรณีไหนต้องให้แก้ไขอย่างไร เพื่อบรรเทาความทุกข์ที่เกิดขึ้นของเขา โดยเน้นที่ให้เขายอมรับและรับรู้ว่า เขาไปทำกรรมอะไรมาโดยพูดให้เป็นธรรมทานแก่ญาติโยมท่านอื่น ๆ ที่อยู่ในศาลาบอกกรรมด้วย เช่น บางรายมาถามว่าลูกคือมาก ไม่เชื่อฟังทุกอย่าง เป็นเพราะกรรมใดต้องแก้อย่างไร ท่านก็บอกว่า เป็นกรรมที่ทำกับพ่อแม่ตอนเด็กคุณก็เป็นลูกแบบนี้ที่ทำให้พ่อแม่ต้องร้องไห้เช่นเดียวกัน แล้วทุกวันนี้ก็ยังไม่ให้ความสำคัญแก่พ่อแม่ ให้ไปแก้ด้วยการเอาพวงมาลัยไปกราบขอขมากรรมกับท่านด้วยความรู้สึกที่สำนึกผิดจริง ๆ (บางคนให้ร้อยพวงมาลัยด้วยตัวเอง บางรายให้ไปเอาน้ำล้างเท้าให้พ่อแม่หรือแม่ที่ตนเคยล่วงเกินเอาไว้) ให้กอดท่านและปฏิบัติตนกับท่านใหม่ ลูกก็จะดีขึ้น ถ้าพ่อแม่เสีย

^{๓๖} พ.อ.ป.๓๓/๕๒-๑๐๔/๗๗๐-๗๗๑.

^{๓๗} วัชรระ งามจิตรเจริญ, รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ, หน้า ๑๒.

ไปแล้วก็ให้ไปกราบขอขมากับท่านที่หน้าพระประธานในโบสถ์และทำบุญไปให้ ฯลฯ แต่บางอย่างที่ท่านแนะนำให้ไปแก้เคล็ดที่ไม่มีในพุทธศาสนาก็มีหลายอย่าง บางครั้งเพื่อช่วยให้หายจากโรคหรือบรรเทาวิบากกรรมกรรมที่เป็นอยู่ (ท่านว่าแก้ไขได้เฉพาะโรคที่เกิดจากกรรมเก่า แต่ก็ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยอีกหลายอย่าง ไม่สามารถช่วยได้ทุกคน) และถ้าเป็นโรคปัจจุบันต้องไปหาหมอ ส่วนใหญ่แม่ชีจะให้แก้ที่ใจคือ ทำใจยอมรับและเข้าใจว่า ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเกิดจากการกระทำในอดีตของตน เช่นในกรณีผู้หญิงคนหนึ่งมาหาให้แม่ชีดูกรรมให้ เพราะมีอาการหลังงอ แล้วก็นอนหงายไม่ได้ มีอาการปวดต้นคอ และปวดหลัง แม่ชีบอกว่า เป็นเพราะเมื่อชาติก่อนเคยผูกคอตายที่ได้หน้าต่างพอเชือกรั้งคอ หน้าก็มลงมา แค่อานาที่ก็ตาย แม่ชีช่วยด้วยการแก้เคล็ดให้โดยผูกคอกให้หญิงท่านนี้ด้วยผ้าเช็ดหน้าสีแดงเพื่อแก้กรรมให้เหมือนกับสิ่งที่เธอเคยทำมาในอดีต ถ้ามั่นใจว่าตายแล้วไม่ต้องมาตัวตายอีกต่อไป” แล้วแม่ชีก็ขอให้เป็นคนดี หมั่นทำบุญทำทานสร้างกุศล แม่เมตตา อุทิศผลบุญให้แก่เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย จะได้มีความสุขในชีวิตใหม่ ทั้งในชาตินี้ชาติหน้า^{๓๘} ดังนี้ เป็นต้น

บางกรณีทำกรรมโดยไม่เจตนา แต่ก็เป็นกรรมและต้องรับผิดชอบผลกรรมนั้น เช่น ผู้ชายท่านหนึ่งเข้ามาฟังแม่ชีบรรยายธรรม แม่ชีจึงถามขึ้นว่า

“แม่ชียากพูดเรื่องโยมเป็นวิยาทานได้ไหมคะ” เมื่อตอบรับว่าได้ แม่ชีจึงถามว่า ที่ทำโยมเจ็บเป็นตาปลาหรือเปลา เมื่อตอบรับว่าใช่ เป็นมานาน ผ่านมาหลายครั้งก็ไม่หาย ไม่ทราบทำกรรมอะไรไว้ แม่ชีจึงบอกให้ฟังว่าเป็นเพราะเมื่อตอนหนุ่ม ๆ มีอาชีพขับรถ พ่วงวงก็กินเครื่องดื่มชูกำลังแล้วก็เขวียงขวดทิ้งลงไปยังทาง ขวดกระทบพื้นก็แตกละเอียด วันรุ่งขึ้นพระสงฆ์ สามเณรต้องเดินผ่านบริเวณนั้นเพื่อบิณฑบาต ทำให้พระสงฆ์เหยียบจนบาดเจ็บที่เท้า จากการกระทำที่ไม่ตั้งใจหลาย ๆ ครั้งส่งผลเป็นกรรมให้เดินแล้วมีความเจ็บปวดตลอดเวลา เพราะโยมต้องรับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง ไม่ตั้งใจก็ต้องรับไม่มีข้อหลีกเลี่ยง แม้คนที่เหยียบนั้นจะไม่ใช่พระสงฆ์ก็ตาม ผู้ชายท่านนี้ถึงกับอึ้ง น้ำตาคลอพูดว่า “ผมไม่รู้ว่าเป็นกรรมจริง ๆ นะครับแม่ชี ต่อไปนี้ผมจะระวังที่สุด เพราะทรมาณกับเท้ามาเป็นสิบปีแล้ว” จากนั้นแม่ชีบอกให้ผู้ชายท่านนี้ยืนขึ้น แล้วลองกดเท้าดูว่ายังเจ็บหรือเปลา ปรากฏว่า เขาพูดขึ้นด้วยความดีใจว่าไม่เจ็บแล้ว ทำไม่ถึงหายเจ็บได้ แม่ชีตอบว่า “ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เหตุที่ทุกข์ เพราะทิ้งขวดทำให้คนอื่นทุกข์ และเจ็บป่วย เหตุที่ดับทุกข์ คือ รู้เท่าทันทุกข์ว่ามีทุกข์เพราะกรรม มรรค ๘ คือ หนทางอันเจริญ

^{๓๘} แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, ชีวิตติดกรรม (กรุงเทพฯ: สมาร์ทอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๕-๑๑๑.

และประเสริฐสุดขอมเข้าใจหรือยัง ที่หายเจ็บเพราะใช้กรรมหมดพอดี กับที่ได้พูดถึงเรื่องนี้ เป็นธรรมเนียมต่อไปจะได้ไม่มีใครทิ้งของไม่ถูกที่ถูกทาง”^{๓๕}

๒) วัดสร้อยทอง มีการจัดพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และก่อนทำพิธีจะให้รับศีลและฟังธรรมก่อนจึงค่อยทำสังฆทาน และคลุมผ้าขาวสวดบังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย แต่จุดประสงค์จริง ๆ ก็เป็นอุบายเพื่อให้คนมาทำบุญเพื่อให้เกิดความสบายใจ ผู้ทำพิธีจึงจัดให้มีพิธีสะเดาะเคราะห์* ด้วย ท่านว่าเรื่องที่จะลดวิบากกรรมคงไม่ได้ แต่ถ้ารู้จักปล่อยวางและเกิดปัญญาเข้าใจ มีศีล สมาธิก็ได้บุญไปคั่นวิบากกรรมให้มันห่างออกไป ซึ่งหมายความว่าถ้าเราทำบุญด้วยใจที่เป็นกุศลแล้วจะเกิดอานิสงส์ขึ้น และถ้าบุญที่ทำมีกำลังแรงกว่าวิบากกรรมที่กำลังส่งผลในตอนนั้น ก็จะทำให้วิบากกรรมรอการส่งผลอยู่ ต่อเมื่อบุญนั้นหมดกำลังส่งผล วิบากกรรมที่ยังไม่หมดกำลังก็จะส่งผลต่อไป ก็เรียกได้ว่าเป็นการทำบุญเพื่อให้ผลบุญมาคั่นวิบากกรรมให้ห่างออกไป หรือบรรเทาลงได้บ้าง แต่อย่างไรเราก็ต้องรับวิบากกรรมของเราทุกอย่างที่เราเคยทำไว้ แม้พระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วก็ยังต้องรับวิบากกรรมที่พระองค์เคยทำไว้เช่นกัน

ภาพรวมของความเชื่อในการทำพิธีกรรมในการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นของผู้ร่วมพิธีที่วัดสร้อยทอง เชื่อว่าเป็นการทำเพื่อการแก้เคล็ดเวลาที่คนรู้สึกว่าจะไม่ค่อยดี เพราะหมอดูทักมา หรือมาทำเพื่อความเป็นสิริมงคลให้ชีวิต บางคนก็คิดว่าเป็นการแก้กรรมได้ทางหนึ่งคือในแง่ลดวิบากกรรม บางคนก็มาทำพิธีที่นี้เพื่อความสบายใจเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการทำตามประเพณีในวันสำคัญ หรือวันหยุด เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการของแม่ชีที่แนะนำวิธีแก้เคล็ดในเชิงสัญญาต่าง ๆ ที่เป็นวิธีการเชิงไสยศาสตร์ที่ไม่มีในพุทธศาสนา แต่เมื่อจุดประสงค์ว่าเป็นอุบายให้คนศรัทธาเพื่อจูงคนเข้ามาในพุทธศาสนาให้มากขึ้น ก็เรียกได้ว่าไม่ขัดกับหลักพุทธศาสนา และยังประสบความสำเร็จในการแก้วิบากกรรมเป็นจำนวนมาก ด้วยการขอโหลิกรรมให้ และแม้การแนะนำให้ไปแก้เคล็ดบางอย่างจะไม่สามารถอธิบายได้ว่า วิธีการเหล่านั้นสามารถทำให้วิบากกรรมลดน้อยลง หรือหมด

^{๓๕} แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, แม่ชีทศพร (ประจวบฯ: พรทิพย์ พิมพ์ลิ่ง, ๒๕๕๑), หน้า ๓๓-๓๔.

* ผู้ทำพิธีกล่าวว่า การทำสะเดาะเคราะห์บังสุกุล เดิมเป็นความเชื่อของพราหมณ์ แต่พุทธรับมาใช้กันทั่วไปแต่มาใช้คำสวดของพุทธซึ่งเป็นคำสวดที่ดีมาก โดยเฉพาะตอนท้ายที่ว่า *เตสัง วุปลโม สุโข* ที่แปลว่า “การเข้าไปประทับแห่งสังขารเป็นความสุข” ไม่ได้หมายความว่าตายแล้วมีความสุข แต่สังขารตัวนี้แปลว่า การปรุงแต่ง คือการคิดไปเอง ถ้าเราะงับการปรุงแต่งได้ เราจะมีความสุข

ไปได้อย่างไร แต่ผลที่ได้คือมีผู้คนมากมายที่เข้ามาพิสูจน์หาความจริงเพราะไม่เชื่อ และเมื่อเข้ามาแล้วกลับศรัทธาในตัวแม่ชี หันมาเข้าวัดฟังธรรม และปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น

ส่วนพิธีกรรมในการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดสร้อยทองนั้น ก็เป็นอุบายดึงคนเข้าวัดเพื่อจุดประสงค์ที่จะให้ผู้ที่มาทำบุญรู้สึกสบายใจ และผลที่ได้ศึกษาก็ปรากฏว่าผู้ที่มาส่วนใหญ่มักจะได้รับความสบายใจกลับไป เรียกว่าแก้ที่ใจนั่นเอง

๔.๓.๒.๔ การรักษาโรค

เกี่ยวข้องกับกรแก้กรรมเพราะผู้ร่วมพิธีที่มาหาแม่ชีทศพร และหลวงพ่ोजรัญนั้น เป็นจำนวนไม่น้อยที่เชื่อว่าโรคที่ตนเองกำลังเป็นอยู่นั้นเกิดจากกรรมเก่าที่ตนเคยทำมา และได้ยินได้ฟังจากผู้ที่มารักษากับแม่ชี และไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อนั้น สามารถหายจากโรคร้าย ๆ ได้หลายราย

ในชั้นมปัทฐกถา เช่น เรื่องการสวดมนต์ สามารถระงับป้องกันภัยและรักษาโรคได้

“ในเรื่องอดีตโนบุพพกัมมวัตถุ พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งให้พระอานนท์เรียนรัตนสูตรแล้วสวดปริตรทั่วเมืองเวสาลีเพื่อระงับอุพภิกขภัย อมนุษย์ภัย และโรคภัยที่กำลังเกิดขึ้น เมื่อท่านสวดและพรมน้ำไปทั่วเมือง อมนุษย์ก็หนีไป คนเจ็บป่วยก็หายจากโรค ในเรื่องนี้ระบุไว้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า เมื่อสวดรัตนสูตร จะเกิดการรักษาทั่วแสน โกฎิจักรวาล ภัยทั้งหลายจักสงบ”^{๔๐}

ในส่วนนี้มีสองแห่งที่ได้ศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑) สำนักหลวงพ่ोजรัญ ผู้ที่มาปฏิบัติหลายท่านที่รักษาโรคกับหมอปัจจุบันไม่หายหรือหาสาเหตุไม่พบที่เรียกกันว่าโรคกรรมนั้น มาปฏิบัติที่วัดแล้วเล่าให้ฟังว่า ท่านสอนให้ปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริง และอดทนในเวทนาที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติ แล้วภาวนาปวดหนอ ๆ ที่ลึ้นปีจนกว่ามันจะหายไป ถ้าปฏิบัติได้ถึงจุดหนึ่ง ปัญญาเกิด สติจะบอกว่า ทุกข์ที่เกิดขึ้นกับเขานั้นเป็นเพราะผลกรรมอะไรที่ทำไว้ในอดีต ส่วนใหญ่มักจะเป็นการฆ่า หรือทำร้ายสัตว์

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้มาปฏิบัติธรรมแล้วโรคที่เป็นอยู่ทุเลาลงหรือหายไปได้ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน เพราะเป็นการนั่งภาวนาด้วยการกำหนดลมหายใจ และประกอบกับการเดินกรรมฐานซึ่งจะมีผลทำให้จิตใจสงบแจ่มใสเลือดลม

^{๔๐} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธทศนิกาย ธรรมบทธอรรถกถา (ชั้นมปัทฐกถาแปล), ภาค ๗ พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), พ.ศ.อ. ๗/๑๓๖-๑๔๓.

เดินสะดวก ร่างกายและจิตใจผ่อนคลายจากความตึงเครียดใด ๆ และสิ่งสำคัญคือการสำนึกผิดในกรรมไม่ดีที่เคยทำไว้ซึ่งเป็นจิตที่เป็นกุศลอย่างแรก การที่หยุดการทำความชั่วด้วยการไม่ทำกรรมไม่ดีที่เคยทำอีก แล้วหันมาปฏิบัติธรรมก็เป็นการสร้างบุญกุศลที่สูงสุดในพุทธศาสนา ซึ่งมีอานิสงส์มากหากทำด้วยความตั้งใจจริง โดยเฉพาะการขอขมาหรือขอโทษกรรมและแผ่เมตตาอุทิศบุญไปให้แก่เจ้ากรรมนายเวรของผู้ที่มาปฏิบัติกรรมฐาน ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้โรคที่เป็นทุเลาหรือหายไปได้ หากเจ้ากรรมนายเวรได้อภัยหรืออดโทษให้

๒) สำนักแม่ชีทศพร มี ๒ วิธีคือ วิธีแรก แม่ชีจะสัมผัสกันในบริเวณที่เป็น แล้วกำหนดจิตสักครู่ อาการที่เป็นอยู่บางรายดีขึ้น แต่บางรายก็หายเลย (บางคนที่เป็นโรคปัจจุบัน ไม่ใช่โรครวมแม่ชีจะรักษาไม่ได้ แต่ช่วยให้ทุเลาได้ในบางราย ด้วยการใช้พลังจิตช่วยรักษา) แต่โรคที่เป็นผลมาจากกรรมบางอย่างที่ท่านไม่สามารถช่วยแก้ไขให้ได้ ท่านก็จะบอกให้รู้และให้ผู้นั้นยอมรับว่าเกิดจากกรรมอะไร เขาก็จะสบายใจขึ้น และยอมรับผลของกรรมนั้นด้วยความเข้าใจ วิธีที่สองคือ บางรายหมอไม่สามารถวินิจฉัยโรคได้ แต่แม่ชีสามารถบอกได้เลยว่า เป็นโรครวมที่เกิดจากอะไร และให้ไปแก้เคล็ด หรือให้ไปปฏิบัติอย่างไรจึงจะหาย

สรุปว่าการรักษาโรคด้วยการปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อรุญนั้น เป็นเรื่องที่ยืนยันได้ในเรื่องการส่งผลของกรรมดีที่เกิดจากการภาวนากุศล แล้วบุญส่งผลให้เจ้ากรรมนายเวรขอโทษกรรมให้ ความทุกข์หรือโรคที่เป็นอยู่จึงค่อย ๆ ทุเลาเบาบางลงได้ หรืออธิบายตามหลักกรรม ๑๒ คือหากเราสร้างกรรมดีที่มีกำลังมากพอ กรรมดีนั้นก็อาจให้ผลโดยบรรเทากรรมชั่วที่ให้ผลอยู่นั้นเบาลง ไม่ขัดกับแนวทางของพุทธศาสนา แต่ส่วนของแม่ชีทศพรนั้น การช่วยให้หายจากโรคบางอย่างดูเหมือนเป็นการใช้พลังจิตรักษา หรือใช้วิธีที่แม่ชีช่วยขอขมาแก่เจ้ากรรมนายเวร และแผ่เมตตาแทนให้ แต่บางกรณีก็ให้ไปแก้เคล็ดบางอย่างเพื่อให้หายไปได้ หรือให้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นการชดใช้กรรมในขณะที่ปฏิบัติ

๔.๓.๒.๕ การแก้พฤติกรรม หรือแก้ที่การกระทำทางกาย วาจา ใจ

เป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำทางกาย วาจา และใจ เป็นสิ่งที่ทั้งสามแห่งที่ไปศึกษาวิจัยบอกว่าเป็นสิ่งที่แก้ได้และเป็นการพัฒนาตนตามหลักของพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาสอนให้เชื่อกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และสอนให้ทำความดีปฏิบัติดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เจตนานั้นเองเราเรียกว่ากรรม บุคคลลงใจแล้วจึงกระทำกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ”^{๔๐}

^{๔๐} อจ.น.ก.ก. ๒๒/๓๓๔/๔๖๓.

๑) วัดสร้อยทอง ผู้ทำพิธีกล่าวว่า การทำบุญหรือทำพิธีเหล่านี้ก็คือเพื่อให้สบายใจ และถ้าฟังธรรมแล้วเกิดปัญญา ก็สามารถนำไปแก้ปัญหาวินิจฉัยได้ คือไปเปลี่ยนพฤติกรรมได้นั่นเอง

ผู้ร่วมพิธีส่วนใหญ่ก็จะมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันคือ มาทำบุญเพื่อความสบายใจ คือแก้ที่ใจก่อนเป็นอันดับแรกและได้มีการรับศีลห้าเพื่อรักษาความเป็นปกติ คือไม่ล่วงละเมิดใครทางกาย และวาจา

๒) วัดอัมพวัน หลวงพ่อจรัญท่านสอนให้ปฏิบัติตามฐานโดยใช้สติปัญญา ๔ เพื่อเป็นการฝึกสติและดูกายเวทนา จิต และธรรม เพื่อให้จิตอยู่กับตัวไม่ฟุ้งซ่านไปที่อื่น หรือนอกตัว โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมในชีวิตประจำวันไปปฏิบัติตามฐาน ด้วยความอดทน และตั้งใจกำหนดจิต ตั้งสติในทุกอิริยาบถ ถ้าเรามีสติ และสมาธิแล้วก็จะเกิดปัญญา รู้ทางแก้ไขปัญหา คือปฏิบัติดีเพื่อให้บุญกุศลส่งผลดีให้กับจิตใจก่อนเป็นอย่างแรก เพราะกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญในการต่อสู้ชีวิต หรือปฏิบัติตามฐานเพื่อให้กรรมดีส่งผลก่อนและไปลดวิบากกรรมไม่ดียังไม่ให้ส่งผล เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นบุญหรือความดีที่สูงสุดในพุทธศาสนา ซึ่งสามารถส่งผลให้ตัดกรรมได้ในที่สุด ดังเช่นที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกในเรื่อง อานิสงส์แห่งการเจริญสติปัญญา ๔ ประการ ดังนี้ คือ

“ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เจริญสติปัญญา ๔ ตลอด ๗ ปี พึงหวังได้ผลอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จักเป็นอนาคามี

๗ ปี จงยกไว้^๒ บุคคลผู้เจริญสติปัญญา ๔ ตลอด ๖ ปี พึงหวังได้ผลอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จักเป็นอนาคามี

๖ ปี จงยกไว้ บุคคลผู้เจริญสติปัญญา ๔ ตลอด ๕ ปี พึงหวังได้ผลอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จักเป็นอนาคามี

๕ ปี จงยกไว้ บุคคลผู้เจริญสติปัญญา ๔ ตลอด ๔ ปี พึงหวังได้ผลอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จักเป็นอนาคามี

^๒ ๗ ปีจงยกไว้ หมายถึงอย่างว่าแต่ละเจริญสติปัญญา ๗ ปีเลย แม้เจริญเพียง ๖ ปี...๕ ปี...๓ วัน ก็สามารถบรรลุอรหัตตผล หรืออนาคามีผลได้ (ที.ม.อ. ๔๐๔/๔๒๒)

ภิกษุทั้งหลาย ครั้งเดือน จงยกไว้ บุคคลผู้เจริญสติปัญญา ๔ ตลอด ๗ วัน พึงหวังได้ผลอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จักเป็นอนาคามี

ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุนิพพาน เพื่อทำให้แจ้งนิพพาน ทางนี้ คือ สติปัญญา ๔ ประการ เราอาศัยทางเดียวนี้แล้ว จึงกล่าวคำดังพรรณนามาฉะนี้^{๔๓}

สรุปได้ว่าอันสังส์ของการเจริญสติปัญญา ๔ นั้น สามารถส่งผลให้ตัดกรรมได้อย่างเร็ว ๗ วัน อย่างช้า ๗ ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยของแต่ละบุคคลที่ได้สะสมบุญบารมีไว้มากน้อยเพียงใด

ผู้ร่วมพิธีที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวันส่วนใหญ่จะมีผลดีเกิดขึ้นกับจิตใจก่อนเป็นอันดับแรก คือมีจิตใจดีขึ้น สงบมากขึ้นกว่าเดิม และถ้าปฏิบัติอย่างต่อเนื่องก็จะมีผลให้พฤติกรรมในชีวิตประจำวันเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจนคนรอบข้างสังเกตได้ และนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตได้ ด้วยการใช้สติพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นและเมื่อเกิดปัญญาก็จะแก้ไขเหตุการณ์ให้ดีขึ้น หรือสามารถทำใจให้ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นได้

๓) แม่ชีทศพร ท่านจะสอนให้ปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา เน้นให้ทุกคนสมาทานศีล ๕ กันทุกวันเพื่อจะได้ไม่เบียดเบียนและมุ่งร้ายทำลายใคร ให้สวดมนต์ และแผ่เมตตาแก่ทุก ๆ สิ่งไม่ว่าจะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายและรวมถึงสิ่งที่มีคุณแก่เรา คือสอนให้คิดดีเป็นครั้งแรกเพื่อที่จะพัฒนามาเป็นการกระทำ คำพูดที่ดีต่อกัน ประกอบกับการบอกกรรมแก่โยมที่มาหาให้ท่านช่วยแนะนำวิธีแก้ไขความทุกข์หรือปัญหาให้ ให้เขาเหล่านั้นไปเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่เพื่อบรรเทาทุกข์ที่เป็นผลที่เกิดจากกรรมที่เคยทำไว้ และให้ทำกรรมดีใหม่ เพื่อที่จะแก้ไขเรื่องในอนาคตได้

ผู้ร่วมพิธีที่มาหาแม่ชีเพื่อขอให้ช่วยรักษาโรคให้ หรือเพื่อให้ท่านช่วยแก้ไขในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ส่วนหนึ่งก็จะมาหาท่านเมื่อมีปัญหา พอแก้ไขไปได้ก็จะหายไป แต่อีกส่วนหนึ่งก็จะศรัทธาในตัวแม่ชีและมาเป็นลูกศิษย์มาปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอ มาช่วยงานที่วัดบ้าง มาเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยดูแลโยมที่มาหาแม่ชีบ้าง ท่านเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่ได้ผลจากการปฏิบัติธรรมและฟังธรรมจากแม่ชี เพราะเชื่อในเรื่องกรรมที่แม่ชีสอนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถอยู่กับปัจจุบันได้อย่างมีความสุขมากขึ้นกว่าเดิม และเป็นตัวอย่างให้กับคนใน

^{๔๓} ที.ม. ๑๐/๔๐๔/๓๓๘-๓๔๐.

ครอบครัวได้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ไปในทางที่ดีขึ้น และดึงคนในครอบครัวมาเข้าวัด เพราะเชื่อว่าธรรมะสามารถช่วยให้มีความสุขที่แท้จริงได้

กล่าวสรุปได้ว่าพุทธศาสนาสอนว่ากรรม คือการกระทำที่เกิดมาจากเจตนา และการแก้ไขให้ยอมรับและเข้าใจในผลของกรรม เป็นการแก้ที่เหตุตามหลักอริยสัจ ๔ และประกอบกับมีความตั้งใจจริงที่จะประพฤติดี มีความเห็นชอบได้นั้นก็ต้องมีสติ สมาธิ ปัญญา และศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาจึงจะแก้ไข หรือเปลี่ยนใจให้คิดถูกให้ได้ก่อนเป็นอันดับแรก จึงจะแก้ไขในคำพูดและการกระทำเป็นอันดับต่อไป ซึ่งการปฏิบัติธรรมแบบเจริญภาวนาตามหลักสติปัฏฐาน ๔ มีอานิสงส์สูงสุด ๗ วันถึง ๗ ปีจะได้ผลคืออรหัตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ ก็จะเป็นอนาคามี หลวงพ่อจรัญ และแม่ชีได้สอนให้แก้พฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ สอดคล้องกับพุทธศาสนา คือสอนให้พัฒนาคนไปในทางที่ดีขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อให้คนเกิดปัญญา ละชั่ว ทำดี และทำจิตให้บริสุทธิ์ตามแนวทางของพุทธศาสนา แต่หลักของความเชื่อ หรือศรัทธานั้นต่างกันออกไป ทางด้านหลวงพ่ोजรัญจะตรงตามพุทธศาสนามากกว่าแม่ชีเพราะเน้นสอนให้เจริญไตรสิกขา ความเชื่อของผู้ที่มาปฏิบัติธรรมฐานเพื่อแก้กรรมก็เกินไปตามหลักพุทธศาสนา คือพยายามพึ่งตนเอง ปฏิบัติเพื่อสร้างบุญกุศลให้มากกว่าวิบากกรรมที่กำลังส่งผล ซึ่งหลวงพ่อก่อนเคยกล่าวว่าจะสามารถไปลดวิบากกรรมได้ในแง่ที่ว่าได้ชดใช้กรรมในขณะที่ปฏิบัติ ซึ่งเป็นการลดได้บางส่วน

แต่แม่ชีนอกจากจะสอนให้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาแล้ว ยังมีเรื่องของกรรมพิธีกรรมแก้เคล็ดบางอย่างที่เป็นการใช้อำนาจภายนอกหรืออิทธิปาฏิหาริย์ของแม่ชีมาช่วยแก้ไขให้ ซึ่งความเชื่อเรื่องการแก้กรรมนี้ ก็จัดว่าเป็นความเชื่อเฉพาะบุคคล ในบางอย่างจะไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนา เพราะไม่สามารถอธิบายได้ แต่ชาวบ้านหรือแม่แต่นักวิชาการบางท่านก็เชื่อว่าถ้ามาแก้แล้วจะบรรเทาทุกข์ได้ อย่างน้อยก็อาจจะสบายใจขึ้นถ้าไม่หลงผิดไปในที่ ๆ หลอกลวง แต่ถ้าคนที่มีปัญญาพิจารณาก่อนจึงเชื่อ ก็จะไม่มกมายและมีความเห็นถูกต้องตามที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้

ใน เกสปุตติสูตร^{๔๔} พระพุทธองค์ตอบคำถามชาวกาลามะ ที่สงสัยลังเลใจในการแสดงวาทะ (ความเชื่อถือหรือความคิดเห็น) ของสมณพราหมณ์แต่ละคน โดยมีการกระทบกระเทียบดูหมิ่น กล่าวข่มวาทะของผู้อื่น ทำให้ไม่น่าเชื่อถือถือว่าใครพูดจริง ใครพูดเท็จ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

^{๔๔} อัง.ติก.๒๐/๖๖/๒๕๕-๒๕๗.

“กาลามชนทั้งหลาย ก็สมควรที่ท่านทั้งหลายจะสงสัย สมควรที่จะลังเลใจ ท่านทั้งหลายเกิดความสงสัยลังเลใจในฐานะที่ควรสงสัยอย่างแท้จริง มาเถิด กาลามะทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย

อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา

อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบ ๆ กันมา

อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ

อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์

อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ (การคิดเอาเอง)

อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান (คาดคะเนตามหลักเหตุผล)

อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล

อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว

อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณ์น่าจะเป็นไปได้

อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา

กาลามะทั้งหลาย เมื่อใด ท่านทั้งหลายพึงรู้ด้วยตนเองเท่านั้นว่า “ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้ผู้รู้ติเตียน ธรรมเหล่านี้ที่บุคคลถือปฏิบัติ บริบูรณ์แล้วย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์” เมื่อนั้น ท่านทั้งหลายควรละ (ธรรมเหล่านั้น) เสีย”

สรุปว่า ในที่สุดพระพุทธองค์ให้เราพิจารณาด้วยตนเอง ว่าเหตุปัจจัยที่เป็นองค์รวมของความเป็นกุศลและไม่เบียดเบียนให้ตนเอง และผู้อื่นเป็นทุกข์ จึงควรปลงใจเชื่อ และสิ่งใดที่เป็นอกุศล ทำแล้วมีโทษต่อตนเองและบุคคลอื่น และเป็นสิ่งที่ผู้รู้ติเตียน ก็อย่าปลงใจเชื่อในสิ่งเหล่านั้น

๔.๓.๓ เจื้อนไขของความสำเร็จของการแก้กรรม

จากการศึกษาพบว่าผู้ประสบความสำเร็จในการแก้กรรมมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. เชื่อกรรมและผลของกรรมว่ามีจริง และเข้าใจในผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่าเกิดจากเหตุที่เคยทำไว้ในอดีตด้วยกาย วาจา และใจของตน

๒. มีความเชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวร สอดคล้องกับเรื่องการจองเวรข้ามภพข้ามชาติ เช่น เรื่องนางกาลิย์กษิณีที่ภรรยาหลวงและภรยาน้อยตามจองเวรด้วยการฆ่าลูกของอีกฝ่ายหนึ่งจนท้ายที่สุดมาพบพระพุทธเจ้า การจองเวรจึงระงับลงได้^{๔๕}

๓. เชื่อเรื่องชาติภพ

๑) เชื่อเรื่องการชดใช้กรรมข้ามชาติ

๔. เชื่อว่าการชดใช้กรรมคือต้องถูกลงโทษ

๑) โดยผลที่ทำไม่มีเจ้าทุกข์

๒) โดยมีวิญญาณ หรือเจ้ากรรมนายเวรตามมากระทำ

๕. เชื่อว่าผู้ทำพิธีหรือผู้ที่ชี้แนะมีญาณ หรือความรู้พิเศษสามารถช่วยได้

๖. มีการสำนึกผิดด้วยใจจริง และขอมาด้วยความรู้สึกตั้งใจขอโทษจริง ๆ

๗. มีการลงมือปฏิบัติ หรือทำพิธีบางอย่างตามที่ผู้ทำพิธีแนะนำ เช่น ในกรณีคนที่ เป็นภูมิแพ้อแล้วให้ตัดผมลอยน้ำพร้อมกับอธิษฐานจิตขอให้อาย หลังจากนั้นอาการภูมิแพ้ก็หายไป ซึ่งแต่ละคนก็ไม่ได้ใช้วิธีเดียวกัน

๘. มีความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่นเชื่อว่าการทำกรรมใหม่ที่ดียังช่วยได้ โดยเฉพาะที่ดีมากคือ กรรมฐานซึ่งมีความเชื่อว่าการปฏิบัติกรรมฐานนั้นสามารถช่วยแก้กรรมหรือลด วิชากรรมได้ดังนี้ คือ

๑) ช่วยให้กรรมชั่วตามไม่ทัน ด้วยการสร้างกุศลกรรมใหญ่คือการปฏิบัติ กรรมฐานเพื่อให้ผลบุญส่งผลตัดกรรม หรือบรรเทากรรมที่มีอยู่ ในกรณีที่ไม่ได้ทำกรรมหนักมากก็ อาจจะ ได้ผลซึ่งแต่ละกรณีก็แล้วแต่เหตุปัจจัย

๒) ช่วยให้ความแรงของกรรมชั่วลดลงเพราะแรงของกรรมดีข่ม กรณีนี้เป็น การละ เลิกทำความชั่วที่เคยทำ แล้วทำกรรมดีให้เพิ่มมากขึ้น หมั่นสร้างกุศลจิต คิดดี ทำดี กรรมชั่ว ที่มีอยู่เท่าเดิม แต่กรรมดีมีเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ จนไปกั้นกรรมชั่วให้ชะลอการส่งผล ให้กรรมดีส่งผล ก่อน

๓) ผู้ทำพิธีช่วยให้เจ้ากรรมนายเวรโอโหสิเพราะเป็นคนดีแล้ว กรณีนี้ผู้ที่มี ญาณสามารถติดต่อเจ้ากรรมนายเวรได้ช่วยติดต่อให้ บางรายเจ้ากรรมนายเวรยกโทษให้ก็ช่วยได้ บางรายไม่ยกโทษให้ก็ช่วยไม่ได้ (ไม่โอโหสิก็มีอย่างพระ โมคคัลลาน์ซึ่งแม้จะบรรลอรุรหัดผลแล้วแต่ ก็ยังต้องรับกรรมจนกว่าจะดับขันธปรินิพพาน กรรมทั้งหลายจึงจะกลายเป็นโอโหสิกรรม)

^{๔๕} มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ขุททกนิกาย ธรรมบทวรรคตถา (ข้ามภพข้ามชาติ), ภาค ๑ พิมพ์ครั้งที่ ๒๐ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), พ.ศ.๑. ๑/๖๔-๖๑.

๔) ทำให้พ้นทุกข์เพราะสาเหตุ ๒ ประการคือ

- รู้กรรมของตน ขอมรับ รู้ผิดรู้ชั่ว สำนึกตัวได้ รับผลได้อย่างสบายใจ
- ตั้งหน้าทำความดีเพราะรู้กรรมก็มีความสุขยิ่งขึ้น กรรมก็ใช้ไปแต่ไม่

เดือดร้อน กรรมใหม่ก็ทำไป มีความสุข

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตาม วรรณคดีของผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี และเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทยจากสามแห่ง คือ วัดอัมพวัน (หลวงพ่ोजรัญ จิตฺตมฺโฆ) วัดพิชยญาติการาม (แม่ชีทศพร บุญเทเวศพิทักษ์ธรรม) และวัดสร้อยทอง (พระมหาบัญชา ปคฺคณฺมฺโฆ) การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้าและวิจัยภาคสนาม ประกอบกับศึกษาวรรณคดีของนักวิชาการเพื่อสรุปวิเคราะห์ว่าความเชื่อเรื่องการแก้กรรมตรงกับ พระไตรปิฎกหรือไม่

ผลจากการวิจัยพบว่า ความหมายของคำว่าแก้กรรมแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ การแก้กรรมเก่า ในความหมายว่าลบล้างกรรมที่ทำไปแล้วนั้นไม่สามารถทำได้

กลุ่มที่ ๒ การแก้กรรม ในความหมายว่าเป็นการแก้วิบากกรรมให้บรรเทาลง สามารถทำได้

กลุ่มที่ ๓ การแก้กรรมใหม่ ที่หมายถึงการปรับปรุงการกระทำให้ดีขึ้น สามารถทำได้

ความเชื่อในเรื่องแก้กรรมในสังคมไทยในปัจจุบันที่ดูจะเป็นปัญหาว่าตรงตามหลัก พุทธศาสนาหรือไม่จะอยู่ในกลุ่มที่ ๑ ซึ่งผู้ทำพิธีและผู้ร่วมพิธี รวมถึงนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิดในเรื่องนี้ส่วนมากมีความเห็นตรงกันว่า การแก้กรรมในสังคมไทยตามที่พูดกันอยู่ว่า แก้กรรม ในความหมายว่าลบล้างกรรมที่ทำไปแล้วนั้นไม่มีจริง แต่ที่พูดกันอยู่ในปัจจุบันกันว่า แก้ กรรมในบริบทที่งานวิจัยเล่มนี้ศึกษานั้นอยู่ในกลุ่มที่ ๒ ซึ่งมีความหมายว่า เป็นการแก้วิบากกรรม ให้บรรเทาลง สามารถทำได้ ไม่ใช่แก้วิบากกรรมไม่ให้ส่งผล เป็นความเชื่อที่สามารถแก้ไขวิบาก กรรมหรือผลของกรรมให้เบาบางลงได้บางส่วน ให้ผ่อนหนักเป็นเบาหรือทำให้วิบากกรรมอ่อน ก้ำกึ่งลง เจือจางลง ลดทอนลงได้ด้วยการทำความดีมากๆ และเลิกทำความชั่วที่เคยทำ มีความ เป็นไปได้ในลักษณะของการสร้างกรรมดีเพื่อให้มาบั่นทอน หรือตัดขาดโอกาสการให้ผลของ กรรมชั่ว ตามหลักคำสอนเรื่องกรรม ๑๒*

---

* เป็นหนังสือชั้นหลังที่อธิบายและชี้แจงกรรมเหล่านั้นให้แจ่มแจ้งเสริมความเข้าใจใน พระไตรปิฎก พระอรรถกถาจารย์ (พระพุทฺธโฆสสาจารย์) จึงจัดกรรมไว้เป็น ๓ ประเภท ประเภท ละ ๔ ประการ ดูรายละเอียดในบทที่ ๒.

ในแต่ละสำนักมักใช้คำต่าง ๆ เช่น ดูกรรม เปิดกรรม บอกกรรม สแกนกรรม หรือ กรรมฐานแก้กรรม ฯลฯ ที่สำนักแม่ชีมักจะใช้คำว่า ดูกรรม หรือบอกกรรม ที่สำนักวัดอัมพวัน จะใช้คำว่า กรรมฐานแก้กรรม ส่วนที่สำนักวัดสร้อยทองก็จะเรียกว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็น บังสุกุลตาย ฯลฯ ซึ่งทุกแห่งจะอธิบายเรื่องการแก้กรรมว่า กรรมแก้ไม่ได้ ในความหมายว่าเป็นการ ลบล้างกรรมที่ทำไปแล้ว และกรรมจะส่งผลตามหลักของกฎแห่งกรรมตามหลักพุทธศาสนา คือ ใครทำสิ่งใดไว้จะต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้นแน่นอน แต่ทุกสำนักก็อธิบายว่าเป็นการแนะนำวิธี ลดทอนวิบากกรรมให้ลดน้อยลงด้วยการหยุดทำกรรมชั่วด้วยการถือศีล ๕ และทำความดีมาก ๆ คือการเจริญสติปัฏฐาน ๔ หรือบางทีอาจมีวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ให้สวดพระพุทธรุณ แผ่ เมตตาและขอโหสิกรรมให้แก่เจ้ากรรมนายเวรของตน และยังแนะนำวิธีแก้เคล็ดบางอย่างที่เชื่อว่า จะช่วยบรรเทาวิบากกรรมได้ (เฉพาะในกรณีแม่ชี)

ในส่วนของวัดสร้อยทองที่ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนั้น เป็นการทำพิธี ทางศาสนาเป็นการทำสังฆทาน และนำวิธีการแบบพราหมณ์คือการคลุมผ้าขาวที่เรียกว่า บังสุกุลเป็น บังสุกุลตายมารวมกับการทำสังฆทาน เพื่อให้คนที่เชื่อว่าการสะเดาะเคราะห์แบบนี้สามารถช่วยให้ ชีวิตดีขึ้นได้ หรืออาจจะต่อชะตาได้ จริง ๆ แล้วประเด็นสำคัญคือเพื่อให้ผู้ที่มาทำบุญแบบนี้รู้สึกว่า มีพิธีกรรมพิเศษจากเดิมที่เคยทำสังฆทานเพียงอย่างเดียว ช่วยให้มีกำลังใจมากขึ้น โดยเฉพาะ ถ้าฟังเทศน์แล้วเข้าใจ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ก็จะมีประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตได้ เพราะส่วนใหญ่พระที่ทำพิธีให้จะให้รับศีล ๕ และเทศน์สอนในเรื่องกรรมเป็นหลัก

สาเหตุที่ผู้ทำพิธีเชื่อในเรื่องแก้กรรมส่วนมากเป็นเพราะเคยได้รับผลกรรมจาก ประสบการณ์ในชีวิต และปฏิบัติตามกรรมฐานจนเกิดญาณ รู้กรรมได้

ในส่วนของผู้ร่วมพิธีนั้นสาเหตุที่เชื่อเรื่องแก้กรรมเป็นเพราะเชื่อว่าผู้ทำพิธีสามารถบอก กรรมได้ ดูกรรมได้ สแกนกรรมได้ หรือสเกทซ์กรรมได้ หรือรู้กรรมได้จากญาณด้วยวิธีใดวิธี หนึ่ง และมีหนทางแนะนำวิธีแก้ไขให้ดีขึ้นได้ และอีกกรณีหนึ่งคือ เชื่อว่าผู้ทำพิธีมีหนทางแก้ไข โดยไม่ใช่ทำให้กรรมไม่ส่งผล เช่นชะลอผลกรรมไม่ดีด้วยการสอนให้ทำดีตามหลักไตรสิกขา การ ให้ขอโหสิกรรม การแนะนำวิธีแก้เคล็ดหรือทำอะไรชดเชย และที่สำคัญคือ ทำให้ยอมรับผลของ กรรมที่ทำไว้และแนะนำให้ทำกรรมใหม่ที่ดี

จุดมุ่งหมายของผู้ทำพิธีคือ สอนให้คนเชื่อเรื่องกรรมและกลัวผลของการทำกรรมไม่ดี และ เชื่อว่าการปฏิบัติตามกรรมฐานแบบสติปัฏฐาน ๔ เป็นการสร้างบุญมาก สามารถบรรเทาวิบากกรรมได้ การบอกกรรมให้รู้ เพื่อให้เชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม การยอมรับ การสำนึกผิดจะแก้ไข ปัจจุบันได้ อนาคตก็จะดี และในวิธีการที่บอกกรรมนั้นก็มักขัดกับพระไตรปิฎก เช่นเดียวกับกรณี ของนางโรหิณีเป็นตัวอย่าง (ดูในบทที่ ๔) และในส่วนจุดมุ่งหมายของผู้ร่วมพิธีที่ไปหา คือ

เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ในชีวิต ต้องการเสริมสิริมงคลให้ชีวิต หรือไปเพราะอยากรู้ อยากลองว่าจะสามารถช่วยได้จริงหรือไม่

รูปแบบของการแก้กรรมของทั้งสามสำนักที่ได้ศึกษาพอสรุปได้ว่ามี ๕ รูปแบบ คือ

๑. การทำบุญกุศลและการปฏิบัติธรรม ทุกแห่งเน้นในการสอนให้รักษาศีล ๕ มีการบรรยายธรรม และสอนให้สวดมนต์ ปฏิบัติกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ สำหรับที่วัดสร้อยทองนั้นเน้นการทำบุญคือ สังฆทานและฟังธรรม ไม่ได้สอนให้ปฏิบัติธรรม

๒. การขอโอสถกรรมและการแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศล ที่สำนักแม่ชีแตกต่างจากสำนักอื่นในส่วนที่มีการขอโอสถแทนให้ด้วยการใช้ญาณในการติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวรของผู้มาหา ซึ่งไม่ตรงกับพระไตรปิฎกเพราะไม่พบหลักฐานว่ามีการขอโอสถกรรมแทนกันได้พระปิฎก

๓. การทำพิธีกรรมและการแก้เคล็ด เช่น การสวดมนต์สะเดาะเคราะห์ต่อชะตาเช่นที่วัดสร้อยทอง หรือการแนะนำวิธีแก้เคล็ดด้วยวิธีการบางอย่าง ซึ่งไม่ตรงกับหลักพุทธศาสนาของแม่ชีทศพร แต่บางครั้งก็สามารถช่วยบรรเทาความทุกข์ให้หายไปได้ โดยเฉพาะทุกข์ทางใจ และทำให้คนยอมรับในกรรมที่ตนทำไว้ได้อย่างสงบ

๔. การรักษาโรค ที่เชื่อว่าเป็นเพราะผลกรรมที่ทำให้เป็นโรคนั้น ๆ ด้วยการใช้น้ำปลั่งจิตของแม่ชี และการสอนให้ปฏิบัติธรรมและขอโอสถกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของตนด้วยตนเอง รวมทั้งการรักษาด้วยการทานยาสมุนไพรบางอย่าง เช่นกรณีที่มีผู้ร่วมพิธีเป็นมะเร็งแล้วไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อจรัญ ท่านจะให้ยาสมุนไพรบางอย่างมารับประทานและให้เจริญสติปัฏฐาน ๔ อย่างจริงจังจนเกิดอานิสงส์แห่งบุญทำให้สามารถหายได้หลายราย (ดูในภาคผนวก ก. ข้อ ๑)

๕. การแก้พฤติกรรม หรือแก้ที่การกระทำทาง กาย วาจา ใจ เป็นการพัฒนาดนตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งทุกสำนักสอนให้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

ในที่สุดบางคนก็สามารถแก้ไขทุกข์หรือปัญหาของตนได้และบางคนก็ไม่อาจแก้ไขได้ แต่สิ่งสำคัญของการที่จะแก้กรรมหรือแก้ไขวิบากกรรมให้สำเร็จหรือบรรเทาลงได้นั้นอยู่ที่ใจเป็นหลักคือต้องแก้ที่ใจก่อนให้เข้าใจในผลแห่งกรรม รู้สึกตัว สำนึกผิดและทำใจยอมรับผลกรรมที่เกิดขึ้นให้ได้ แล้วใช้สติปัญญาอยู่กับปัจจุบันด้วยการสร้างกรรมที่ดี ทั้งทางกาย วาจา ใจ ชีวิตก็จะมีความสุข ความทุกข์กายทุกข์ใจทั้งหลายก็จะเบาบางลงไปได้เอง ซึ่งในท้ายสุดแล้วอาจเป็นเพียงแค่แก้วิบากกรรมได้ด้วยการเปลี่ยนแต่ทางใจได้เท่านั้น ซึ่งตามหลักพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญในเรื่องของใจว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอยู่แล้ว และเมื่อจิตถูกฝึกไว้ดีแล้วก็จะสามารถตั้งรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างสงบและรู้เท่าทัน

๕.๒ วิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อเรื่องการแก้กรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อในเรื่องการแก้กรรมของทั้งสามแห่งที่ได้ศึกษา มีผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้นคือ

๕.๒.๑ ผลกระทบต่อคำสอนในพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาสอนเน้นความสำคัญของกรรมเป็นอย่างมาก ดังพุทธพจน์ที่คุ้นกันดีว่า “กมฺมุนา วตฺตตี โลโก”^๑ แปลว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม หรือโลกเป็นไปเพราะกรรม กรรมจึงเป็นคำสอนสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา

ข้อดีของแต่ละสำนักที่ผู้วิจัยได้ศึกษา คือ ในทุกสำนักจะเน้นในคำสอนเรื่องกรรมหรือกฎแห่งกรรมตามหลักพุทธศาสนา เพื่อให้คนได้เข้าใจในเรื่องกรรม เชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรมด้วยการยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของผู้ทำพิธี และประสบการณ์ของผู้ร่วมพิธีที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำในอดีตมาเล่าให้ฟัง และเน้นถึงการสอนให้หยุดทำกรรมไม่ดีที่เคยทำ เพราะจะส่งผลไม่ดีในอนาคต หากใครกำลังเป็นทุกข์เพราะวิบากกรรมที่เคยทำไว้ก็จะบอกให้รู้ และแนะนำวิธีแก้ไขให้ดีขึ้น หรือให้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ระลึกได้ในกรรมที่เคยทำไว้ สอนให้แผ่เมตตาให้ขอโทษกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวร และสอนให้ปฏิบัติดีเพื่อให้ช่วยลดวิบากกรรมที่กำลังเกิดขึ้น และยังไม่มีเกิดขึ้นให้บรรเทาลงได้ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อตัดกรรม นำไปสู่ความหลุดพ้นได้ เน้นในเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล ๕ โดยสอนให้คนรักษาศีลเพื่อเป็นการลดการสร้างกรรมไม่ดี ไม่เบียดเบียนใครและจะได้บุญกุศล สอนให้เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำสิ่งใดไว้ย่อมได้รับสิ่งนั้นตามกฎแห่งกรรมอย่างแน่นอน ซึ่งผู้ร่วมพิธีที่มาทั้งสามสำนักนี้เป็นจำนวนมากที่เชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรมกันมาก และนำคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมและการปฏิบัติธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน จนทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

ข้อเสียคือ การดูกรรมหรือบอกกรรมให้ นั่นบางกรณีไม่สามารถพิสูจน์ได้ โดยเฉพาะถ้าพูดในเรื่องอดีตชาติ ผู้ที่ไม่เชื่ออาจคิดว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ หรือใช้คนของตนเองเข้ามาหลอกให้คนที่มาดูกรรมเห็นว่าเป็นจริง จึงทำให้มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นมากมาย แต่ถ้าเป็นเรื่องที่รู้กรรมได้จริงและมีวิธีแก้ไขให้ดีขึ้น ได้ก็จัดว่าเป็นเรื่องที่ดี และมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนในกลุ่มที่เชื่อและชอบในเรื่องลึกลับ ปาฏิหาริย์ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นเรื่องในเชิงไสยศาสตร์ แต่ก็อาจจะเริ่มที่จะดึงให้คนสนใจและหันเข้ามาศึกษาพุทธศาสนามากขึ้น

^๑ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), ม.ม. ๑๓/๔๖๐/๕๘๒.

ในการที่แม่ชีขอโหสิกรรมแทนให้กับผู้ร่วมพิธีด้วยการใช้ญาณติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวรให้ นั่นเป็นเรื่องที่ไม่ตรงกับพุทธศาสนา เพราะไม่มีในพระไตรปิฎก แต่ก็ไม่มีข้อห้ามในพุทธศาสนาที่ห้ามไม่ให้ผู้ที่มิญาณช่วยติดต่อกันเพื่อบรรเทาวิบากกรรมแก่ผู้อื่น แต่ผลที่ตามมาคือ อาจมีคนที่ใช้วิธีนี้ไปหลอกลวงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าตนมีญาณแล้วแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง

ในกรณีของผู้ที่มาร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนั้น ส่วนใหญ่ผู้ร่วมพิธีจะไม่ทราบว่าเป็นพิธีแบบพราหมณ์^๒ คือ การใช้ผ้าขาวมาคลุมตัว ในขณะที่สวดบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายตามแบบพุทธศาสนา จึงทำให้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นพิธีทางพุทธศาสนา

๕.๒.๒ ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันส่วนมากจะเข้าวัดทำบุญตามประเพณีในวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรือวันสำคัญต่าง ๆ แต่จะมีน้อยคนที่จะเข้าวัดด้วยความตั้งใจที่จะปฏิบัติธรรม หรือทำความดีเพื่อความหลุดพ้นหรือเพื่อความสุขในชีวิต ต่างก็ใช้ชีวิตกันไปตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล แต่เวลามีปัญหาหรือความทุกข์ คนบางกลุ่มก็จะเข้าวัด ทำบุญเพื่อความสบายใจ หรืออาจจะมาบวชเพื่อแก้บนบ้าง เพราะมีทุกข์ที่แก้ปัญหามาไม่ได้บ้าง มักจะไม่ค่อยมีคนที่ศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างจริงจังที่จะศึกษาความรู้ทางพุทธศาสนาที่แท้จริงว่าพุทธศาสนาสอนอะไรบ้าง จะนำหลักพุทธศาสนาไปใช้แก้ปัญหาวินิจฉัยให้ตนเองได้อย่างไร และอะไรเป็นพุทธศาสนา อะไรไม่ใช่พุทธศาสนา ในปัจจุบันเมื่อคนมีปัญหาจะมีหนทางที่จะเลือกไปหาคน วัด หรือสำนักที่คิดว่าจะช่วยแก้ปัญหามาให้ตนเองได้

ข้อดีของสำนักทั้งสามแห่งที่ศึกษา คือ เมื่อคนที่มาแก้กรรม มาปฏิบัติกรรมฐาน หรือทำพิธีสะเดาะเคราะห์แล้วได้ผล หรือประสบความสำเร็จคือ สบายใจขึ้น มีความสุขขึ้น รู้สึกชีวิตดีขึ้นหรือหายจากโรคที่เป็นอยู่ก็จะหันหน้าเข้าวัด ฟังธรรม และปฏิบัติธรรมมากขึ้น บางคนแม้ปัญหาจะแก้ไม่ได้แต่ก็สบายใจยอมรับในกรรมได้ สามารถทำใจได้ด้วยการปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง หรือจากการที่ได้รู้ว่าตนทำกรรมอะไรมา และได้ฟังธรรมจากปัญหาชีวิตของบุคคลอื่น ทำให้เห็นสังขารในชีวิตมากขึ้น เชื่อในเรื่องกรรมและผลกรรมมากขึ้น หันมาตั้งหน้าทำความดีต่อไป มีกำลังใจมากขึ้น

บางคนที่ย้ายจากโรคร้ายได้โดยการปฏิบัติกรรมฐาน การสวดมนต์ ก็จะมี ความเชื่อในเรื่องของกรรม ผลกรรม การแผ่เมตตา และการขอโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรว่า สามารถช่วยได้ จะกลัวที่จะทำกรรมไม่ดี และหันมาใช้ชีวิตใหม่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมด้วยการรักษาจิตใจ ฟังธรรม และปฏิบัติธรรมมากขึ้น

^๒ คู่มือภาคผนวก ข สัมภาษณ์ผู้ทำพิธี ๑.

ในพระไตรปิฎกมีเรื่องการสวดโพชฌงคปริตร ทำให้พระพุทธรเจ้าทรงหายประชวร พระมหากัสสปเถระและพระโมคคัลลาน์ก็หายอาพาธด้วยการฟังโพชฌงคปริตรเช่นกัน จากเรื่องนี้ พุทธศาสนิกชนก็เลยเชื่อกันมาว่า บทโพชฌงคปริตรนั้น สวดแล้วจะหายโรค แต่ที่เราสวดกันนี่เป็นการ สวดคำบาลี ผู้ฟังก็ฟังไป ซึ่งบางทีอาจจะไม่เข้าใจเนื้อความก็ได้ แต่ที่ท่านแสดงไว้ในพระไตรปิฎก นั้น ท่านแสดงเนื้อหาคือตัวหลักธรรม และธรรมะที่แสดงนั้นเป็นธรรมเกี่ยวกับปัญญา เป็นธรรมะ ชั้นสูง ซึ่งความจริงก็เป็นเรื่องของการทำใจให้สว่าง สะอาด ผ่องใส เป็นการรักษาใจ^๓

ในอรรถกถาก็มีเรื่องการเจริญพระพุทธรมนต์แล้วสามารถช่วยต่ออายุได้ ในเรื่อง อายุวัฒนกุมาร พรหมณ์ผู้เป็นพ่อแม่ของอายุวัฒนกุมารทราบว่าเด็กจะอยู่ได้อีกเพียง ๗ วัน จึงขอให้พระพุทธรเจ้าช่วย พระพุทธรเจ้าจึงรับสั่งให้ตั้งมณฑปที่ประตูบ้าน ตั้งตั้งไว้ตรงกลาง วางอาสนะ ใ้รอบตั้งนั้น ๘ หรือ ๑๖ ที่ ให้พระสาวกนั่งบนอาสนะเหล่านั้นแล้วสวดปริตรตลอดวันตลอดคืน เป็นเวลา ๗ วัน ในวันที่ ๗ พระพุทธรเจ้าเสด็จมาเอง เทวดาทุกจักรวาลได้มารวมตัวกันเฝ้า พระพุทธรเจ้า ทำให้ยักษ์อสูรทงกะที่ได้พรจากท้าวเวสสวัณให้จับเด็กคนนี้ในวันที่ ๗ ไม่มีโอกาส เพราะเทวดามีศักดิ์มากกว่ามาชุมนุมกัน พระพุทธรเจ้าทรงพยากรณ์ว่า เด็กคนนี้จะอายุยืนถึง ๑๒๐ ปี^๔

เรื่องการแก้กรรมเป็นกระแสที่คนสนใจกันมากกว่าสามารถแก้ได้ เป็นจุดเริ่มที่จะ ให้คนเข้ามายังสำนักที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และทำให้คนหันมาสนใจพุทธศาสนามากขึ้น เข้าใจมากขึ้น และพยายามทำความดีมากขึ้นเพื่อลดทอนวิบากกรรมที่เคยทำไว้

ข้อเสียที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต คือ มีกลุ่มผู้ที่เชื่อเรื่องแก้กรรมอย่างมกมาย เมื่อมีปัญหาอะไรก็คิดแต่ว่าจะพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยบอกกรรมให้ ไม่คิดพิจารณาด้วยตนเองก่อนว่าผล กรรมที่ตนเองได้รับอยู่นั้นเป็นเพราะเคยทำกรรมใดเอาไว้ หรือบางคนเป็นโรคอะไรก็จะมาให้รักษา ให้โดยยังไม่ไปหาหมอปัจจุบันก่อนเพราะเชื่อว่าเป็นโรคกรรม ซึ่งมีหลายรายที่แม่ชีบอกเลยว่า รักษาให้ไม่ได้เพราะเกิดจากโรคทั่ว ๆ ไป ต้องไปหาแพทย์ปัจจุบัน ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), โพชฌงก์ พุทธวิธีเสริมสุขภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๓๕ (กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย, ๒๕๕๐), หน้า ๕-๖.

^๔ มหามกุฏราชวิทยาลัย, บุททกนิทาย ธรรมบทอรรถกถา (ธัมมปทัฏฐกถาแปล), ภาค ๔ พิมพ์ครั้งที่ ๑๗ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), พ.ศ.อ. ๔/๑๗๖-๑๗๗.

๕.๒.๓ ผลกระทบต่อการเผยแผ่คำสอน

การเผยแผ่คำสอนในทางพุทธศาสนาที่ถูกต้องคือการสอนให้ปฏิบัติเอง พระพุทธศาสนาสอนให้เราพึ่งตนเอง และเน้นว่าในบรรดากรรม ๓ อย่างคือ กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรมนั้น มโนกรรมสำคัญที่สุด

ข้อดีในการเผยแผ่คำสอน คือ คำสอนในเรื่องกรรมในพุทธศาสนาได้เผยแผ่ไปสู่คนในสังคมทุกชนชั้น ทุกอาชีพ ตั้งแต่ นักเรียน ชาวบ้าน คนทำงาน คนไม่มีงานทำ แม่บ้าน นักวิชาการ แพทย์ พยาบาล ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้มาขอแก้กรรม โดยที่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การแก้กรรมที่พูดกันอยู่ในปัจจุบันไม่ได้หมายถึงการไปแก้กรรมที่ทำไปแล้ว แต่เป็นการลดทอนผลของกรรมลงด้วยการทำความดีเพิ่มในด้านต่าง ๆ เช่น ทำบุญ ถือศีล สวดมนต์ภาวนา ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม และรวมถึงการบอกรวิธแก้ไขในการขอมาต่อเจ้ากรรมนายเวร การแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศล

ปัจจุบันมีผู้ที่สนใจปฏิบัติกรรมฐานมากขึ้นจากคำสอนของหลวงพ่ोजรัญ ในการสอนให้เจริญสติปัญญา ๔ และสอนให้สวดพระพุทธรูปมนต์เกินอายุ ๑ จบ เพื่อให้มีอายุยืน และมีความสุขในชีวิต ท่านสอนในเรื่องกรรมว่า ทุกคนทำกรรมอะไรไว้ย่อมจะต้องได้รับกรรมนั้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็สอนว่าสามารถแก้กรรมหรือลดทอนวิบากกรรมได้ด้วยการปฏิบัติธรรม (ไตรสิกขา) อย่างตั้งใจจริงเท่านั้นถึงจะแก้ไขได้ เช่น จากการปฏิบัติจนจิตนิ่งเป็นสมาธิ ปัญญาเกิดจะระลึกได้ว่าเคยทำกรรมอะไรไว้ เหมือนที่ท่านรู้กฎแห่งกรรมได้จากการปฏิบัติ ผู้มาปฏิบัติส่วนใหญ่จะระลึกได้ในชาติปัจจุบัน แต่ก็มีบางท่านที่สามารถระลึกอดีตชาติได้ และเมื่อรู้กรรมแล้วก็อธิษฐานขอมา หรือขออโหสิกรรมต่อเจ้ากรรมนายเวรของตน และแผ่เมตตาอุทิศบุญกุศลให้ บางรายโรคภัยก็หายไปได้อย่างน่าอัศจรรย์

การบอกกรรมให้รู้ว่ามิกรรมอะไร และควรแก้ไขอย่างไรจึงจะดีขึ้น เป็นการช่วยให้ผู้มาขอแก้กรรมรู้สึกสบายใจขึ้น และยอมรับในกรรมที่เคยทำไว้ สามารถยอมรับผลกรรมได้อย่างสงบ บางคนได้รับการแนะนำให้ไปแก้เคล็ดแล้วประสบความสำเร็จก็มี ไม่ประสบความสำเร็จก็มี แต่ในที่สุดการได้รับรู้ว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้น ว่าเป็นผลกรรมที่เคยทำไว้ ก็จะแก้ไขได้โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น ผลกรรมก็ซดใช้ไป ไม่เดือดร้อน ฯลฯ

ในส่วนที่แม่ชีพูดเรื่องกรรมในอดีตชาติของผู้ร่วมพิธีเป็นเรื่องที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้จึงมีข้อโต้แย้งมากมายว่า เป็นเรื่องจริงหรือเท็จ แต่สิ่งที่เห็นคือแม่ชีไม่ได้เรียกเรื่องเงินทองจากผู้มาขอแก้กรรม เป็นเพียงการบอกกรรมและแนะนำวิธีแก้ไขเท่านั้น บางคนก็ทำบุญกับแม่ชี บางคนก็ไม่ได้ทำเพราะไม่ได้มีการเรียกเรื่องเงินทองเหมือนบางท่านที่ดูกรรม หรือตรวจกรรมให้ผู้มาแก้กรรมที่สำนักอื่นซึ่งมีการเรียกเรื่องให้ส่งค่าดูไปให้ก่อนและนัดคิวให้ไปดูได้วันไหน ฯลฯ

๕.๒.๔ ผลกระทบต่อการปฏิบัติธรรม

การปฏิบัติธรรม ในสำนักที่ศึกษา คือการรักษาศีล การสวดมนต์ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน ๔ การบวชพรหมณ์ และการบวชพระ บวชชี

ข้อดีต่อการปฏิบัติธรรม คือทำให้คนหันมาสนใจการปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น และได้ทราบว่าการปฏิบัติธรรมเป็นการสร้างบุญกุศลที่มากกว่าการสร้างบุญอื่น ด้วยแรงจูงใจที่เป็นกุศโลบายจากคำสอนของหลวงพ่อจรัญว่า ปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม แต่เมื่อมาปฏิบัติกรรมฐานที่วัดอัมพวันจริง ๆ ก็จะเป็นการสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานตามหลักพุทธศาสนา คือสอนให้ฝึกสติปัฏฐาน ๔ สอนให้สวดมนต์อธิปโปสเกินอายุ ๑ จบ ว่าเป็นการต่ออายุได้ ซึ่งผู้ร่วมพิธีที่เชื่อและปฏิบัติตามแล้วได้ผลก็มีแต่ก็เป็นการช่วยไปได้ระยะหนึ่งเท่านั้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก. ๓ ผู้ร่วมพิธีหลวงพ่อจรัญ) เมื่อผู้ร่วมพิธีที่เข้ามาปฏิบัติธรรมแล้วเกิดผลจากการปฏิบัติ เช่น ความสุขใจ เบาสบายใจจากสมาธิ หรือฝึกสติจนระลึกกรรมที่เคยทำไว้ได้ หรือบางท่านที่เคยมีบุญเก่าสะสมมากก็อาจได้ญาณรู้ขึ้นมา ทำให้เชื่อในผลของการปฏิบัติธรรม

บางท่านที่มาปฏิบัติธรรมแล้วหายจากโรคที่เป็นอยู่ ทำให้เกิดศรัทธาในการปฏิบัติ และปฏิบัติต่อเนื่องจนนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อมีปัญหาเข้ามาในชีวิตก็สามารถแก้ไขได้ด้วยสติปัญญา

ข้อเสียของผู้ที่มาปฏิบัติธรรมบางกลุ่ม คือ มาเพื่อหวังผลจากการปฏิบัติว่าจะช่วยลดทอนกรรมได้ ไม่ได้มาปฏิบัติเพื่อหลุดพ้น หรือเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิต ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา หรือมาปฏิบัติธรรมเพราะหวังจะหายจากโรคที่เป็นอยู่เท่านั้น แต่ก็เป็น การนำไปสู่การได้เข้ามาศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะได้ทำดีต่อไป หากมาปฏิบัติแล้วเกิดผล หรืออานิสงส์จากการปฏิบัติ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ปฏิบัติ ในการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และเพื่อการแก้ปัญหาชีวิตได้

ในความเห็นของผู้วิจัยคิดว่า ใน ๓ สำนักที่ได้ศึกษานั้นมีข้อดีมากกว่าข้อเสียดังที่กล่าวแล้ว เมื่อมองในภาพรวมแล้ว ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบันนี้ จัดเป็นแนวทางหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการเผยแผ่พุทธศาสนา และไม่ได้สอนขัดกับหลักพระไตรปิฎก หากมองในจุดมุ่งหมายว่าใช้คำว่า “แก้กรรม” เป็นกุศโลบาย หรือเป็นแรงจูงใจในเบื้องต้นเพื่อชักจูงคนให้เข้ามาในพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม หรือจะบอกกรรมให้รู้ด้วยญาณของผู้ทำพิธี เพื่อให้คนหันมาสนใจด้วยการรู้ผิดรู้ชั่ว รู้สำนึก ยอมรับผลกรรมได้อย่างสบายใจ และลด ละ เลิก การทำชั่ว เพราะรู้กรรมแล้วก็มีสุขยิ่งขึ้น ดังนั้นทำความดีต่อไป วิบากกรรมก็ใช้ไปแต่ไม่เดือดร้อน กรรมใหม่ก็ทำไปและอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงสามารถพูดได้ว่าไม่จะเป็นการสอนเรื่องกรรมด้วยการบอกกรรม หรือสอนให้เจริญสติปัฏฐานแก้กรรม และแม้แต่การ

สะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นก็มีประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในการดึงให้คนเข้าวัดเพื่อมาทำบุญ ฟังธรรม และปฏิบัติธรรม หากใครมีศรัทธาหรือความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยเหตุด้วยผล หรือมีสติปัญญาพิจารณาตามด้วยใจที่เป็นกลางแล้ว จะสามารถแยกแยะได้ว่า ที่ไหนหรือสำนักไหนไม่ขัดกับหลักพุทธศาสนา และที่ไหนขัดกับคำสอนของพุทธศาสนาและเป็นการหลอกลวงให้เสียประโยชน์

๕.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยถึงความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน แล้วผู้วิจัยพบว่ายังมีประเด็นอื่นที่น่าจะนำไปศึกษาวิจัยเพิ่มเติมดังนี้

๑. ศึกษาเปรียบเทียบหรือศึกษาเชิงวิเคราะห์โดยละเอียดกับเรื่องปลงอาบัติหรือการปฏิกรรมในคัมภีร์ เพื่อที่จะทราบว่าความเชื่อเรื่องการแก้กรรมกับเรื่องการปลงอาบัติหรือการปฏิกรรมในคัมภีร์ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

๒. ศึกษาเปรียบเทียบกับเรื่องการทรงเจ้า เพื่อที่จะทราบว่าความเชื่อเรื่องการแก้กรรมด้วยวิธีมองด้วยญาณกับการทรงเจ้า เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

๓. ศึกษาเปรียบเทียบกับเรื่องโหราศาสตร์ เพื่อที่จะทราบว่าความเชื่อเรื่องการแก้กรรมและความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ต่างกันอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

กฤษณา สุยะมงคล. แสดกนกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี, ๒๕๕๒.

คำไร. สัมภษณ์, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมมปทัฏฐกถา). ภาค ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมมปทัฏฐกถา). ภาค ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมมปทัฏฐกถา). ภาค ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมมปทัฏฐกถา). ภาค ๖. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา (สัมมปทัฏฐกถา). ภาค ๗. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จรัญ จิตฺตมโ. ประวัติชีวิต การงาน หลักธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.
ณัฐชนันท์พร ฤกษ์วิสาข์. สัมภษณ์, ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

ทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, แม่ชี. ชีวิตคิดกรรม. กรุงเทพฯ: สมาร์ทอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๐.

ทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, แม่ชี. สัมภษณ์, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒.

ทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, แม่ชี. บรรยายธรรมเรื่องกรรมที่เกิดขึ้นจากการรู้เท่าไม่ถึงกาล. [วีซีดี].
วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร.

ทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม, แม่ชี. แม่ชีทศพร ประจวบฯ: พรทิพย์ พับซิลลิ่ง, ๒๕๕๑.

ธรรมธีรราชมุนี (โชค ป.ธ.๕), พระ. หลักปฏิบัติสมถและวิปัสสนากรรมฐาน. พิมพ์ครั้งที่ ๕.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒, อ้างถึงใน มหาประศักดิ์
ออกุคปญฺโญ (ซ่งแสง), พระ. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย
ในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พระ. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พระ. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ธรรมสังฆปุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), พระ. กรรมฐานแก้กรรม ภาคถ้ายึดติดในวัตรอุปสกลิ่นเสียง
มากเกินไประวังสุดท้ายจะเสียคน. กรุงเทพฯ: กุ๊ตมอร์นิ่ง, ๒๕๔๘.

ธรรมสังฆปุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), พระ. กรรมฐานแก้กรรม ภาครำรวยมั่งมีเศรษฐีหรือยากย่อยม
หนีไม่พ้นกฎแห่งกรรม. กรุงเทพฯ: กุ๊ตมอร์นิ่ง, ๒๕๔๘.

ธรรมสังฆปุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), พระ. กรรมฐานแก้กรรม. เล่ม ๘. กรุงเทพฯ: กุ๊ตมอร์นิ่ง,
๒๕๔๘.

ธรรมสังฆปุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), พระ. กรรมฐานแก้กรรม. เล่ม ๑๐. กรุงเทพฯ: กุ๊ตมอร์นิ่ง,
๒๕๔๘.

ธัชณี กันไพบรีย. สัมภาษณ์, ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๒.

นัฏกร อาชะวะบูล. ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เฉพาะ
กรณีเรื่อง “เจ้ากรรมนายเวร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

น้ำฝน เลี่ยมงาม. สัมภาษณ์, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.

บัญชา ปคุณธมฺโม, พระมหา. สัมภาษณ์, ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

บุรพา ผดุงไทย. เกิดแต่กรรม แม่ชีชนพร เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: พรรณีการพิมพ์, ๒๕๔๗.

ปรม โอภาโส (ทองคำ), พระมหา. ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

ประเสริฐ ชุติษฐโร (สุนทรวัฒน์), พระ. การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตาม
ทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ปรีชา คุณาวุฒิ. พุทธปรัชญาเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
แผนกวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ. ห้อง ๓๐๓ ตึกบรม
ราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

พร รัตนสุวรรณ. พุทธวิทยา. เล่ม ๒. กรุงเทพฯ: ศิวพร, ๒๕๕๕.

พรหมคุณากรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พระ. โพชฌงค์ พุทธวิธีเสริมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓๕. กรุงเทพฯ:
พิมพ์สวย, ๒๕๕๐.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เล่มที่ ๔. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬา
ลวงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๑๐. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๑๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๑๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๑๘. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๒๐. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๒๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๒๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๒๕. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๒๗. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เล่มที่ ๓๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ภัทรานิษฐ์ วัฒนอักษรานิช. สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.

ภานววิสุทธิคุณ (หลวงพ่ोजรัญ), พระ. กฎแห่งกรรม วิปัสสนาสื่อวิญญาณ ตอน ๒. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๓, อ้างถึงใน ศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), พระครู. ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

มนสิกุล โอวาทเภสัชช์. สัมภาษณ์พิเศษแม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม. เนชั่นวิกเอนด์ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๖๖๑ (๑๑ มกราคม-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘).

ราชวิสุทธิโสภณ (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๘), พระ. กรรมที่ป็น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เกษม, ๒๕๒๐.

ราชสุทธิญาณมงคล, พระ. กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ. เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๓๐, อ้างถึงใน ศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), พระครู. ศึกษาเทคนิคและรูปแบบ

การเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ จิตฺตมโฆ) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

วัชรระ งามจิตฺตเจริญ. รายงานการเสวนาเรื่องการแก้กรรม : พุทธหรือไม่ใช่พุทธ. ห้อง ๓๐๓ ตึกบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

วารินทร์ บัววิรัตน์เลิศ. เปิดนิมิต. เชียงใหม่: บัววิรัตน์เลิศ, ๒๕๕๑.

วิภาวรรณ โสภณรัตน์โกคิน. สัมภาษณ์, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๒.

วิรตี แซ่ตั้ง. สัมภาษณ์, ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒.

ศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), พระครู. ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ จิตฺตมโฆ) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖. ศศิพัชร. สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒.

ส. ธรรมภักดี. พระวิสุทธิมรรคเสด็จ. เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลูก ส. ธรรมภักดี, ๒๕๒๕.

เสริมศิลป์ ขอนวงศ์. จุดแก้กรรม. กรุงเทพฯ: เบงก์คอกบุ๊กส์, ม.ป.ป.

อนัดดา (นามแฝง). เสียงแห่งความสงบ. กรุงเทพฯ: ๒๑ เซ็นจูรี่, ๒๕๓๓.

อมรทิพย์ จันทร์ประกอบ. กรรมนำมาเกิด. กรุงเทพมหานคร: ฐานบุ๊กส์, ๒๕๕๒.

อรพรรณ บุตรกตัญญู. สัมภาษณ์, ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๒.

อัจฉรา รุจิปราชญ์. สัมภาษณ์, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.

อุทัย จิรฺมโฆ (เอกสะพัง), พระ. ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

banktarot.spaces. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://banktarot.spaces.live.com/default.aspx?sa=681507567>

[๒๕๕๓, มีนาคม ๒๐]

openbase.in.th คลังเอกสารสาธารณะ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.openbase.in.th/taxonomy/term/6005> และ www.openbase.in.th/taxonomy/term/6006 [๒๕๕๒, พฤศจิกายน ๑๓]

tcumic md.chula.ac.th. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://tcumicmd.chula.ac.th/wwwboard3/messeges/16028html> [๒๕๕๒, สิงหาคม ๒๐]

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

๑. ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒

เรื่อง การขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์

เรียน ท่านผู้ตอบคำถามทุกท่าน

ด้วย น.ศ. สุชาดา วสุธาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” เพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตามทัศนะของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ตอบคำถาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยต่อไป

อนึ่งในการตอบคำถามนี้ ขอให้ท่านตอบด้วยความสมัครใจ และท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ หรือจะยุติการตอบเมื่อใดก็ได้

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ. โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา)

ประธานบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์
นมัสการ พระมหาสมบุรณ์ วุฑฺฒิกโร

ด้วย น.ส. สุชาดา วสุธาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคม
ไทยปัจจุบัน” เพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตาม
ทัศนะของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาในสังคมไทยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์
หรือผู้ตอบคำถาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยต่อไป

อนึ่งในการตอบคำถามนี้ ขอให้ท่านตอบด้วยความสมัครใจ และท่านมีสิทธิ์ที่จะ
ไม่ตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ หรือจะยุติการตอบเมื่อใดก็ได้

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ. โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

ประธานบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์
เรียน อาจารย์รังษิ สุทนต์

ด้วย น.ส. สุชาดา วสุธาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคม
ไทยปัจจุบัน” เพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตาม
ทัศนะของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาในสังคมไทยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์
หรือผู้ตอบคำถาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยต่อไป

อนึ่งในการตอบคำถามนี้ ขอให้ท่านตอบด้วยความสมัครใจ และท่านมีสิทธิ์ที่จะ
ไม่ตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ หรือจะยุติการตอบเมื่อใดก็ได้

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ. โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

ประธานบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์

เรียน อาจารย์สมิทธิพล เนตรนิมิตร

ด้วย น.ส. สุชาดา วสุธาร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” เพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุของความเชื่อเรื่องการแก้กรรม ตามทัศนะของผู้ทำพิธี และผู้ร่วมพิธี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ตอบคำถาม เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยต่อไป

อนึ่งในการตอบคำถามนี้ ขอให้ท่านตอบด้วยความสมัครใจ และท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ หรือจะยุติการตอบเมื่อใดก็ได้

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ. โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

ประธานบริหารหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา

๒. ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์แม่ชีทศพร บุญเทวาพิทักษ์ธรรม ผู้ทำพิธีวัดพิชยญาติการาม เกี่ยวกับทรงสนทนาความเชื่อในเรื่องแก้กรรม

๑. ขอให้ท่านให้ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” ว่าคืออะไร?
๒. คำว่า “ดูกรรม” และ “เปิดกรรม” หมายความว่าอย่างไร?
๓. ท่านสามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้อย่างไร?
๔. ท่านคิดว่าการแก้กรรมหรือบอกกรรมแก่พุทธศาสนิกชนแล้ว จะสามารถแก้ไขได้ทุกคนหรือไม่? สามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. จุดประสงค์ที่ท่านแก้กรรม หรือแนะวิธีแก้ไขให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย คืออะไร? มีจุดเด่นในวิธีการที่ท่านแนะนำหรือสอนอยู่คืออะไร?
๖. ถ้าหากการแก้กรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำกุศลกรรมมากขึ้น?
๗. ท่านคิดว่า การแก้กรรมหรือเปิดกรรมเป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่คะ จะค้านกับความเชื่อเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?
๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมว่า การบอกกรรม และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา แก้ไหน? อย่างไร?
๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นที่ศึกษา เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแก้กรรม จากข้อมูลเอกสารของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

๑. ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” ?
๒. กรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? สามารถผ่อนหนักเป็นเบาได้ไหม?
๓. คำว่า “กรรมฐานแก้กรรม” มีความหมายอย่างไร? จุดประสงค์ที่ท่านสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานเพื่อแก้ไขวิบากกรรมมาจากเหตุใด?
๔. ท่านสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร?
๕. ท่านมีวิธีการสอนกรรมฐานแก้กรรมแก่พุทธศาสนิกชนอย่างไรบ้าง มีจุดเด่นคืออะไร?
๖. หากการปฏิบัติกรรมฐานสามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำกุศลกรรมมากขึ้น?
๗. การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?
๘. การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๙. การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรมได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน?

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**บทสัมภาษณ์พระมหาบัญชา ปุณฺณมฺโฆ พระที่ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุล วัดสร้อยทอง เกี่ยวกับ
ทรรศนะทรรศนะความเชื่อในเรื่องแก้กรรม**

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “แก้กรรม” ว่าหมายถึงอะไร?
๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? สามารถผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ไหม?
๓. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดนี้ มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้กรรมได้หรือไม่?
๔. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๖. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?
๗. ถ้าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๘. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไร?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่ทางวัดจัดขึ้นนี้ ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา แค่ไหน? อย่างไร?
๑๐. ท่านคิดว่าในสังคมไทยปัจจุบัน คนส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมมากน้อยเพียงใดคะ? เราจะถือว่าการแก้กรรม และการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนาได้หรือไม่?

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์ทรศนะของนักวิชาการที่สอนพุทธศาสนาที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับ
ความเชื่อในเรื่องกรรม

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “กรรม” ว่าหมายถึงอะไร ?
๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? เหตุผลที่แก้ได้ หรือ เหตุผลที่แก้ไม่ได้?
๓. ท่านคิดว่าวัดหรือสำนักที่ทำพิธีกรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนาได้หรือไม่?
๔. ท่านคิดว่าผู้ที่ทราบกรรมของบุคคลอื่นและบอกวิธีให้ไปแก้ไขนั้นสามารถรู้ได้อย่างไร? และการแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?
๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?
๖. ท่านคิดว่าการแก้กรรมที่หมายถึงการทำให้วิบากกรรมเบาบางลงนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?
๗. ถ้าการแก้กรรมสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?
๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไร?
๙. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา แค่ไหน? อย่างไร?
๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

บทสัมภาษณ์ทรศนะของผู้ร่วมพิธีวัดพิชัยญาติการามเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องแก้กรรม

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไร?
๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไร?
๓. คุณบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และทำนให้แก้ไขอย่างไร?
๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?
๕. ท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?
๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมไหม?
๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ไหม?
๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกรรมมากขึ้น?
๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?
๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์ทรศนะผู้ร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์วัดสร้อยทองเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องแก้กรรม

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?
๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?
๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?
๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?
๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?
๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?
๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?
๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?
๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?
๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

๑. ข้อมูลสัมภาษณ์พระผู้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดสร้อยทอง

ชื่อ พระมหาบัญชา ปุณฺณมฺโฆ

วันที่ ๑๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ที่อยู่ วัดสร้อยทอง เขตบางโพ กรุงเทพฯ

อายุ ๔๐ ปี จำนวนพรรษา ๒๐ พรรษา

ภูมิลำเนาเดิม สงขลา

กิจที่ทำในปัจจุบัน ดูแลพัสดุของวัด และทำพิธีสะเดาะเคราะห์บังสุกุล

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “แก้กรรม” ว่าหมายถึงอะไร ค่ะ?

จริง ๆ คำว่าแก้กรรมในทางพุทธศาสนา กรรม คือ การกระทำ กรรมที่ทำไปแล้ว แก้ไม่ได้ แต่ว่าอันนี้มันเป็นความเชื่อของชาวบ้าน มันเป็นเทคนิคของแต่ละวัด ที่จะดึงลูกค้าเข้าวัดเพื่อจะหารายได้ทำโน่น ทำนี่ แก้กรรมนี้ไม่เข้าข่าย แต่ถ้าจะให้แปลความหมายของแก้กรรม ก็เท่ากับแก้การกระทำ เพราะกรรมแปลว่าการกระทำ

๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่คะ? สามารถผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ไหมคะ?

ถ้าโดยภาพรวมจริง ๆ กรรม แปลว่า การกระทำ เมื่อเราทำไปแล้ว ย่อมแก้ไขไม่ได้แน่นอน แต่ผ่อนหนักเป็นเบาได้ เช่นในกรณีที่เราทำกรรมไม่หนัก ไม่ใช่ครุกรรม แล้วเราก็ทำบุญทำกุศลให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา มันก็จะไปคั่นกรรมเหล่านั้นไม่ให้มาส่งผลกับเราได้ เหมือนอย่างที่เราบูชาพระพุทธรูปมาเหมือนเกวียนที่โคลากอยู่ ถ้านูญเราขังอยู่ ล้อเกวียนก็จะวิ่งไม่ทันเท้าโค ก็คือเหมือนว่ากรรมที่เราทำนี่ก็ยังไม่ให้ผล แต่ถ้าเวลาใดบุญหมด ล้อมันก็จะวิ่งทันเท้าโค ก็คือ กรรมนั้นก็จะให้ผลแก่เรา แต่จริง ๆ แล้ว ไม่ว่าจะทำกรรมอันใดไว้ มันก็ต้องให้ผลหมด โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ

๓. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่วัดนี้ มีจุดประสงค์เพื่ออะไรคะ?

เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้กรรมได้หรือไม่คะ?

ถ้ามองโดยภาพรวมที่ทางวัดต้องการให้เป็นไป นี้ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการแก้กรรม แต่จุดประสงค์คือ มันเป็นการเชื่อ เพื่อให้โยมสบายใจ แต่จริง ๆ แล้วคำสวดนี้ถ้าเราเข้าใจความหมายที่พระท่านสวด เราก็จะได้ความรู้ แล้วก็จะารู้จักปลงแล้วก็ปล่อยวาง ว่าคนเราเกิดแล้วก็ตายไป ก็สวดทำนองนี้ ถ้าถือตามจุดประสงค์นี้ ถือว่าเป็นการกระทำที่ใช้ได้ แต่ถ้าถามว่าเป็นการแก้กรรมไหม ก็คงไม่ใช่ เพราะหลัก ๆ จริง ๆ ก็ให้ทำสังฆทาน ก็เป็นการบำเพ็ญบุญชนิดหนึ่งนั่นเอง

๔. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่คะ?

ตอบตรง ๆ คือ ถ้าเราไม่ถูกคิดตามคำสวด รู้ว่าตัวเรากลุ่มผ้าขาวแล้ว พระท่านสวดแล้ว ถ้าเรารู้จักปลงบ้าง ปล่อยวางบ้าง อันนี้เราจะได้นิบุญ พอเราได้นิบุญ ก็จะไปช่วยลดวิบากกรรมให้มันห่างออก คือ เช่นที่ยกตัวอย่างเรื่องโคกบล้อเกวียนนี้ ถ้าเราเข้าใจมันได้ แต่ว่าไอ้บังสุกุลนี้ มันเป็นผลของความเชื่อ ถ้ามัวช่วยลดวิบากคงไม่ได้หรอก ถ้าเราไม่เข้าใจอะไรเลย แต่ถ้าเราเข้าใจ มันก็จะเกิดปัญญาขึ้นมา มันก็จะเข้าหลักในเรื่องของ ศีล สมาธิ ปัญญา เพราะอย่างเช่นที่เรามาทำบังสุกุลนี้หลัก ๆ เราก็ต้องมีศีลก่อนแล้ว และขณะที่พระท่านบังสุกุลนั้น จิตใจของเราสำรวมเป็นสมาธิ พอฟังพระสวด จิตใจของเราก็สงบเป็นสมาธิ แล้วพอฟังพระสวดแล้วเรารู้ความหมายเพราะท่านเทศน์ให้ฟังตั้งแต่ก่อนที่จะบังสุกุล เราก็เกิดปัญญาขึ้นมา มันก็คือว่าเป็นเรื่องของ การได้นิบุญชนิดหนึ่งเหมือนกัน

แต่ถ้าพูดตามหลักพุทธศาสนาแล้วไม่ใช่ มันเป็นที่ กระพี้ มันเป็นที่ เปลือกนอกที่เสริมให้ตัวแก่น หรือว่าเป็นบันได เพื่อที่จะเหยียบเข้าไปหาแก่นธรรมก็ได้ ถ้าเราเข้าใจตรงนี้ แต่บางคนก็จะมองอีกแบบหนึ่ง คือ เหมือนเป็นการระดมทุนหาจุฑาชายของวัด

๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้นคะ?

จริง ๆ ข้อนี้มันอยู่ที่จิตใต้สำนึกของบุคคล ถ้าการสะเดาะเคราะห์แบบนี้มันสามารถที่จะทำกรรมให้เบาบางลงได้นี้ บางทีบางคนมันอาจจะฮึกเหิมยิ่งขึ้น เพราะไปทำกรรมไม่ดีมาแล้วคิดว่าเดี๋ยวมาสะเดาะเคราะห์ก็หาย อะไรแบบนี้ แต่บางคนที่เขาเป็นคนดี บางครั้งเขาไปทำกรรมเพราะพลังผลออกไป ก็เลยมาสะเดาะเคราะห์หน่อย ก็ดีจึ้น แล้วเขาก็จะสำรวมระวังไม่ทำกรรมไม่ดีต่อไป ข้อนี้ก็ตอบได้สองแบบ ต้องทำความเข้าใจไปถึงการเลี้ยงดู การศึกษา และภาวะแวดล้อมที่เขาอยู่ด้วย บางคนที่เขาคุ่นเคยกับวัดกับวา เมื่อทำอะไรพลาดพลังมานิดหน่อยก็มาสะเดาะเคราะห์หน่อย ถ้าพูดเหมือนศาสนาอื่น ก็มาล้างบาป แล้วก็ตั้งใจที่จะไม่ทำกรรมที่ไม่ดีอันนั้น แล้วก็ตั้งใจที่จะทำกรรมดีอันใหม่

๖. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่คะ?

อันนี้ถือว่าไม่ขัด ถ้าทำให้มันเป็นไปตามหลักของพระพุทธศาสนาจะไม่ขัด เพราะบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายเขาก็ใช้กันทั่ว ๆ ไปในงานศพหรืออะไรต่าง ๆ พอมาตรงนี้ จริง ๆ แล้ว การบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายโดยการคลุมผ้าขาวนี้ เดิมมันเป็นความเชื่อของพราหมณ์ แต่พอพุทธรับมา หรือว่า

เราเอามาใช้ ก็มาใช้คำสวดของพุทธ ซึ่งเป็นคำสอนที่ดีมาก โดยเฉพาะตอนท้าย ที่บอกว่า **เตสัง วุปลโม สุโข** ที่แปลเป็นภาษาไทยว่า การเข้าไปประจันแห่งสังขารเป็นความสุข อันนี้อธิบายว่า ไม่ได้หมายความว่าตายแล้วมีความสุข แต่สังขารตัวนี้ แปลว่า การปรุงแต่ง คือการคิดไปเอง ถ้าเราระงับการปรุงแต่งได้ เราจะมีความสุข อย่างเช่น โยมผู้หญิงไปห้าง เจอกระเป๋าใบหนึ่งลูกละหมื่น ถูกใจมาก อยากได้ คิดว่าถ้าได้ใบนี้ไปออกงาน คนเห็นก็จะยกยอปอปั้น ฯลฯ ตัวนี้เขาเรียกว่า ตัวปรุงแต่ง อันนั้นเรายังไม่ได้ใช้เลย เราแค่เห็น หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง มีผู้ชายนั่งอยู่ในห้องออกกำลัง แล้วได้ยินเสียงรองเท้าส้นสูงคังก๊อก ๆ อยู่ข้างนอก ก็รู้ว่าเป็นรองเท้าส้นสูงของผู้หญิง แล้วก็คงต้องสวดยด้วย ถ้าได้เป็นแฟนเราก็คงดี นี่แค่ได้ยินเสียงก็ปรุงแต่งแล้ว ถ้าเราระงับตรงนี้ได้มันเป็นความสุขนะ ก็ใช้อย่างน้อย เราก็ไม่ฟุ้งซ่าน

๗. ถ้าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่คะ?

จริง ๆ แล้วมันก็ไม่เกี่ยวกันอยู่แล้ว เพราะการบังสุกุลเป็นบังสุกุลตายเป็นเรื่องของความเชื่อ มันไม่สามารถที่จะไปแก้กรรมหรือว่าจะอะไรได้ แต่ที่จะทำได้ก็คือ ที่มันเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรม นั่นก็คือ เรื่องของการทำสังฆทานต่างหาก ซึ่งจุดหลักของวัดสร้อยทองนี่ก็คือเรื่องทำสังฆทาน แต่ทำอะไรให้โยมที่มาทำสังฆทาน บำเพ็ญบุญ บำเพ็ญกุศลแล้วเขาจะมีความสุขสบายใจยิ่งขึ้น ซึ่งโดยที่เราไม่ได้หักค้ำพรวดด้วยเชื่อว่า เรื่องนี้อย่าไปเชื่อนะ ก็เลยจัดให้มีพิธีสะเดาะเคราะห์ด้วย แล้วอย่างบางวัดก็พัฒนาไปอย่างอลังการเลย มีนอนโลงด้วย ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ไม่ควรอย่างยิ่งเพราะไม่จำเป็น บางคนก็กลัว สภาพจิตใจแย่มาก บางทีกลับมาเบลอไปเลยก็มีนะ ความตายนี่บางทีคนเราก็กลัว ถ้าเขาปฏิบัติธรรม หรือเข้าธรรมะอะไรมาบ้างมันก็ไม่เท่าไรหรอก นอนในโลง แม้พระบางรูปให้ลงไปนอนยังไม่นอนเลย เพราะว่าเขาอาจกลัวก็ได้ โดยหลัก ๆ แล้วก็มักจะกลัวผีกัน

๘. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไรคะ?

มีประโยชน์แน่นอน เพราะอย่างน้อย ๆ ถ้าเราเข้าใจ เราก็เข้าใจหลักธรรมได้บ้างพอสมควร แล้วในการมาทำก็มีอุบาย คือ อุบายให้พระสอน เพราะในการทำสังฆทาน หรือสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายแบบนี้ ก่อนจะทำ พระก็ต้องมีเทศน์อะไรให้ฟัง สอนให้ฟัง นี่ก็คือมีประโยชน์แน่นอน เพราะถ้าหากว่าเข้าใจ ก็สามารถที่จะทำให้หลุดพ้นได้ก็มี แต่ปัจจุบันก็หายากนะแบบนี้

๕. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายที่ทางวัดจัดขึ้นนี้ ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา कैไหน? อย่างไรคะ?

ไม่ตรงเสียทีเดียว แต่ถ้าหากว่าเราจะประยุกต์ หรือบูรณาการให้เข้ากับตรงนั้น คือจุดหมายปลายทางของพุทธศาสนานั้นก็ได้อยู่ แต่ถ้าหากออกแบบพื้น ๆ ก็ทำเพื่อความสบายใจ ซึ่งหลักของพุทธศาสนาไม่จำเป็นต้องสอนให้ทำอย่างนี้ วิธีแก้กรรมของพระพุทธรูปเจ้านั้นไม่มี มีแต่สอนไม่ให้ไปทำ เพราะทำไปแล้ว เราก็ต้องหยุดที่จะไม่ทำอีก นี่พูดถึงกรรมกรรมไม่ดีนะ ถ้าทำกรรมไม่ดีต่อไปก็ต้องเกิดผลเกิดโทษ แต่ถ้าเราหยุดเมื่อไหร่ เราทำกรรมตรงกันข้าม หรือทำกรรมดีเสียมันก็จะดี

๑๐. ท่านคิดว่าในสังคมไทยปัจจุบัน คนส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมมากน้อยเพียงใดคะ? เราจะถือว่าการแก้กรรม และการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พุทธศาสนาได้หรือไม่คะ?

เชื่อกันมาก ๆ เรื่องแก้กรรม ว่าแก้ได้ เชื่อกันมาก ๆ แต่อย่างที่บอกไว้ตั้งแต่แรก ตามหลักพุทธศาสนานั้น กรรมไม่สามารถแก้ได้ เพราะกรรม แปลว่า การกระทำ เมื่อเราทำไปแล้ว ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เมื่อเราทำแล้ว เราก็ต้องได้รับกรรมอันนั้นไป

แล้วถ้าพูดว่า การบังสุกุลสะเดาะเคราะห์แบบของวัดสร้อยทองเป็นการเผยแพร่ใหม่ อันนี้ก็ถือว่าเป็นการเผยแพร่ชนิดหนึ่ง เพราะว่าจากคนที่ไม่มีศรัทธาเมื่อเข้ามาจุดนี้ถ้ามาได้สะเดาะเคราะห์ก่อน ก็จะรู้สึกดีขึ้น และพอดีขึ้น บางทีจากบางคนที่ไม่มีความศรัทธาในพุทธศาสนา พอมาทำแบบนี้แล้วจิตใจเขาดีขึ้น เขาอาจจะนับถือพุทธศาสนา หรือศรัทธาศาสนาอื่น ๆ และนำคำสอนไปประพฤติปฏิบัติมากขึ้น แต่ที่อีกนั่นแหละ มันเป็นเรื่องสองอย่างหมคนั่นแหละ จะบอกว่าบางคนที่เขาเข้าใจพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว พอเห็นการกระทำแบบนี้ เขาก็บอกว่า นี่ไม่ใช่การเผยแพร่พุทธศาสนา มันเป็นการมกมาย ไร้สาระ ทำไมพระต้องมาทำอะไรแบบนี้ แต่ถ้าเขามองแบบนี้ เขาก็ห้ามเขาไม่ได้นะ เพราะเป็นการมองของเขา แต่เราก็มองไปในทางที่ดี ก็คือ ช่วยให้เราสบายใจเปลาะหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ แต่จะให้ไม่มีทุกข์เลย มันก็เป็นไปไม่ได้ ต้องใช้เวลาอีกนาน เอาแค่นี้ก่อน พอเขาเข้ามาตรงนี้ได้ ขึ้นตอนต่อไปก็ต้องพัฒนาให้เขาเข้าสู่หลักพุทธศาสนาที่แท้จริง อันนี้จริง ๆ จึงจะได้ผล ปัจจุบัน สังคมวุ่นวายเพราะความเชื่อพวกนี้ เยอะมาก ๆ เพราะฉะนั้น วิธีจะแก้เรื่องพวกนี้ก็คือ ทำความเข้าใจหลักกรรมของพุทธศาสนาให้ถูกต้อง ว่า กรรม แปลว่าอะไร แต่ตามหลัก แปลว่า การกระทำ พอรู้ว่าเป็นการกระทำ เขาก็จะมุ่งไปถึงกรรมในอดีต คือ กรรมในชาติที่แล้ว คือ เราจะมุ่งไปตรงนั้นมากกว่า แต่จริง ๆ ตรงนั้นมันก็มีอยู่ แต่มันมองไม่เห็น เขาก็ไม่นำมันมาพูดมาก เขาก็เอาแค่กรรมที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ที่เป็นการเชื่อแน่ว่าเหลือเกินว่า วันหนึ่งนะไม่ต้องพูดถึงเดือนที่แล้วปีที่แล้ว ในวันหนึ่งนี้ บางทีพอมาถึงตอนเย็นแล้ว เขาก็ไม่รู้แล้วว่า เมื่อเช้าเราพูดอะไรคำแรก หรือเราทำอะไร หรือลงมาจากเตียง เขาก้าวขาไหน เขาก็จำไม่ได้แล้วใช่ไหม แล้วนับประสาอะไรที่เราจะจำในสิ่งที่มันผ่านมาแล้วทั้งหลายได้ พอเราจำไม่ได้ ก็บอกไม่ได้ทำบ้าง ไม่มีบ้าง ฯลฯ

๒. ข้อมูลสัมภาษณ์ ดร. แม่ชีทศพร เทวาทิกษัธรรม

วันที่สัมภาษณ์ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๑. ขอให้ท่านให้ความหมายของคำว่า “แก้กรรม” ว่าคืออะไร?

พระพุทธองค์สอนให้เชื่อผลของกรรม ๓ อย่าง คือ ทางกาย วาจา และ ใจ ส่วนคำว่า “แก้กรรม” คิดว่ากรรมที่ทำไปแล้วไม่สามารถแก้ได้ เพราะการแก้กรรมก็คือการไม่ทำกรรมใหม่ เพราะกรรมนั้นเป็นกรรมดำ ก็เท่ากับเราแก้ไขชีวิตเราว่า ในอนาคตของเราจะไม่ต้องเจอกับกรรมดำ เพราะเราต้องมีhiriโอดตปปะ คือเกรงกลัวต่อบาปว่า ไม่ทำกรรมแบบที่เคยทำมา จะได้ไม่ต้องพบกับคำว่า แก้กรรม

๒. คำว่า “ดูกรรม” และ “เปิดกรรม” หมายความว่าอย่างไร?

คำว่า ดูกรรม ก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติของคนระดับหนึ่งที่สามารถที่จะดูย้อนหลังกลับไปได้ว่า คนนี้เคยทำกรรมอะไรไว้ แต่นั่นไม่ใช่เป้าหมายของการบรรลุธรรมนะคะ เพราะว่าการบรรลุธรรมที่จริง ๆ คือ เขาจะไม่สนใจใครเลย แล้วเขาก็จะไม่เปิดกรรมให้ใครเลย เพราะถ้าทำเช่นนั้น จะทำให้เกิดความงมงาย แต่ในส่วนของแม่ชี ที่แม่ชีลุกขึ้นมาทำอย่างนี้ เพราะแม่ชีคิดว่าในสังคมของชาวพุทธเรายังไม่เข้าใจเรื่องคำว่ากรรม ถ้าเรารู้จักคำว่ากรรม ก็จะไม่กล้าทำสิ่งที่ทำลงไป แล้วทำให้ทุกข์ตามมาทีหลัง

๓. ท่านสามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้อย่างไร?

แม่ชีนั่งเจริญกรรมฐานได้ระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะเห็นกรรมของผู้อื่น เพราะว่าพอสมาธิเป็นจิตที่แน่นแล้วการที่ไม่มีอะไรมาขวางกั้นในขณะที่เจริญสมาธิหรือกรรมฐานนี้ ก็สามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้ เพราะว่าจิตของมนุษย์เมื่ออยู่ในความตั้งมั่น และไม่มีอะไรมาเกี่ยวข้องในขณะที่นั่งคือนั่งโดยที่ไม่ใช้ตัณหาณะคะ คือไม่มีตัณหาในการส่งจิตไปดูกรรมของคนนั้นโดยใช้ฤทธิ์เดชอะไร แต่คนที่นั่งแล้วสงบนิ่งก็สามารถเห็นกรรมของผู้อื่นได้ แต่ขออัยนะคะ ว่าถ้าเห็นกรรมของผู้อื่นแล้วถ้าบุญเราไม่พอแล้วเราไปบอกกรรมกับเขา กรรมนั้นจะส่งผลมาที่คนบอก ในหลาย ๆ ความคิดเห็นในเรื่องของการลุกขึ้นมาพูดเรื่องกรรม แม่ชีตัดสินใจอยู่เป็นปีที่ว่าจะไปออกรายการโลกพิศวง ในเรื่อง เกิดแต่กรรม และได้ปรึกษาพระอาจารย์หลวงพ่อว่า แม่ชีจะออกทีวี จะพูดเรื่องกรรม ท่านอนุญาต บอกให้ออกไปพูดเลย เพราะเรื่องกรรมเป็นหนึ่งในคำสอนเลย ว่ากรรมนี้มันเป็นตัวเชื่อมโยงให้ชีวิตสุข และทุกข์ ถ้าชีวิตมีความสุข ถือว่า กรรมดีส่งผล ถ้าชีวิตมีความทุกข์ถือว่า กรรม

คำสั่งผล แต่เราก็ต้องมาดูอีกว่า ในขณะที่เราทุกข์ เพราะเรามีปัจจัยเจ็บบ่วย เราทุกข์เพราะเราเกิดมาไม่สมประกอบ เราทุกข์เพราะเรามีหนี้สิน ทุกข์เพราะใจเราปรุงแต่งไปเองหรือเปล่า ก็ต้องมาแยกแยะอีกว่า ทุกข์เพราะอะไร แต่ที่แม่ชีออกไป ต้องเรียกว่าเหยียฟ้าทำดินกับคน ทกสิบกว่าล้านคนในเรื่องความสงสัยว่า แม่ชีรู้ได้อย่างไรว่า คน ๆ นี้ มีกรรมอะไรในอดีตชาติ ไม่ใช่เฉพาะที่แม่ชีรู้มีหลาย ๆ ท่านที่สามารถปฏิบัติ และรู้ได้แบบแม่ชี ไม่ยากถ้ามีจิตใจบริสุทธิ์และตั้งมั่นในความเพียรของการเจริญกรรมฐาน แต่ต้องถามตัวเองว่า เมื่อเห็นกรรมของคนอื่นแล้วจะได้อะไรกับการเห็นเหล่านั้น ถ้าเราไปพูดเรื่องกรรมของเขาโดยที่เขาไม่พร้อม เรารับกรรม ๕๐% นะคะ แต่ถ้าเราพูดแล้วเขามีความศรัทธาที่คิดจะแก้ไขชีวิตในเรื่องของอนาคต คิดใหม่ พุดใหม่ ทำใหม่ อย่างนี้มันก็เป็นเรื่องดี สำหรับคนที่เห็นกรรมของผู้อื่น

๔. ท่านคิดว่าการแก้กรรมหรือบอกกรรมแก่พุทธศาสนิกชนแล้ว จะสามารถแก้ไขได้ทุกคนหรือไม่คะ? สามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?

ไม่สามารถแก้ไขให้ผู้ใดพ้นวิบากกรรมได้เลย เพราะแม่ชีเคยบอกกับโยมว่า การที่แม่ชีเห็นอนาคต แล้วแม่ชีก็ไปแก้ไขเรื่องราวต่าง ๆ แต่อะไรจะเกิดมันก็ต้องเกิด มันไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ว่า แก้ไขอย่างไรให้มันสงบขึ้น ก็คือ แก้ไขที่ใจ ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นก็คือ ทำใจให้ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็ไม่หวั่นไหว คำว่าไม่หวั่นไหว ไม่ใช่ทำเพราะว่าไม่เกรงกลัวต่อบาป ไม่หวั่นไหวเพราะว่า อะไรมันจะเกิดมันก็ต้องเกิด อาจจะมีคนเข้ามาใส่ร้ายเรา แต่เราก็ไม่เคยทำอะไรใคร แล้วเราก็รู้สึกทุกข์ใจ อันนี้ถ้าเราไม่ได้ทำเราก็ไม่ต้องทุกข์หรือเดือดร้อน เพราะเรื่องใส่ร้ายป้ายสีนี้อยู่ในศีลข้อ ๔ นะคะ เป็นการโจมตีกันทางอารมณ์ และทางวาจา เรียกว่า มุสาวาท อยู่ในศีลข้อ ๔ เรียกนิทานเลย ถ้าเราเอาใจส่งไปสู่เวลาเขานินทาว่าร้ายเรา แสดงว่าเราจิตใจไม่มั่นคงในเรื่องของการสร้างชาติ ที่นี้คนดียอมไม่หวั่นไหวในสิ่งที่เข้ามากระทบ

การแก้กรรมหรือบอกกรรมแก่พุทธศาสนิกชนนั้น ทางพุทธศาสนาในเรื่องของพระสงฆ์ไม่มีบอกได้เลย แต่บอกไว้ชัดเจนเลยว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้บรรลुरुธรรมวิเศษไม่สามารถพูดเรื่องอดีตชาติเลย เพราะมีสิทธิ์หลุดจากการเป็นสงฆ์ได้ นั่นคือวินัยชั้นร้ายแรงของการพูดในสิ่งที่เรียกว่า กรรม มีหลายท่านเข้าใจว่า เรื่องกรรมนี้พูดเมื่อไหร่ก็ได้ แก้เมื่อไหร่ เปิดกรรมเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ความจริงไม่ใช่ะคะ คนที่โศดมาเล่นเรื่องกรรมนี้ก็ต้องดูด้วยว่า เราจะได้อะไรในสิ่งที่เราพูดไป

แล้วก็ไม่สามารถแก้ไขทุกคน แล้วแต่คนที่ฟัง แล้วอ่าน และเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตแล้วไม่ทำอีก นั่นแหละถึงจะแก้ไขเรื่องในอนาคตได้

๕. จุดประสงค์ที่ท่านแก้กรรม หรือแนะวิธีแก้ไขให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย คืออะไร? มีจุดเด่นในวิธีการที่ท่านแนะนำหรือสอนอยู่คืออะไร?

แม่ชีแนะนำทุกคนให้รู้จักศีล ๕ จุดเด่นที่สอนอยู่ก็คือ ศีล ๕ พุดอยู่ทุกวัน อย่างข้อ ๑ คือ ไม่มุ้งร้ายทำลายใคร แต่เราทำแท้งกันแทบจะทุกคนเลย มา ๑๐๐ คน ทำแท้ง ๕๕ คน แล้วก็ไม่มีใครพูดเรื่องการฆ่าสัตว์ นี่มันไม่ใช่แค่สัตว์เล็กน้อยนะ มันหมายถึงสัตว์ที่เป็นชีวิตด้วย

๖. ถ้าหากการแก้กรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?

ถ้าทุกคนเข้าใจในเรื่องของศีล ๕ นี้ แม่ชีคิดว่าไม่มีใครอยากสร้างกรรมใหม่ เพราะว่ากรรมเก่าที่เคยทำแล้วประสบความสำเร็จแล้วในชีวิตนี้มันเกิดจากอะไร

แม่ชีเพิ่งจะพูดเรื่องศีลข้อที่ ๑ ไปคือ ไม่มุ้งร้ายทำลายใครแต่เราทำแท้ง เลือดเนื้อในตัวเราพอเราทำแท้งมันก็ส่งผลมาว่า พอเราไปที่ไหนไปอยู่กับใครก็มีแต่ปัญหา แต่ก็ไม่มีเหตุผลว่า มีปัญหาเพราะอะไร เพราะวิบากกรรมค่ะ ข้อ ๑ กรรมอะไรที่เราทำไว้ก็ตามที่เป็นการหาเลี้ยงชีพ ถ้าไม่มีการแผ่เมตตา เช่น คนขายหมู บอกว่าทำบุญให้หมูทุกวันเลย แต่คุณไม่เคยอุทิศให้กับกิโเครื่องชั่ง และมีดที่คุณหั่น ถามว่าหมูได้บุญที่คุณใส่บาตรไหม? ได้ แต่คุณไม่เคยชั่งตรง เหมือนหมูให้เขาติดมันมากไปหรือเปล่า เพราะเนื้อและมัน ราคาไม่เท่ากัน แต่ในแง่ของคนซื้อก็ไม่สนใจว่าจะตัดอะไรให้เขา นอกจากคนจู้จี้จริง ๆ แล้วคนที่ไม่สนใจเนื้อที่ตัดไปให้เขา มันส่งผลมาว่า อาจจะ เป็นโรคทางกาย ไปเจอไขมันที่ตับเพราะเราตั้งใจตัดมันหมูให้เขามากไป หรือว่าคนที่ทำอาชีพขายปลา คนซื้อต้องการสะดวก ก็ให้แม่ค้าทุบด้วย ทำให้ด้วย แม่ค้าทำตามคำสั่ง แม่ค้ารับกรรม ๕๐ คน สั่งให้ทุบรับกรรม ๕๐ คนกินก็รับกรรมไปด้วย เพราะเอาชีวิตเขามา แต่ถ้าหากคนกินสวดมนต์ไหว้พระ แม่ค้าสวดมนต์ไหว้พระ ถ้าหากคนซื้อสวดมนต์ไหว้พระ แล้วขอผลบุญนี้จึงส่งผลให้แก่ สัมมาอาชีพของข้าพเจ้า ก็คือ ทุกอย่างมันมีส่วน จะเป็นชีวิตของใครก็แล้วแต่ที่เลี้ยงชีวิตของข้าพเจ้า มา และสัตว์ใดก็แล้วแต่ จงรับในบุญ และเมื่อรับในบุญแล้ว อย่าจองเวร เพราะสัตว์เหล่านั้นถึงเราไม่ฆ่า เขาก็ตาย อาจอยู่ได้สัก ๕ ปี อายุขัยมันก็จะสั้นลง มันก็ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนั้น แต่ถ้าคนกินแล้ว ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ก็จะทำให้การเกิดมาเป็นปลาหรือเป็นหมูเป็ดไก่ ในสังสารวัฏ มันก็สั้นลง ไม่ต้องเชื่อแม่ชีทั้งหมดก็ได้ นี่เป็นสิ่งที่แม่ชีเห็นจากการปฏิบัติ ว่าสังสารวัฏของสัตว์สั้นลง ถ้ามุขย์กินแล้วทำบุญทำกุศลให้

ทีนี้ถ้าคนรู้แล้วยังทำอีกก็เท่ากับเป็นบัวเหล่าที่ ๔ เลย ไม่เกรงกลัวไม่ละอายต่อบาป ทำอะไรก็ได้ที่ตัวเองมีอารมณ์อยู่ โลกก็ทำไปตามกระแสของความโลภ, โกรธก็ทำ ทำร้ายทุกคนรอบข้างด้วยการกระทำทั้งสามทาง ทางกาย วาจา ใจ หลงด้วย หลงก็มัวเมาในลาภยศสรรเสริญ มัวเมา

อยากที่จะเป็นจะได้ โดยอาจจะจ้างฆ่าคนที่จะขึ้นมา นั่นด้วยความโกรธ คือนี้อยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธองค์ทั้งหมด ไม่ใช่คำสอนของแม่ชี

๗. ท่านคิดว่า การแก้กรรมหรือเปิดกรรมเป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะค้ำกับความสำเร็จ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?

เป็นการสอนตามหลักพุทธศาสนา เพราะพระองค์สอนให้เว้นความชั่วทำความดี ส่วนความสำเร็จ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นการเชื่อผลของการกระทำว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วได้ชั่วแน่นอน

ถ้าคนเข้าใจพุทธศาสนาจะรู้ว่าพุทธศาสนาละเอียดอ่อนมาก เชื่อผลของการกระทำ เชื่อว่าถ้าทำดีเป็นผู้ให้ เป็นคนที่ให้อภัยไม่มองโลกในแง่ร้าย มีความสุขตลอดชีวิต แต่บางคนปรุงแต่งใจจนเกิดอกุศลกรรม ทำร้ายตัวเอง ฆ่าตัวเองโดยอารมณ์ของตัวเอง ไม่ใช่เพราะคนในสังคม แต่ต้องคิดว่า เราคือคนหนึ่งคนในสังคมที่กำลังทำร้ายตัวเองด้วยความคิด อาจจะมีเรื่องราวอะไรก็แล้วแต่ที่อยู่รอบข้างตัวเรา ในสังคมเรา หรือรอบข้างประเทศเรา ที่ทำให้เราส่งจิตไปข้างนอก ไปทุกข์ร้อนด้วยนี้ แม่ชีเชื่อว่า กรรมเป็นตัวตัดสิน กรรมเป็นตัวส่งผล และกรรมเป็นวิบากส่งผลให้เราได้เห็น และได้ยินเรื่องเหล่านั้น แล้วเราก็มานั่งแยกแยะผิดชอบชั่วดีว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคมชาติ สังคมครอบครัวเรา

คำสอนของพระพุทธองค์สอนไม่มากเลย สอนให้เว้นชั่ว สร้างความดีให้ถึงพร้อม แล้วก็ทำจิตใจให้ผ่องใส

แม่ชียังยืนยันคำเดิมว่า กรรมแก้ไม่ได้ นอกจากไม่ทำกรรมใหม่อีก ถ้าเป็นเรื่องดีทำไปเถอะ แต่ถ้าเป็นเรื่องไม่ดีอย่าทำ เราอยู่กับศีลข้อ ๒ ทั้งวันเลยเข้าขันธ์ มีเรื่องแม่ชีจะพูดเสมอว่า ไปทำงานที่หลังกลับก่อน กรรมมันจะส่งผลไปที่ลูกหลาน ทำให้เป็นคนไม่รับผิดชอบหน้าที่ แล้วตัวเราเองที่จะต้องเป็นทุกข์กับคนที่เรารัก แล้วคนที่ไปทำก่อนกลับที่หลังละ คนเหล่านี้ก็ลูกดี สามีดี ทำอะไรก็เจริญ เพราะไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่องค์กรเป็นส่วนใหญ่ รักษาหน้าที่ และรักในวิชาชีพ ความดีส่งมาให้สุขใจ และไม่ทุกข์ใจในเรื่องอะไรที่ไม่ควรจะทำ

๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?

กรรมแก้ไม่ได้ แล้วจะส่งผลตามตรงเลย กรรมนี้เหมือน ดิจิตอลตัวหนึ่งที่มันฝังลงไปจิตใจเรา แล้วจะทำให้เราไม่สบายใจต่อสิ่งที่มากระทบ พอเราทำกรรมไม่ดี เช่น เราพูดให้พ่อแม่เสียใจไว้ ท่านรักเราขนาดไหน พอเรารักใคร ให้อัจฉริยะตัวนี้มันจะทำให้เราเสียใจตลอด ถ้าเรารักใครจะเสียใจไม่แพ้พ่อแม่เราที่รักเราอย่างนั้น ที่เราทำอย่างนั้นกับท่าน นี่คือ กรรมที่เป็นดิจิตอล ส่งผลมาที่

ใจเรา อาจจะใช้กรรมในแต่ละรูปแบบไม่เหมือนกันนะคะ บางคนอาจเป็นกรรมที่ไปหาหมอ หมอบอกคุณเป็นโรคนั้นโรคนี้อยอมรับในสิ่งที่เขาบอก แล้วก็กินยาไปตามปกติ อย่าไปกังวลว่ากินยาแล้วจะเป็นอะไรไหม ไม่กินมันก็เป็นอะ มันต้องกิน ถ้าป่วยนะคะ

ถ้าถามเรื่องขัดแย้งไม่ขัดนะคะ กรรมมันจะไม่มีการขัดแย้งเลย ถ้าเราจดไว้ว่า วันที่ ๑ ม.ค. เราทำให้พ่อแม่เสียใจในเรื่องการเรียนของเรา และในวันหรือปีต่อมาที่เราเริ่มรักใคร่ เราก็ดูเลยว่า วันที่ ๑ ม.ค. นี้เค้าจะทำให้เราร้องไห้เหมือนที่เราทำกับพ่อแม่ไหม กรรมเช่นเดียวกัน และไม่เลื่อนวันด้วย จะเป็นวันเดียวกันเลยถ้าเราจดจำได้ แต่ไม่มีใครอยากจดจำเรื่องอะไรที่ทำให้เราเสียใจ จำแต่เรื่องที่ทำให้เราภูมิใจ แต่มันก็ไม่น่าคิดนะคะ เพราะแม่ซัดใจไว้ และก็เห็นในสิ่งที่พระพุทธองค์สอน

๘. เราจะพอสรุปได้ไหมคะว่า การบอกกรรม และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนาแค่ไหน? อย่างไร?

ไม่ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนาอะ เพราะพุทธศาสนาสอนให้เชื่อผลของการปฏิบัติตนเท่านั้นที่เป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเท่านั้นที่จะรู้ว่าตนทำอะไรไว้ ไม่ใช่การมาปฏิบัติ แล้วไปบอกกับโลกว่า ฉันหมดกรรมแล้ว ไม่ใช่คะ เพราะว่า **ปัจจุตัง วิญญูหิตี** คือคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้ทำย่อมรู้เองว่าจะได้อะไรจากการปฏิบัติ ไม่ว่าจะทำพิธีกรรมอะไรก็แล้วแต่ อย่างเช่น แม่ซิบบอกว่า คนนี้เคยจมน้ำตาย แล้วก็มึสภาวะทุกข์ที่เกิดทางกาย คือ เคยจมน้ำตาย น้ำจะอยู่ในโพรงจมูกตลอด พอมาเกิดใหม่ก็ทำให้เป็นโรคหวัดตลอด แล้วก็เหมือนภูมิแพ้ หายใจจะติดขัด โรคปัจจุบันเรียกว่า ภูมิแพ้ แต่นี่คือ จิตตัวสุดท้ายที่เคยตาย ไม่มีใครยังรู้ได้ว่าเคยตายด้วยโรคอะไร นอกจากคนปฏิบัติได้ถึงระดับหนึ่ง ถึงจะรู้ว่าสัตว์นี้เกิดมา ตายด้วยวิบากกรรมใด ที่แม่ซิบบอกว่า ให้โยมไปทำน้ำ ตัดผมของโยมลอยน้ำไป แล้วอธิษฐานว่าโยมเกิดใหม่แล้ว โยมไม่ได้จมน้ำตายแล้ว แม่ซิบก็ไม่ได้พูดให้โยมมกายนะ แต่พอโยมทำน้ำไปทำแล้วมันหายจากโรคหวัดคะ เพราะเราเกิดใหม่แล้ว แต่มันมีจิตตั้ง ๑๒๑ ดวงที่เราเคยทุกข์อยู่กับอะไร มันก็จะมาเกิดกับกายใหม่เรา ทรัพย์สมบัติอาจตามเรามาเกิดไม่ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่จะตามเรามาได้ ก็คือทุกข์ สุข และกักรรม กรรมจากการจมน้ำตายส่งผลมาให้เกิดเป็นโรคภูมิแพ้ แล้วก็โรคทางจมูกและในช่องปากตลอด นั่นก็คือกรรม จากการจมน้ำตาย นี่เรียกกฎแห่งกรรมคะ

๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

ที่จริงพระท่านก็สอนอยู่แล้ว เข้าใจขึ้นมาก่อนที่จะเริ่มต้นทำอะไรก็แล้วแต่ ท่านจะให้ญาติโยมสมาทานศีล ๕ ทุกครั้งก่อนจะให้ญาติโยมเอาของไปถวาย เพื่อของจะได้บริสุทธิ์ด้วยกรรมสมาทานศีล ๕ ก่อนถวาย

ที่เขื่อนกันมากเพราะพุทธศาสนิกชนทั้งหลายยังไม่รู้เลยว่า ชาวพุทธควรจะทำอย่างไร ตั้งนะโมคืออะไรยังไม่รู้จัก กราบพระจุดธูปก็ตอกก็ไม่รู้ เข้ามาจะสวดอะไร สวด อิติปิโส ภควา ยังไม่รู้จักเลยว่า อิติปิโส ภควา คืออะไร เพราะว่าในสังคมปัจจุบันเขาไม่มีวิชาศีลธรรมในการเรียน จึงทำให้พวกเราห่างไกลความเจริญทางพุทธศาสนา ตอนที่แม่จีเรียน มีการสอนเรื่องศีล ทำให้แม่จีเข้าใจในเรื่องศีลมากขึ้น แล้วถ้าสังคมเราหันกลับมาเข้าใจในเรื่องศีล ๕ เช่นศีลข้อที่ ๒ นะคะ อยู่กับเวลา ชั่ง ตวง วัด อะไรที่คอร์ปชั่น อะไรที่ละเมิดลิขสิทธิ์ อะไรที่บิดเบือนความเป็นจริง กฎหมายเป็นอย่างไร ก่อนที่จะร่างกฎหมายเขาคูกฎแห่งกรรมก่อน เขาเอาพวกพระสังฆาธิการที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องของบาลีและพระไตรปิฎก แล้วมานั่งกับคนที่สร้างกฎหมายขึ้น มันจะได้สอดคล้องกันระหว่างกฎของกฎหมาย และกฎแห่งกรรม มันจะสอดคล้องกัน ถ้าคุณไปฆ่าคนตาย คุณต้องไปรับโทษแน่นอนถ้าเขาจับได้ อันนี้กฎหมาย

ถ้าคุณไปลักทรัพย์ คุณได้รับโทษแน่นอน เพราะมีกฎหมายยืนยันว่าคุณไปลักทรัพย์ ถ้าคุณถือ โกง คอร์ปชั่น คุณต้องติดคุกแน่นอน ถ้าเขาจับได้ นั่นคือกฎหมาย แต่กฎแห่งกรรมก็ส่งผลมาให้ คุณต้องติดคุกเหมือนกัน แต่ความละเอียดอ่อนมันขึ้นอยู่กับความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปเท่าไร

ในศีลข้อ ๓ นี้ ท่านไม่ให้ละเมิดด้วยการไปยุ่งเกี่ยวกับลูกเขาเมียใคร ถ้าเป็นข้าราชการต้องมีทะเบียนสมรสนะคะ ถ้ามีภรรยาบ่อย ภรรยาอาจจะไปฟ้องให้เจ้านายเอาผิดถูกพักราชการได้ นี่คือสังคมไทย ที่เป็นการเอาหลักพุทธศาสนาเข้าไปสอดคล้องกับหลักการใช้ชีวิตประจำวัน ในเรื่องของศีล ๕

ในเรื่องกฎแห่งกรรม เวลาจัดงานแต่งงาน ส่วนมากแม่ยายจะไม่เอาสตางค์ลูกเขย และเป็นฝ่ายสนับสนุนทุกเรื่อง โดยไม่เอาค่าน้ำนม อันนี้ทำผิดนะคะ ถ้าเราแต่งงานให้ชาวโลกรู้ว่า คนสองคนที่เป็นลูกเขยกับลูกสาว จะได้ไปอยู่ร่วมกัน ต้องรับค่าน้ำนมเพื่อความเจริญของเขาในวันข้างหน้า แต่ถ้าเราไม่รับค่าน้ำนมหรือสินสอด สิ่งที่จะคืนกลับไปให้ลูกได้คือทองที่เป็นของประดับ แต่ธนบัตรที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย พ่อแม่ต้องเก็บไว้ยามป่วยไข้ ถ้าเรามีลูกชาย เราต้องทำหน้าที่พ่อแม่ให้สมบูรณ์ด้วยการแบ่งมรดกให้กึ่งหนึ่ง จัดหาลูกเมียให้ นั่นเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย แล้วลูกชายแทนคุณให้ด้วยการบวช เพื่ออุทิศบุญกุศลให้พ่อแม่ นั่นเป็นการทดแทนค่าน้ำนมที่ได้เกิดมาเป็นลูกชาย

คำถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องทายาทกรรม, การแผ่เมตตาให้แก่สัมมาอาชีวะ, สัตตยากรรม

ความหมายของคำว่า “ทายาทกรรม”

เช่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีกรรมเรื่องการพนัน แล้วเราเกิดมาเราไม่เคยชอบการพนันเลย เราปฏิเสธทุกคน เวลาเราเห็นเขาเล่นแล้วทุกข์ใจมาก แล้ววันหนึ่งเราออกไปมีครอบครัว สิ่งที่เราปฏิเสธพ่อแม่ปู่ย่าตายายไว้ยังไง พ่อเราไปมีครอบครัว คนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเราจะเล่นการพนันไม่เลิกเลยล่ะ นั่นเรียกทายาทกรรม เพราะเราโตมาจากเงินที่เขาเล่นการพนันมา อะไรที่เป็นอบายมุขก็ถือว่ากรรมแล้ว

คำว่า ทายาทกรรม คือ สิ่งที่ส่งผลมา โดยที่ลูกไม่รู้เลยว่าพ่อแม่ทำอาชีพอะไรมาก่อน เวลาส่งผลมาแล้ว อาจจะเป็นเราที่มากเกิด เช่น มีโยมมาหาแม่ชี พ่อแม่คุณแรมมาจากทะเลขึ้นมาขาย โดยที่ไม่มีสัมปทานอะไรทั้งนั้น คุณมาขายโดยที่ไม่ผ่านกระบวนการของกฎหมาย เหมือนขโมยทรัพย์ของแผ่นดินขาย พ่อมีลูก ในร่างกายมีเชื้อมะเร็งทั่วร่างกาย นั่นเกิดจากพ่อแม่ทำมาหากินอะไรไว้ไม่ถูกต้อง ลูกเป็นทายาทกรรม เรียกว่ามีเม็ดเลือดบกพร่อง หรือมะเร็งเม็ดเลือด อันนี้ชัดเจน

การแผ่เมตตาให้แก่สัมมาอาชีวะ

ทำไมต้องแผ่เมตตาให้สัมมาอาชีวะ มันสอดคล้องกับเรื่องมรรค ๘ ค่ะ

เอาง่าย ๆ อย่างเราเจอกระเป๋าใส่ตังค์ใบหนึ่ง เราอยากเป็นคนดี ตอนแรกเจอคิดว่าถ้ามีข้อมูลจะคืนให้เขา แต่เราก็กำลังลำบาก พอเปิดกระเป๋าดู ก็มีของมากมายที่จะใช้หนี้ให้เราได้ แต่ถ้าเราเอาชนะใจเราได้คืนให้เขาไป นั่นคือเราเอาชนะความโลภในใจเราได้ เราก็กู้ทุกข์ เพราะถ้าของเราหายบ้าง แล้วเขาไม่คืนเรา เราจะทุกข์ขนาดไหน

อันนี้คือเรื่องที่จะบอกว่า สัมมาอาชีวะอยู่ในมรรค ๘ คำว่าสัมมาอาชีวะมันต้องบริสุทธิ์ ถ้ามีฉ้อโกงก็ไม่บริสุทธิ์ มันอยู่ในมรรค ๘ หมดเลย และในมรรค ๘ ตาเห็นใจคิด โกรธหรือเปล่า โลกหรือเปล่า หลงหรือเปล่า มันอยู่ในข้อที่ ๒ ตาเห็น ในขณะที่เห็นนะ เห็นผิด ถ้าถามว่าเห็นผิดเรื่องอะไร เห็นผิดว่า พ่อแม่มีคุณจริงแต่เราเห็นผิดว่า พ่อแม่ไม่มีคุณ เพราะว่าเราได้เถียงทะเลาะกับท่านตลอดเวลา เราจะเห็นถูกต้องอย่างไร พุทธองค์สอนว่าพ่อแม่คุณพระอรหันต์ แต่เราก็กายจ้วงพ่อแม่ทุกวันเลย แล้วมันจะมีความเห็นถูกต้องอย่างไร ถ้ามีความเห็นถูกต้องให้ความเคารพ ความกตัญญูในคุณที่ท่านเลี้ยงดูเรามา คิดตั้งแต่เป็นก้อนทุกข้อยู่ในท้องแม่ ว่ามันทุกข์ขนาดไหน ไหนจะแพ้ท้อง ไหนจะนอนไม่หลับ ไหนวันที่เราลอดท่านจะเสียเลือดเสียเนื้อไปอีก แล้วเรายังมีความเห็นผิดอยู่อีกว่า ท่านไม่มีคุณ ถ้าโยมรักพ่อแม่โยม โยมคิดว่าโยมมีความเห็นที่ถูกต้อง โยมต้องคิดว่า พ่อแม่มี

คุณจริง ข้อ ๒ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นเนื่อนานุญจริง ข้อ ๓ ตายแล้วไม่สูญ นิพพานมีจริงนะคะ

การแผ่เมตตาในเรื่องของสัมมาอาชีพ นี่เป็นเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ ในเรื่องของตาเห็น ใจคิด ปากพูด ในมรรค ๘ ข้อที่ ๑ มีความเห็นถูกต้อง ข้อ ๒ ไม่คำริพยาบาท ตามองไป ไม่คำริพยาบาทที่ใจ พอใจคิดแล้ว สัมมาวาจา ปากพูดเลย พูดดีทำดี พอมาหาเลี้ยงชีวิตชอบ คือไม่เอาของมีนเมาหรือทำอะไรให้ชีวิตเสื่อมโทรมไป กินอะไรที่มีประโยชน์กับร่างกาย เพื่อจะได้สร้างความคิดต่อไป ข้อ ๕ สัมมาอาชีพนี้ มันเกี่ยวกับว่าเรามีคุณธรรมหรือไม่ คำขายสุจริตหรือไม่ ถ้าสุจริตเจริญแน่นอน ข้อ ๖ มีความเพียร ก็เรื่องใจอีก มีความเพียรอย่าให้บาปเกิดขึ้นในใจ เพราะใจเป็นตัวสั่งเลย ว่า โลภหรือเปเล่่า โกรธหรือเปเล่่า หลงหรือเปเล่่า ข้อ ๗ มีสัมมาสติ ไม่ว่าจะคิด พูดทำอะไร เอาสติลงไปจับด้วยว่าเรากำลังพูดเรื่องใคร พูดทำไม ได้อะไรจากการพูด และสัมมาสมาธิ มีความตั้งใจมั่นแน่วแน่ในการสร้างความคิด ทุกอย่างทำอะไรถ้าไม่มีสมาธิ ก็จะถูกชักจูงง่าย ถ้าไม่ไตร่ตรอง และคนมีปัญญาเท่านั้น คือ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ปัญญา กับสมาธินี้มันเกี่ยวเนื่องกัน พอสมาธิดีปัญญามันก็เกิด ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ นี้อยู่ในมรรค ๘

เรื่องสัญญากรรม

เป็นเรื่องที่ทุกคนยังไม่ค่อยเข้าใจคำว่า สัญญา แต่คำว่าสัญญานี้เป็นคำที่อยู่ในขั้น ๕ ของเรา ซึ่งมี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูป ก็คือร่างกาย

ทุกอย่างสุขทุกข์ตัวรู้ได้หมายจำ บางคนเราอาจจะคุ้นเคย บางคนก็อาจไม่อยากจะเข้าใจ เพราะมีสัญญากรรมเป็นศัตรูกัน แต่คนที่เห็นแล้วเรารู้สึกรัก และพอใจเลยนี้เรียกว่า มีสัญญากรรมร่วมกัน สัญญา คือความรู้ได้หมายจำ ในสังขารที่เรียกว่า ขั้น ๕ นี้พระพุทธองค์ทรงสอนให้เชื่อผลของการกระทำ กระทำอะไรก็แล้วแต่ ใจยอมพากายไปทำ ไม่ใช่กายพาใจไปทำ ใจเป็นตัวสั่งอยากไปสั่งเท้าให้ไปทำ แต่พอทำไปแล้ว ถ้าสุขแบบทางโลกเรียก โลภียสุข สุขแบบมีเวทนาปนยังไม่ใช่สุขแท้จริง แต่ถ้าสุขแบบแท้จริงเรียก สุขแบบโลกุตระธรรม จะไม่ยึดติดอะไรเป็นของเรา สร้างความดีไปเรื่อย ๆ ครูบาอาจารย์บางท่านที่มรณภาพไป ร่างกายท่านไม่เนาเปื่อย เพราะท่านเข้าถึงโลกุตระธรรม ไม่ยึดติดสังขาร และท่านบริกรรมเอาสังขารเป็นอารมณ์ พอท่านดับสังขารจิตท่านออกจากสังขารไป สังขารที่ถูกบริกรรมทุกวันไม่เนาเปื่อยเพราะว่าฤทธิ์ที่ท่านบริกรรมเอาไว้ แล้วก็ให้วิทยาศาสตร์แยกแยะก็ไม่ออกด้วย ว่าทำไมถึงไม่เนาเปื่อยตามธรรมชาติของชีวิต เพราะว่า การปฏิบัติมันจะเห็นความเป็นมนุษย์ คือ มันจะเห็นมนุษย์ขึ้นไป เพราะสัตว์ในโลกนี้ไม่มีสัตว์ใดปฏิบัติได้เท่ามนุษย์ แล้วสัตว์ใดก็แล้วแต่ที่มาให้มนุษย์อย่างเช่นชาวพุทธบริโภค สัตว์เหล่านั้น จะได้รับบุญจากการสวดมนต์ไหว้พระและสมาทานศีล ๕ แล้วสัตว์เหล่านั้นจะไม่ต้องไปวนเวียน

อยู่ในสัญญากรรมอีกต่อไป เราจะเห็นว่า คนใกล้ชิดบางคนนี้มีสัญญากรรมใกล้ชิด เคยเล่นไก่ชน เอาไว้ ก็เอานิ้วชนกันจนเลือดออกจนเล็บหลุด นั่นคือสัญญากรรมที่เรียกว่ากายกรรม ส่งผลมาให้ คนรุ่นหลังเห็นว่า นี่ เขาดีไปไว้ เป็นกรรมนิมิตที่เกิดขึ้นในระหว่างขณะที่จะทิ้งสังขาร ที่จะทิ้ง ชั้น ๕ แต่ถ้าเป็นกุศลผลบุญ คนนี้อาจหลับไปด้วยใบหน้าที่ยิ้มเอิบผ่องใสเหมือนสาวแรกเริ่ม บาง คนก่อนจะสิ้นใจร้องอย่างเจ็บปวดทรมานจนแทบขาดใจ นั่นก็คือสัญญากรรมของกรรมที่เคยทำไว้ แต่ถ้าเราปฏิบัติเจริญกรรมฐานวิปัสสนาอยู่ตลอด เราก็ไม่ต้องทนกับสภาพทุกข์อย่างนั้น เพราะ ทุกข์เหล่านั้นจะเกิดกับเราขณะที่เราปฏิบัติเจริญวิปัสสนากรรมฐาน จิตเราที่ตกหล่นอยู่ที่ไหน มัน จะปรากฏในขณะที่เราเจริญวิปัสสนา ทุกเรื่องราวจะปรากฏในขณะที่เราเจริญวิปัสสนาทุกครั้ง นั่น คือการทอนกรรมออกไป ใช้กรรมในขณะที่นั้น แต่แก้ไม่ได้ นะคะ ถ้าแก้ได้ก็นั่งแล้วไม่ปวด แล้ว กายก็ไม่สามารถตั้งได้ว่าอย่าปวด การเจ็บปวดของร่างกายมันดับไม่ได้ เพราะมันไม่ได้ตั้งไว้ด้วย ออโต้ แต่มันตั้งไว้ด้วย วิบากของกรรม ส่งผลมาว่า ถ้าธรรมชาติแล้ว เราไม่เคยนั่งสมาธิ เรานั่งคุย เรื่องไม่เป็นประโยชน์นี่นั่งได้เป็นชั่วโมงไม่ปวดเลย แต่ถ้าวันใดเราเข้ามานั่งสมาธิ พอเริ่มนั่งไม่เกิน ๕ นาที เราจะเจ็บปวดไปทั่วร่างกาย อันนี้เรียกว่ากายกรรมทำไมเวลาที่เราไม่ได้ทำดีมันไม่เจ็บปวด แต่พอจะทำดีแล้วมันเจ็บปวด แล้วเราก็สั่งให้มันหยุดปวดไม่ได้ เพราะกายมันไม่ใช่ของเรา

ดิน น้ำ ลม ไฟ ในร่างกาย นี่เป็นส่วนหนึ่งที่เรียกว่าชั้น ๕ ถ้าเราพิจารณาแล้วเจริญกรรมฐาน อยู่เป็นนิจ เจริญสติอยู่เรื่องนี่ว่า ร่างกายนี้เป็นที่อาศัยของจิต ถ้าเราบริกรรมอย่างนี้ตลอด แล้วเราดู กลไกของชีวิต ของร่างกาย ที่มันเกิดว่า เรากินอาหารเก่า อาหารใหม่ ที่มันเข้ามาอยู่ในร่างกายเรา เราอย่าไปพิจารณาเรื่องอื่น แล้วเราจะชนะใจเรากายเรา ไม่ว่าเราเห็นอะไร เราก็จะไม่รู้สึกที่เราทุกข์ ตาม ไม่ว่าเราได้ยินอะไร เราก็จะไม่คล้อยตาม เพราะว่าเราไม่เคยส่งจิตออกนอก เราจะเห็นพระ อริยะหลาย ๆ รูป ท่านจะไม่ปริปากพูดอะไรกับใครเลย เพราะท่านกลัวกรรม แล้วถ้าถามว่าใจท่าน เหนือ แม่จิกก็ศึกษาใจของแม่จิกเหมือนกัน แม่จิกยังเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ที่เห็นอะไรแล้วยังเสียใจ เห็น บางเรื่องแล้วก็อึดใจที่เห็นอะไรที่แม่จิกทำ แล้วมันเป็นประโยชน์ ถามว่าท้อแท้ใจไหม ก็ไม่นะ เพราะว่ามีกำลังใจตลอดในเรื่องของการทำความดี นี่เรียก สัญญากรรมดีละ เจริญธรรมละ

๓. ข้อมูลที่ศึกษาจากเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องแก้กรรมของผู้ทำพิธี คือ พระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นลักษณะคำถาม-คำตอบ

๑. ความหมายของคำว่า “แก้กรรม”?

“พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนวิธีแก้กรรม เพราะว่า สิ่งทีล่องเลยไปแล้วไปแล้วก็เลยไปไม่มีใครที่จะสามารถไปเปลี่ยนแปลงได้ แต่สอนให้ทำกรรมดีให้มาก ๆ เพื่อที่จะช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่ตามมาให้ลดน้อยลง”^๑

“ญาติโยมผู้ปฏิบัติธรรมทุกท่าน ถ้าเกิดทุกขเวทนาต้องต่อสู้ ต้องกำหนดให้ได้ ไม่ว่าจะปวดท้องปวดขา หรือปวดตรงไหน ให้กำหนดว่า “ปวดหนอ ๆ” ตายเป็นตาย เดี่ยวท่านจะเห็นกรรมเอง อดีตชาติท่านเคยทำอะไรไว้ท่านจะเห็นแล้วจะโล่งใจ ดีใจ แล้วเราแก้กรรมด้วยการแผ่เมตตา เราไม่ปฏิเสธกรรม แต่เราจะขอโทษกรรมแก่เจ้ากรรมนายเวร ขอให้ลดโทษลง เหมือนที่เราให้คำสารภาพกับศาล ศาลก็เมตตาเราเพราะเหตุที่เราให้ความร่วมมือทำให้สะดวกต่อการพิจารณาคดี ถ้าเรามีชีวิตถึงศาลเราก็อาจรอดตายได้ เพราะเขาให้อโหสิกรรมแก่เรา ด้วยการที่เราปฏิบัติธรรมแล้วเราแผ่เมตตาให้เขา เขาก็จะสงสารเรา”^๒

หลวงพ่ोजรัญท่านให้ความหมายของคำว่าแก้กรรมว่า เป็นการแก้ไขวิบากกรรมที่กำลังส่งผลให้ส่งผลข้างลง ให้บรรเทาเบาบางลง หรือเป็นการชดใช้กรรมในขณะที่ปฏิบัติธรรม และเป็นการปฏิบัติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาชีวิต ด้วยวิธีปฏิบัติกรรมฐานแบบสติปัญญา ๔ ด้วยความอดทน และตั้งใจจริงเท่านั้นจึงจะแก้ไขกรรมเก่าได้

๒. กรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่ สามารถผ่อนหนักเป็นเบาได้หรือไม่?

“สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเราในชาติปัจจุบัน ก็เพราะเราเคยทำกรรมไว้ในชาติที่แล้วมา ดังนั้นเราจะต้องหาวิธีแก้ด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเท่านั้น จึงจะผ่อนหนักเป็นเบาได้ ให้เข้าใจว่าถึงเราจะมีคามสำนึกผิดในเหตุการณ์ที่เราทำ แต่เราก็จะต้องชดใช้กรรมที่ทำไว้อย่างแน่นอน ท่านผู้ปฏิบัติธรรมทุกคน ถ้าอยากเห็นกรรมเก่าที่เราเคยทำอะไรไว้ หากมีทุกขเวทนาเกิดขึ้นต้องต่อสู้ ให้

^๑ พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโภ), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” หน้า ๑๑๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

กำหนดให้ได้ ไม่ว่าจะปวดตรงไหนก็ให้กำหนดว่าปวดหนอ ๆ ไปเรื่อย ๆ แล้วจะเห็นกรรมเก่าที่เราเคยทำไว้มาปรากฏชัดเจน”^๓

หลวงพ่ोजรัญได้ตอบเรื่องแก้กรรมไว้ว่า อดีตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ สำหรับผลกรรมไม่ดีในอดีตนั้นเราก็คงจะหนีไม่ได้เช่นกัน แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ยังคงต้องรับวิบากกรรม สิ่งที่เราควรทำก็คือ เร่งทำความดีให้มากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อกรรมดีนั้นจะได้ช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่ติดตามมาให้ลดน้อยลงไป^๔

๓. คำว่า “กรรมฐานแก้กรรม” มีความหมายอย่างไร จุดประสงค์ที่ท่านสอนให้ปฏิบัติกรรมฐานเพื่อแก้ไขวิบากกรรมมาจากเหตุใด ?

การที่จะแก้ผลกรรมส่วนที่เป็นกรรมไม่ดีให้เบาบางลงได้นั้น ท่านมีความเห็นว่าให้ปฏิบัติกรรมฐานด้วยวิธีเจริญสติปัฏฐาน ๔ เท่านั้น การทำบุญอย่างอื่นไม่สามารถทำให้ผลกรรมเก่าเบาบางลงได้เลย ยิ่งถ้าเป็นกรรมหนักเช่นอนันตริยกรรมด้วยแล้ว ถึงแม้จะบรรลुพระอรหันต์แล้ว ก็ยังจะต้องชดใช้กรรมนั้นอีก ตัวอย่างเช่น พระโมคคัลลาน์ เป็นต้น^๕

ท่านแนะว่าถ้าผู้ใดปฏิบัติกรรมฐานเป็นประจำ ปฏิบัติได้ลึกซึ้งจริง ๆ แล้วจะทำให้รู้เหตุรู้ผลของชีวิตที่แท้จริงเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันมาก สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี การปฏิบัติกรรมฐานเป็นวิธีการสำคัญในพระพุทธศาสนาที่จะสร้างกุศลและปัญญาให้เกิดขึ้นในตัวผู้ปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็เป็นวิธีค้นพบสาเหตุและประเภทของวิบากกรรมที่ผู้ปฏิบัติกำลังประสบอยู่ได้ ความรู้นี้จะเป็นประโยชน์ในการคิดหาการกระทำที่จะให้กรรมนั้นสิ้นสุดหรือลดความรุนแรงลง ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรมได้^๖

สาเหตุสำคัญที่ทำให้หลวงพ่อก็คือเป็นภาระหน้าที่ตลอดชีวิตที่จะช่วยเหลือสังคมไทยก็คือ หลังจากหลวงพ่อรอดชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ครั้งสำคัญที่สุดแล้ว ท่านก็ตั้งใจที่จะใช้ชีวิตที่เหลืออยู่เพื่อประโยชน์ผู้อื่น ดังนั้นจึงได้อุทิศตนเพื่อพัฒนาอย่างเต็มที่ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอบรมสั่งสอนของศาสนาพุทธไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กให้เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรม ไม่หลงผิด การนำปัจจัยที่ได้รับบริจาคไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ตามท้องถิ่นต่าง ๆ สำหรับที่วัดอัมพวันนั้น

^๓ พระภิกษุวิสุทฐิคุณ (หลวงพ่ोजรัญ), กฎแห่งกรรม วิปัสสนาสื่อวิญญาณ ตอน ๒, หน้า ๓๕-๓๘.

^๔ พระเทพสิงหนุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ๑๐, หน้า ๖๖.

^๕ พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโก), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” หน้า ๘๕.

^๖ พระเทพสิงหนุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ๑๐, หน้า ๖๗.

นอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ยังมีอาหารไว้บริการแก่ทุกคนและมีที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติกรรมฐาน สำหรับเงินที่ใช้ในกิจการต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเงินที่ท่านได้รับจากการบริจาคทั้งสิ้น^๓

๔. ท่านสามารถเห็นกรรมได้อย่างไร?

“กฎแห่งกรรมมีจริง อาตมาได้ประสบการณ์มากกับตัวเองแล้ว ที่อาตมารู้นี้ก็เนื่องจากว่า เจริญสมาธิ เจริญสติอยู่ตลอดเวลา กรรมฐานมีความสำคัญต่อหน้าที่การงานมาก”^๔

๕. ท่านมีวิธีการสอนกรรมฐานแก่กรรมแก่พุทธศาสนิกชนอย่างไรบ้าง มีจุดเด่นคืออะไร?

ท่านจะแสดงธรรมโดยยึดหลักกฎแห่งกรรมเป็นหลัก เมื่อบรรยายธรรมหรือเขียนหนังสือธรรมะทุกเล่ม จะกล่าวถึงเรื่องกฎแห่งกรรมเสมอ นับว่าเป็นรูปแบบหรือเอกลักษณ์พิเศษที่สำคัญอย่างหนึ่งของท่านเพราะท่านได้ประสบกับกฎแห่งกรรมมาด้วยตนเอง

การมาเจริญกรรมฐานคือการมาฝึกความอดทน ฝึกตนให้มีสติ ให้มีปัญญา ฝึกให้รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นี่คือหลักการและเป็นหมายที่สำคัญของการปฏิบัติกรรมฐาน^๕

พระเทพสิงหนราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) สอนการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน โดยยึดพระไตรปิฎกเป็นหลัก จะให้ผู้ปฏิบัติกำหนดอารมณ์ให้เป็นปัจจุบันตามแนวทางของสติปัฏฐาน ๔ คือ ให้กำหนด กาย เวทนา จิต ธรรม แล้วมีคำลงท้ายว่า “หนอ” เพิ่มเข้ามา ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวของวิปัสสนากรรมฐาน และเป็นเอกลักษณ์ของสำนักวัดอัมวัน

ดังนั้น “กรรมฐานแก่กรรม” ที่หลวงพ่อสอนไม่ได้หมายถึงว่าการปฏิบัติกรรมฐานนั้นสามารถไปแก่กรรมที่ทำไปแล้วได้ แต่เป็นการสอนให้คนทำกรรมดีมาก ๆ เพื่อที่จะช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่ตามมาให้น้อยลง

หลวงพ่อบอกกับญาติโยมที่มาปฏิบัติทุกท่านว่า ถ้าเกิดทุกข์เวทนาต้องต่อสู้ ต้องกำหนดให้ได้ ไม่ว่าจะปวดขา หรือปวดตรงไหน ให้กำหนดว่า “ปวดหนอ ๆ” ตายเป็นตาย เดี่ยวท่านจะเห็นกรรมเอง อดีตชาติท่านเคยทำอะไรไว้ท่านจะเห็นแล้วจะโล่งใจ ดีใจ แล้วเราแก่กรรมด้วยการแผ่เมตตา เราไม่ปฏิเสธกรรม แต่เราจะขอโหสิกรรมแก่เจ้ากรรมนายเวร ขอให้ลดโทษลงเหมือนที่เราให้คำสารภาพกับศาล ศาลก็เมตตาเราเพราะเหตุที่เราให้ความร่วมมือทำให้สะดวก

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕.

^๔ พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล, กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ, เล่ม ๑, หน้า ๔๒-๔๓.

^๕ จรัญ ฐิตธมฺโม, ประวัติชีวิต การงาน หลักธรรม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๕๕-๑๐๒.

ต่อการพิจารณาคดี ถ้าเรามีชีวิตถึงศาลเราอาจรอดตายได้ เพราะเขาให้อโหสิกรรมแก่เรา ด้วยการที่เราปฏิบัติธรรมแล้วแผ่เมตตาให้เขา เขาก็จะสงสารเรา”^{๑๑}

๖. หากการปฏิบัติกรรมฐานสามารถแก้ไขให้ผลกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?

คนที่เชื่อในเรื่องกรรม ย่อมได้เปรียบกว่าคนที่ไม่เชื่อ คนที่เชื่อเรื่องกรรมย่อมสามารถอดทนรับความทุกข์ยากลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่น และเคราะห์ร้ายที่เกิดแก่ตนได้ เพราะถือว่าเป็นกรรมที่ทำมาแต่อดีต ไม่ดี โปษิตีพยาว่า โลกนี้ไม่มีความยุติธรรม ตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ทำดีแล้วไม่ได้ดี คนที่เชื่อในเรื่องกรรมจะยึดมั่นอยู่ในการทำความดีต่อไป จะเป็นผู้สามารถให้อภัยแก่ผู้อื่น และจะเป็นผู้มีหิริโอตตปปะ

คนที่ประกอบกรรมทำชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนใหญ่เป็นคนไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่เชื่อเรื่องบุญและบาป ไม่เชื่อเรื่องตายแล้วเกิด คนพวกนี้เกิดมาจึงมุ่งแสวงหาทรัพย์สมบัติหรือความสุขสบายให้แก่ตัว โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สมบัติหรือความสนุกสนานที่ตนได้มาถูกหรือผิด และทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือไม่^{๑๒}

๗. ท่านคิดว่า การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม เป็นการสอนตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ จะขัดกับความเชื่อเรื่อง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือไม่?

ในความเห็นของหลวงพ่อกฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เป็นไปตามความต้องการของเราไม่ได้ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นหลักสำคัญในเรื่องกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงไม่มีคำสอนเรื่องการ “ล้างบาป” วิบากกรรมเป็นสิ่งที่คนแต่ละคนที่ทำกรรมไว้จะต้องประสบ แม้แต่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ เช่นพระโมคคัลลาน์ พระสาวกผู้มีฤทธิ์เดชมากยังหลีกเลี่ยงวิบากกรรมไม่ดีไปไม่ได้ ดังนั้นก่อนทำอะไรลงไปเราจึงต้องคิดพิจารณาให้ดีว่าการกระทำนั้นเป็นกุศลกรรมมากน้อยเพียงใด เพราะเมื่อทำอะไรลงไปแล้ววิบากกรรมนั้นจะติดตามตัวเราไปโดยตลอด การทำบุญกุศลมีความสำคัญมาก เพราะถึงแม้จะลบล้างวิบากกรรมทั้งหมดไม่ได้ แต่ก็ช่วยลดวิบากกรรมไม่ดีหลายอย่างให้เบาบางลงได้ การทำให้วิบากกรรมไม่ดีลดความรุนแรงลงหรือไม่ให้แสดงผลเต็มที่มีหลายวิธีด้วยกัน ที่สำคัญคือ เมื่อเรา

^{๑๑} พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินฺนาโภ), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนุราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” หน้า ๘๑.

^{๑๒} พระเทพสิงหนุราชจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ภาค ร่ำรวย มั่งมี เศรษฐีหรือยาก ย่อมหนีไม่พ้นกฎแห่งกรรม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ กู๊ดมอร์นิ่ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓-๑๔.

ทำอะไรไม่ดีเอาไว้เราต้องสำนึกผิด แล้วตั้งใจและพยายามไม่ทำกรรมนั้นต่อไป ความสำนึกผิดและการตั้งใจทำความดีเป็นกุศลจิตอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความดีงามทั้งหลายต่อไป

หลวงพ่อบอกว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้สอนว่าบาปหรือผลกรรมไม่ดีจะ “ล้าง” ให้หมดไปด้วยการทำพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีสารภาพบาปที่มีอยู่ในคำสอนของศาสนาอื่น การมีกุศลจิตที่เกิดจากความสำนึกผิดและการตั้งใจทำกรรมดี มีความสำคัญมากกว่าการประกอบพิธีต่าง ๆ พิธีกรรมในพระพุทธศาสนาไม่ต้องการให้คนที่ประกอบกรรมชั่วเศร้าโศกเสียใจมากจนเกินไป กฎแห่งกรรมไม่ได้บังคับผู้นั้นให้รับวิบากกรรมไม่คิดตลอดไปโดยไม่สิ้นสุด หรือให้ตนรจนไม่ได้มุคไม่ได้เกิดอีกต่อไป (ในกรณีที่ทำกรรมชั่วร้ายแรง เช่นที่พระเวททัตทำต่อพระพุทธเจ้า) แม้แต่คนเลวก็มีโอกาสที่จะสร้างกรรมดีให้แก่ตัวเองได้ ดังเช่นองคุลีมาลกับเวททัต และสามารถชื่นชมผลของกรรมดีได้ในที่สุด^{๑๒}

๘. ท่านคิดว่า การปฏิบัติกรรมฐานแก้กรรม ซึ่งจะทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็น จะขัดแย้งกับการส่งผลของกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมหรือไม่?

พระพุทธศาสนาเน้นเรื่องกฎแห่งกรรม เพราะต้องการให้เรา มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง ชีวิตของคนเราจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเอง เราจะมีความสุขหรือความทุกข์ก็เพราะการกระทำทางกาย วาจา ใจของเรา ถ้าเราอยากจะทำให้เราเสวยแต่กรรมดีก็อย่าประมาทพึงทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เอาไว้ให้มาก สำหรับผลกรรมไม่ดีในอดีตนั้นเราก็คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ต้องรับใช้วิบากกรรมที่ทำไว้ในอดีต สิ่งที่เราควรทำในปัจจุบันก็คือ เร่งทำความดีให้มาก ๆ มีการปฏิบัติกรรมฐาน เป็นต้น เพื่อกรรมดีนั้นจะช่วยบรรเทาวิบากกรรมที่ติดตามมาให้มีน้อยลงเหลือเพียงเศษกรรมเท่านั้น ผลของวิบากกรรมที่ไม่ดีในอดีตนั้นอาจจะใช้การปฏิบัติกรรมฐานเป็นเครื่องบรรเทา เพราะการปฏิบัติกรรมฐาน สามารถสร้างกุศลและปัญญาให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติได้ เมื่อเกิดปัญญาแล้วก็ใช้จิตที่อยู่ในสมาธิค้นหาสาเหตุและประเภทของวิบากกรรมที่ผู้ปฏิบัติกำลังประสบอยู่ แล้วจะมีปัญญาค้นหาวิธีการที่จะทำให้กรรมไม่ดีนั้นลดน้อยลงเหมือนอย่างหลวงพ่อก็เคยคอบหักมาแล้วแต่ยังไม่ตาย ที่ยังไม่ตายนี้ก็เพราะอำนาจของกรรมฐาน เพราะฉะนั้นขอรับรองได้เลยว่า กรรมฐานสามารถแก้กรรมได้ คือผ่อนหนักเป็นเบาได้^{๑๓}

^{๑๒} พระเทพสิงหนราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ๑๐, หน้า ๑๑๘.

^{๑๓} พระครูศรีปริยัติวิกรม (วัชรพงษ์ ทินนาโภ), “ศึกษาเทคนิคและรูปแบบการเผยแพร่พุทธธรรมของพระเทพสิงหนราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี,” หน้า ๑๗๗-๑๗๘.

๕. การปฏิบัติกรรมฐานแก่กรรมได้รับความสนใจจากพุทธศาสนิกชนมากน้อยเพียงใดในปัจจุบัน?

“การที่มีประชาชนมาปฏิบัติธรรมกันเป็นจำนวนมากทุกปีเป็นเพราะท่านแนะนำกรรมฐานที่ทำให้เข้าใจง่าย ๆ โดยมีวิธีการไม่ยุ่งยาก ซึ่งเขาสามารถปฏิบัติตามและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนมากคนชอบสิ่งที่ง่าย ๆ ขึ้นต้นเราไม่ได้หวังผลให้เขาถึงมรรค ผล นิพพานอะไรมากนัก เพียงให้เขาเกิดความสงบใจ สบายใจก็พอแล้ว เมื่อเขาปฏิบัติได้ผลจริงเขาก็จะชวนเพื่อน ๆ และชวนญาติพี่น้องมาด้วยกันเอง เราก็อาศัยคนที่เคยมาปฏิบัตินี้แหละช่วยประชาสัมพันธ์บอกต่อ ๆ กันไป และก็จัดพิมพ์หนังสือธรรมะต่าง ๆ และวีดีโอเทป เป็นต้น”^{๑๔}

สำหรับในเรื่องของการปฏิบัติธรรม เพศหญิง-ชาย จะเจริญก้าวหน้าเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีความพร้อม ความอดุทธาหะไม่ทอดอย แรงจูงใจและความจริงจังในการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด แต่สิ่งที่หลวงพ่อสั่งเกตดูทั่ว ๆ ไปแล้ว จำนวนผู้ชายที่เจริญก้าวหน้าในเรื่องการปฏิบัติธรรมมีมากกว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยหลายอย่างตั้งแต่แรงจูงใจไปจนถึงความเพียรพยายามและความตั้งใจ^{๑๕}

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๗.

^{๑๕} พระเทพสิงหนบุรจารย์ (หลวงพ่อจรัญ), กรรมฐานแก่กรรม ๑๐, หน้า ๗๖-๗๗.

ภาคผนวก ก

๑. ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีแก้กรรมที่วัดพิชยญาติการาม

ลำดับที่ ๑

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒

ชื่อ น.ส. ณัฐชนันท์พร ฤกษ์วิสาข์ อายุ ๔๕ ปี

การศึกษา จบปริญญาตรี อาชีพ ตัวแทนประกันชีวิต AIA

ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดนครนายก ปัจจุบันอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มาเป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครอยู่ที่วัดพิชยญาติการามเกือบทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ในการดูแลปฏิบัติธรรมและผู้มาแก้กรรมกับแม่ชีทศพร และดูแลทั่วไป

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไร

การแก้กรรมนี้มันแก้ไม่ได้ แต่เป็นการแก้ไขในสิ่งที่ได้ทำมาแล้วในอดีตจากหนักให้เป็นเบา แต่จริง ๆ แล้วใครทำกรรมดี หรือไม่ดีมาแล้ว มันแก้ไขไม่ได้เลย แต่ในกรณีคุณแม่ชีคือ จะช่วยให้ผ่อนหนักเป็นเบาเท่านั้นเอง

๒. คุณมีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่คะ เพราะอะไรเป็นสาเหตุ

จริง ๆ แล้วตอนแรกไม่ได้เชื่อเลยเรื่องแก้กรรม แต่มีรุ่นน้องคนหนึ่งจะพูดถึงแต่เรื่องแม่ชีตลอดทุกครั้งที่เราเจอกัน แล้ววันหนึ่งก็คิดอยากลองของ จากนั้นประมาณหนึ่งเดือนก็ได้มาวัดพิชยญาติการาม เมื่อต้นปี ๒๕๕๗ ก็เลยอธิษฐานจิตว่า ถ้าหนูเคยทำบุญกับแม่ชี ก็ขอให้ได้สนทนากับแม่ชี ช่วงนั้นที่วัดจะแจกเป็นเบอร์ให้ญาติโยมที่มา แต่แม่ชีก็ไม่ได้เรียกไล่ไปทุกเบอร์ คือแล้วแต่ว่าแม่จะเรียกเบอร์อะไรบ้าง แม่จะเรียกแบบคิดขึ้นมาและแก้ให้ทุกคนที่เรียกขึ้นมา วันนั้นพี่มาสายและบัตรหมดแล้วรออยู่จนถึง ๖ โมงเย็นก็คิดว่าคงไม่ได้ถามแล้วได้แค่ฟังธรรมเฉย ๆ พอนึกขึ้นมาที่บ้านไกลแล้วยังต้องนั่งรถเข้าซอยอีกจึงขอเดินผ่านญาติโยมไปกราบลาแม่ชี พอถึงตรงหน้าแม่ชีก็บอกท่านว่า หนูเพิ่งมาเป็นครั้งแรกแล้วตอนนี้ก็เย็นแล้วบ้านก็ไกล หนูต้องขอลากลับก่อนคะ แม่ก็พยักหน้า พอกราบเสร็จแม่ก็ถามว่า ที่บ้านเพิ่งมีใครเสียชีวิต พี่ก็งง ว่าแม่ชีรู้ได้อย่างไรว่าพี่ชายคนที่สนิทกันเพิ่งเสียไป ก็อึ้งไป จนแม่ชีต้องถามซ้ำอีก พี่ตอบเสียงเครือด้วยความเสียใจนึกถึงพี่ชายตอบท่านว่าพี่ชายจะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง แม่ชีบอกว่าพี่ชายหนูคนนี้เป็นคนดีมากนะ เขาเคยสัจญญากับวัด ๆ หนึ่งว่าจะสร้างเมรุถวาย แต่เสียชีวิตก่อน แล้วเขาอยากให้หนูช่วย แต่สื่อสารกันไม่ได้ พี่ก็เลยถามว่าแล้วหนูจะช่วยได้อย่างไรคะ แม่ชีท่านก็บอกให้ไปซื้อถ่านหุงข้าวกระสอบหนึ่งไปถวาย

วัดใดวัดหนึ่ง ที่เผาศพด้วยถ่าน แล้วเขียนชื่อ นามสกุลพี่ชายเป็นผู้ถวายถ่านเพื่อการฌาปนกิจ แต่หลังจากพี่กลับออกมาก็ไม่สามารถหาวัดในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัดที่ใช้ถ่านเผาศพได้ เพราะเดี๋ยวนี้เขาใช้แก๊สกันหมดแล้ว อาทิตย์ต่อมาพี่จึงมาหาแม่ชีใหม่เตรียมซองมา ๓ ซอง เข้ามาพบแม่ชี และบอกท่านว่าขอถวายค่าแก๊สเพื่องานฌาปนกิจได้ไหมเพราะหาวัดที่เผาด้วยถ่านไม่ได้เลย ท่านก็บอกว่าได้ พี่ก็เลยเขียนชื่อพี่ถวายให้น้องชาย ๑ ซอง และซองที่เป็นชื่อน้องชายถวายค่าแก๊ส ๑ ซอง ส่วนซองที่ ๓ ถวายส่วนตัวให้แม่ชี จากนั้นพี่ก็ถามแม่ชีว่า พี่เป็นโรคหอบหืดโดยกำเนิด และได้ไปรักษาหลายแห่งทั้งยาไทยยาจีนหมดไปเป็นแสน ๆ แล้ว คุณแม่ชีช่วยรักษาให้ได้ไหม แม่ชีบอกว่าได้ แล้วก็เอามือท่านมาแตะหน้าผาก สลับกับที่หน้าอก แล้วก็ท้องคาของ ท่าน ขณะนั้นมีความรู้สึกอุ่น ๆ อยู่ตรงบริเวณที่ท่านแตะ จากนั้นท่านก็บอกให้หันหลังมา แล้วเอามือทาบลงไปกลางหลัง พี่รู้สึกร้อนวูบขึ้นมาทั้งตัว แล้วท่านก็บอกว่า หายแล้วค่ะ ตั้งแต่บัดนั้นมาจนบัดนี้ พี่ไม่เคยหอบอีกเลย แต่ตอนนั้นก็พกยาที่เคยฟันเป็นประจำที่ยากินไว้กับตัวเป็นปีแต่ก็ไม่ได้ใช้ จนทิ้งไปเลย พี่ถึงศรัทธาแม่ชีมาก และนี่คือสาเหตุที่เชื่อเรื่องแก้กรรม แต่ตอนนั้นก็ไม่ได้ถามแม่ชีว่าโรคนี้เป็นเพราะกรรมเก่าหรือไม่ แต่เมื่อก่อนมีพระองค์หนึ่งเคยบอกว่าเป็นเพราะกรรมเก่า ตอนหลังที่แน่ใจว่าหายไปบอกคุณแม่ชี ท่านบอกว่าที่หายไม่ใช่แม่ชีเก่งนะ แต่โยมหมดกรรมตรงนี้พอดี แล้วมาเจอแม่ชี แม่ชีก็ช่วย มันก็เลยหาย

๓. คุณสามารถบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร และท่านให้แก้ไขอย่างไร

พี่ยังไม่เคยให้แม่ชีท่านเปิดกรรมให้เลยคะ เคยแต่ขอให้ท่านช่วยรักษาโรคหอบหืดให้ และท่านก็ช่วยทำให้หายไปได้ แต่เท่าที่ฟังคุณแม่เปิดกรรมให้คนอื่น ๆ จะตรงจนคนถามต้องพูดว่า แม่ชีรู้ได้อย่างไร เกือบทุกรายไป แล้วท่านก็ช่วยแก้ไขให้ แต่บางรายแม่ชีก็ไม่สามารถเปิดกรรมให้ได้ เพราะเจ้ากรรมนายเวรของเขาไม่ยอม คือยังไม่โอโหสิกรรมให้ แม่ชีบอกว่าถ้าไปเปิดกรรมให้ แม่ชีจะต้องได้รับโทษจากเจ้ากรรมนายเวรของเขาแทนถึง ๕๐% หมายถึงว่า ถ้าเจ้ากรรมนายเวรไม่โอโหสิกรรมให้ ก็ยังเปิดกรรมไม่ได้ บางคนก็ยังไม่มิตุนมาเลย หมายถึงบุญจากการปฏิบัติ แม่ชีจะให้มาปฏิบัติกรรมฐานที่วัด ๒ ครั้ง ๑๐ ครั้ง หรือ ๓๐ ครั้งก็มี แม่ชีถึงจะเปิดกรรมให้

๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้หรือไม่

คุณแม่เคยบอกว่า คนที่มาหาอาทิตย์ละเป็นร้อยเป็นพันคน แม่ไม่สามารถที่จะชี้ทางให้ทุกคนได้ แต่ ถ้าแม่แก้กรรมให้คนนี้ เช่น ก แต่ ข, ค, ง ไปทำกรรมมาเหมือนเช่นเดียวกันกับคุณ ก ก็สามารไปแก้กรรมในทำนองเดียวกันได้ ถ้าผู้ที่ทำตามท่านแนะนำก็จะช่วยแก้กรรม ลดกรรมได้ เป็นส่วนใหญ่

๕. คุณคิดว่าท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร

เห็นได้จากการปฏิบัติกรรมฐานของแม่ชี

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่ คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมหรือไม่

ไม่ขัด เพราะแก้กรรมกับกฎแห่งกรรมเป็นคนละส่วนกัน กรรมแก้ไม่ได้ ใครทำอะไรไว้ย่อมได้รับสิ่งนั้น แต่ถ้าเราทำดี อกุศลก็ตามไม่ทัน เช่นเราขับรถทับสุนัขตาย วันหนึ่งเราต้องได้รับกรรมนั้น แต่อาจไม่ใช่เราต้องถูกรถทับตาย แต่อาจเป็นอะไรที่ทำให้เราทุกข์กายทุกข์ใจ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเจตนาด้วย แต่ที่แม่ชีช่วยได้ แม่ชีบอกว่าเป็นเพราะหมุดกรรมตรงนี้พอดี

๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่ คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้หรือไม่

เชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กับเรื่องแก้กรรมถ้ามองผิวเผินก็ขัด แต่ที่แม่ชีแม่ชี ลึก ๆ แล้วไม่ขัด ถ้าเราทำกรรมดีเรื่อย ๆ อกุศลกรรมก็ตามไม่ทัน บางคนทำกรรมมาชาติที่แล้ว แต่มารับกรรมชาตินี้ บางคนทำกรรมชาตินี้อย่างพ่อแม่ทำอกุศลกรรมก็ยังไปตกถึงลูกได้ พอตกถึงลูก มันจะเป็นความทุกข์ที่หนักหนาสาหัสกว่าที่เป็นของพ่อแม่อีกแม่ชีบอกว่าเป็นทนายทกรรม

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกรรมมากขึ้น

ถ้าคนที่ไม่เชื่อเรื่องนี้ ที่เขาอาจจะทำกุศลอยู่แล้ว ก็อาจจะยังปฏิบัติอยู่เหมือนเดิม แต่ถ้าเข้ามาศึกษาเรื่องกรรมและเชื่อเรื่องกรรมแล้ว ก็จะทำกุศลกรรมน้อยลง และไม่กล้าทำมากกว่าจะกล้าทำ

๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่ อย่างไร

มีประโยชน์ ถ้าเขามาแล้วได้พบได้เห็น และได้มาปฏิบัติธรรม ได้สภาวะธรรมดี ๆ กลับไป ถ้าเขาสามารถบรรลุธรรมได้ในระดับหนึ่ง เขายังจะเชื่อ และศรัทธามากขึ้น แต่ถ้าคนยังไม่เคยได้ปฏิบัติธรรมเลย ถ้าเขายังไม่ได้เห็นแก่น เขาก็ยังไม่เชื่ออยู่ อย่างบางคน เราบอกให้เขาปฏิบัติธรรมนี้จะไม่เชื่อเลย แต่ถ้าชวนไปกลิ่นผ้าป่า เจ้าพ่อเจ้าแม่นี้จะไปกันเยอะ แต่ถ้าชวนปฏิบัติธรรมคนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยสนใจ จริง ๆ การแก้กรรมก็เป็นหลักเลยที่จะดึงคนเข้ามาปฏิบัติธรรม เพราะเขามาแล้วเขาสามารถได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็น จากการแก้กรรมให้คนอื่น หรือแก้กรรมให้ตัวเอง แล้วนำกลับไปทำตามที่คุณแม่ชีแนะนำ แล้วประสบความสำเร็จ เขาก็จะยังมีศรัทธา เขาก็เลยมาปฏิบัติธรรมมากขึ้น ๆ

เดี๋ยวนี้นักวิชาการทั้งหลายก็เข้ามาปฏิบัติธรรมกันเยอะ และเชื่อเรื่องนี้กันเยอะ จากคนที่ไม่เชื่อเลย แถมต่อต้านด้วยซ้ำ พอเข้ามาพบมาเห็นด้วยตัวเองก็เชื่อ เหมือนตอนแรกที่พี่มาเพราะอยากลองของว่าแม่ชีจะเก่งอย่างที่เขากล่าวจริงไหม ไม่ใช่ลบหลู่ แต่เพราะเรายังไม่รู้จัก แม่ชีพูดเสมอว่าในศาลานี้ มีทั้งคนที่เชื่อ และไม่เชื่อ ถ้าไม่เชื่อแม่ก็ไม่ได้ทำอะไร มาดูมาพิสูจน์เอาเอง จะมาพิสูจน์ทุกอาทิตย์แม่ก็ยินดี หรือจะมาแล้วไปเลยแม่ก็ไม่ว่าอะไร เพราะว่าคุณแม่เปิดกรรมให้ใคร ก็ไม่เคยคิดเงิน ฟรีทุกอย่าง แม่ชีพูดเสมอว่า มาอยู่วัดนี้ มีข้าวให้กินฟรี มีที่นอนหมอนมุ้ง ที่พัก ชุดขาวให้ฟรี แต่ในกรณีคุณแม่อยากทำบุญเท่าไรก็ทำตามศรัทธา ทางวัดไม่บังคับ เพราะแม่ชี และพระพรหมโมลี (เจ้าอาวาส) มีนโยบายดึงคนให้เข้ามาศึกษาพุทธศาสนาให้พบแก่นแท้ ไม่ใช่แค่เปลือก กระพี้ ก็ขอให้ตั้งใจมาปฏิบัติจริง ๆ อย่างมาคุยมาเล่นกัน แล้วก็จะได้พบธรรมะจริง ๆ ที่วัดมีปฏิบัติธรรมทุกเสาร์-อาทิตย์ และเป็นคอร์สรายเดือน ๘-๑๑ วันแล้วแต่จะกำหนด ใครมาบวชไม่มีสตางค์ก็ไม่เป็นไร ขอแค่เอาใจมา แล้วก็ตั้งใจทำ

๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่

เป็นแนวทางของพุทธศาสนา แต่ไม่ใช่ใครทำชั่วแล้วจะมาแก้ไขนั่น แก้ไม่ได้ แต่ว่าท่านให้ปฏิบัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติธรรมคือบุญสูงสุดของพุทธศาสนา เริ่มจากทาน ศีล ภาวนา ภาวนานี้คือการปฏิบัติธรรม กรรมดีมันก็จะมาช่วยหนุนกรรมชั่ว จากที่เราทำอกุศลกรรมไว้ มันก็จะมาชำระ เพราะบุญมาหนุนเรา ถ้าเราไม่มีบุญมาหนุน อกุศลกรรมที่เราทำไว้ เค้าก็จะมาส่งผลให้เราเร็ว แต่ถ้าเราทำบุญอยู่เรื่อย ๆ ทำกรรมฐานอยู่เรื่อย ๆ หนทางอกุศลกรรมที่จะมาถึงตัวเราก็จะช้าลง เพราะบุญมาแทนที่ คือ อกุศลกรรมจะตามเราไม่ทันเพราะมีบุญมาหนุน และบุญสูงสุดของพุทธศาสนา คือ ภาวนา กุศล

ลำดับที่ ๒

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒

คุณวิรตี แซ่ตั้ง อายุ ๕๑ ปี การศึกษา จบประถมปีที่ ๔

ปัจจุบัน ค้าขาย ภูมิลำเนาเดิม อยู่กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไรในความเข้าใจของคุณ?

คุณแม่ชีสอนว่า กรรมใครทำอะไรไว้ แก้ไม่ได้ นอกจากท่านจะชี้ทางสว่างให้เราได้ ให้เราไปพิจารณาเอาเองว่าอันนี้เราไปทำอะไรไว้ผลจึงได้ออกมาเป็นเช่นนี้ เชื่อมโยงกัน คุณแม่ชีสอนมาแบบนี้ ที่แม่ชีเปิดกรรมให้ คือชี้ทางสว่างให้เรา ที่มาหาคุณแม่คือ เพื่อให้ท่านชี้จุดบกพร่องว่ากรรม

อันนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ท่านจะชี้แนะให้ไปทำตรงนี้ให้ดีขึ้น ให้เราศึกษาเอง แล้วเราจะรู้เองว่าที่เกิดกรรมอันนี้เพราะอะไร

๒. คุณมีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไรเป็นสาเหตุ?

เชื่อจากที่นี้เพราะมีเหตุจากที่มีเรื่องกับบุคคลที่สาม แต่ถ้าไม่มีบุคคลที่สามนี้ ผู้ซึ่งทำให้ภาวะจิตของคนในครอบครัวเปลี่ยนไปในทางลบ แล้วเกิดความกั๊กใจกัน เราก็ไม่สามารถก้าวออกมาจากจุดที่เราอยู่มาสู่จุดนี้ได้ คือได้มาพบแม่ชีเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ครั้งแรกที่ได้เข้ามาฟังธรรมะกับคุณแม่ คุณแม่จะสอนธรรมะทุกเรื่องตรงกับเรื่องของเรา โดยที่เราไม่เคยปรึกษาหรือได้เข้าไปใกล้คุณแม่เลยในตอนนั้นนะคะ คือเรามีแต่ความเกลียดและโกรธบุคคลคนนี้ พอได้มาศึกษาไปเรื่อย ๆ คุณแม่ก็สอนให้เราแผ่เมตตาให้กับบุคคลที่เราเกลียด คือ คน ๆ นี้ จนได้มาเป็นมิตรบริวารกัน ถ้าเราไม่มีบุคคลคนนี้ เราก็ยังไม่รู้ธรรมะจุด ๆ นี้ ถ้ามองแก้ได้ใหม่ จะแก้ได้เมื่อธรรมะสอนให้เรา รู้จุด ๆ นั้น แต่ถ้าเราทำแต่ความไม่ดี อะไรก็ช่วยไม่ได้ แม่จะสอนเน้นการทำความดี การให้อภัย การแผ่เมตตาให้กับผู้ที่เราไม่ชอบกัน ให้เขามาเป็นมิตรบริวารกับเรา

๓. คุณสามารถบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และท่านให้แก้ไขอย่างไร?

ยังไม่เคยให้คุณแม่ดูกรรมให้ แต่เข้ามาหาท่านเพราะอธิษฐานจิตว่า ถ้าวันหนึ่งวันใดที่ถูกมาหามาฟังธรรมะจากคุณแม่ ในขณะที่คุณแม่บรรยายธรรมอยู่ ขอให้ธรรมะที่คุณแม่กำลังสอนอยู่ตรงกับจิตของเราที่จะมาถามคุณแม่ และที่เข้ามาทุกครั้งไม่เคยเสียโอกาสเลย เพราะท่านได้เทศน์ตรงหลักการนั้นพอดี แต่จะมีเบี่ยงเบนกันนิดหน่อย แต่เราเข้าใจเองในตัวเรา แล้วเราก็ได้จุด ๆ นั้นไปปฏิบัติตัวเรา จะเอาธรรมะนั้นไปค่อย ๆ แกะ แล้วมันก็จะป็นกรรมฐานธรรมทานของคุณแม่ ทุกวันนี้ได้ความสบายใจมากขึ้นกว่าเมื่อก่อนเยอะมาก จากที่เริ่มเข้ามา ทุกวันนี้คำพูดที่เราพูดออกไป คนในบ้านเอาไปพิจารณา คือเริ่มฟังมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนเห็นเราเป็นคนไร้ค่า แต่จากที่ได้มาฟังคำสอน และนำไปปฏิบัติตามแม่ ได้ผลสำเร็จเยอะมาก

๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?

ปฏิบัติตามที่คุณแม่สอนแล้วชีวิตดีขึ้น จิตใจดีขึ้น และมีความสุขขึ้นนะ ก็เหมือนกับลดกรรมได้ เคยมีคนารู้จักกันเป็นแอร์โฮสเตรส มีความทุกข์มากก็ลาออกมาปฏิบัติธรรม ฟังธรรมคุณแม่ แล้วนำไปปฏิบัติจนทุกวันนี้ก็มีความสุขดี

๕. คุณคิดว่าท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?

อันนี้ไม่ทราบ ต้องไปถามคุณแม่ชี

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมใหม่?

ตามความรู้สึกของพี่ที่ได้มาศึกษาตรงนี้ พี่เข้าใจว่ากรรม คือการกระทำของตนเอง แล้วเชื่อว่าถ้าทำกรรมไม่ดีก็ทุกข์ทั้งวันทั้งปี แต่ถ้าทำกรรมดี เราก็อสุขทั้งวัน นี่ก็คือกรรมดี และไม่ดี ไม่คิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับหลักนี้ เพราะถ้าเราเข้าใจในเรื่องที่เขาชี้แนะมา จะไม่ขัดกัน นอกจากเราถามตรงนี้ แล้วท่านแก้ไขมาให้ เราเข้าใจ ไปแก้ได้ถูก ก็คือแก้ได้ แต่ถ้าเราไม่เข้าใจ ไปแก้อีกทาง ก็คือแก้ไม่ได้ เพราะคนละทางกัน

๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ใหม่?

ไม่ขัดกัน ก็เหมือนข้อ ๖

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกลัวที่จะทำกรรมมากขึ้น?

ถ้าเข้ามาศึกษาเรื่องกรรม น่าจะกลัวในการทำกรรมมากขึ้นเพราะกรรมมีจริง แต่ก็เป็นเรื่องที่แล้วแต่บุคคลว่าจะคิดอย่างไรที่จะไปการันตีให้เขาไม่ได้ ต้องให้เขามาศึกษาเอาเอง เรามีความสุขอยู่ในจุดนี้ เราจะไปบอกว่า หนูเข้ามาแบบปาลี หนูจะได้มีความสุขแบบนี้ แต่ถ้าเขาไม่มีศรัทธาจะเข้ามาตรงนี้ แต่โดนบังคับให้มานี้ ลองคิดดูดีว่าจะสำเร็จไหม ถ้าศรัทธา และเรามีความเชื่อถือ ทุกอย่างเราไปได้สวย น่าจะเป็นความกลัวที่จะทำกรรมชั่วมากกว่าที่จะกลัวทำมากขึ้น

๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีทุกประโยชน์ถ้าเขาเชื่อ และอย่าสงสัย พอใครสงสัยก็ให้เขาไปศึกษาเอา การที่เราแก้กรรมคือ เราเอาความทุกข์มาฝากแม่ชี แล้วให้ท่านเอาความสุขให้เรา พี่เองก็อยู่ในครอบครัวคนจีนอะอะโวยวายมาก่อน กว่าจะได้เข้ามาศึกษาธรรมะตรงนี้ได้ อะไรแบบนี้ ปรับเปลี่ยนตัวเองมาได้ถึงตรงนี้ได้มาจากแม่ชีด้วย และจากความอยากรู้ของตนเองที่จะศึกษาค้นคว้าด้วย

๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

การแก้กรรมตามความเข้าใจของตนเองก็คือ คิดว่าท่านจะชี้ทางให้เราเห็นว่า การที่เราทำดีหรือทำชั่ว เพราะเรามาศึกษาตรงนี้ แล้วมาแก้มาปฏิบัติ ท่านจะรู้ว่าเรามีทุกข์มาไม่เหมือนกัน แต่ท่านก็จงเราไปหาพุทธศาสนา ให้เราศึกษาตรงนี้กัน เราจะได้รู้ว่าอันนี้เป็นอย่างนี้นะ คือให้เข้าใจว่าเราทำอะไรก็ได้รับสิ่งนั้น คิดว่าตรงตามหลักของพุทธศาสนา

กล่าวโดยสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมพิธีท่านนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงแม้ท่านนี้จะไม่ได้อธิบายให้แม่ซีแก้ไขหรือแก้กรรมโดยตรง แต่เข้ามาเพราะมีความทุกข์ และอธิษฐานขอให้ได้รับคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน แล้วได้รับคำตอบจากคำสอนธรรมะของแม่ซีจึงทำให้ศรัทธาในตัวแม่ซี และได้แก้กรรมของตนเองด้วยการแก้การกระทำและความคิด เปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ คือสร้าง “กรรมใหม่” ที่ดีงาม สร้างกุศลกรรมที่ดี และปฏิบัติตามธรรมะที่คุณแม่ซีสอน คือให้รู้จักการให้อภัย และแผ่เมตตาให้กับผู้ที่ไม่ชอบ เปลี่ยนความรู้สึกภายในใจ ให้เข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม ว่าทำเช่นไรย่อมได้รับเช่นนั้น จนทำให้ชีวิตมีความสุขจากความทุกข์ที่เคยมี ด้วยการขอโทษกรรมแก่เจ้ากรรมนายเวรจนได้มาเป็นมิตรบริวารกัน เป็นการสอนให้ไปคิดพิจารณาเอาเอง จนสามารถแก้ไขให้ความทุกข์ หรือปัญหาของท่านนี้บรรเทาเบาบางลงไปจนมีความสุขได้ในปัจจุบัน

ลำดับที่ ๓

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๒

คุณวิภาวรรณ โสภณรัตน์โกสิน อายุ ๕๒ ปี

อาชีพ แม่บ้าน อยู่กับสามี มีบุตร ๒ คน หลาน ๑ คน จบการศึกษา ประถมปีที่ ๔

ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่บางกะปิ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไรในความเข้าใจของคุณคะ?

เราแก้สิ่งที่เราทำเอาไว้ อย่างพี่เองเคยทำแท้งเอาไว้แล้วก็แก้ด้วยการมานั่งกรรมฐาน เพื่อแก้บาปที่เราทำเอาไว้ เท่ากับเป็นการปฏิบัติเพื่ออุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร

๒. คุณมีความเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไรเป็นสาเหตุ?

เชื่อ สาเหตุเพราะเมื่อทำแท้งไปแล้ว ต่อมาหลาย ๆ ปีคูแล้วชีวิตเรดตกต่ำลงเพราะเราไม่ได้ทำบุญต่อ เพราะเราลืมไป พอเราไม่ทำ เจ้ากรรมนายเวรก็เลยเหมือนทำให้เราแย่ เกือบเอาชีวิตไม่รอดเลย มันหลายเรื่อง แต่พอหันมาทำบุญ รักษาศีล ปฏิบัติธรรม ชีวิตก็เริ่มดีขึ้น คือมีความสุขมากขึ้น ปล่อยวางได้มากขึ้น และเชื่อว่าเราทำอะไรไว้ก็จะได้รับสิ่งนั้น คือเราสามารถแก้ไขได้ด้วยการกระทำของเรา

๓. คุณสามารถบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และท่านให้แก้ไขอย่างไร?

ทำแท้งมา แต่ยังไม่ได้อธิบายแม่ซีว่าจะแก้ไขอย่างไร เพราะเราได้แก้ไขเองแล้ว ด้วยการทำบุญมาตั้งแต่ก่อนมาเจอแม่ซี เมื่อก่อนตอนเราทำเรายังไม่รู้เลยว่าเวรกรรมมีจริง ไม่รู้เลยว่าการทำแท้งนี้

เป็นบาปหนัก แต่พอถึงเวลาแล้วเรารู้ด้วยตนเองว่าเราได้ทำกรรมอันนี้ไว้ เมื่อก่อนเวลาทำบุญยังสมาทานศีลไม่ได้เลย พอถึงเวลาเรารู้เอง ว่าที่เราทำลงไปสิ่งนั้นคือบาป ปาณาติบาต ก็คือการฆ่าสัตว์ ก็เริ่มทำบุญมากขึ้นเพื่อจะให้ชีวิตดีขึ้น จากการที่ได้อ่านหนังสือของท่าน และได้ฟังธรรมจากท่าน ก็อุทิศบุญกุศลให้กับลูกที่เคยทำแท้งตลอด ทำบุญกับเด็กก็จะอุทิศให้กับเขา

๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?

คิดว่าได้ และวิธีที่ท่านแนะนำในการแก้กรรมเรื่องนี้ ก็เป็นสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว วิธีของท่านก็ดี เราฟังคุณก็รู้ว่า กรรม มีอะไรบ้าง เราควรทำอย่างไร ฟังแล้วก็ปฏิบัติถูก จะได้สำรวจระวังต่อไปว่า อันนี้เป็นกรรมนะ เราจะได้ไปบอกแม่เรา บอกลูกเราพี่น้องเราว่าอันนี้อย่าทำนะ

๕. คุณคิดว่าท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?

คิดว่าจากการปฏิบัตินะ ท่านได้อิทธิญา

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมไหม?

เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม และคิดว่าไม่ขัดกับกฎแห่งกรรม เพราะการแก้กรรมคือการปฏิบัติเพื่อลดกรรม

๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ไหม?

เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และคิดว่าไม่ขัดกับเรื่องนี้ การแก้กรรมเป็นการปฏิบัติเพื่อให้กุศลเกิด และให้อกุศลลดลง

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกรรมมากขึ้น?

น่าที่จะทำให้ลดการสร้างกรรมได้เยอะ คนจะกลัวการทำกรรมมากกว่าที่จะกล้าทำกรรมเหมือนตัวเราถ้าไม่ได้รับกรรมจากตัวเองก็จะไม่รู้ว่ากรรมเป็นอย่างไร ไม่สามารถบอกใครได้ แต่นี้จากประสบการณ์จริงจากตัวเองที่โดนมา พอบุญเก่าหมดมันมาเลย แต่พอเราทำบุญ ผลที่เราได้ทำอย่างน้อย แรกสุดก็ทำให้เราสุขใจ

๘. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีประโยชน์ที่คนจะได้ทำความดียิ่งขึ้น แก้กรรมไง ถูกไหม จะได้ว่าทำชั่วไปแล้วจะทำอย่างไร ตอนที่ทำนั้นมันรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทีนี้รู้แล้วหันมาปฏิบัติเพื่อจะละสิ่งที่ไม่ดี หรือความคิดที่ไม่ดีในจิตของเรา มีประโยชน์กับเด็กวัยรุ่นเยอะเลย เด็วนี้มีเด็กวัยรุ่นเข้ามาวัดกันเยอะ มาหาแม่ชี เมื่อทุกข์เกิดขึ้น ก็เข้ามานั่งร้องไห้กับแม่ชี

๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ตรงตามแนวทางคำสอนของพุทธศาสนา คือ ทำอะไรก็ได้อันนั้น ปลูกอะไรก็ได้ อย่างนั้น คือเราทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว ต้องรับกรรมนั้น การได้รับผลบุญก็เหมือนใส่ปุ๋ย คือต้องปฏิบัติ แล้วศีล ทาน ก็ต้องทำ ทุกอย่างมันเจริญงอกงาม ทำแล้วมีความสุข สรรูป แก้ที่ใจ

ลำดับที่ ๔

คุณศศิพัทธ์ อายุ ๓๕ ปี

อาชีพ ค้าขาย ภูมิลำเนาเดิม จ.ระนอง

สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไร?

คิดว่าเป็นการแก้ไขกรรมเก่าที่เราเคยทำมาในอดีต

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไร?

เชื่อว่าแก้ให้เบาบางลงได้ และเชื่อว่าถ้าทำบุญเพิ่ม กรรมจะตามไม่ทัน เพราะเคยอ่านเจอในหนังสือธรรมะหลายท่าน ของหลวงพ่ोजรัญก็มี

๓. คุณบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และทำแก้ไขอย่างไร?

มีกรรมเรื่องสามีมีภรรยาบ่อย ซึ่งแม่ชีบอกว่าเป็นเพราะกรรมจากที่ตอนเด็ก ๆ ไปเกาะประตูห้องนอนพ่อแม่บ่อย ๆ เวลาที่ท่านจะมีความสัมพันธ์กัน จึงกลายมาเป็นกรรมที่ทำให้ต้องแยกกับแฟน และจะทำให้พ่อแม่สามีรำคาญ แต่ก็เป็นเนื้อคู่กัน ทำให้รู้สึกสบายใจขึ้นมากหลังจากที่ได้รู้ว่า การที่สามีมีภรรยาบ่อยเป็นเพราะอะไร

ท่านให้แก้ไขโดยให้ไปขอโอสถกรรมต่อพ่อแม่ในกรรมเก่าที่หน้าหลวงพ่อบรมปรารถนา ในโบสถ์วัดพิชยญาติการาม จะได้กลับมาอยู่ด้วยกันจนตายจากกัน ให้ระวังคำพูดสามีที่อาจจะพูด ให้เสียใจและให้อวดทน

๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?

ช่วยได้ เพราะที่แม่ชีบอกว่าสามีจะกลับมาที่กลับมาจริง ๆ มาพูดคุยกันดี ๆ จากที่ตอนแรกหนีไปไม่ยอมคุยให้รู้เรื่อง วันนี้ที่มาหาท่านเพราะจะมาถามปัญหาเรื่องนี้

๕. ท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?

จากการนั่งสมาธิ

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมไหม?

เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมว่ามีจริง และไม่คิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรม

๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ไหม?

เชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และไม่คิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับความเชื่อเรื่องนี้

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกล้าที่จะทำกรรมมากขึ้น?

น่าจะกลัวและไม่ทำกรรมเพิ่มมากกว่า เพราะรู้ว่ากรรมและผลของกรรมมีจริง

๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีประโยชน์มาก เพราะได้ช่วยคนที่มีความทุกข์หนัก ๆ ให้ดีขึ้นได้ หรือบางรายป่วยมาหาแม่ชีก็รักษาให้หายได้

๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

คิดว่าเป็นแนวทางและตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา เพราะแม่ชีสอนให้ปฏิบัติธรรม และทำบุญ เพื่อให้กรรมตามไม่ทัน

ลำดับที่ ๕

คุณ ก๋าไร อายุ ๔๔ ปี

อาชีพ ผู้ช่วยพยาบาลโรงพยาบาลพญาไท ๒ ภูมิลำเนาเดิม อยู่กรุงเทพ

สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๒

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอะไร?

เป็นการแก้ไขกรรมในอดีตที่เคยทำไว้ ทั้งในชาตินี้และชาติก่อน

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะอะไร?

คิดว่ากรรมเก่าแก้ไม่ได้ แต่ถ้าเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่แก้การกระทำคิดว่าแก้ได้ คิดว่าถ้ากรรมเก่าหมายถึงกรรมที่ทำไปแล้วจะแก้ไม่ได้ แต่อาจจะผ่อนหนักเป็นเบาได้ถ้าปฏิบัติธรรมสร้างกุศล

๓. คุณบอกได้หรือไม่ว่า กรรมของคุณคืออะไร? และทำแก้ไขอย่างไร?

เป็นลูกศิษย์แม่ชีมา ๓ ปี ยังไม่ได้ให้แม่ชีแก้กรรมให้ แต่เวลามีปัญหาทุกข์ใจอะไร ก็นำคำสอนท่านไปปฏิบัติและพิจารณาตาม อย่างน้อยก็ทำให้สบายใจขึ้น แก้ที่ใจ พอสบายใจแล้วปัญหาอะไร ๆ ก็จะดีขึ้น คือเมื่อยอมรับปัญหาได้ก็จะไม่ทุกข์มาก

๔. คุณคิดว่าทำตามวิธีที่ท่านแนะนำ จะช่วยแก้กรรมหรือลดกรรมได้ไหม?

เท่าที่เห็นท่านแนะนำผู้อื่นแล้วเจ้านำไปปฏิบัติก็เห็นว่าได้ผลกันเยอะ แต่บางคนแม่ชีท่านก็ไม่แก้ไข บางคนก็บอกให้ไปทำบุญก่อน ไปถือศีลก่อน หรือบวชก่อนถึงจะแนะนำวิธีให้ แต่ละรายไม่เหมือนกัน

๕. ท่านเห็นกรรมของบุคคลอื่นได้อย่างไร?

จากการปฏิบัติ แม่ชีจะพูดเสมอว่าแม่ชีได้จากผลของการนั่งสมาธิ

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หรือการส่งผลของกรรมหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมจะขัดกับกฎแห่งกรรมไหม?

เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม แต่ไม่คิดว่าการแก้กรรมของแม่ชีจะขัดกับเรื่องนี้ เพราะการแก้ของแม่ชีเป็นการแก้ไข คือแนะนำให้ไปทำแล้วดีขึ้น คนที่ทำ ทำแล้วสบายใจปัญหาอะไร ๆ ก็จะดีขึ้น

๗. คุณเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? คุณคิดว่าการแก้กรรมขัดกับความเชื่อเรื่องนี้ไหม?

เชื่อ และไม่คิดว่าแก้กรรมขัดกับเรื่องนี้ เพราะว่าทำดียอมได้ดี และทำชั่วก็ยอมได้ชั่ว มันคนละส่วนกัน

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัวหรือกลัวที่จะทำกรรมมากขึ้น?

คนน่าจะทำกรรมไม่ดีขึ้นเลย เพราะได้เรียนรู้ว่า ทำชั่วเป็นสิ่งไม่ดี มีกรรมที่จะส่งผลได้จริง ศึกษาเรื่องนี้กับแม่ชี เคยมาบวชชีพราหมณ์เกือบทุกเสาร์-อาทิตย์ ได้ฟังธรรมกับแม่ชีมาประมาณ ๓ ปีแล้ว จึงเชื่อเรื่องกรรมมาก

๙. คุณคิดว่าการแก้กรรมมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีในแง่จิตใจ และการเปลี่ยนพฤติกรรม และยังทำให้หายจากโรคทางกายในหลาย ๆ คน โดยเฉพาะทำให้คนเชื่อเรื่องกรรมมากขึ้น กลัวกรรมมากขึ้นและเข้ามาปฏิบัติธรรมกันมากขึ้น อย่างน้อยก็ทำให้เขาสบายใจ แล้วชีวิตก็จะดีขึ้น

๑๐. คุณคิดว่าการแก้กรรมเป็นแนวทาง หรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ถ้าแก้กรรมเก่าโดยไม่ให้ส่งผลเลยไม่ตรงตามหลักคำสอน แม่ชีก็จะบอกว่าแก้ไม่ได้ แต่แม่ชีช่วยได้แค่แนะวิธีแก้ไขเพื่อให้ผู้ที่กำลังรับผลกระทบมีกำลังใจเข้มแข็งมากขึ้นและยอมรับในกรรมที่กำลังได้รับอยู่ได้ เป็นการที่แม่ชีจะบอกให้รู้ว่าเป็นอย่างไรเพราะทำอะไรมา ให้เรายอมรับกรรมของเรา บางคนก็ดีขึ้น บางคนก็ช่วยไม่ได้ แต่หลัก ๆ แม่ชีจะให้แก้ด้วยการสร้างกรรมดีใหม่ด้วยการรักษาศีล ๕ และปฏิบัติธรรมเพื่อให้ชีวิตดีขึ้นสร้างบุญมากขึ้นสร้างกรรมน้อยลง อันนี้ก็น่าจะตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา

๒. ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้สะเดาะเคราะห์วัดสร้อยทอง

ลำดับที่ ๑

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓

ชื่อ ดร. อรพรรณ บุตรกัตัญญู อายุ ๓๓ ปี เพศ หญิง

อาชีพ อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาภาควิชาปฐมวัยมหาวิทยาลัยเกษตร

ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?

คือการมองเห็นสิ่งที่ไม่ดีในอดีต หมายถึงในชาติภพอื่น ๆ ที่ผ่านมา โดยผ่านผู้ช่วยเหลือที่มีความพิเศษ ให้เห็นแนวทาง และแนะนำวิธีการที่เหมาะสมในการขจัดปัดเป่า หรือผ่อนหนักให้เป็นเบาหากเกิดเหตุการณ์ในชีวิตที่ไม่ดี หรือ โชคร้าย ไม่สามารถรู้สาเหตุ หรือเหตุที่ทำให้เกิดได้ ว่าทำไมชีวิตจึงเกิดเคราะห์เช่นนี้

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?

ไม่เชื่อเรื่องการแก้กรรมที่เป็นการลบล้างความผิดที่เคยทำไว้ให้หายไปได้ แต่เชื่อว่า หากรู้หรือสามารถรู้ได้ จะไม่ทำผิดเช่นนั้นอีก เป็นแนวทางที่ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต และสร้างกรรมดีต่อไป

๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?

ไม่ได้คิดว่าเป็นการแก้กรรม แต่เป็นการปัดเป่าโชคร้าย หรือเหตุการณ์ไม่ดีที่อาจเกิดก็ได้ เนื่องจากได้ทำบุญจึงทำให้สบายใจ และผ่อนหนักเป็นเบา หากเกิดสิ่งที่ไม่ดีได้

๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?

เคยมาสองครั้ง จุดประสงค์ที่มาคือ มาทำบุญเพื่อให้เกิดความสบายใจ

๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?

หลังจากได้ทำบุญแล้วสบายใจ มีกำลังใจ ได้ทำตามหลักพุทธศาสนาส่วนหนึ่งคือ การถวายสังฆทาน และปัจจัยผ่านพิธีที่ทางวัดจัดขึ้น ที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดมงคลแก่ชีวิต

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?

เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีดี ทำชั่วชั่ว ผลเกิดขึ้นจากเหตุ พิธีสะเดาะเคราะห์ไม่ขัดกับหลักนี้ การสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้ คือการทำบุญถวายสังฆทาน และปัจจัยแด่พระสงฆ์ เป็นการทำบุญทำให้สบายใจ มีความมั่นใจที่จะทำความดี

๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?

เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่บางครั้งการทำดีทำชั่ว ก็ไม่ได้แปลว่าต้องเห็นผลโดยทันที หากทำดีต่อเนื่องก็จะได้รับผลดี เพราะทำเหตุไว้ดี การสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้ไม่ขัดกับความเชื่อนี้ เพราะเป็นการทำบุญ ซึ่งเป็นเหตุที่จะทำให้เกิดผลที่ดีตามมา เป็นจุดเริ่มต้นของการทำบุญ

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?

ส่วนตัวคิดว่าไม่มีผล คนที่ทำความชั่วเป็นเพราะไม่ได้คำนึงถึงเรื่องกรรมดีกรรมชั่ว มีแต่ความโลภ โกรธ หลง มาบังตาทำให้เห็นผิดไป เกิดการทำชั่วขึ้นเนื่องจากขาดสติ การขาดสติทำให้ไม่ได้คำนึงถึงผลกรรมที่จะตามมา หรือผลเสียที่เกิดจากการทำชั่วของตนเอง

๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชน เพราะโดยส่วนใหญ่ มีความเข้าใจเป็นพื้นฐานว่า การถวายสังฆทาน ถวายปัจจัย การทำพิธีสะเดาะเคราะห์ เป็นการทำบุญ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดกำลังใจ มีความคิดเชิงบวก มีความสบายใจ ทำให้คลายทุกข์ได้

๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ไม่ใช่หลักของพุทธศาสนา แต่อาจจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนที่ยังไม่ได้เข้าใจหลักธรรมที่แท้จริงได้มีขวัญ กำลังใจ มีความสบายใจที่จะได้ทำบุญ หากความเชื่อเช่นนี้ส่งผลดีต่อชีวิต ก็จะมีกำลังใจในการทำดี แต่หากบางคนที่ไม่ได้รับการชี้แนะที่เหมาะสม ก็จะมกมาย เข้าไม่ถึงหลัก หรือแก่นแท้ของพุทธศาสนา

ลำดับที่ ๒

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓

ชื่อ คุณฉวีณี กันไพบรีย์ อายุ ๕๐ เพศ หญิง

อาชีพ แม่บ้าน ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?

แก้การกระทำ เพราะกรรม แปลว่าการกระทำ แก้กรรมก็เท่ากับการแก้การกระทำ

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?

คิดว่ากรรมแก้ไม่ได้ แต่หยุดการกระทำได้ คือไม่ทำอีกเท่านั้นแหละ คิดว่าเป็นบทเรียนที่เราทำ อาจะพลาดไป คิดไม่ถึง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม จะไม่รู้ตัวว่านั่นเป็นสิ่งไม่ดี แต่ถ้าเราหยุดทำ นั่นก็คือการแก้กรรมแล้ว กรรมจากการทำไม่ดีนะ ไม่ว่าจะเป็นการทำกับคนอื่นหรือตัวเราก็ดำรง ถ้าเราสามารถจะหยุดกรรมตรงนี้ ทำให้มันตรงข้ามกับตรงนี้นั้นแหละ คือการแก้กรรม โดยที่ไม่ต้องเข้าวัดขังได้เลย ถูกไหม ถ้าเรารู้ว่า การกระทำของเราตรงนั้นผิด เพราะกรรมก็คือการกระทำ

๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?

ถ้าตอบด้วยเหตุด้วยผลแล้ว จะว่าใช่ก็ได้ หรือไม่ใช่ก็ได้

ที่ว่าเป็นการแก้กรรมได้คือ จังหวะคนบางคนไปทำแล้วเกิดความสบายใจขึ้น แล้วความสบายใจนี้ทำให้ทุกอย่างดีขึ้น เช่นบางที่ที่บ้านทะเลาะกันบ่อย พอมาสะเดาะเคราะห์แล้วกลับไปบ้านเย็นขึ้น แต่เราก็ไม่ได้พิจารณาว่า เราเย็นลง เราฟังคนขึ้น ถึงอีกฝ่ายไม่ฟังแต่เราเงียบเสีย ร้อน ๆ โดนเย็น ๆ บ่อยเข้าวันหนึ่งร้อนก็จะเป็นอุ่น และจากอุ่นก็กลายเป็นเย็น คือถ้าแก้แล้วเย็นก็ถือว่าแก้ได้

แต่ที่ว่าไม่เป็นการแก้กรรมก็คือ จะดูที่สาเหตุว่าเหตุที่มาเพราะอะไร อย่างลูกไปฆ่าคนตาย มาสะเดาะเคราะห์แก้กรรมเพื่อให้หลุดจากการกระทำตรงนั้น คิดว่าเป็นไปไม่ได้ ฆ่าคนตายแล้วมาแก้มันไม่ใช่ คือ ฆ่าคนก็ต้องติดคุก

๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?

ก็ปีละครั้งหรือสองครั้ง การเข้าวัดทุกครั้งจะไปทำให้บรรพบุรุษ คือทำบุญให้ใจสบายมากกว่า

๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?

ก็รู้สึกสบายใจ ไม่ได้หวังผลอะไร การทำบุญมันเสริมจิตใจ อย่างจิตใจเราห่อเหี่ยว ไปทำบุญนิด ทำทานหน่อย ใจมันก็จะเบิกบาน เหมือนมันมีกุศลอะไรมาช่วย ดีกว่าไปทำอย่างอื่น

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?

เรื่องกฎแห่งกรรมนี้เชื่อเรื่องกรรมกบฏเกี่ยวกัน คือใครทำอะไรไว้ย่อมได้รับอย่างนั้น ที่เห็นจากคนใกล้ชิดก็มี อย่างเรื่องการเลี้ยงลูกนี้เห็นอยู่ว่าลูกเวลาทำกับพ่อแม่อย่างไร พ่อตนเองไปมีลูก ลูกก็ทำกับเขาเช่นนั้น

คิดว่าเรื่องสะเดาะเคราะห์ไม่ขัดกับหลักนี้ เพราะการสะเดาะเคราะห์เป็นสิ่งดี คือเป็นการสร้างกรรมดีจึงไม่ขัด

๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?

เชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และคิดว่าการสะเดาะเคราะห์เป็นได้ทั้งขัด และไม่ขัดกับความเชื่อนี้ ที่คิดว่าขัด เพราะอย่างถ้าไปฆ่าคนตายมาแล้วมาทำพิธีปิดเป่าก็คงทำไม่ได้ คือผิดทั้งกฎหมาย ผิดศีล และผิดต่อสังคม แต่ถ้าไปฆ่าสัตว์ อาจจะเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม แล้วไปทำบุญกุศลอุทิศให้แก่เขาแล้วไม่ทำอีก คือสำนึกผิด ก็คิดว่าไม่ขัด ถึงจะเป็นการผิดศีลก็ตาม แต่ก็ไม่ผิดต่อกฎหมายและสังคม

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกล้าที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?

คิดว่าน่าจะกล้าทำชั่วมากขึ้นนะ ถ้าการแก้กรรมชั่วได้ แต่มันเป็นไปไม่ได้ เช่นถ้าฆ่าคนตายแล้วไปสะเดาะเคราะห์ แล้วไม่ต้องติดคุก อีกหน่อยคนก็ฆ่าชิงทรัพย์ ฆ่ากันตายตลอดเวลา บางสิ่งบางอย่างมันเป็นไปไม่ได้ ถึงจะเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่ทำไปแล้ว แล้วสำนึกผิดเช่นในการฆ่าสัตว์ โดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตามแล้วคุณทำอีกล่ะ ต้องว่าคุณทำเพราะสนุกสนาน หรือกำลังหิวโหยเพื่อประทังชีวิต นี่ไง คุณที่เจตนา หรือลูกเมียคุณกำลังอด คุณก็ต้องฆ่าเพื่อไปประทังชีวิต ก็อีกเรื่องหนึ่ง มันต้องคุณที่เจตนา คุณฆ่าเพื่อความสนุกสนาน บาปคุณอาจจะเบ็ญร้อย แต่ถ้าคุณฆ่าเพื่อเอาไปเลี้ยงชีพ คุณอาจจะไม่บาปก็ได้ สัตว์มันอาจจะเป็นกุศลก็ได้

สรุปข้อนี้ก็เหมือนคนเป็นโรคเบาหวาน บอกอย่ากินหวานนะ เขาจะกินก็บอกกินไปเถอะ เดียวมียากิน บางคนก็บอกกินไปเถอะเดี๋ยวก็ตายแล้ว คือคนน่าจะกล้าทำความชั่วมากกว่ากลัวที่จะทำ

๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

มีประโยชน์นะ อย่างน้อยจิตใจคนเมื่อเดินเข้าวัด จากทุกข์อาจจะเบ็ญสุขขึ้นมาบ้าง ถึงจะไม่เต็มร้อย เดินออกจากวัดแล้วไปทุกข์ต่อก็ไ้ชนะ คนเดินเข้าวัดทุกคนพกแก้วเข้าวัดเห็นพระพุทธรูป

จะมีความสุข รู้สึกเย็น เห็นวัดสวยขึ้นมาเลย แต่พอก้าวออกมาจากวัด ก็เหมือนเดิม แต่ก็ยังดี ได้สุขใจภายในวัด ก็เรียกว่ามีประโยชน์กับคนทั่วไป

๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

คิดว่าไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนา เพราะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น พุทธศาสนาสอนให้อยู่ด้วยเหตุด้วยผล ได้ยินก็ยังเชื่อไม่ได้เลย เห็นกับตาก็ยังเชื่อไม่ได้เลยบางที ว่าอันนั้นจริง ต้องพิจารณาตลอดเวลา

ลำดับที่ ๓

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

ชื่อ คุณอัจฉรา รุจิปราชญ์ อายุ ๕๒ ปี เพศ หญิง

อาชีพ แม่บ้าน ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?

คิดว่าเป็นการแก้ไขกรรมเก่า

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?

คิดว่าแก้ไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่สามารถผ่อนหนักเป็นเบาได้

๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?

คิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้กรรม

๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?

ปีละ ๓-๔ ครั้ง เป็นการทำบุญเพื่อความสบายใจ

๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?

สบายใจขึ้น ก็คิดว่าชีวิตน่าจะดีขึ้นบ้าง

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?

เชื่อ และคิดว่าไม่ขัดเพราะเป็นการทำบุญ เท่ากับทำกรรมดี

๗. คุณเชื่อเรื่องทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?

เชื่อ และคิดว่าไม่ขัดเพราะเป็นการทำบุญ

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?

น่าจะกลัวทำกรรมไม่ดีมากขึ้น เพราะคิดว่าทำแล้วก็แก้ได้

๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไป หรือไม่? อย่างไร?

ก็มีประโยชน์ ให้คนได้มาทำบุญ ได้ฟังเทศน์ จิตใจสงบ และสบาย

๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ตรงตามคำสอนเพราะเป็นการทำสังฆทาน และถือศีล

ลำดับที่ ๔

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

ชื่อ คุณภัทรานิชฐ์ วัฒนอักษรวนิช อายุ ๔๐ ปี เพศ หญิง

อาชีพ กิจการส่วนตัว ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?

น่าจะเป็นการแก้สิ่งที่ทำในปัจจุบัน

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?

เชื่อว่าเวลาเข้าวัดแล้วจะมีสติมากขึ้น เท่ากับแก้ปัจจุบันแก้ได้ แต่ไปแก้อดีตไม่ได้

๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?

ไม่ใช่แก้กรรม เพราะเป็นการทำบุญทั่วไปตามวัด

๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?

นาน ๆ ครั้ง ทำบุญสะเดาะเคราะห์เพื่อความสบายใจ หรือบางทีดูดวงถูกทักว่ามีเคราะห์ก็มาทำบุญที่นี่

๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?

ก็สบายใจขึ้นหลังจากที่ทำ การมาวัดทำให้มีสติมากขึ้นเพราะได้มาฟังเทศน์ ก็พยายามมอง แต่ตัวเองไม่มองคนอื่น พยายามพาตัวเองเข้าวัด จะได้เย็น เพราะเป็นคนใจร้อน คิดว่าก็น่าจะดีขึ้น

๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?

เชื่อ และคิดว่าไม่ขัดเพราะเป็นการทำบุญ

๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?

เชื่อ และไม่ขัด การสะเดาะเคราะห์ก็ทำกับมาวัดเพื่อรักษาศีล ทำบุญ และฟังธรรม

๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?

คิดว่าแก้ไขไม่ได้ แต่ถ้าแก้ไขได้บางคนอาจจะกลัว แต่บางคนถ้าศึกษาและเข้าใจเรื่องกรรมก็อาจจะกลัวมากกว่าที่จะกลัว

๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปหรือไม่? อย่างไร?

ก็มีประโยชน์ เพราะคนได้เข้าวัดมาทำบุญตามประเพณี แต่บางทีก็เป็นเชิงพาณิชย์มากเกินไป

๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?

ที่นี้ก็ดี น่าจะตรงตามพุทธศาสนา

ลำดับที่ ๕

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

ชื่อ คุณน้ำฝน เสี่ยมงาม อายุ ๓๔ ปี เพศ หญิง

อาชีพ แม่บ้าน ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ

๑. คำว่า “แก้กรรม” หมายความว่าอย่างไรในความคิดของคุณ?

เป็นการแก้ไขสิ่งไม่ดีที่เกิดกับชีวิตเราให้ดีขึ้น

๒. คุณเชื่อเรื่องการแก้กรรมหรือไม่? เพราะเหตุใด?
เชื่อว่าแก้ผลกรรมได้ เพราะถ้าทำความดีมาก ๆ น่าจะผ่อนหนักเป็นเบาได้
๓. คุณคิดว่าการมาทำบุญสะเดาะเคราะห์บั้งสุกุลที่วัดนี้ คือการแก้กรรมหรือไม่?
ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้กรรม
๔. คุณมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ที่วัดนี้บ่อยแค่ไหน? จุดประสงค์ที่คุณมาคืออะไร?
นาน ๆ ครั้ง เวลาคุณหมอมีเคราะห์ช่วงนี้ ก็จะมาทำพิธีที่นี่เพื่อให้ดีขึ้น
๕. หลังจากได้ทำบุญสะเดาะเคราะห์แล้ว คุณรู้สึกอย่างไร? คิดว่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นหรือไม่?
ก็สบายใจขึ้น คิดว่าน่าจะช่วยให้ชีวิตดีขึ้นบ้าง
๖. คุณเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่? คิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับหลักนี้ไหม?
เชื่อ และไม่ขัด
๗. คุณเชื่อเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วหรือไม่? และคิดว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์นี้ จะขัดกับความเชื่อนี้ไหม?
เชื่อ และไม่ขัด
๘. หากกรรมสามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ คุณคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำกรรมไม่ดีมากขึ้น?
แล้วแต่บุคคล เพราะคนที่กลัวเรื่องกรรมจะไม่กลัว คนไม่กลัวก็อาจจะกลัวเพราะแก้ได้
๙. คุณคิดว่าการทำบุญสะเดาะเคราะห์บั้งสุกุลเช่นนี้ มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไป หรือไม่? อย่างไร?
มีประโยชน์ คนได้ทำบุญเวลาที่ดวงไม่ดี จะทำให้จิตใจดีขึ้น ทำแล้วสบายใจขึ้น มีพระมาเทศน์ให้ฟังก่อนทำพิธี เราก็ได้ความรู้ทางพุทธศาสนามากขึ้น ไม่เหมือนที่อื่นไม่มีพระมาเทศน์
๑๐. คุณคิดว่าการสะเดาะเคราะห์บั้งสุกุลเช่นนี้ เป็นแนวทางหรือตรงตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาหรือไม่?
คิดว่าตรงตามพุทธศาสนา

๓. ตัวอย่างผู้ร่วมพิธีวัดอัมพวัน

กรณีศึกษาที่ ๑ พันโทหญิง วาสุณี อนันตพิระ

“สวดพระพุทธคุณต่อชีวิตพ่อที่ป่วยหนักด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองจนพ่ออาการดี แข็งแรงออกจากโรงพยาบาลได้”

“ข้าพเจ้าเพิ่งรู้สึกว่ามีความสุขเมื่อได้เริ่มปฏิบัติธรรมเมื่อประมาณเดือนธันวาคม ๒๕๓๘ ซึ่งบิดาของเธอป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองอาการหนักมาก ทุกคนเตรียมจอสาลาวัตได้แล้ว พอดีเธอได้แวะไปเยี่ยมคนรู้จักที่ป่วยอยู่ตึกเดียวกัน และเขาได้ให้หนังสือสวดมนต์ของหลวงพ่ोजรัญมา ๑ เล่ม พอลองเปิดอ่านก็พบอานิสงส์ของการสวดพระพุทธคุณ ซึ่งเขียนไว้น่าสนใจมาก จึงได้ลองนำมาสวดและอธิษฐานจิตไว้ว่า จะสวดให้คุณพ่อเป็นการต่ออายุทุกวันไม่ให้ขาดเลย เมื่อสวดพาหุง (ชัยมงคลคาถา) และมหากาฐนิโก แล้วต่อด้วยพระพุทธคุณ ๗๖ จบเป็นประจำ คุณพ่อเริ่มมีอาการดีขึ้นจนกระทั่งแข็งแรงดี ออกจากโรงพยาบาลได้ จึงสวดมนต์ต่อไปทุกคืนไม่ขาด จนต่อมาราวปลายเดือนมีนาคม ๒๕๓๙ มีงานสัมมนาเยอะมากกว่าจะเสร็จภารกิจแต่ละวันก็วิ่งเกินกว่าจะสวดมนต์ได้จึงขาดการสวดพระพุทธคุณไปเลย และในขณะนั้นบิดาของข้าพเจ้ากลับป่วยหนักอีกครั้งจนเสียชีวิต แต่ข้าพเจ้าก็มั่นใจว่าอานิสงส์ของการสวดพระพุทธคุณได้ต่ออายุคุณพ่อมาตลอดเวลาเท่าที่ได้อธิษฐานจิตไว้ เมื่อหมดความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตั้งใจได้ คุณพ่อจึงเสียชีวิต อย่างไรก็ตามคุณพ่อก็เหมือนตะเกียงที่หมดทั้งไส้และน้ำมัน จึงทำให้ช่วยไม่ได้ นี่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เข้ามาปฏิบัติธรรม ซึ่งได้ตั้งใจไว้ว่าจะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลังจากที่คุณพ่อเสียชีวิตเพื่อให้มีพลังจิตกล้าแข็ง ในการอุทิศส่วนกุศลให้ถึงพ่อ จึงตรงมาปฏิบัติธรรมที่วัด ๗ วัน ใน ๓ วันแรกรู้สึกเบื่อและอึดอัดมาก นอนไม่หลับ หิว เวลานั่งสมาธิก็คันตามตัวบ้าง นั่งไปแล้วปวดแขนขาอย่างสาหัส เหมือนไปขูดดินฟันหญ้ามาสัก ๒-๓ วัน

จนเมื่อซื้อหนังสือกฎแห่งกรรมของหลวงพ่อมาร่าน จึงรู้ว่าเป็นอาการที่เกิดขึ้นได้เวลานั่งสมาธิ แต่ที่น่าอัศจรรย์คือในวันที่ ๔ ขณะกำลังนั่งสมาธิอยู่เริ่มมีอาการปวดขามาก ขมับสองข้างเต้นตุบ ๆ เหมือนจะระเบิด ปวดหัวใจมากจนทนไม่ไหว กำหนดปวดหนอ แล้วก็เปลี่ยนมากำหนดลมหายใจก็แล้ว ยังปวดต่อเนื่องไม่หยุด พยายามทนปวดคิดอยู่นานว่าเราเคยทำอะไรไว้ในอดีตที่ผ่านมา ก็ระลึกได้ว่าเมื่ออายุ ๗-๘ ขวบ ชอบตกปลามาก โดยเฉพาะปลาคุกกมาแล้วจะนำมาทูนหัวให้แม่อย่างให้ทาน ประพฤติเช่นนี้มานานพอควร โดยไม่รู้ว่าการทูนหัวปลาคูคนั้นจะผิดร้ายแรงอย่างไร เมื่อมันเกิดมาเป็นอาหารของคนแล้ว และคงคิดอย่างนี้ไปจนตายถ้าไม่ได้มานั่งปฏิบัติกรรมฐาน

จนได้รู้เห็นด้วยตัวเองว่า การปฏิบัติทำให้ระลึกชาติ ระลึกกรรมในอดีตได้จริง จึงนึกได้ว่าที่ปวดศีรษะจนแทบระเบิดอย่างนั้น เพราะเคยทุบหัวปลาชุก

ข้าพเจ้าจึงตั้งจิตแน่วแน่มอบกับเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลายว่า จะปล่อยปลาชุกและไม่ยอมกินอีกตลอดชีวิต กับจะถือศีล ๘ อุทิศส่วนกุศลให้ในวันพระเท่าที่จะทำได้ และยังทำอยู่จนทุกวันนี้ มีครั้งหนึ่งได้ชักชวนข้าราชการในแผนกพยาบาล โรงพยาบาลค่ายภาณุรังสีที่เป็นหัวหน้าแผนกให้มาปฏิบัติธรรมถวายในหลวงที่วัดอัมพวัน คราวนี้ติดต่อมาทางหลวงพ่อ โดยส่งโครงการให้ท่านทราบ แต่การกระทำครั้งนี้ไม่ทำตามขั้นตอนการจงดวิปฏิบัติทั่วไป ปกติผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นคณะที่วัดนี้ต้องจองกันล่วงหน้าเป็นปี เพราะวัดนี้เป็นศูนย์พัฒนาจริยธรรมของกองทัพบก และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะนำนักเรียน นักศึกษามาปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ซึ่งเมื่อเสนอโครงการมาแล้ว ๒ อาทิตย์ พอจะตรวจสอบว่ามาปฏิบัติได้หรือไม่ ก็ติดต่อหลวงพ่อไม่ได้เลย แต่กิตติศัพท์ที่ว่าหลวงพ่อบอกท่านมีญาณที่จะหยั่งรูวาระจิตของผู้อื่นได้ และรับการสื่อสารทางจิตได้นั้นก็เคยได้ยินมาบ้าง จึงตั้งจิตอธิษฐานถึงท่านว่า ข้าพเจ้าจะพาลูกน้องมาปฏิบัติธรรมถวายในหลวง เกรงว่าจะพาเขามาแล้วผิดหวัง เพราะไม่ได้เรียนปริกษาหลวงพ่อโดยตรง ขอให้หลวงพ่อรับรู้ด้วยเพื่อทุกอย่างจะได้ราบรื่น พอมาถึงวัดหลวงพ่อบอกท่านก็ไม่อยู่ไปทำพิธีบวชให้กับพระอยู่ในโบสถ์ แต่หลวงพ่อก็สั่งไว้หมดแล้ว เรื่องที่พัก นั่นคือครั้งแรกที่สัมผัสได้ว่าหลวงพ่อรับรู้แต่แรกที่เธอจะนำคณะมาแน่นอน

จากครั้งนั้นที่ทุกคนได้สัมผัสถึงความเมตตาของหลวงพ่ออย่างมาก กลับมาจากการปฏิบัติแล้วหลายคนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะข้าพเจ้า เคยโกรธง่าย เข้มงวด จุกจิกจู้จี้ ตั้งงานอะไร ลูกน้องต้องได้ต้องเสร็จทันเวลา ถ้าไม่ถูกต้องตามระเบียบจะตำหนิมากมาย ซึ่งแม้ว่าเป็นการทำให้งานดีขึ้นก็จริงแต่คนอื่นเขารับไม่ได้ เมื่อมาปฏิบัติธรรมที่วัดนี้ถึง ๒ ครั้งลูกน้องที่ใกล้ชิด เริ่มออกปากว่าดีขึ้นกว่าเดิมมาก จึงทำให้อยากมาปฏิบัติเรื่อย ๆ

ข้อเขียนชิ้นนี้เขียนถึงประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นกับตัวเองของข้าพเจ้า ที่สามารถระลึกถึงกรรมชั่วที่ตัวเองได้กระทำมาในอดีต และกรรมดีที่ส่งผลให้มีโอกาสมาปฏิบัติธรรมที่วัดอัมพวัน มาเป็นลูกศิษย์ หลวงพ่อจรัญ จนสามารถแก้ไขกรรมชั่วของตัวเองได้ เป็นสิ่งที่เห็นด้วยตนเองจริง ๆ^{๑๖}

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๖} พระเทพสิงหนราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ), กรรมฐานแก้กรรม ภาค ร่ำรวย มั่งมี เศรษฐีหรือยาก ย่อมหนีไม่พ้นกฎแห่งกรรม, หน้า ๑๖๑-๑๖๕.

กรณีศึกษาที่ ๒ คุณอนงค์ภัทร ปิติวรรณ

“อานิสงส์ของการสวดมนต์และปฏิบัติพระกรรมฐาน”

“ดิฉันนางอนงค์ภัทร มีสามีชื่อนายธนคุณ ปิติวรรณ และมีลูกสาว ๒ คน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ รัฐบาลที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในกรุงเทพฯ ต่อมาจึงย้ายมาที่สระบุรี เป็นเจ้าหน้าที่การเงินประมาณ ๑๔ ปีและเงินเดือนขึ้น ๒ ขั้นน้อยมาก ส่วนคุณธนคุณทำงานบริษัทกระเบื้องกระดาศไทยจำกัด ที่จังหวัดสระบุรี ขณะนั้นหน้าที่การงานและการเงินดีมาก ไม่นานก็รู้จักกับเพื่อนต่างหน่วยงานกันซึ่งได้อ่านหนังสือกฎแห่งกรรมของหลวงพ่อรัญญามาให้ อ่านแล้วชอบมาก เกิดความเลื่อมใสศรัทธาหลวงพ่อ แต่ก็ยังไม่มีโอกาสไปกราบนมัสการท่านจนประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็มีเพื่อนนำหนังสือของหลวงพ่อกมาให้อีกและเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัดอัมพวันให้ฟัง จนได้มีโอกาสไปกราบนมัสการหลวงพ่อในวันเกิดของลูกสาวคนโตที่อายุได้ ๘-๙ ขวบ ซึ่งอายุห่างจากลูกคนเล็กประมาณ ๒ ปี และชอบเถียงกันประจำ บางครั้งก็พูดไม่เพราะกับลูกเพราะความเครียดในงานและยังไม่มีอะไรยึดเหนี่ยวจิตใจ สวดมนต์ก็ไม่รู้จัก กรรมฐานก็ไม่รู้จัก วันแรกก็ไปกราบหลวงพ่อ ดิฉันก็ได้รับความเมตตาจากหลวงพ่อ ท่านชี้มาที่ดิฉันและบอกว่าลูกคืออยู่แล้ว เป็นแม่ต้องพูดกับลูกให้ดี อาตมาขอบิณฑบาต พอได้ยินเท่านั้น ใจก็คิดต่อไปว่าจะไม่พูดกับลูกอย่างนั้นอีกแล้ว

หลังจากนั้นดิฉันกับสามีก็ไปกราบหลวงพ่อยู่เนื่อง ๆ ส่วนมากจะได้ยินหลวงพ่อบอกท่านพูดทุกครั้งว่า สวดมนต์นะ สวดแล้วจะดี สวดแล้วจะรวย หน้าที่การงานก็จะเจริญก้าวหน้า ลูก ๆ ก็จะได้ครอบครัวก็มีความสุข ดิฉันและสามีจึงนำไปปฏิบัติ โดยการสวดมนต์เจริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ และพาหุงมหากาฯ กับอิติปิโส เท่าอายุบวก ๑ ตามที่หลวงพ่อบอก

ตอนนั้นรัฐบาลไปกรี๊ดตัดเสื้อสตรีไปด้วย ลูกค้าเยอะมากบางครั้งก็ทำกิจการอื่นด้วยก็ค้าขายดีเช่นกัน ผู้ที่รู้จักมักออกปากชมว่า ดิฉันโชคดีมีสามีดี ลูก ๆ ก็น่ารัก ครอบครัวของดิฉันชอบไปวัดทำบุญ ขณะเดียวกันดิฉันกับสามีก็จะสวดมนต์ตามที่หลวงพ่อบอกท่านสอน แต่ทำแบบไม่สม่ำเสมอ ทำ ๆ หยุด ๆ หลวงพ่อบอกท่านสอนอยู่เสมอว่า ถ้าทำแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ ก็จะได้อย่างที่ทำงานในที่สุดก็มาทำกิจการวันมะพร้าวอ่อนจนประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๖ ขนมนของดิฉันได้มีโอกาสขึ้นโต๊ะเสวยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี หลังจากนั้นก็ได้เซลล์ชวนชิมจากหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี กิจการยิ่งขายดีมาก ๆ จนไม่มีเวลาแม้แต่จะสวดมนต์ บางวันนึกได้ก็จะสวดบ้าง บางวันก็ไม่สวด ทำอย่างนี้เสมอมา ต่อมาก็กิจการเริ่มแยลงจนต้องหยุดตัวเองเลิกกิจการ ดิฉันและสามีจึงรู้ว่านี่คือผลจากการที่เราทั้งสองสวดมนต์แบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ เมื่อเหตุไม่มี ผลมันก็จะไม่เกิด

จากนั้นจึงกลายเป็นคนว่างงาน แต่กลับไม่สวดมนต์เลย ไม่เข้าวัด ไม่ทำบุญ ไม่ทำทาน ปิดห้องพระ ไม่สวดมนต์ และยังมีความคิดว่าเราเกิดมาไม่เคยทำให้ใครเดือดร้อน ทำไมชีวิตจึงเป็นแบบนี้ คิดจนรู้ว่า บุญมี บาปมี กรรมมี แต่ก็ได้แต่รู้ ไม่เคยเข้าใจในคำพวกนี้เลย การค้าตกต่ำสุดยังไม่พอ ชีวิตครอบครัวที่เคยว่าดีมีความสุขก็กำลังตกต่ำลงอีก

ปลายปี ๒๕๔๑ สามิได้ไปขายสินค้าอุปโภค บริโภค แบบขายตรงควบคู่กับงานประจำจนมีข่าวไม่ดีไม่งามกับเพื่อนร่วมงานสาว ดิฉันจึงขอร้องไม่ให้สามิทำงานขายตรงแต่สามิไม่ฟัง บ้านที่เคยมีความสุขก็เริ่มร้อนเป็นไฟ ดิฉันจะทะเลาะหาเรื่องสามิทุกวัน แต่สามิไม่ได้ตอบจะเงิบ ดิฉันเป็นคนที่มีทิวทัศน์สูง ต้องการอะไรต้องให้ได้ดังใจ ไม่ฟังใคร ให้อภัยไม่เป็น ๑ เดือนเต็มที่บ้านเป็นเหมือนนรก หาสุขไม่ได้ มีแต่การทะเลาะซึ่งเกิดจากดิฉันเป็นคนเริ่มทุกครั้ง จนลูก ๆ เครียดมาก สามิก็เลยเลิกไม่ออกไปทำงานขายตรง เพราะเขาเป็นคนรักลูก ๆ มาก และไม่ยอมให้ลูกเสียใจ

๑๗ เมษายน ๒๕๔๓ ดิฉัน สามิ และลูกสาวไปจังหวัดสิงห์บุรี ได้แวะเข้าไปกราบนมัสการหลวงพ่อบุญรอดที่ไม่ได้มานานมากตั้งแต่เลิกกิจการ ดิฉันและครอบครัวนั่งฟังหลวงพ่อบอกที่ท่านก็ชี้มาที่ดิฉันกับสามิและพูดว่า “เรื่องผู้มีชู เมียมชู กรรมฐานเท่านั้นช่วยได้ เป็นลูกศิษย์เราเราเรียกให้ทำแล้วจงทำเสียนะ ถ้าไม่ทำ ระวังประสาทมันจะกิน เราจะช่วยอะไรไม่ได้ ผู้ก็ช่วยเมียมได้ เมียมก็ช่วยผู้ได้ ลูกก็ช่วยพ่อแม่ได้ พ่อแม่ก็ช่วยลูกได้” พอดิฉันได้ยินหลวงพ่อบอกท่านพูดจบ ก็คิดว่าเราต้องเข้าปฏิบัติพระกรรมฐาน ปัญหาเรื่องผู้มีชูจะได้ไม่เกิดกับครอบครัวดิฉัน แล้วหลวงพ่อก็ชี้มาที่ดิฉันอีก และพูดว่ารอวาสนาหรือ เราจะบอกให้มันไม่เกิดหรือ ถ้าไม่กรรมฐาน แล้วท่านก็พูดต่อว่า *“วันนะชีวิตจะดีได้ด้วยกรรมฐาน”* ขณะที่ท่านสอน ลูกสาวคนเล็กก็คิดว่าท่านรู้ได้อย่างไร หลวงพ่อบอกท่านก็พูดต่อ เราบวชมาตั้ง ๕๒ พรรษาแล้วเราเห็นหนออย่างเดียวเราก็รู้หมดแล้ว หลวงพ่อบอกท่านก็ชี้มาที่ดิฉันท่านบอกว่า แม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แม่แบบ แม่แผน แม่แปลน แม่บท แม่กลอน แม่เท่านั้นที่เป็นแบบอย่าง

๕ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ดิฉันไปเข้ากรรมฐานที่วัดอัมพวันครั้งแรกเป็นเวลา ๓ วันมีคนเข้ากรรมฐานเป็นพัน ๆ คน รู้สึกประทับใจชีวิตมาก พอกลับบ้านก็เล่าให้สามิฟัง สามิสนใจ พอเดือนพฤษภาคมไปเข้ากรรมฐานครั้งที่ ๒ สามิก็ไปด้วยพอดิฉันพูดเบา ๆ กับสามิว่าน่าปัจจัยถวายหลวงพ่อบอก พุดยังไม่ทันจบคำ หลวงพ่อบอกท่านชี้มาที่ดิฉันกับสามิว่า เราไม่ยอมได้เงินแต่เราอยากให้อะไรสองคนมาปฏิบัติกรรมฐานกับเรา ทำให้เราตกใจเพราะพูดกันเบาแต่ท่านได้ยิน หลังจากนั้นดิฉันก็เข้ากรรมฐานทุกเดือน ๕ วันบ้าง ๗ วันบ้าง ส่วนสามิถ้ามีเวลาก็จะเข้าปฏิบัติด้วย

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ หลวงพ่อบอกท่านพูดว่าถ้าเราจริงใจให้รู้จักแม่พานิชคนประจวบฯ จากนั้นไม่นานก็ได้รู้จักตามที่ท่านบอก พี่พานิชเป็นคนที่ตั้งใจปฏิบัติกรรมฐานมาก หลวงพ่อบอกท่านสอนอะไรก็จะทำตามทุกอย่าง วันแรกที่รู้จักพี่เขาบอกว่าปฏิบัติกรรมฐานต้องมีสัจจะ เขาให้ตั้งสัจจะกับตัวเอง ให้เข้ากรรมฐานทุกเดือน เดือนละ ๗ วัน ดิฉันก็ทำตาม จากนั้นคำว่าสัจจะนี้ดิฉันก็นำไปใช้

ในการปฏิบัติกรรมฐาน คือต้องตื่นตามเวลา แล้วก็เข้าปฏิบัติกรรมฐานทุกรอบแบบตั้งใจทำตาม ครูผู้สอนแล้วคิดว่าถ้ามาแล้วต้องทำ ทำให้จริง ถ้าทำไม่จริงก็ให้อยู่บ้าน ไม่ต้องเสียเวลา

บางเดือนที่พานิชก็จะชวนเข้ากรรมฐาน ๑๕ วัน เวลาที่เข้ากรรมฐานจะเป็นวันพระหรือวันลาศีล หลวงพ่อท่านจะเทศน์สอนกรรมฐาน ท่านจะพูดเสมอว่า ๑๐๐ คน ปฏิบัติได้ ๑ คน ท่านก็ดีใจแล้ว คนเราไม่ใช่ไม่เห็นเขาปฏิบัติแล้วชีวิตเขาดีขึ้น ครอบครัวดีขึ้น ลูกดีตั้งใจเรียนหนังสือ ลูกเลิกยาเสพติด สามิเจ้าชู้ก็เลิกเจ้าชู้ จากร้ายกลายเป็นดี จะทำได้กันทุกคนนั้นหาไม่ ถ้าจะทำให้ได้เหมือนกันก็ต้องสร้างบุญ สร้างความดีให้ได้ถึง ๘๐% ก็คือตั้งใจปฏิบัติกรรมฐานอย่างต่อเนื่อง หลวงพ่อท่านจะยกตัวอย่างแม่พานิชคนประจวบฯ อยู่ตลอด ว่าตั้งใจปฏิบัติจนชีวิตดีขึ้น ดิฉันและสามิทำตามแบบอย่างพานิช เข้าปฏิบัติกรรมฐานพร้อมพานิชเป็นประจำ แล้วชีวิตมันก็ดีขึ้น ๆ พอกลับบ้านก็จะทำอย่างต่อเนื่อง เวลาเข้ากรรมฐาน ๗ วันทีวัดดิฉันก็จะพยายามปฏิบัติตามหลวงพ่อบอก ท่านสอน คือ กินน้อย นอนน้อย พูดน้อย ดิฉันเริ่มเป็นคนใจเย็น มีเหตุมีผล รู้จักการให้อภัย และทิวก็ลดลง ดิฉันปฏิบัติได้ประมาณ ๒ ปี จนรู้ว่าสามิได้มีผู้หญิงอื่น รู้ได้จากการปฏิบัติกรรมฐานตามที่ หลวงพ่อสอน ให้เรายืนนอ ๕ ครั้ง ซ้ำ ๆ แล้วก็เดินขวงอย่างหนอ ซ้ายอย่างหนอซ้ำ ๆ ตรงนี้สติจะบอกเลยว่าสามิของดิฉันนอกจากมีผู้หญิงอื่น ดิฉันก็ยังตั้งใจปฏิบัติกรรมฐานต่อเนื่อง ตัวสติมันบอกให้ดิฉันถามสามิ ซึ่งเขาก็ยอมรับว่าเขามีคนอื่นอีก เขาบอกว่ามันเป็นกรรมของเขา และได้เลี้ยงดูกันมา ๓-๔ ปีแล้วโดยที่ดิฉันไม่รู้เรื่องเลย พอได้ฟังรู้สึกเสียใจมาก แต่ต้องบอกว่าเป็นบุญของดิฉันที่ได้ตั้งใจฝึกปฏิบัติกรรมฐานอย่างต่อเนื่อง และหมั่นฟังธรรม คำสอนของหลวงพ่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดสติปัญญาแก้ปัญหาได้ ถ้าวันนั้นยังไม่เข้าปฏิบัติกรรมฐาน ไม่สวดมนต์ให้ต่อเนื่อง วันนี้นคงไม่มีโอกาสเขียนข้อความนี้แน่นอน ทุกวันนี้ดิฉันจะสวดมนต์และปฏิบัติกรรมฐานต่อเนื่อง ไม่ทำแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ อย่างเด็ดขาด เพราะกลัวบุญหมด หลวงพ่อท่านพูดเสมอว่า “มีวาสนาถ้าบุญไม่มี วาสนามันก็ไม่เกิด”

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ดิฉันและสามิได้มีโอกาสไปกราบหลวงพ่อพร้อมกับครอบครัวพานิช ไม่คิดว่าจะได้ยินคำพูดสามิกล่าวกับหลวงพ่อกับว่า “หลวงพ่อกับ ด้วยเมตตาจากหลวงพ่อก็ได้ให้ครอบครัวผมรู้จักกรรมฐาน ทุกวันนี้ผมได้สวดมนต์และปฏิบัติกรรมฐานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผมพ้นวิบากกรรมจากการมีภรรยาบ่อย” แล้วหลวงพ่อบอกท่านก็สอนว่า กรรมเกิดจากการกระทำ

ณ วันที่เขียนข้อความนี้เป็นเวลาประมาณ ๑ ปีแล้วที่สามิดิฉันปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมตามคำสอนของหลวงพ่อกับ ทุกวันนี้ประมาณตี ๓ หรือตี ๔ สามิดิฉันจะตื่นขึ้นสวดมนต์และปฏิบัติกรรมฐาน พร้อมกับหุงข้าวใส่บาตรก่อนออกไปทำงานเป็นประจำ การงานก็ดีขึ้น ถ้ามีปัญหาที่แก้ไขได้

จากอานิสงส์ของการปฏิบัติกรรมฐาน สวดมนต์พระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ พาทูมมหาภา อิติปิโส เท่าอายุบวก ๑ และการปฏิบัติตามคำสอนของหลวงพ่อกับ ทำให้สามิของดิฉัน

หลุดพ้นวิบากกรรมจากการมีภรรยาบ่อย และหันหน้าตั้งอกตั้งใจปฏิบัติกรรมฐาน จากร้ายก็กลายเป็นดี ครอบครัวก็มีความสุข ลูกสาวทั้งสองคนก็ว่านอนสอนง่าย เป็นเด็กดี และตั้งใจเล่าเรียนดี ขึ้น แล้วยังเข้าปฏิบัติกรรมฐานตามอย่างดิฉันและสามี เวลาลูก ๆ มีปัญหาอะไรก็จะยกคำสอนของหลวงพ่อกำลังสอนลูก และครอบครัวดิฉันจะยึดมั่นคำที่หลวงพ่อกำลังสอนว่า

“การกระทำใด ๆ ที่เป็นไปโดยต่อเนื่องนี้

ของเล็กน้อยก็เป็นของใหญ่

บุญน้อยก็เป็นบุญมาก ทำดีไม่ได้ผล

เพราะทำตนลุ่ม ๆ ดอน ๆ ทำดีที่ได้ผล

เพราะทำตนสม่ำเสมอ”^{๑๓}

กรณีศึกษาที่ ๓ คุณจารุวรรณ สุทธิอาจ

“ผลกรรมที่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ได้ชดใช้หนี้กรรมและรับผลกรรมในชาตินี้ ไม่ต้องรอชาติหน้า”

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติธรรมครั้งแรกที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวันจังหวัดขอนแก่น หรือวัด “หลวงพ่อจรัญ” เมื่อ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ เป็นเวลา ๕ วัน โดยมีพระครูสมุห์ธีรวัฒน์ ฐานุตฺโตโร เป็นผู้สอนกรรมฐานให้สำหรับบุคคลที่เข้าปฏิบัติกรรมฐานเป็นครั้งแรก โดยเริ่มจากทำวัดเย็นและรับศีล สอนวิธีเดินจงกรมและนั่งกรรมฐาน ข้าพเจ้านิมิตเห็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ได้มาเปิดตาให้ ข้าพเจ้า ต่อมาได้ยินเสียงนกร้อง และลมพัดกรรโชกแรงมาก ก็เกิดภาพซ่า ๆ เหมือนทีวีที่หมดเวลา ออกอากาศ แล้วตัวข้าพเจ้าก็หลุดเข้าไปอีกภพหนึ่ง เป็นสมัยศึกดาบรพ เงิบและกว้างใหญ่มาก จึงเกิดความกลัวเพราะเพิ่งนั่งกรรมฐานเป็นครั้งแรก ไม่ทันได้กำหนดรู้หนอ จึงตั้งสติกลับมาที่ปัจจุบัน ตลอดเวลา ๕ วันที่ปฏิบัติข้าพเจ้าพยายามทำตามที่อาจารย์สอนทุกอย่าง เมื่อกลับมากรุงเทพมหานครก็รัดตัวทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติต่อ

ปี ๒๕๔๕ ปลายมีนาคม ข้าพเจ้าได้รับการผ่าตัดเอาก้อนเนื้อที่โตผิดปกติออก ๓ ก้อน โดยฉีดยาชาเนื่องจากก้อนเนื้อที่โตผิดปกติยังเล็กอยู่ ซึ่งผลการตรวจหมอบอกว่าเป็นซิสต์

ปี ๒๕๔๖ ปลายมีนาคม ข้าพเจ้าได้รับการผ่าตัดเอาก้อนเนื้อที่โตผิดปกติออก ๔ ก้อนที่จุดเดิม โดยใช้ดมยาเนื่องจากก้อนเนื้อโตมาก ผลตรวจหมอบอกว่าเป็นเนื้องอกชนิดไม่ร้ายแรง แต่ก็ยังมีอีก ๔-๕ ก้อนรอบ ๆ ให้ดูแลเมื่อก้อนเนื้อโตค่อยมาผ่าตัดออก ข้าพเจ้าถามหมอบอกว่ามีวิธีใดที่จะหายหรือมียากินแล้วหายหรือไม่ หมอบอกว่าไม่มี ทางเดียวคือเมื่อโตก็ผ่าตัดออก และให้ดูแลตัวเองหมั่นตรวจเช็คสุขภาพ

^{๑๓} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโฆ), กรรมฐานแก้กรรม ๑๐, หน้า ๑๕๔-๑๖๓.

คนเราเมื่อมีทุกข์เกิดขึ้น ก็หาทางดับทุกข์ให้ตัวเอง ตอนที่ไม่มีทุกข์ไม่เคยปฏิบัติกรรมฐานเลย มีแต่สวคมนต์บ้างตามโอกาส ข้าพเจ้าจึงเริ่มปฏิบัติกรรมฐานในเดือนมิถุนายน โดยต้องเริ่มต้นใหม่หมดเลย เมื่อปฏิบัติอยู่ประมาณหนึ่งเดือน ข้าพเจ้าก็ได้ทราบกรรมที่ต้องฆ่าตัด

ปี ๒๕๔๖ เกิดนิมิตเห็นน้ำค่อย ๆ ท่วมตัวจนกระทั่งเลยหัว ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดหายใจไม่ออก แล้วมดแดงทั้งหลายก็มาขึ้นจ้องหน้าข้าพเจ้า และหลวงพ่อก็มองข้าพเจ้าอยู่ปลายที่นอน ให้ข้าพเจ้าอดทนและใช้หนี้กรรมที่เขามาทวง ข้าพเจ้าอดทนได้ประมาณ ๑๐ นาที ก็ไม่ไหวออกจากกรรมฐาน เลยใช้หนี้เขาไม่หมด ภาพต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้ทำเป็นประจำช่วง ม.๑-ม.๖ ไปเอาไข่มดแดงมาทำเป็นอาหาร โดยเอารังมดแดงจุ่มลงไปใต้น้ำแล้วสลัด ๆ ไข่และมดแดงก็จะตายใต้น้ำ เมื่อคิดได้ข้าพเจ้าร้องไห้ น้ำตานองว่าไม่น่าไปพรากชีวิตเขาเลย ชีวิตใครใคร่รัก ของของใครใคร่หวง ไม่น่าไปทำเขาเลย ทุก ๆ ครั้งที่ข้าพเจ้าสวคมนต์และปฏิบัติกรรมฐานจะแผ่เมตตาขอโหสิกรรมต่อมดแดง ก้อนเนื้อที่ผิดปกติจำนวน ๕ เม็ด ได้หายไป ๔ เม็ด โดยการปฏิบัติกรรมฐานในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่งข้าพเจ้าได้ไปปฏิบัติที่วัดอัมพวันเป็นครั้งที่ ๔ ส่วนอีก ๑ เม็ดและพังผืดเป็นกรรมอย่างอื่น

เมื่อปี ๒๕๔๕ ที่ข้าพเจ้าฆ่าตัดปลายเดือนมีนาคม ผลที่หัวเข้าและข้อพับซ้ายเป็นผื่นเม็ดใส ๆ ทั้งคันและแสบไปหาหมอก็ไม่หาย เดี่ยวเป็นเดี่ยวหาย เมื่อปลายสิงหาคม ๒๕๔๗ ข้าพเจ้าเห็นนิมิตว่าได้ฆ่าปลาเป็นอาหารสำหรับครอบครัว มีปลาซ่อนอยู่ตัวหนึ่ง ตัวใหญ่มาก ข้าพเจ้าต้องทำเป็นอาหารกลางวัน ข้าพเจ้าได้หักคอปปลา และปลาซ่อนตัวนั้น โกรธมากจับที่นิ้วก้อยของข้าพเจ้าด้วยสายตาพยายามทอฆาตกรรมที่ถูกรู้ข้าพเจ้าฆ่า ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้นข้าพเจ้าลืมไปหมดแล้ว ข้าพเจ้าขอโหสิกรรมและแผ่เมตตา อย่าจองเวรจองกรรมกันอีกเลย ข้าพเจ้าจะทำกรรมฐานไปให้ แล้วที่เป็นอยู่ก็ค่อย ๆ หายและดีขึ้น

ตามที่ข้าพเจ้าบอกไว้ว่าในปี ๒๕๔๖ ได้มีการฆ่าเนื้ออกและยังเหลืออีก ๕ เม็ด ๔ เม็ดนั้นได้หายไปปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๔๗ ส่วนอีกเม็ดหนึ่งไม่ยอมหาย โตขึ้นทุกวัน และมีพังผืดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำอย่างไรก็ไม่หาย เดือนตุลาคม ๒๕๔๗ ข้าพเจ้าได้ไปปฏิบัติกรรมฐานที่วัด ก็ยังไม่ทราบจะทำกรรมอะไรไว้ ตอนกลับไปบ้านได้นิมิตเห็นเหตุการณ์ในสมัยเด็ก ๆ ตอนข้าพเจ้าช่วยเพื่อนเก็บแมงมันตามพื้นดินในป่าอ้อยที่เขาตัดอ้อยไปหมดแล้ว ตามคออ้อยก็จะมีแมงมันภาพที่ข้าพเจ้าช่วยเพื่อนเก็บแมงมันไปตามไร้อ้อย แล้วเอาลงไปแช่น้ำภาพแล้วภาพเล่า บางทีคดแดงก็กัดเอาก็บีเมดแดง บางทีก็เอามดแดงลงไปแช่น้ำด้วย ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ข้าพเจ้าลืมไปหมดแล้ว ข้าพเจ้าได้พรากชีวิตหลายชีวิตและขอยอมรับกรรมทุกอย่างโดยไม่ปฏิเสธทุกข์ข้อหา ซึ่งสิ่งที่ข้าพเจ้าได้รับผลอยู่ในขณะนี้ยังน้อยกว่าที่ได้รับต้องทนทุกข์ทรมานไม่รู้กี่ชีวิต และข้าพเจ้าได้ขอโหสิกรรม อย่าได้จองเวรจองกรรมกันอีกเลย ด้วยความเป็นเด็กข้าพเจ้าทำไปเพราะความกึกคะนองและรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ปลายตุลาคม ๒๕๔๗ ข้าพเจ้าได้ผ่าตัดอีก โดยหมอให้ข้าพเจ้าดมยาเหมือนปกติเนื่องจากเซลล์นั้นเม็ดใหญ่มากและมีพังผืดใกล้ ๆ กันเป็นบริเวณใหญ่ การผ่าตัดดูเหมือนจะเป็นไปด้วยดีเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา ข้าพเจ้าฝันว่ามีไก่อจำนวนมากมายืนมองข้าพเจ้าที่เตียงผ่าตัด เมื่อข้าพเจ้าตื่นขึ้นมาก็พบกับเหตุการณ์ที่ไม่เคยคาดคิดว่าจะเกิดขึ้นกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถหายใจได้ ทำอย่างไรก็หายใจไม่ได้ เนื่องจากมีเสมหะเป็นจำนวนมากติดอยู่ที่คอข้าพเจ้า ทั้งมือและเท้าก็ถูกล็อกไว้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ข้าพเจ้าตั้งจิตอธิษฐานต่อไก่อทั้งหลายว่า การที่ข้าพเจ้าทำไปนั้น เพื่อเป็นอาหารรับประทาน อย่าได้จองเวรจองกรรมต่อกันอีกเลย ถ้ารอดไปได้ข้าพเจ้าจะทำกรรมฐานไปให้ และจะขอชดใช้กรรมต่าง ๆ ในเมืองมนุษย์ให้หมด โดยไม่ปฏิเสธทุกข้อหา จะละเว้นความชั่ว และสร้างแต่ความดีให้ได้มีชีวิตอยู่ปฏิบัติธรรม ซึ่งตอนนั้นหมอก็ช่วยกันดูดเสมหะออกมาจนหมด และสามารถหายใจได้ และผลการตรวจก้อนเนื้อเป็นเนื้องอกชนิดไม่ร้ายแรง

จากผลกรรมที่ข้าพเจ้าได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตในชาติปัจจุบันทั้งหมด ข้าพเจ้าก็ได้ใช้หนี้กรรมและรับผลกรรมในชาตินี้ไม่ต้องรอชาติหน้า ซึ่งกฎแห่งกรรมนั้นมีจริง เมื่อปฏิบัติจริง ๆ แล้วท่านจะทราบเหตุการณ์ในอดีต และเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสติจะเป็นตัวบอกเหตุการณ์ล่วงหน้า และคอยบอกวิธีแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งทำให้เราแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอปฏิบัติตามหลักคำสอนของหลวงพ่อดีที่ได้ประสพวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ลูกศิษย์^{๑๔}

กรณีศึกษาที่ ๔ คุณ ชิตรัตน์ อนุฤทธิ์

“กรรมฐานรักษาโรคได้จริงหรือ”

“เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๐ ดิฉันได้ตรวจที่สถาบันมะเร็งแห่งชาติ หมอบอกว่าต้องผ่าตัดด่วนเพราะเป็นเนื้องอกที่ไม่พึงปรารถนา ให้กลับบ้านไปเตรียมผ่าตัดวันที่ ๑๖ กันยายน ดิฉันเองก่อนมาตรวจที่นี่ได้รักษาที่ต่างจังหวัดมาก่อน หมอที่นั่นบอกว่าเป็นต่อมน้ำเหลืองอักเสบ รักษา ๕ เดือนไม่ยุบไม่แตก แต่โตขึ้นและปวดมากขึ้น วันหนึ่งจะปวดแค่ครึ่งสองครั้ง แต่เวลาปวดก็ปวดมาก ๆ ขึ้นสมองเลย บางทีก็ไม่ปวดเลย ทุกครั้งที่ปวดก็คิดว่าตายดีกว่าอยู่ทรมานอย่างนี้ ในที่สุดดิฉันก็เขียนจดหมายถึงหลวงพ่อดีว่าเคยอ่านหนังสือของท่านที่ท่านเล่าว่ามีคนเป็นมะเร็ง และเคยผ่าตัดถึง ๔ ครั้ง กำลังจะผ่าตัดครั้งที่ ๕ ก็มาหาหลวงพ่อดี บอกว่าจะตายก็มาตายที่หลวงพ่อดีอยากผ่าตัดอีกแล้ว หลวงพ่อดีให้กรรมฐาน แล้วโรครดงกล่าวก็หายไป

^{๑๔} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), กรรมฐานแก้กรรม ๘, หน้า ๕๕-๖๕.

ประมาณ ๑๕ วันหลวงพ่อก็ตอบจดหมายมา ทำให้ดีใจอย่างมากเหมือนจดหมายของท่าน เป็นขานชนิดหนึ่ง ก็เป็นกำลังใจที่ได้รับ คนเราเวลาทุกข์ยากนั้นได้กำลังใจแล้วจะมีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไปหลวงพ่อก็ให้ธรรมะจนดิฉันอ่านแล้วอ่านอีก ประทับใจตรงที่ว่า

“ขอให้คุณโยมจงทำใจให้ได้นะว่าจะอะไร ๆ ในโลกนี้มันไม่เที่ยง อะไรจะเกิดก็ให้มันเกิด จะไปขัดขวางไม่ได้ อาตมาขอให้โยม ขอโหสิกรรมกับเจ้ากรรมนายเวรเขาเสีย เวรกรรมอะไรที่มีอยู่ก็ขอให้หมดไปในชาตินี้ ขอย่าให้ไปถึงชาติหน้าอีกเลย อาตมาขอแผ่เมตตาให้ ขอให้คุณโยมจงหายจากโรคร้ายไข้เจ็บ และขอให้คุณโยมทำสมาธิมาก ๆ ให้สวดอิติปิโส พาหุงมหากาฯ และอาตมาขอให้คุณโยมไปให้หมอตตรวจเช็คร่างกายให้แน่นอนอีกครั้ง ทางที่ดีที่สุดคือ ไปที่สถาบันมะเร็งโดยตรง อาตมาก็จะแผ่เมตตาไปให้ ขอให้คุณโยมทำตามที่อาตมาบอกเถิด และทำกรรมฐานมาก ๆ อย่าลืมแผ่เมตตาให้คนในครอบครัวมาก ๆ จะได้หมดเวรหมดกรรมกันในชาตินี้จบสิ้นไป โยมไม่เป็นอะไรหรอก”

ตกลงดิฉันหนีผ่าตัดไปวัดอัมพวันเพราะคิดว่าผ่าก็ตาย ไม่ผ่าก็ตาย เพราะฉะนั้นก่อนตายก็ขอเก็บเกี่ยวเอาบุญไปเป็นเสบียงไว้บ้าง ดิฉันเองก็เคยปฏิบัติธรรมมาบ้างจากวัดโศการามสมุทรปราการ แต่เนื่องจากทำงานจึงไม่ได้จริงจัง มาถึงตอนนี้เมื่อรู้แน่แล้วว่าตายแน่ ก็ต้องเอาจริงเพื่อตอนที่ตายไปจะไม่ต้องลำบากเหมือนตอนที่มิชีวิตอยู่ เรียกว่า เตรียมตัวตายเหมือนกัน

ดิฉันมาสิงห์บุรีคนเดียว นั่งคอยจนได้พบท่าน แต่แปลกใจมากตอนเข้าไปหาท่าน ท่านเห็นดิฉันแล้วท่านจ้องมองเหมือนท่าน “เห็นหนอ” อะไรสักอย่างหนึ่ง แต่พอดิฉันเข้าไปใกล้ท่านท่านก็หลับตาเสียก็เลยไม่กล้าถามท่าน ตอนเย็นก็ฝากจดหมายกับคุณสมประสงค์ กราบเท้าหลวงพ่อบอกเมตตาว่า ดิฉันเดินทางมาจากนครศรีธรรมราช แล้วให้หลวงพ่อบอกเมตตาให้ คุณสมประสงค์ก็กลับมาบอกว่า คินนี้หลวงพ่อบอกจะนั่งแผ่เมตตาให้ ขอให้สบายใจเถอะ

คินนั้นเมื่อเลิกกรรมฐานแล้ว ต่างก็เข้านอน ดิฉันหลับไป มาตกใจตื่นเมื่อคล้าย ๆ กับมีคนมาเรียกว่า “ตื่น ๆ เร็ว หลวงพ่อกำลังแผ่เมตตาให้ เข้าสมาธิเร็ว” ได้ยินชัดเจนทีเดียว แล้วก็รีบลุกขึ้นนั่งสมาธิทันที พอนั่งได้สัก ๕ นาที เนื้อตัวรู้สึกร้อนขึ้นเรื่อย ๆ และเมื่อกำลังคอเริ่มเต้น และเต้นอยู่ประมาณ ๕ นาที แล้วก็หยุด และค่อย ๆ เย็นลงจนเป็นปกติ ดิฉันก็นอนต่อแต่ไม่หลับ เพราะแปลกใจว่าใครมาเรียก และเรียกคำเดียวก็ตื่นเลย แล้วเขาไปไหนทำไมไม่เห็น และอาการที่ตัวร้อนขณะนั้นมันก็ร้อนแปลก ๆ เหมือนกับเราเดินผ่านกองไฟร้อน ๆ มา แต่พอผ่านพ้นไปแล้วก็เย็น แต่นี้มันร้อนไปทั้งตัวรวมทั้งภายในด้วย และร้อนอยู่นานกว่าจะเย็น

ดิฉันอยู่ปฏิบัติธรรมครบ ๓ วัน ก่อนกลับได้พบหลวงพ่อกับลาท่าน ท่านก็ถามว่าหมอบอกเราว่าเป็นมะเร็งใช่ไหม ก็กราบเรียนท่านว่าหมอบอกว่าเป็นเนื้องอกต้องผ่าตัดอันตรายมาก ถามท่านว่าควรผ่าหรือไม่ ท่านว่าท่านตัดสินใจให้ไม่ได้ควรตัดสินใจเองหลวงพ่อบอกไม่ได้ แต่ไม่เป็นไรหรอก ทำกรรมฐานมาก ๆ เข้า แล้วก็หายเอง ดิฉันขอยา ท่านก็ให้น้ำมันมนต์มาทาและทำ

กรรมฐานมาก ๆ โดยเฉพาะ “ยื่นหนอ” แต่อย่าทำแบบหนอ ๆ แหน่ ๆ ให้ทำจริงจัง รับรองหายทุกรายไป

๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ไปวัดอัมพวันอีก ตอนนี่เมื่อก่อนจะทำอะไรจะเปลี่ยนไป คือมันจะแตกก็ไม่แตก จะยุบก็ไม่ยุบคงที่อยู่ ภาคราวนี้ขอยุ่กรรมฐาน ๗ วัน คราวนี้มีอะไรแปลก ๆ อีก ออกจากที่ปฏิบัติกรรมฐานมานอนพัก เหมือนกับมีคนมาเป่าให้ และพอเอาจิตกำหนดที่แผลก็เกิดอาการตอบรับกันขึ้นคือที่แผลตรงนั้นจะเต้นตุบ ๆ จนรู้สึก เต้นแรงมากประมาณ ๕ นาทีแล้วหยุด แล้วก็ตื่นใหม่เหมือนอัตโนมัติ ตอนที่มานั้น แผลมีสีม่วง และพอมายู่ได้แค่สองวัน คือ วันที่ ๔ ธันวาคม เมื่อก่อนก็เริ่มเปลี่ยนจากม่วงเป็นสีแดงและค่อย ๆ แดงจัดขึ้นมาเรื่อย ๆ

๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ ตอนเช้าแผลแตกออกมาเป็นเลือดสด ๆ เหมือนเอามีดไปกรีด เอากระดาษทิชชูเช็ดสองสามครั้งก็หมดแผลก็แห้ง แต่ตอนนั้นเดินจงกรมอยู่ ไม่รู้จะเอาอะไรปิดปากแผล พอตีเห็นต้นพลูเลยเอาใบมาปิดปากแผลไว้ก่อน ใบพลูนี้เป็นใบพลูที่แม่ใหญ่ปลูกไว้ และแม่ใหญ่ยังบ้วนน้ำหมากใส่ด้วย เป็นยาอีกขนานหนึ่งดีจริง ๆ ตามธรรมชาติใบพลูนี้เผ็ดร้อน แต่เมื่อเอาปิดปากแผลกลับเย็นซ่า ปิดไว้ทั้งวันพอเย็นเอาออกใบพลูกลับแห้งกรอบ แต่ก็ดูน้ำเหลืองและเลือดติดใบพลูออกมาด้วย และเมื่ออาบน้ำเสร็จแล้ว ก็เอาน้ำมันมนต์ของหลวงพ่อกมาทาที่ใบพลู เอามาปิดปากแผล อีกสองวันต่อมา ก็มีเลือดออกมาอีก แต่น้อยลงกว่าวันก่อนจนตอนหลังมีแต่น้ำเหลืองออกมาเรื่อย ๆ ไม่มาก พอครบ ๗ วัน ก็เอาใบพลูปิดไว้ กลับมาวัดอโศการามแผลเกือบหายสนิทแล้วพระอาจารย์ที่วัดเห็นก็ให้ยาแก่น้ำเหลืองมาทาน และปฏิบัติต่อที่นี้อีก ๑๕ วัน

อาการดังกล่าวยังคงเหลือแต่ปวดขากรรไกร เป็นเพราะก่อนหน้านี้ปวดจนอ้าปากไม่ขึ้น ปัจจุบันนี้หายแล้ว เพราะพอแผลหาย อยู่มาอีกหลายเดือนกว่าอาการปวดขากรรไกรจะหาย ทรมาณอีกประมาณ ๕ เดือน รวมเวลาที่เป็น ๑๑ เดือนพอดี

ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่า การปฏิบัติกรรมฐานรักษาโรคได้จริง ๆ เพราะการปฏิบัติกรรมฐานนั้นไม่ใช่ของที่จะทำกันเล่น ๆ ต้องทำกันจริง ๆ ถึงจะบรรลุผล อย่างที่ดิฉันปฏิบัติมานี้ บางขั้นตอนยังมีเอาอย่างอื่นมาผสมด้วย เช่น น้ำมันมนต์ของหลวงพ่อกที่ใช้ทา และใบพลูนั้นที่รู้มาก็รักษามะเร็งได้ผลเหมือนกัน และรับประทานยาของอาจารย์บุญชูอีก แต่ที่จริง ๆ แล้วเขาบอกว่า ผู้ที่ปฏิบัติจริง ๆ นั้น ไม่ต้องใช้ยาเลย อันนี้ดิฉันเชื่อ ๑๐๐% แต่คนเราส่วนมากรวมทั้งดิฉันด้วยก็เกิดอาการกลัว ก็เอาอย่างโน้นบ้างอย่างนี้บ้างมาช่วยกัน แต่จริง ๆ แล้ว สำหรับดิฉันได้ตั้งใจว่า ก่อนที่จะตายก็ขอเก็บเกี่ยวเอาบุญไว้เป็นเสบียงบ้าง กรรมฐานดีที่สุด เพราะขณะที่เข้ากรรมฐานอยู่ เรายังได้พบอะไรมากมายนัก มีคนมาช่วยปิดเป่าให้ และยังมีผู้ที่ไม่เห็นตัวตนมาให้คาถาอีกต่างหาก แต่ถ้าไม่เข้ากรรมฐาน ใครที่โหนจะมาให้เราได้

เพราะฉะนั้น กรรมฐานนอกจากรักษาโรคได้แล้ว กรรมฐานยังช่วยแก้กรรมให้ได้อีกด้วย และกรรมฐานยังช่วยสงเคราะห์ญาติพี่น้องที่ตายไปให้ได้รับบุญกุศลอีกด้วย”^{๑๕}

กรณีศึกษาที่ ๕ คุณรุจี เต่งตระกูล

“โรคร้ายหายได้ด้วยพระกรรมฐาน”

“ข้าพเจ้าเริ่มไปวัดอัมพวันเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๑ โดยพี่สาวแนะนำ ได้เข้าปฏิบัติกรรมฐานครบ ๗ วันช่วงปิดเทอมเดือนตุลาคม พอกลับบ้านก็ไม่ได้ปฏิบัติต่อ กลัวแม่จะว่าเพราะคุณแม่นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนตัวข้าพเจ้าชอบทำบุญตักบาตรและสวดมนต์ไหว้พระทุกวัน ทุกปีข้าพเจ้าจะบอกคุณแม่ว่าโรงเรียนส่งไปอบรมที่ต่างจังหวัด แต่ข้าพเจ้าก็ไปวัดอัมพวันทุกครั้ง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ สามีของข้าพเจ้าป่วยหนักต้องเข้าโรงพยาบาลผ่าตัดกระดูกสะโพกออก เพราะมันสึกกร่อนมาก ขณะพักรักษาตัวอยู่โรงพยาบาล มีญาติทางสามีนำหนังสือกฎแห่งกรรม เล่มที่ ๑๔ มาให้อ่าน ข้าพเจ้าอ่านจนจบก็ยังไม่คิดอะไร จนกระทั่งสามีจากไป ได้ฝากโรคเอดส์ติดตัวข้าพเจ้ามา ข้าพเจ้าก็รักษาที่โรงพยาบาลราชบุรี เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และเริ่มทานยาควบคุมในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

คุณแม่ยังป่วยหนัก และตัวข้าพเจ้าก็ป่วยหนักเหมือนกัน แต่ด้วยความรู้สึกที่ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองจะอ่อนแอไม่ได้ จะต้องดูแลคุณแม่ให้ดีที่สุด เพราะคุณแม่บอกว่าคุณแม่จะอยู่ไม่นาน จนกระทั่ง ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๗ คุณแม่ก็จากไป ข้าพเจ้าเสียใจมากคิดว่าต้องอยู่คนเดียว โรคเอดส์ที่เป็นก็กำเริบขึ้น นอนไม่หลับ กลุ้มใจมาก จะบอกใครก็ไม่ได้

ข้าพเจ้าพยายามปฏิบัติกรรมฐานอย่างจริงจัง คือเดิน ๑ ชั่วโมง นั่ง ๑ ชั่วโมง ทุกวัน วันละ ๒ ช่วง ช่วงที่ ๑ ตั้งแต่เวลา ๑ ทุ่มถึง ๓ ทุ่ม ช่วงที่ ๒ ตั้งแต่เวลาตี ๓ ถึงตี ๕

ปฏิบัติอย่างนี้ไม่ขาด พอถึงวันหมอนัดตรวจเลือดเดือนกันยายน ผลเลือดดีขึ้นมากจาก ๔๘ ขึ้นมาเป็น ๑๘๘ หลังจากนั้นข้าพเจ้าก็ไปหาหมอที่โรงพยาบาลเมืองราชบุรี ได้พบคุณหมอกำชัย ท่านถามว่ามีโรคประจำตัวบ้างไหม ข้าพเจ้าก็บอกเป็นโรคเอดส์ แต่ตอนนี้ข้าพเจ้าได้กินยาโรงพยาบาลราชบุรี และปฏิบัติกรรมฐานของหลวงพ่อจรัญ จิตฺตมฺโม จังหวัดสิงห์บุรีด้วย คุณหมอบอกมาถูกทางแล้วนะ ให้กลับไปทำตามที่หลวงพ่อสอน ข้าพเจ้าก็มีกำลังใจมากขึ้น จึงได้เร่งปฏิบัติพระกรรมฐานมากขึ้น จากเดิน ๑ ชั่วโมง นั่ง ๑ ชั่วโมง มาปฏิบัติเพิ่มเป็น เดิน ๒ ชั่วโมง นั่ง ๒ ชั่วโมง

^{๑๕} พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กรรมฐานแก้กรรม ๕, หน้า ๑๔๔-๑๕๐.

จากนั้นวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ ข้าพเจ้าได้ไปกราบนมัสการหลวงพ่ोजรัญ จิตฺตมฺโม และได้รายงานให้หลวงพ่อบทราบบว่า ข้าพเจ้าเป็นโรคเอดส์ หลวงพ่อบทราบบว่าข้าพเจ้าเป็นโรคเอดส์ หลวงพ่อบทราบบว่าข้าพเจ้าเป็นโรคเอดส์ หลวงพ่อบทราบบว่าข้าพเจ้าเป็นโรคเอดส์ แล้วมองหาข้าพเจ้าด้วยความเมตตา แล้วท่านก็บอกว่าจะมีสิ่งอัศจรรย์เกิดขึ้น และให้เขียนกฎแห่งกรรมด้วยนะ ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจต่อสู้กับโรคร้ายอีก หลวงพ่อบทราบบว่าให้ท่านยาใบบัวกับยามะขาม และต้องสวดมนต์ไหว้พระ ปฏิบัติกรรมฐานให้มาก ๆ ข้าพเจ้าได้ฟังดังนั้นก็กลับมาปฏิบัติตามที่หลวงพ่อบทราบบว่าทุกวันมิได้ขาด ทานยาใบบัวและยามะขาม ๒ ห่อใหญ่ ห่อละ ๑ เดือน ทานเข้าเย็น แล้วข้าพเจ้านำความรู้การปฏิบัติพระกรรมฐานสอนนักเรียนทุกวันก่อนที่จะเรียนหนังสือ ใช้เวลาประมาณ ๑๐ นาที ทำให้นักเรียนมีสมาธิเวลาเรียนดีขึ้น ตั้งใจเรียนหนังสือดีขึ้นมาก และเป็นเด็กดี

จนถึงวันที่ ๑๗-๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๗ เป็นช่วงปิดเทอม ข้าพเจ้าก็ได้ปฏิบัติพระกรรมฐานต่อเนื่องทั้งกลางวันกลางคืน เป็นเวลา ๗ วัน ๗ คืน ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้สึกดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ ข้าพเจ้าได้มากราบนมัสการหลวงพ่อบทราบบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อรายงานผลการปฏิบัติพระกรรมฐานว่า ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติ เดิน ๓ ชั่วโมง นั่ง ๓ ชั่วโมง ครบแล้ว ปฏิบัติ ๓ ครั้ง ทำให้ข้าพเจ้ามีสติดีขึ้น แก้ไขปัญหาทางด้านจิตใจของตนเองได้ และหยุดทานยาโรงพยาบาลราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ขอให้หลวงพ่อบทราบบได้โปรดกรุณาแผ่เมตตาให้ข้าพเจ้ามีสติปัญญาดีในการปฏิบัติพระกรรมฐานให้ดียิ่งขึ้นตลอดไปเทอญ

ปัจจุบันข้าพเจ้ายังคงปฏิบัติพระกรรมฐานอย่างต่อเนื่องทุกวันมิได้ขาด ส่วนอาการโรคร้ายที่ข้าพเจ้าเป็นก็ไม่กำเริบ และหายขาดด้วย”^{๒๐}

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๐} พระธรรมสิงหนุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม), กรรมฐานแก้กรรม ภาค ถ้ายึดคิดในวัตรอุปล
รศกลืนเสียงมากเกินไปประวังสุดท้ายจะเสียคน (กรุงเทพฯ: ภูมิมอร์นิ่ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐๑-๑๐๔.

ภาคผนวก ง

ข้อมูลสัมภาษณ์นักวิชาการสอนพุทธศาสนา ที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สรุปคำถามสัมภาษณ์ พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (พรรณา).

การศึกษา ป.ศ. ๓, พธ.บ (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
งานสอนเกี่ยวกับพุทธศาสนา มหามัณฑิตและคณฤๅณบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

อายุ ๔๐ ปี จำนวนพรรษา ๑๘ พรรษา

ภูมิลำเนาเดิม จังหวัดศรีสะเกษ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๑. ขอให้พระอาจารย์ให้คำจำกัดความของคำว่า “แก้กรรม” ว่าหมายถึงอะไร?

คำนี้เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทยซึ่งใช้กันเยอะมาก และยังไม่มีความหมายทางวิชาการ คำว่า “แก้กรรม” นี้สามารถหมายความได้หลายอย่างแล้วแต่บริบทที่ใช้คำ ๆ นี้ มักจะเกิดในเชิงพิธีกรรม เช่น สะเดาะเคราะห์ ต่อชะตา เรื่องไสยศาสตร์ และเกิดขึ้นในบริบทของคนใช้เรื่องรักษาโรค รักษาความทุกข์ของคนไข้มาหา แล้วก็อาจจะพูดขึ้นมาว่า แก้กรรม เจตนาของการใช้คำนี้ ก็คงจะมาจากว่า ที่มาหานี้ เขามีกรรม ก็คือตามมุมมองของคนไข้ที่รักษาคนกลุ่มนี้ เพราะฉะนั้นวิธีที่แนะนำก็คือ ให้ไปแก้กรรม ที่นี้เขาก็มีวิธีการแก้กรรมของเขา วิธีในการแก้กรรมอย่างถ้าเป็นหมอดู ก็จะให้ไปทำสังฆทาน ไปสะเดาะเคราะห์ บวชชี ไปปล่อยปลา ปล่อยนก ฯลฯ นี่แหละแก้กรรม หรือบางทีก็อาจจะให้ไปนั่งสมาธิ ไปรักษาศีล ถามว่าที่เขามีความทุกข์มาเขาเป็นคนมีกรรมไหม ถามว่ามันผิดไหม ก็ไม่ผิดหรอก เพราะว่ามนุษย์ปุถุชน เป็นคนที่อยู่ในกฎแห่งกรรมอยู่แล้ว คนที่เหนือกรรมแล้วก็มีแต่ พระอรหันต์เท่านั้น ที่อยู่เหนือกรรม ท่านไม่ต้องสร้างกรรมอีกแล้ว เพราะท่านไม่มีกิเลส ท่านไม่ได้อยู่ในสังสารวัฏอีกแล้ว แต่ว่าท่านอาจจะได้รับผลของกรรมในเชิงร่างกาย กรรมเก่าหรือเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ในขณะที่ท่านยังเป็นคนอยู่ อย่างเช่น ท่านเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ก็ยังได้รับเศษกรรมอยู่บางอย่าง เช่น พระเวทิตตพยายามกลิ้งก้อนหินมาทับ ไซช้าง นาราศิริมาไล่เหยียบอย่างนี้ เรียกว่า เศษกรรม แต่ไม่ใช่กรรมที่ท่านสร้างขึ้นขณะเป็นพระอรหันต์ คล้าย ๆ เป็นผลพวงของกรรมที่มีเหลืออยู่ เรียกว่าเป็นเพียงเศษกรรม คือได้รับแต่ผล ไม่ได้สร้างเหตุแล้ว ที่นี้ถ้ามองจากอันนี้ ก็จะเห็นว่า คนในสังคมไทยเราทั่ว ๆ ไปที่อยู่ในวงการแก้กรรมนี้เขาพยายามสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยเราบางครั้ง คนที่พยายามจะแก้กรรม เขายังมี

พรรณษะคดีกับเรื่องกรรมในเชิงลบ ในเชิงไม่ดี คือถ้าใครมีความทุกข์ความเดือดร้อน เป็นโรค ก็แสดงว่าเขาเป็นคนมีกรรม อันนี้เป็นการมองกรรมในมุมเดียว

แต่จริง ๆ แล้วกรรมในพุทธศาสนาก็คือ การกระทำ (action) คือ พุทธศาสนาไม่ได้สอนให้เราหนีกรรม แต่สอนให้เราทำกรรม คือสอนให้เราเชื่อเรื่องกรรม แล้วก็แก้ไขปัญหาวีชีวิตด้วยการทำกรรม เพราะตราบใจที่เรายังเป็นปุถุชนอยู่ เราก็ยังอยู่ในกฎแห่งกรรม ก็เหมือนกับเราไม่สามารถหนีจากแรงดึงดูดของโลกได้ เราจะไปแก้ไขแรงดึงดูดของโลกไม่ได้ วิธีของเราก็คือว่า ทำอย่างไรเราจะดำเนินชีวิตของเราให้ไปตามครรลองของกฎธรรมชาติ กฎแรงดึงดูดของโลก ระบบนิเวศ ก็แทนที่จะบอกว่าแก้ที่แรงดึงดูด มันแก้ไม่ได้ จะทำอย่างไร หากชีวิตของเรามันไม่มีความสุข มันไม่ปกติ ก็แสดงว่า เราดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ดังนั้น วิธีแก้ก็คือ เราต้องดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับกฎ เพราะฉะนั้น ในพุทธศาสนา เรื่องกรรม เรื่องกฎแห่งกรรมมันก็เป็นกฎธรรมชาติ คือเป็นเรื่องกฎของการกระทำ แล้วกฎแห่งการกระทำบอกว่า ถ้าทำอย่างนี้ บนสภาพพื้นฐานของจิตอย่างนี้ มันจะทำให้เกิดผลอย่างนี้ นี่ก็คือกฎแห่งกรรม ดังนั้นในมุมมองของพุทธศาสนา สอนให้เราเชื่อเรื่องกรรม แล้วก็ให้ทำกรรมที่ดี กรรมมี ๒ ประเภท กรรมที่ไม่ดี กรรมมันหมายถึงเหตุ สอนให้เชื่อในเรื่องเหตุ สอนให้เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม มาจากพื้นฐานที่ว่า มนุษย์กำหนดชีวิตตัวเองได้ ตัวเราเองนี่กำหนดชีวิตของตัวเองได้ จะไปในทางเจริญหรือทางชั่ว ก็คือหลักตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตนนี้แหละคือหลักที่สนับสนุนเรื่องกรรม ตัวเราเองกำหนดเส้นทางชีวิตของตัวเองได้ว่า ชีวิตจะไปดีไม่ดี เจริญหรือเสื่อม พุทธศาสนาให้ตั้งคำถามที่ตัวเรา ให้เริ่มต้นกับตัวเราเป็นผู้กำหนด คนอื่นเป็นส่วนประกอบ ไม่ใช่ปัจจัยหลัก ปัจจัยหลักที่สุดที่จะทำให้เจริญได้อยู่ที่ตัวเรา ดังนั้นกฎแห่งกรรมเริ่มจากความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนกำหนดชีวิตของตนเองได้ และคำถามต่อมาคือ เราจะกำหนดอย่างไร ก็กำหนดด้วยการกระทำไง กระทำด้วยตัวของเราเอง คำว่า การกระทำนี้แหละ คือกรรม จะกำหนดชีวิตได้อย่างไร ก็คือการทำกรรม อยากทำให้ชีวิตตัวเองให้เลว ให้ตกต่ำ ก็จงทำกรรมไม่ดีต่อไป กรรมไม่ดีก็เริ่มตั้งแต่ ทำด้วยโลภะ โทสะ โมหะ แล้วผลก็จะทำให้ชีวิตตกต่ำ ก็มีวิธีกำหนดชีวิตได้ ๒ ทาง คือ ทางไม่ดี กับทางดี ทางไม่ดีก็เป็นกรรม เรียกว่า กรรมไม่ดี ทางที่ดีก็เป็นกรรม เรียกว่า กุศลกรรม ในพุทธศาสนาบอกว่าให้เลือกเอา มี ๒ ทาง แต่ก็สนับสนุนให้คนเลือกทางที่ดี คือทำความดี เพราะฉะนั้น ไม่ได้ให้ไป “แก้กรรม” หรือไปยกเลิกกรรม แต่ให้กระทำ หรือให้กำหนดชีวิตตัวเองด้วยการทำดี ด้วยการไม่โลภ ไม่โกรธไม่หลง แล้วเราก็จะสงบลง แต่ถ้าคำว่า “แก้กรรม” ในความหมายของเขาวว่า ชีวิตที่ผ่านมาไม่ดี แสดงว่า เพราะเขาทำกรรมมาไม่ดี ทีนี้ปัญหาก็คือ คนที่บอก ทราบได้อย่างไร ถ้าทราบก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่ทราบ เขาเอา ก็วินิจฉัยผิด

ทีนี้ถ้าเราบอกว่าจะไป แก้กรรม ที่มีความหมายว่า ให้ทำดี ให้เปลี่ยนพฤติกรรม ถ้าการแก้กรรมมีความหมายอย่างนี้ ก็พอรับได้ เช่นอย่างคนไข้มาหาหมอ มาด้วยความทุกข์ หมอก็ทำการสัมภาษณ์ศึกษาปมหลังของคนนี้ ว่ากินอย่างไรอยู่อย่างไร อาการของโรคเป็นอย่างไร แล้วก็ทำการ

วินิจฉัย ก็รู้ว่าเป็นโรคอะไร สาเหตุมาจากไหน แล้วหมอก็บอกให้ไปแก้ไข โดยจ่ายยาให้กิน แล้วก็ให้ไปแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งหลายที่ผ่านมา คือให้เลิกนิสัยทานเหล้า ทานเบียร์ ทานอะไรที่เป็นอันตราย หรือเลิกดูหนังเสีย เลิกทำอะไรที่มันเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ฯลฯ ให้ไปแก้ไขเสีย ถ้าไปแก้ตรงนี้ก็คือ ให้ตัวเขาไปเปลี่ยนการกระทำ คือ ให้เขากำหนดตัวเอง คือ หมอไม่สามารถที่จะทานอาหาร หรือ ยาแทนเขาได้ แต่หมอบอกวิธีว่าคุณอยากหายจากโรค คุณต้องไปแก้ไขตรงนี้ เลิกดูหนัง เลิกดื่มเหล้า แล้วไปกินยาตามที่หมอสั่ง แล้วก็ออกกำลังกายด้วย

๒. ท่านคิดว่ากรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่? เหตุผลที่แก้ได้ หรือ เหตุผลที่แก้ไม่ได้?

อยู่ที่ความหมายที่ว่า ถ้าเราบอกว่าเราจะแก้ไขกรรม โดยมีความหมายว่า นาย ก กำลังรับผลกรรมที่ไม่ดีอยู่ หรือเขากำลังมีความทุกข์มาก แล้วมีคนหนึ่งมาอาสา จะมาช่วยแก้ไขให้เขา โดยหยุดยั้งกรรมอันนั้น ไม่ให้ส่งผลต่อเขา คือ ห้ามผลกรรมอันนั้นให้หยุดยั้ง หรือยกเลิกไป ไม่ให้กรรมอันนั้นมีผล ถ้าตามความหมายแบบนี้ อาตมาคิดว่า แก้ไขไม่ได้ ถ้ามีการเข้าไปแทรกแซงผลมนุษย์แทรกแซงกฎแห่งกรรมไม่ได้

แต่ถ้าคำว่า แก้ไขในความหมายว่า ตอนนี้ นาย ก มีความทุกข์มาก เนื่องจากเขาทำกรรมไม่ดีมาตลอด ก็พยายามไปศึกษาว่าที่เขากำลังมีความทุกข์อยู่เพราะอะไร ใช้หลักอริยสัจ ๔ ไปวิเคราะห์ว่าความทุกข์ของเขา มีสาเหตุมาจากอะไร เขาไปทำอะไรไม่ดีในอดีตที่ทำให้มีความทุกข์ พยายามให้เขาไปแก้ที่สาเหตุ ชีวิตจะดีขึ้น อย่างนี้แก้ได้

กรรมแก้ได้ มันแก้ไขตัวเองได้ แต่ถ้าแก้แบบไปยกเลิกนั้นไม่ได้ เหมือนต้นไม้ที่ออกดอกออกผล ผลนี้คือความทุกข์ของเขา แต่ถ้าดูแล้วผลไม่สมบูรณ์ เน่า เสีย แสดงว่าต้องมีอะไรมาทำให้เป็นเช่นนั้น แต่เรายังไม่ได้ไปเห็นเหตุ ถามว่าเราแก้ไขให้ผลไม่เสียได้ไหม ก็ตอบว่า เราแก้ไขไม่ได้แล้ว เพราะมันส่งผลแล้ว คือ เน่าเสียแล้ว มันจะไปแก้ได้อย่างไร เราไม่สามารถย้อนอดีตได้แล้ว มันอาจจะมาจากเหตุในอดีตเมื่อ ๓-๔ เดือนก่อน ที่อาจจะไม่ได้รดน้ำ ใส่ปุ๋ย พรุนดินก็ได้ ผลของการขาดสิ่งเหล่านี้ก็ทำให้ผลเสีย ที่วิธีแก้คือ เรากลับไปศึกษาย้อนไปที่ดิน น้ำ นี่เพียงพอไหม เอาดินมาวิเคราะห์ดู วิธีแก้กรรม เราต้องยอมรับว่าที่ผลไม่มันออกผลเน่า เสีย ออกมาเช่นนี้ มันเป็นกรรม กรรมมันเกิดมาจากเหตุ คือ ไม่มีดิน , ปุ๋ย และ น้ำ วิธีของเขาที่จะแก้ไขมันออกผลในฤดูกาลหน้านี้ แก้ได้ไหม ได้ แต่ไม่ได้แก้ที่ผล มาแก้ที่เหตุ ใส่ปุ๋ยให้ดี ดินให้ดี แก้ที่สาเหตุ ถ้าอย่างนี้แก้ตรงตามหลักพุทธศาสนา คือเขามาหาเราตอนที่เขามีความทุกข์อยู่ เราก็ศึกษาย้อนกลับไป ว่านายคนนี้สร้างเหตุอะไรมา เพราะสร้างเหตุอย่างนี้ จึงมีทุกข์อย่างนี้ เราก็แนะนำเขาว่า ถ้าคุณจะแก้ปัญหของคุณซึ่งมันเกิดจากเหตุเหล่านี้ ... เพราะฉะนั้น ถ้าคุณจะแก้ปัญหของคุณ ในอนาคต ให้ไปทำเหตุใหม่ นั่นคือ ไปแก้กรรม คือ ไปแก้ที่การกระทำ...กระทำใหม่ ทำให้มันดีขึ้น ชีวิตในอนาคตต่อไปก็

จะดี ผลจะไม่ออกมาอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเราสอนให้คนแก้กรรมอย่างนี้ คิดว่าตรงตามหลักคำสอนของ พุทธศาสนา คือ ให้แก้ที่เหตุ

การแก้กรรมไม่ได้หมายความว่า ไม่ทำกรรม ต้องทำกรรมดี แล้วจะให้กรรมดีนั้นส่งผล ถ้าคนเราไม่มีกรรม เป็นพระอรหันต์ไม่ได้ ทุกคนถ้าไม่มีกรรมเราพัฒนาตนเองไม่ได้ เพราะคำว่า กรรม ในที่นี้ หมายถึง การกำหนดตัวเอง พุทธศาสนาสอนเรื่องกรรม เรื่องมนุษย์กำหนดชีวิตของตนเอง และพึ่งตนเอง พัฒนาตนเอง และการพึ่งพาสิ่งอื่น นี่คือหลักการของพุทธศาสนา ถ้าเราอธิบายหลักการของพุทธศาสนาตามหลักการเหล่านี้ อำนาจภายนอกใด ๆ ก็ตาม ไม่สามารถกำหนดชีวิตได้ เป็นเพียงเหตุปัจจัยเสริมเท่านั้นเอง ดังนั้นคนจะไปเกิดเป็นพระอรหันต์ ก็เกิดจากหลักการพึ่งตนเอง หรือจะเป็นสัตว์นรกก็ต้องพึ่งตนเอง ดังนั้น ถ้าไม่อธิบายบนหลักนี้ แต่อธิบายว่า อำนาจลึกลับอะไรสักอย่างทำให้มนุษย์ดีขึ้น หรือไม่ดีขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับอำนาจลึกลับอะไรสักอย่างในการแก้ไข แต่ถ้าอำนาจลึกลับ เราเอามาไม่ใช่หัวใจ แต่เพื่อเป็นส่วนที่ เราจะเอามาช่วยทำให้คนเข้าถึง พุทธศาสนา ก็อนุโลมได้

ปัญหาก็คือว่า เราพูดแต่เรื่องกรรม แต่เราไม่เข้าใจเรื่องกรรม เรามักอธิบายเรื่องกรรมเป็นเรื่องของสิ่งปาฏิหาริย์ สิ่งลึกลับ แต่ตามหลักพุทธศาสนา คำว่ากรรม คือการกระทำ ภาษาอังกฤษคือ action เวลาสอนเรื่องกรรม เท่ากับสอนให้ action และผลของ action ถ้าทำอย่างนี้ ผลจะเกิดอย่างนี้ พูดง่าย ๆ คือ สอนให้เชื่อเรื่องเหตุ และ ผล สอนให้เชื่อว่า ถ้าทำเหตุแบบนี้ แล้วจะได้ผลแบบนี้ คนที่เชื่อเรื่องกรรม ก็จะเชื่อว่าทำเหตุดี ผลก็จะออกมาดี ถ้าจะใช้ทางลัด หรือสิ่งลึกลับมาช่วย ก็อาจได้ผลทางจิตวิทยา

ถ้าเขาทุกข์มาแล้วเราแนะนำให้เขาไปสะเดาะเคราะห์ อาจเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เขาสบายใจ

๓. ท่านคิดว่าวัดหรือสำนักที่ทำพิธีแก้กรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? เราจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พุทธศาสนาได้หรือไม่?

ตอบตามที่คิดคือ ถ้ามองแง่ดี เขาทำเรื่องแก้ปัญหาคความทุกข์ เท่ากับเป็นการเสนอวิธีแก้ปัญหาคความทุกข์ เพราะคนเหล่านั้นคิดว่า ที่เขามีทุกข์เพราะเขามีกรรม กรรมในความหมายของเขาก็คือ ความไม่ดี ความชวย ฯลฯ คนที่มาส่วนมากจะมีความทุกข์กาย ทุกข์ใจ คิดว่ามาแล้วสำนักจะแก้ให้ได้ ผลที่ได้เท่ากับผลทางจิตใจ เป็นผลทางด้านจิตวิทยา ซึ่งจะส่งผลให้มีสุขมากขึ้น จิตใจดีขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นผลักดันให้เขาเกิดกุศลกรรม แก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้ แต่ไม่ใช่เพียงเพราะเขาไปเข้าพิธีกรรมอย่างเดียว มีตัวแปรเยอะ เข้าพิธีอาจเป็นตัวแปรต้น แต่ก็อาจมีตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาอีกเยอะแยะมากมาย

พุทธศาสนาไม่ได้สอนว่า มีอะไรที่เหตุเดียวปัจจัยเดียว ที่จะทำให้เกิดผลขึ้น เช่น ปลูกต้นไม้ ก็ต้องมี ดิน น้ำ ใสปุ๋ย ฯลฯ คนโลก อยากขึ้นสวรรค์ โลภะ คือแรงจูงใจตอนต้น ถึงจะเป็นอกุศลในช่วงแรกเพื่อหวังไปสวรรค์ เรียกว่า อกุศลเป็นปัจจัยให้เกิด กุศลก็ได้

จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนาได้ ถ้าบอกให้ไปทำบุญ ทำทาน รักษาศีล ภาวนา หรือเป็นแนวที่สอนให้พึ่งตนเอง แก้ไขด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นการใช้อำนาจไสยศาสตร์ หรือ ปาฏิหาริย์ภายนอกมาแก้ไข อันนี้ไม่ใช่การเผยแผ่เพราะไม่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา

แต่บางที่มีกุศโลบายเพื่อนำไปสู่การเผยแผ่ โดยการใช้ฤทธิ์เป็นจุดเริ่มต้น เป็นแรงจูงใจ แล้วแนะนำให้มาถือศีลภาวนาตอนหลัง ก็ยอมรับได้ เพราะพระพุทธรองค์ก็เคยใช้ แต่ต้องดูกระบวนการที่ต่อจากนั้นว่า คืออะไร ถ้าไม่ได้มีเป้าหมายไปสู่ธรรมะ ทำให้มงงาย ก็ไม่สอดคล้อง แต่ถ้านำไปสู่ธรรมะ ก็ใช่ เหมือนพระพุทธรองค์ไปโปรดชฎิล ทรงแสดงปาฏิหาริย์โดยวิธีแสดงอำนาจที่ยิ่งใหญ่กว่า เพราะคนพวกนี้ อยากได้ฤทธิ์เหล่านี้ และพระพุทธรองค์ก็นำเข้าสู่หลักธรรม เท่ากับใช้ฤทธิ์ปราบเพื่อให้เชื่อในตอนแรก

๔. ท่านคิดว่าผู้ที่ทราบกรรมของบุคคลอื่นและบอกวิธีให้ไปแก้ไขนั้นสามารถรู้ได้อย่างไร? และการแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?

มี ๒ วิธี คือ วิธีแรก ถ้าย้อนอดีตได้ก็เป็นเรื่องของคนได้อภิญญา อย่างกรณีพระพุทธเจ้า ท่านตรัสรู้ได้บุพเพนิวาสานุสสติญาณ , จุตูปปาตญาณ ท่านรู้ชาติก่อนเป็นใคร เกิดที่ไหน ฯลฯ การได้ญาณต้องเป็นอริยบุคคลแล้วถึงจะได้ญาณ เท่ากับคุณสมบัติที่เกิดจากการพัฒนาจิต เป็นเรื่องธรรมดาของคนที่มีบรรลธรรม ถ้าสำหรับคนธรรมดา เป็นอจินไตย คือเป็นสิ่งไม่ควรจะคิด

เรื่องการให้ผลของกรรม เท่ากับกฎธรรมชาติอยู่แล้ว ถ้าเราทำดี ก็จะส่งผลดีโดยธรรมชาติ อยู่แล้วเหมือนกวางคณน ก็จะสะอาดโดยธรรมชาติ

วิธีที่ ๒ ใช้วิธีสังเกตุ แบบนักวิจัย เหมือนกับการทำงานของหมอ คือดูในชีวิตประจำวันของเขา ก็สามารถทราบได้ว่า ทำไมป่วยเป็นโรคนี๊ จากการดูพฤติกรรมประจำวันของเขา เป็นวิธีการของมนุษยธรรมดาทั่วไป ไม่จำเป็นต้องได้ญาณก็ได้

แม้เราสร้างความดีให้มากกว่าความชั่ว ผลกรรมเก่าอย่างไรก็ต้องได้รับ

๕. ถ้าหากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บ้างสุกุดเป็นบ้างสุกุดตาย และการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ ท่านคิดว่าจะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น?

ถ้าแก้ได้ คนน่าจะไม่ค่อยกลัว เพราะทำแล้วก็แก้ได้ เช่น ถ้าเขาทำผิดโทษประหาร แล้วไปเจรจาลดโทษได้ ก็น่าจะกล้าทำมากขึ้น ถ้าอำนาจอยู่ที่คนกลาง คือถ้าคนกลางแก้ได้ แล้วถ้าคนนี้ไม่ซื่อสัตย์ ก็ต้องไปแก้คนดีให้เลวได้

การแทรกแซงกฎแห่งกรรมมีทั้งดีและเสีย พุทธศาสนาให้แผ่เมตตาให้ศัตรู เพื่อยกระดับใจเราให้สูงขึ้น อยู่เหนืออารมณ์ที่ไม่ดีได้ (ถ้าเราเลิกเสีย การตบมือข้างเดียวยอมไม่ดัง) มากกว่าที่จะให้ศัตรูหันมาเป็นมิตร วิชณะเจ้ากรรมนายเวรพุทธศาสนาสอนให้เมตตา ให้อภัย ไม่อาฆาตพยาบาท เราต้องเป็นคนจัดการกับเจ้ากรรมนายเวรของเราเอง คือ คนในปัจจุบัน โดยแผ่เมตตาเป็นวิธีที่ดีที่สุด เท่ากับทำกรรมดี อย่าไปดูที่เจ้ากรรมนายเวรที่มองไม่เห็น เจ้ากรรมนายเวรที่มองไม่เห็น ไม่มีในพุทธศาสนา เท่ากับเป็นอำนาจลึกลับ ยกเว้นพวกเทวดา ที่เราไปทำให้เขาโกรธ ก็อาจมาทำร้ายเราได้ แต่เราก็ไม่รู้ว่าเขาอยู่ที่ไหน

๖. ท่านคิดว่าการแก้กรรมที่หมายถึงการทำให้วิบากกรรมเบาบางลงนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำได้ชั่วได้ชั่วหรือไม่?

มันอยู่ที่ตัวการกระทำ อย่างที่ว่ามาแล้ว จะให้ชดก็ชด ไม่ชดก็ไม่ชด อยู่ที่วิธีการแก้ของแต่ละคน ถ้าเป็นวิธีแก้ที่พยายามศึกษาหาเหตุแห่งทุกข์และเสนอให้แก่พฤติกรรม ก็ไม่ขัดพุทธศาสนา แต่ถ้าให้คนแก้ไปติดต่ออำนาจลึกลับ ให้เจ้ากรรมนายเวรลดโทษให้เขาผ่อนหนัก ให้เป็นเบา ก็เท่ากับขัดต่อหลักของพุทธศาสนา ต้องดูไปแต่ละกรณีว่าจะขัดหรือไม่ขัด

๗. ถ้าการแก้กรรมสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?

ขัดหรือไม่ขัดก็ขึ้นกับแต่ละกรณีเช่นเดียวกัน อย่างเช่น หมอบอกวิธีว่าถ้าคุณอยากหายจากโรค คุณต้องไปแก้ไขตรงนี้ เลิกดูคนหรี เลิกดื่มเหล้า แล้วไปทานยาตามที่หมอสั่ง แล้วก็ออกกำลังกายด้วย ถ้าให้แก้ไขความทุกข์ของเขา หรือโรคของเขาด้วยวิธีการนี้ ก็ถือว่าไม่ขัดกฎแห่งกรรม แต่ก็เป็นการทำกรรมอีกแบบหนึ่งเหมือนกัน เท่ากับไปแก้กรรมที่ไม่ดี แล้วไปทำกรรมที่ดี อย่างนี้ก็ถือว่าเข้าแนวพุทธศาสนาถ้าเขาอธิบายแบบนี้

การแก้ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงว่าคนแนะนำเป็นคนแก้ไข ถ้าบอกว่า คนแนะนำมีปาฏิหาริย์ มีพลังอะไรบางอย่างที่ไปดลบันดาลให้คนที่มาหาเขา หายได้ อันนี้ก็ถือว่าผิดแนวทางของพุทธศาสนา เพราะไม่ได้ไปในแนวทางของการให้เขาพึ่งตนเอง ให้เขาแก้ไขด้วยตนเอง แต่เป็นการใช้สิ่งอำนาจไสยศาสตร์ ปาฏิหาริย์ ภายนอกมาแก้ไข ถ้าใช้อำนาจแบบนี้ก็ถือว่าไม่สอดคล้องกับหลักการของพุทธศาสนา

ถาม แต่ถ้าเขาใช้ทั้งสองอย่างประกอบกัน คือใช้ปาฏิหาริย์ช่วยก่อน เพื่อให้ศรัทธา แล้วค่อยแนะนำให้เข้ามาทางพุทธศาสนา?

ตอบ ถ้าเป็นลักษณะอย่างนี้ คือใช้ประกอบกันทั้ง ๒ อย่างนี้ ในสมัยโบราณกาลก็ทำอยู่ เท่ากับเป็นกุศโลบาย เช่น เหมือนเวลาท่านทำพระเครื่อง แล้วให้ไป ท่านก็บอกพระเครื่องนี้ดีนะ

แต่มันจะดีสำหรับคนทำแบบนี้ คือ มันมีเงื่อนไข พระเครื่องนี้ดี คือ ศักดิ์สิทธิ์ แต่การให้ของท่านคือ ต้องมีเงื่อนไขว่าต้องรักษาศีล ๕ ถ้าทำแล้ว ของดีจะอยู่กับ แต่ถ้าเราไม่รักษาศีล ๕ พระก็จะไม่อยู่กับเรา ก็เรียกว่าเป็นแรงจูงใจเหมือนกันที่จะให้เขาทำความดี แต่การที่เขาดีขึ้น ก็เพราะเขาทำด้วยตัวของเขาเอง แต่เขาใช้จุดเริ่มต้นเป็นแรงบันดาลใจ ด้วยการรักษาศีล ๕ ประกอบสัมมาอาชีวะ ไม่ดื่มเหล้า ฯลฯ ชีวิตเขาก็ดีขึ้น ครอบครัวเขาก็ดีขึ้น จากแรงจูงใจเบื้องต้นที่เขาได้แรงจูงใจจากพระเครื่อง แต่ที่เขาดีขึ้นนั้นส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของเขาโดยอาศัย กำลังใจ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็ไม่ถือว่าขัด เพราะพระพุทธรูปองค์ที่เคยใช้ อย่างกรณีไปโปรด ชฎิล ที่เขาบูชาไฟ จุดเริ่มต้นของคนพวกนี้คือ เชื้อในเรื่องไฟ พระพุทธรูปก็ใช้จุดเริ่มต้นอันนี้ ทรงใช้วิธีเกลี้ยจุ่มเกลือ ก็คือ ทำให้ดีกว่านั้น ก็ได้ความศรัทธาจากพวกเขา แต่สุดท้ายแล้ว แรงจูงใจเบื้องต้นก็คืออยากได้วิชา เรื่องบูชาไฟที่ยิ่งใหญ่กว่าที่เขามี แต่สุดท้ายแล้ว เขาก็ไปปฏิบัติตามพระพุทธรูป จนในที่สุด เขาก็เห็นความไร้สาระ จนในที่สุดก็ยกตนขึ้นเหนือจากสิ่งนั้น พลัง เป็นแรงจูงใจเบื้องต้นได้ แต่สุดท้ายแล้ว ต้องให้เหนือขึ้นกว่านี้ไป ถ้ากรณีอย่างนี้ จะใช้เป็นแรงจูงใจโดยมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ผิด แต่ถ้าทำไปแล้วกลับทำให้จมลงไปในเรื่องงมงาย ก็ถือว่าไม่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา

๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน และอย่างไร?

การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย ไม่มีในหลักการของพุทธศาสนา แต่มาพัฒนาทีหลัง ทำให้มีประโยชน์ก็มี ถ้ามีเป้าหมายให้เกื้อกูลต่อพุทธศาสนา ถ้าเราทำในฐานะเป็นกุศโลบายให้คนเข้าสู่พุทธศาสนาก็ได้ หรือใช้พิธีกรรมเป็นกุศโลบาย เป็นจุดเริ่มต้นทำให้คนมีกำลังใจมากขึ้น คนทุกข์ อยากมีที่พึ่ง แล้วใช้พิธีกรรมเพื่อให้เป็นเหตุปัจจัยให้เขาเกิดกุศลธรรมในจิต มีสติปัญญา และกำลังใจจะต่อสู้ชีวิต ก็เท่ากับส่งเสริมพุทธศาสนาทางอ้อม อยู่ที่วิธีจัดการ งมงายหรือไม่ก็ได้ อยู่ที่คนทำ

คำว่า บังสุกุล เดิมที มาจากบริบทของการทอดผ้าป่า แต่ก่อนพระให้มีผ้า ๓ ผืน และญาติโยมไม่สามารถเอามาถวายได้ ต้องเก็บจากกองขยะ หรือผ้าห่อศพในป่าช้า เวลาจะเอามาทำจีวร มักจะเอาผ้ามาจากป่าช้า มาข้อม และเย็บเป็นจีวร (ในอินเดีย) ในสังคมไทย มีพิธีเผาศพ และเอาผ้ามาทอดที่โลงศพ บังสุกุลก็คือ ดึงเอาผ้านี้มาใช้ ให้พระได้พิจารณาไตรลักษณ์ ความไม่เที่ยงของสังขาร

เมื่อได้ผ้ามา คำพิจารณาซากศพสังขาร เพื่อให้เห็นไตรลักษณ์ จะได้เกิดความไม่ประมาท บังสุกุลตาย เพื่อให้พิจารณา มรณานุสติ ก็ใช้การเผาเผ่าพุทธศาสนา อจิริง วะตะยัง กาโย ภายนี้ไม่เที่ยงหนอ เดี่ยวก็ล้มทับแผ่นดินกลายเป็นปุ๋ยไป และบังสุกุลเป็น ที่คนป่วยไปทำ ขอมเอาร่างกาย

เป็นเรื่องมือให้พระพิจารณา ก็ได้กุศล ถ้าคนฟังเข้าใจก็จะพิจารณาตามได้ ส่วนมากจะคิดว่ามาต่ออายุ รับศีล รับพร เท่ากับเป็นกุศลจิต เกิดกำลังใจ มีพลังสู้ต่อไป มีผลทางจิตวิทยา

แต่ว่า พระต่ออายุคนไม่ได้ แต่ถ้าเขามีกำลังใจต่อสู้ต่อไป อายุเขาก็จะยืนได้ อยู่ที่ตัวเขา คนรอบข้าง และ พระเป็นปัจจัยโดยอ้อม ให้กำลังใจเขา เช่นพระที่ทำพิธี ส่วนตัวกำลังใจของเขาเป็นตัวที่จะต่ออายุได้ ก็เท่ากับใจเขาเป็นปัจจัยโดยตรง ถ้าเขาจิตใจดี มีความสุข ก็จะมีกำลังใจต่อสู้ อยู่ต่อได้

๘. เราจะพอสรุปได้ไหมว่า การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา แคไหน? อย่างไร?

การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตายนั่น ถ้าพิจารณาไตรลักษณ์ให้เข้าใจ ก็อาจช่วยได้ แต่ถึงจะตายก็ตายดี เพราะว่าจิตก่อนตายดี และการทำพิธีกรรมบางอย่างนั้นถ้าไม่ทำให้มกมาย แต่โยงให้เข้ามาสู่ธรรมะ ก็ตรงตามพุทธศาสนา แต่ถ้าทั้งสองอย่างนี้ทำไปแล้วทำให้คนมกมาย ก็ไม่ตรงตามหลักคำสอน

ส่วนการแก้กรรมแบบปฏิบัติกรรมฐานถามว่าตรงตามแนวทางของพุทธศาสนาไหม สามารถลดวิบากกรรมลงได้ไหม ก็ตอบว่าตรงนะ เนื่องจากทำความชั่วน้อยลง ผลของมันก็เลยน้อยลงตาม และสร้างเหตุที่ดีมากขึ้นทุก ๆ วัน เหตุชั่วน้อยลงเรื่อย ๆ เหตุดีมากกว่าเหตุไม่ดี ผลกรรมไม่ดีก็จะน้อยลงตาม เท่ากับลดได้ในแง่เหตุ เหตุไม่ดีมันน้อยลงเพราะสร้างเหตุดีมากกว่า การทำดีมาก ๆ โอกาสที่จะทำไม่ดีก็น้อยลง เหมือนน้ำเน่าในคลอง เติมน้ำดีลงไปเรื่อย ๆ น้ำเน่าก็จะน้อยลง ๆ การทำไม่ดีน้อย ก็เท่ากับการไปลดวิบากของกรรมไม่ดี เพราะไม่ทำเพิ่ม เหมือนต้มน้ำใช้ไม่จืด ก็ไม่สามารถทำให้ร้อนได้ แต่ถ้าใช้น้ำน้อยไฟมาก น้ำก็ร้อน

๑๐. ท่านคิดว่าเพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

เป็นรากฐานความคิดความเชื่อคนไทยที่มีมานานแล้ว ในสังคมไทย มันเป็นกระแส เพราะเชื่อเรื่องกรรมอยู่แล้วแบบไทย ๆ และมีทัศนคติในเชิงลบแง่เดียว ว่าเป็นเวรเป็นกรรม มองว่ากรรมเวรมาด้วยกัน เป็นกรรมของสัตว์ เป็นตามยถากรรม ฯลฯ คนไทยเวลามีความทุกข์และปัญหาในชีวิต ก็จะโทษว่าตัวเองชาตินี้มีกรรม พูดเรื่องกรรมเท่ากับเป็นสิ่งที่ไม่ดีในชีวิต และด้วยความที่คนไทยมีภูมิหลังฝังมานานแล้ว พอมีใครเสนอว่า แก้ได้ เสนอว่าตนเองมีวิธีผ่อนหนักเป็นเบาได้ ตัดได้ ยกเลิกมันได้ คนไทยเลยยิ่งสนใจ ก็เป็นธรรมดาที่เมื่อมีใครมาประกาศตนขึ้นมาว่า แก้ได้ แล้วคนก็พากันสนใจ และเรื่องสื่อก็มีส่วนช่วยทำให้คนสนใจมาก หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ บวกกับภูมิหลัง ฯลฯ เท่ากับกระแสที่อยู่ในพวกเดียวกันกับ สะเดาะเคราะห์ ดูดวง รดน้ำมนต์ ถวายสังฆทาน เข้าทรง ฯลฯ แต่ต่างในแง่การกระทำ พิธีกรรม ฯลฯ แต่เป้าหมายอยู่ในเรื่องเดียวกัน

เชื่อเรื่องความช่วย และเชื่อว่าคนกลาง (คนมีอำนาจ) ช่วยได้ เช่นการสะเดาะเคราะห์ เท่ากับใช้อำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นช่วย

การดูดวง โหราจะแก้ตัวที่เป็นหมอดูไม่ใช่การสะเดาะเคราะห์ แต่เป็นตัวกลางในการที่จะสะเดาะเคราะห์ แต่เคราะห์เป็นเรื่องของดวงดาวกำหนด แต่เขาเป็นคนเอาข้อมูลมาเปิดเผยให้แก้เคล็ดกันอย่างไร

ถวายเป็นทานแบบพุทธศาสนา คนถวายเป็นแรงจูงใจมาจากหลากหลาย อาจมีการหักจากหมอดูว่าโชคไม่ดี เป็นแรงจูงใจว่าถวายเป็นแล้วจะหาย ฯลฯ

ตัววิธีการต่าง แต่เป้าหมายไปสู่ที่เดียวกัน ก็คือไปแก้อะไรซักอย่าง มันเป็นทางเลือก เช่นคนเป็นรังแค แต่เลือกแชมพูจากหลาย ๆ ยี่ห้อ มันมีตัวเลือกใหม่ ๆ ที่ออกมา น่าจะมีประสิทธิภาพ

บางอย่างก็รักษารฐานของพุทธศาสนาได้ เช่นหมอดูที่แนะนำให้คนไปวัด ทำบุญ แนะนำในเรื่องดี ๆ

สัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง

ถาม คำว่า ทายาทกรรม คืออะไร?

ตอบ ทายาทกรรมก็เท่ากับ เราเป็นคนไปรับมรดกกรรมของเราเอง กรรมอันเดียวมีหน้าที่หลายอย่าง กรรมอันเดียวทำให้เราเป็นนั่นเป็นนี่ ทุกวันนี้เราเป็นอะไรก็เพราะเกิดจากผลกรรมในอดีต คนฉลาด ก็เพราะว่าขยันเล่าเรียนในอดีต ฯลฯ ความเป็นเราเกิดจากการกระทำของเรา เท่ากับเกิดจากการสร้างของเรา และเพราะกรรมส่งผลให้เราเป็นกรรมเช่นนี้ เช่นปัจจุบันเป็นครู เพราะเราไปเรียนมาเอง ความมักโกรธ เท่ากับเราฝึกนิสัยมาให้เป็นเช่นนั้น กรรมเป็นพวกพ้อง เท่ากับกรรมของเรามันเป็นพวกเรา เป็นเพื่อนเราเอง ภายกรรมวิจิตรกรรม กรรมที่เราทำไว้ในอดีต ก็เปรียบเสมือนเป็นมรดกของเรา เราทำกรรมใดไว้ เรา ก็จะเป็นทายาทกรรม

ถาม ที่คุณแม่ชื้อสอนเรื่องทายาทกรรม คือ พ่อแม่ทำกรรมแล้วมาส่งผลที่ลูกได้หรือ?

ตอบ ก็มี ส่วน คือมีบางอย่างที่คนในสังคมทำ แล้วมีผลกระทบต่อคนในสังคม ไม่ต้องเป็นพ่อแม่ก็ได้ เช่น การปล่อยของเสียลงในแม่น้ำ นี่เป็นแค่คนบางคนปล่อยสารพิษลงไป ทำให้น้ำเน่า แต่ชาวบ้านได้รับผลกระทบไปด้วย คือเวลาเราอยู่ร่วมกันในสังคม เราทำกรรม เราได้รับผลกระทบคนเดียวก็จริงอยู่ แต่ผลพลอยได้ที่มันตามมา คนอื่นก็ได้รับไปด้วย เขาเรียกกรรมสังคม พุทธศาสนาก็อธิบาย เช่น ในปฎิจจสมุปบาท ท่านก็อธิบายลักษณะโยงเข้ามา ปฎิจจสมุปบาททางสังคมก็มี คำพูดบางคำก็เป็นทายาทกรรมก็มี แต่มันไม่ได้หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคน ถ้าเราคิดทำกรรมในใจมันจะส่งผลแก่ตัวเราเอง แต่ถ้าเรา

แสดงออกไปทางกาย วาจา กรรมมันเกิดที่เรา แต่แสดงออกไปทางสังขม มันก็จะกระทบคนอื่น

ถาม เรื่องสัญญากรรมที่คุณแม่ซิบบอกว่า เด็กคนนี้เคยตายเพราะดูกิเมีย พอมาเกิดใหม่ก็เป็นโรคนี้ตั้งแต่เด็กนี่ เป็นไปได้อย่างไร?

ตอบ เวลาเราไปเกิด เรานำแต่จิตไปปฏิสนธิ นำแต่ผลกรรมไป ไม่ได้เอาโรคทางร่างกายไปด้วย เพราะโรคเหมือนความสกปรกของเสื้อผ้า จิตไม่ได้เอาร่างกาย หรือโรคในร่างกายไป เวลาจิตของเราไป มันไปยังไง กรรมสุดท้ายก่อนที่จะตาย จะเป็นพลังผลักดันไป กรรมตัวไหนผลักดันตัวนั้นแหละพาไป การไปก็พกรรมตกไปเต็มเลย ที่ทำอะไรไว้ ทั้งหมดเรียกว่าผลกรรม แต่ไม่ได้เอาโรคไปด้วย ยกเว้นว่ามีกรรมบางอย่าง ที่ส่งผลให้เกิดโรคมะเร็ง แล้วมันส่งผลยังไม่หมด ตายก่อน ก็เอากรรมที่มันส่งผลไปด้วย

ถาม คำว่าเจ้ากรรมนายเวรหมายถึงใคร?

ตอบ เจ้ากรรมนายเวรถ้าหมายถึงคนที่เรามองไม่เห็น คอยจ้องทำร้ายผู้นั้นอยู่ แล้วผู้ทำพิธีช่วยพุดให้ ในพุทธศาสนาไม่มี ตามหลักพุทธศาสนาก็คือ คนที่จ้องล้างจ้องผลาญกัน เหมือนในหนังจีน แก่แก้นกันไปมา อาฆาตไม่อภัยให้กัน หมายถึงคนเป็นไม่ใช่ผีโลกอื่นที่มาจ้องล้างกัน

ถาม คำว่าอโหสิกรรมหมายความว่าอย่างไร?

ตอบ อโหสิกรรมในความหมายของคนไทย คือให้อภัยกัน เลิกจ้องเวรจ้องกรรมกันเสีย เหมือนคู่ความในศาล แล้วศาลทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แต่อโหสิกรรมในพุทธศาสนา หมายถึง กรรมให้ผลจนเสร็จแล้ว จนเลิกให้ผลแล้ว เป็นการทำงานของกรรม ไม่ใช่มนุษย์ต่อมนุษย์ ที่จะอภัยให้กัน แต่เป็นกฎของกรรมที่จะทำงานว่าจะให้ผลหรือไม่ กรรมเล็กน้อยเวลาให้ผลก็อาจดูเหมือนไม่มีได้

คำว่า อโหสิ แปลตามตัว แปลว่า ไม่ได้มีแล้ว หหมดโอกาสแล้วที่จะให้ผล หรือหมายถึงกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ยังไม่ส่งผล หรือเป็นการทำโดยไม่เจตนา ถ้าไม่มีโอกาสให้ผล จะเป็นอโหสิกรรมไป แต่ถ้าไม่มีกรรมอื่นก็จะส่งผล และกรณีสำเร็จเป็นพระอรหันต์เมื่อนิพพานแล้วกรรมทั้งหลายก็จะกลายเป็นอโหสิกรรมไป

สรุปคำถามสัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมิตธิพล เนตรนิมิตร

งาน สอนพุทธศาสนาที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒

แก้กรรม

๑. คำจำกัดความของคำว่าแก้กรรม, การแก้กรรมหมายถึงอะไร?

ในสังคมไทย คำว่า “กรรม” ใช้กันสับสน อะไรคือ “กรรม” ที่พระพุทธเจ้าสอน อะไรคือ “กรรม” ของศาสนาอื่น อะไรคือ “กรรม” ของศาสนาพราหมณ์? เขียน “กรรม” เหมือนกันแต่ความหมายไม่เหมือนกัน

ควรรู้ก่อนว่ามี ๓ ลัทธิที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา ซึ่งแพร่หลายในสังคมไทย ได้แก่

๑. ความเชื่อเรื่องกรรมเก่าในอดีตชาติ (บุพเพกตเหตุวาทะ)
๒. ความเชื่อว่ามีผู้สร้างโลก (อิสสรนิมมานเหตุวาทะ)
๓. ความเชื่อทุกอย่างเกิดด้วยความบังเอิญ (อเหตุอปัจจยวาทะ)

เรื่องแก้กรรม ซึ่งให้เห็นความเข้าใจผิดเพื่อนต่อหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

กรรมของพระพุทธเจ้าแก้ไม่ได้

กรรมของมหาวิระ (เซน) แก้ได้

คำว่า “แก้กรรม” เข้าใจว่าเป็นวิธีแก้กรรมของศาสนาอื่นแต่เอามาใช้กับ “กรรม” ในพุทธศาสนา ศาสนาอื่นมีวิธีแก้กรรมโดยทรมานตนให้ลำบาก (เรียกว่าอัตตกิลมาถานุโยค) เขาเชื่อว่าสามารถแก้กรรมได้ด้วยวิธีทรมานตน

๒. กรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่?

พระพุทธศาสนาสอนว่ามนุษย์เป็นทาสทกรรม ใครทำกรรมเช่นใดจะได้รับผลเช่นนั้น ทำความดีย่อมได้รับผลดี ทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว

พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนให้แก้กรรม แต่ชี้ว่าสามารถทำให้กรรมชั่วเจือจางลงโดยทำความดีทดแทนแล้วความชั่วจะจาง แต่ไม่ใช่การแก้กรรม (นอกจากจะดึงมาเข้าข้างคนที่แก้กรรม)

กรรมในพระพุทธศาสนาแก้ไม่ได้ เพราะเป็นผลจากพฤติกรรมของคน (กัมมทายาโท กัมมพันธุ กัมมปฏิสนธิ)

๓. วัดหรือสำนักที่ทำพิธีแก้กรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนาได้หรือไม่?

วัดหรือสำนักที่จัดพิธีแก้กรรมคงทำไปตามกระแสเพื่อเอาใจชาวบ้าน มองในระยะสั้นอย่างผิวเผินอาจเข้าใจว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแผ่พุทธศาสนา ในระยะยาวถือว่าเป็นความเสื่อม เพราะวิปริตผิดเพี้ยนจากหลักคำสอน

๔. ผู้ที่ทราบกรรมของบุคคลอื่นและบอกวิธีให้ไปแก้ไขนั้นสามารถรู้ได้อย่างไร? และการแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?

ผู้ที่อ้างว่ารู้กรรมผู้อื่นแล้วบอกให้ไปแก้ไข ถ้ารู้จริงก็คือมีทิพยจักขุ(ดาทิพย์) เป็นผลจากการได้อภิญญาสมบัติ

การแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงหรือไม่ ไม่ใช่ลัทธิของพุทธศาสนา

๕. หากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ จะทำให้คนในสังคมกลัว หรือ กล้าที่จะทำกุศลกรรมมากขึ้น

ถ้าเป็นสังคมระดับชาวบ้านก็คงทำให้เกรงกลัวอกุศลกรรมได้ แต่ถ้าสังคมที่เหนือกว่าชาวบ้าน จะมีใครเกรงกลัวบาปกันสักกี่คน

๖. การแก้กรรมที่หมายถึงการทำให้วิบากกรรมเบาบางลงนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?

ชัดเจน

๗. ถ้าการแก้กรรมสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?

ขัดแย้งกับกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนาแน่นอน

๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน? และอย่างไร?

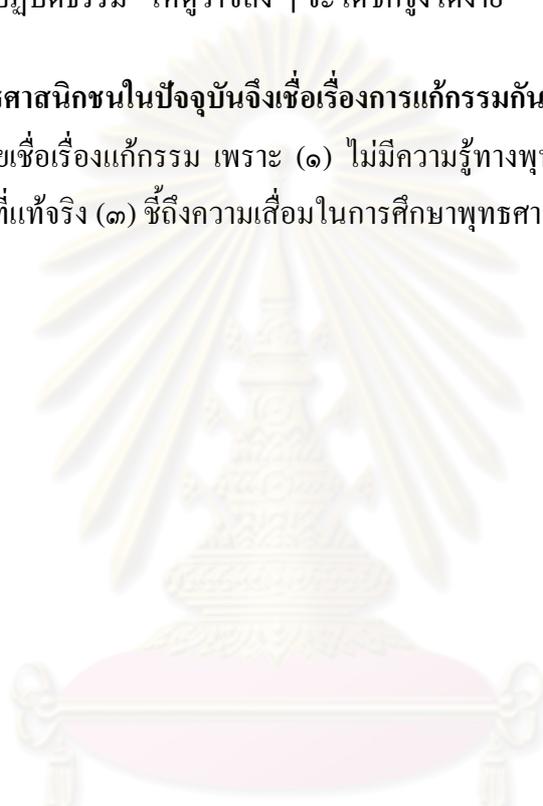
จุดประสงค์ของพิธีกรรมคือเพื่อชักนำคนเข้าหาหลักธรรม แต่จะมีสักกี่คนที่เมื่อผ่านเลยพิธีกรรมไปหาหลักธรรม พอเสร็จพิธีกรรมก็ไม่ได้สนใจหลักธรรมอะไรมากมาย พอมีเรื่องกั้มอีกก็หันไปหาพิธีกรรมอีก แต่ไปไม่ถึงหลักธรรม พิธีกรรมมีประโยชน์ในแง่ปลอบประโลมใจ ทำให้มีความหวังว่าสามารถจับปัดเป่าบรรเทาสิ่งชั่วร้ายออกไปจากตัวคน

๕. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา ไหน? อย่างไร?

หลักพุทธศาสนาที่แท้ไม่ส่งเสริมพิธีกรรม การสะเดาะเคราะห์ บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย การแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม ทุกพิธีพยายามโยงมาหาพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เป็นสื่อ แท้จริงไม่ใช่พุทธศาสนา ชื่อน่าสังเกต “แก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม” ไม่รู้ไปเอามาจากไหน สงสัยผู้คิดพิธีนี้ต้องการเชื่อมกับ “ปฏิบัติธรรม” ให้ดูว่าลึกลับ ๆ จะได้ชักจูงได้ง่าย

๑๐. เพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

เหตุที่คนไทยเชื่อเรื่องแก้กรรม เพราะ (๑) ไม่มีความรู้ทางพุทธศาสนา สุดแต่คนขึ้น (๒) พระสงฆ์ขาดความรู้ที่แท้จริง (๓) ชี้ถึงความเสื่อมในการศึกษาพุทธศาสนา

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปคำถามสัมภาษณ์ นายรังษี สุทนต์ อายุ ๕๒ ปี

ภูมิลำเนาเดิม บ้านหมู่ ๒ ต.อบทม อ.สามโก้ จ.อ่างทอง

งานปัจจุบัน : อาจารย์คณะพุทธศาสตร์ ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบาลี

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๓

๑. คำจำกัดความของคำว่าแก้กรรม, การแก้กรรมหมายถึงอะไร?

ความหมายนั้น จำเป็นต้องอิงอาศัยหลักการ ซึ่งพอจะกำหนดความหมายได้ ดังต่อไปนี้
แก้กรรม หมายถึง ทำให้กรรมคลายจากลักษณะที่แน่นที่ติดขัด, ทำให้หลุดพ้นจากกรรมที่ไม่ดี, ทำกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น, ทำกรรมที่เสียไปให้คืนตัวอย่างเดิม, ดัดแปลงกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น โดยสรุปการแก้กรรม หมายถึงการแก้ไขกรรมจากที่เป็นไปอยู่ให้เป็นไปตรงกันข้าม เช่น แก้วิบากกรรมที่ไม่ดีให้ดีขึ้น (ความหมายในที่นี้ มิได้หมายความว่าอาจารย์รังษีเห็นว่าแก้วิบากกรรมได้ แต่หมายถึงแก้พฤติกรรมได้ ดังที่กล่าวในข้อ ๒)

๒. กรรมสามารถแก้ไขได้หรือไม่?

กรรม มีหลายความหมาย กรรม คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางกายวาจาใจ เรียกว่า กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกทางทวาร ๓ นี้ ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ดี เรียกว่า กุศลกรรม ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี เรียกว่า อกุศลกรรม กรรมในที่นี้ หมายถึงการกระทำ แก้กรรมในที่นี้ คือ แก้พฤติกรรม การแก้พฤติกรรมนั้นแก้ได้ คือ แก้พฤติกรรมที่ไม่ดี ให้เป็นพฤติกรรมดี เช่น การกระทำทางกายไม่ดี ก็ฝึกหัดกระทำให้ดี พุดจาไม่ดี ก็ฝึกหัดพุดจาให้ดี มีความคิดไม่ค่อยดี ก็ฝึกหัดคิดในทางดี

๓. วัดหรือสำนักที่ทำพิธีแก้กรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป มีจุดประสงค์เพื่ออะไร? จะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พุทธศาสนาได้หรือไม่?

ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของสำนักนั้น ๆ จึงไม่อาจตอบได้ชัดเจน ขอบตอบแบบกว้าง ๆ ถ้าสำนักนั้น ๆ เรียกเรื่องค่าบริการหรือเงินบริจาคมาก ก็มีจุดประสงค์ในทางแสวงหาลาภ ถ้าทำไปในลักษณะเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ที่จิตไม่เข้มแข็ง ยังหวังให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ ก็มีจุดประสงค์ที่จะให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่มีทุกข์ร้อน ถ้าสำนักนั้น ๆ อบรมสั่งสอนให้ผู้ทั่วไปขอให้อแก้กรรม โดยให้ปฏิบัติธรรม เจริญศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้วิบากกรรมที่ไม่ดีเบาบางลง ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

การเผยแพร่พระพุทธศาสนา (ไม่ใช่ล้างกรรมเก่า แต่ทำให้วิบากกรรมเบาบาง เป็นกรรมตามให้ผล จนอาจให้ผลไม่ทัน เช่น พระอรหันต์นิพพาน ดับสังขาร กรรมที่ยังไม่ได้ผลก็หมดโอกาสให้ผล)

๔. ผู้ที่ทราบกรรมของบุคคลอื่นและบอกวิธีให้ไปแก้ไขนั้นสามารถรู้ได้อย่างไร? และการแก้กรรมสามารถช่วยให้วิบากกรรมเบาบางลงได้หรือไม่?

ไม่ได้ศึกษารายละเอียดของผู้ที่ทราบกรรมของบุคคล ขอตอบตามแนวข้างต้น ถ้าเป็นพฤติกรรม ก็บอกวิธีแก้ไขได้ ถ้าเป็นวิบากกรรม คำตอบอยู่ในข้อ ๒

๕. หากการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบต่าง ๆ สามารถแก้ไขให้ผลของกรรมเบาบางลงได้ จะทำให้คนในสังคมกลัว หรือกลัวที่จะทำอกุศลกรรมมากขึ้น ถ้าแก้ไข คนในสังคม จะทำชั่วแบบไม่เกรงกลัวผลกรรมที่จะได้รับ

๖. การแก้กรรมที่หมายถึงการทำให้วิบากกรรมเบาบางลงนี้จะขัดกับความเชื่อเรื่องทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วหรือไม่?

การแก้วิบากกรรมให้เบาบางลง เป็นไปได้ แต่ต้องเป็นการกระทำความดี เป็นการสร้างกรรมดีใหม่ลบล้างกรรมชั่วเก่า เป็นไปได้ จากความเป็นไปในสังคมมนุษย์ ผู้ที่เคยทำชั่ว พอกลับตัวทำดี สังคมก็ยอมรับ (คำว่าลบล้างกรรมเก่า ในที่นี้หมายถึง ลบล้างพฤติกรรมเก่า มิได้หมายถึงลบล้างวิบากกรรม เป็นสำนวนไทยที่นิยมใช้ในสังคม ไม่ใช่หลักการทางพระพุทธศาสนา ดูความเห็นข้อ ๗)

๗. ถ้าการแก้กรรมสามารถทำให้กรรมไม่ส่งผลตามที่ควรจะเป็นแล้ว จะถือว่าเป็นการขัดกับเรื่องกฎแห่งกรรมหรือไม่?

ขัดเรื่องกฎแห่งกรรมแน่นอน แต่ก็แก้ไขไม่ได้ พระพุทธเจ้าในขณะที่ทรงพระชนม์อยู่ กรรมยังตามมาให้ผลได้เลย ต้องดับขันธปรินิพพานเท่านั้น กรรมทั้งดีและชั่ว จึงตามให้ผลไม่ได้

๘. ท่านคิดว่า การแก้กรรม และการทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย มีประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปมากน้อยแค่ไหน? และอย่างไร?

การทำบุญไม่ว่าแบบไหน ถือเป็นการบำเพ็ญบุญทั้งนั้น อนาถบิณฑิกเศรษฐี เคยทำบุญอุทิศตุ๊กตาแบ่งที่หลานสาวทำตกแตก พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุโมทนา การทำความดีแม้เล็กน้อย ก็เป็นความดีที่ค่อย ๆ สั่งสม คุณน้ำฝนที่ตกลงทีละน้อยก็ทำให้ชุ่มเต็มด้วยน้ำได้ แต่ที่สำคัญการทำบุญทำทาน ต้องมีปัญญากำกับ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า วิเจยฺยทานํ สุขตปฺปสฺสธํ การพิจารณาแล้วจึงให้ พระสุคตเจ้าทรงสรรเสริญ

๕. การทำบุญสะเดาะเคราะห์บังสุกุลเป็นบังสุกุลตาย และการแก้กรรมแบบปฏิบัติธรรม หรือการทำพิธีกรรมบางอย่าง ตรงตามแนวทางของพุทธศาสนา ไฉน? อย่างไร?

การทำความดี จะเป็นการแก้กรรม หรือไม่แก้กรรม หรือการปฏิบัติธรรม ถือว่า ปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธรศาสนา ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป

๑๐. เพราะอะไรพุทธศาสนิกชนในปัจจุบันจึงเชื่อเรื่องการแก้กรรมกันมาก?

ที่พุทธศาสนิกชนในปัจจุบันพากันเชื่อ เพราะผู้ทำพิธีแก้กรรม อิงอาศัยทางพระพุทธรศาสนา และผู้ทำพิธีแก้กรรมเป็นนักบวชในพระพุทธรศาสนา ความจริง คนที่ทุกข์ร้อน เพราะผลกรรม เพราะอุดนิยาม (ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ) ต่างแสวงหาวิธีทั้งทางไสยศาสตร์และทางพุทธรศาสนา ไม่ว่าจะมึวิธีใด พวกเขาก็พากันแสวงหาทั้งนั้น เพราะพวกเขาศึกษาพระพุทธรศาสนาบ่อยไป พวกเขามีได้กำหนด ไม่ได้ใส่ใจกับคำสอนที่ว่า “เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น”

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

ถอดเทปคำบรรยายเรื่องปฏิกรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

วัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม

วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๕. (คุยกับพระนวกะ)

อ้างอิงจาก <http://www.openbase.in.th/taxonomy/term/6005>

ปฏิกรรม ตอน ๑ “มัวรอกรรมอยู่ได้ ทำไม่มารับแก้กรรม”

พุทธศาสนาจะมองอะไรอย่างเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะการพัฒนามนุษย์ ก็จะเป็นขั้นตอน ถ้าเราพูดถึงหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักในการพัฒนามนุษย์ เป็นหลักการศึกษาเลย อันนี้ครอบคลุมหมด จะเห็นได้ว่าเราแบ่งเป็น คิด สมาธิ ปัญญา เป็นขั้นตอน จากคิดไปสมาธิ จากสมาธิไปปัญญา ซึ่งเป็นขั้นตอนไม่แยกขาดจากกัน เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน จริง ๆ คิด สมาธิ ปัญญาที่มีอยู่ตลอดเวลา พัฒนาไปด้วยกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน อันนี้ก็สำคัญ เรื่องมองการพัฒนาคนเป็นขั้นตอน และจะมีการแบ่งขั้นตอนเหล่านี้ออกไปมากมาย การเข้าใจแนวคิดอย่างนี้จะเป็นประโยชน์ เพราะเป็นแนวคิดที่ครอบคลุม เวลาเราไปมองไปเกี่ยวข้องกับอะไร เราจะรู้จักมองว่าเราไม่ใช่อยู่แค่ขั้นนี้ เราจะต้องก้าวต่อไปอีก ฯลฯ

แล้วก็อีกอย่างหนึ่ง พุทธศาสนามองอะไรในแง่ว่า เมื่อเราจะก้าวหน้าไปสู่ขั้นต่อ ๆ ไปต้องมีการแก้ไขปรับปรุง อันนี้ก็สำคัญ ถ้าเราจะไม่มีความผิดพลาด ความทุกข์ หรือจะมีความด้อย ความตกต่ำอะไร ก็ไม่ใช่มัวจับเจ้า หรือละห้อยอะไรอยู่ ท่านไม่สรรเสริญเลยที่จะมีจิตใจเป็นแบบนั้น แต่ให้มองถึงหนทางที่จะแก้ไขปรับปรุง แค่นี้ โยนิโสมนัสสิกขาเป็น ก็มองเรื่องที่เราว่าไม่ดี หรือเรื่องที่เป็นทุกข์ในแง่ที่ใช้ประโยชน์ไปหมด มองทุกข์ก็มองในแง่ที่ว่า มันมาทำให้เราต้องฝึกตนมากขึ้น แล้วเราก็ยิ่งได้มากใหญ่ หรือสิ่งที่ยากเราก็ได้ฝึกตนมาก ฯลฯ หรือคนที่เกิดมารวย ก็ดีแล้ว ก็อาศัยมันเป็นปัจจัยไปสู่สิ่งอื่นที่ดีได้ ไม่ใช่จมอยู่กับความรวย เอาความรวยเป็นปัจจัย แล้วจะได้พัฒนาชีวิตไปสู่ประโยชน์อื่น แต่ถ้าจนก็อย่าไปท้อมัน อย่าไปจับเจ้า ถ้าอย่างนั้นก็ยิ่งซ้ำเติมตัวเองให้ทุกข์ จนต้องมองว่า อยู่ในโลกนี้เขามีโอกาสมากกว่าเรา เรามีโอกาสน้อย ยิ่งต้องใช้ความเพียรให้มาก ถ้าเขาใช้หนึ่ง เราอาจต้องใช้สี่ สิบ ความจนก็เป็นแบบฝึกหัดอย่างหนึ่งให้เราฝึกตนมากขึ้น ตั้งแต่ความเข้มแข็งของจิตใจเป็นต้นไป ต้องใช้ความเพียรพยายามทุกเรื่อง ทำให้เราเข้มแข็ง และมีความสามารถ เช่นพัฒนาทักษะ พัฒนาที่สำคัญโดยเฉพาะก็ ปัญญา ทำให้รู้จักคิดพิจารณา ถ้าคิดเป็นก็ทำให้พัฒนาปัญญาได้มากยิ่งขึ้นแก้ปัญหาเยอะ ก็ยิ่งพัฒนาปัญญาได้มาก ปัญหามันคู่กับปัญญา เมื่อปัญญา

มา ก็แก้ปัญหาหมด ในทางพุทธศาสนามีศัพท์หนึ่งที่ท่านใช้เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุง คือคำว่า **ปฏิกรรม** แปลว่า การแก้ไข การปรับแก้

คำว่าปฏิกรรมอันนี้มาใช้ในการปลงอาบัติ คำว่าปลงอาบัติศัพท์หนึ่งท่านใช้คำว่า ปฏิกรรม คือ ปฏิกร (อ่านว่าปฏิกะระ) คำว่า ปฏิกร มีเรื่องแทรกนิดหนึ่งคือถ้าใครเรียนนักธรรมตรี เปิดหนังสือพุทธศาสนสุภายิต จะมีบทหนึ่งว่า กตสฺส นตฺถิ ปตฺติการํ แปลว่าสิ่งที่ทำไปแล้วทำคืนไม่ได้ อันนี้ท่านหมายความว่า สิ่งที่ทำไปแล้วจะให้กลายเป็นไม่ได้ทำไม่ได้ ทำคืนหมายความว่า กลายเป็นไม่ได้ทำไม่ได้ ทำแล้วก็ป็นอันว่าทำแล้ว แต่ไม่ได้ใช้ในความหมายที่ผมจะพูด อันนี้มันคนละความหมาย แล้วก็ภายิตนี้ไม่ใช่ของพระพุทธเจ้า เป็นภายิตของสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่งในประเทศไทย เวลาดูพุทธศาสนสุภายิต อย่างในนักธรรมตรี หรือแบบเรียนนักธรรมควรดูด้วย ท่านจะบอกที่มาหรืออักษรย่อไว้ว่ามาจากคัมภีร์อะไร หรือใครเป็นผู้เรียบเรียงขึ้นมา ในพุทธศาสนสุภายิต สำหรับนักธรรมตรี ไม่ได้มีเฉพาะจากคัมภีร์ หรือจากพระไตรปิฎก มีที่พระเถระผู้ใหญ่ เช่น สมเด็จพระสังฆราชบางพระองค์ก็ได้ตรัสไว้ด้วย แล้วก็รวบรวมมา อย่างที่ผมยกมา กตสฺส นตฺถิ ปตฺติการํ ไม่ใช่พุทธพจน์ เป็นศาสนสุภายิตของพระสังฆราชพระองค์หนึ่ง แปลว่า สิ่งที่ทำไปแล้วทำคืนไม่ได้ ก็หมายความว่าถ้าทำอะไรไป ก็หมายความว่าทำไปแล้ว นี่เป็นความหมายอย่างหนึ่ง

แต่ที่ท่านใช้ทั่วไปในคัมภีร์ ท่านไม่ได้ใช้ในความหมายนี้ ท่านหมายความว่า ทำให้มันคืนดี สิ่งที่ทำไปแล้วก็จริง แต่มันพลาด มันเสีย หรือมันบกพร่อง ก็กลับไปทำ แก้ไขให้มันดี อันนี้ก็เข้าหลักที่ว่านี้ ดังนั้นเรื่องของมนุษย์ก็มีหลักการนี้ การปรับแก้ แก้ไขทำสิ่งที่มันบกพร่องทำไปแล้ว ให้มันกลับดีขึ้น อย่างปลงอาบัตินี้ ท่านก็ใช้คำว่า ปฏิกร หรือปฏิกรรม ทำคืน ก็ไม่ใช่หมายความว่า ไปทำให้อาบัติที่มันล่วงละเมิดไปแล้ว ไม่ได้ล่วง ไม่ใช่อย่างนั้น การที่ทำคืนอาบัติ ท่านเรียกว่า แสดงอาบัติ ที่เราพูดกันทั่วไปหมายความว่า เราบอกความจริงเมื่อทำผิดพลาด ไม่ปิดบังไว้ แล้วก็บอกต่อไปว่าจะละเลิกไม่ทำสิ่งนั้นอีก ไปทำสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องต่อไปแทน ก็เป็นแนวคิดในการที่จะแก้ไขปรับปรุง ก็คือว่าสิ่งที่ทำผิดพลาดไปแล้วก็ละเลิกเสีย แล้วก็ทำสิ่งที่ถูกต้องต่อไป อันนี้เป็นสาระของการปลงอาบัติ ขึ้นต้นก็คือยอมรับก่อนว่าตนได้ทำความผิด สอง ก็บอกว่าจะละเลิกไม่ทำต่อไป หันไปทำสิ่งที่ถูก มีสองตอน การปลงอาบัติไม่ใช่การล้างบาป เพราะบางทีไปคล้ายกับการเซ่อถ่อของบางศาสนาที่ว่า สารภาพบาปแล้วก็ล้างบาปไป ดูแล้วบางทีคล้าย ๆ กัน เวลาแปลบางทีก็แปลแทบจะเหมือนกันเลย แต่ทั้งความหมาย ความมุ่งหมายไม่เหมือนกัน ความมุ่งหมายที่ว่า คือท่านต้องการให้ยอมรับความจริง แล้วก็ละเลิกสิ่งที่ผิดไปทำสิ่งที่ถูก ก็คือแก้ไขปรับปรุงนั่นเอง ท่านใช้คำว่า ปฏิกร สำหรับการแก้ไขเรื่องอาบัติ แล้วท่านก็ใช้กับเรื่องอื่น ๆ ก็รวมตามความหมายก็คืออย่างนี้ อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่เราควรทำความเข้าใจ

เราพูดถึงความคิดใหญ่ สามอันนี้ คือมาพูดในแง่การพัฒนามนุษย์ เริ่มด้วยการมองทุกสิ่งทุกอย่างคลุมถึงเรื่องพัฒนามนุษย์ในเชิงระบบความสัมพันธ์ โดยเฉพาะในแง่ของเหตุปัจจัย และ

เหตุปัจจัยนี้จะไปสัมพันธ์กับการมองอะไร ๆ เป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งขั้นตอนเหล่านั้นก็เป็นปัจจัยซึ่งเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และในการที่จะก้าวเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ก็ต้องมีการปรับแก้ กรรมต่าง ๆ ก็จะมีคู่เป็นปฏิกรรม กรรมทำไป ปฏิกรรมก็มาแก้ไขให้มันดีขึ้น นี่เป็นการทำความเข้าใจเบื้องต้น

ท่านสอนไว้ที่จะให้ชาวพุทธหาทางพัฒนาตน ไม่ใช่ปล่อยให้เรื่อยไป เขามาว่า มาก่อเวรก็ปล่อย ใช้คติที่ว่า เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร พวกเราก็ปล่อยเรื่อยเปื่อย ก็ยับเยินตายเปล่านี้ อย่างหนึ่ง สองก็คือ ในยามปกติก็ไม่มีฝึกฝนพัฒนาตนที่จะแก้ไขระยะยาว ก็อยู่ในความประมาท อันนี้เป็นการปฏิบัติที่ผิด เพราะฉะนั้นเราควรจะฟื้นคตินุศาสนานาที่แท้ขึ้นมา ให้เราพัฒนาตัวเอง นี่ก็เป็นการแก้ปัญหของโลก เป็นการพัฒนามนุษย์โดยทั่วไปด้วย ให้มนุษย์มีจิตใจดีขึ้น ปัญญาดีขึ้น และปัญญานั้นก็มารับใช้เจตนาที่มีคุณธรรมที่มีความเมตตา กรุณา มีความดี พยายามให้คนที่มีความคุณธรรมมีเมตตา ฯลฯ ให้มีความสามารถมากกว่าพวกที่เป็นคนที่มีกิเลสสูง ที่มีโลภะ โทสะ อหิงสา ถ้าโลกนี้มีมนุษย์ที่มีคุณธรรม เช่นมีเมตตา กรุณา มีความสามารถน้อยกว่าคนที่มีความโลภ โทสะ อหิงสา ใด ๆ มันทก็ต้องพัฒนามนุษย์ที่มีคุณธรรมให้มีความสามารถ เช่น มีสติปัญญาสูงกว่ามนุษย์ที่มีกิเลส ถึงจะแก้ปัญหของโลกได้ ทีนี้เวลานี้เราขอให้มนุษย์ที่มีกิเลสมีความสามารถมากกว่า มันทก็ยิ่งยุ่ง โลกนี้ก็ยังเบียดเบียนกันเดือดร้อนยิ่งขึ้น ก็แก้ปัญหากันไม่ตกเสียที แล้วชาวพุทธเองก็ไม่เอาเรื่องเอาราว ได้แต่หวังอย่างที่ว่า แล้วเรื่องกรรมก็อีก พระพุทธเจ้าวางวินัยไว้ทำไม จะไปรอผลกรรมอยู่อย่างไร พระองค์หนึ่งทำผิด บอกว่า เตียวท่านก็ได้รับผลกรรมของท่านเอง เสร็จแล้วก็ไม่จัดการ ไม่ปฏิบัติตามวินัย

วินัย พระพุทธเจ้าวางไว้เพื่อให้จัดการแก้ปัญหา เมื่อคนทำความผิดขึ้นมา ก็เอาการจัดการแก้ไขปัญหาเสีย ก็คือท่านเอาความรู้จากปัญญา ปัญญาก็คือความสามารถของมนุษย์ที่ไปรู้ความจริงของธรรมชาติ แล้วเอาความรู้ในความจริงของธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ตัวปัญญาคำว่าปัญญานี้ก็เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง แต่เป็นธรรมชาติพิเศษของมนุษย์ เราต้องรู้จักเอาปัญญามาใช้ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงวางหลักวินัยไว้ วินัยก็คือ วิธีการแก้ปัญหาในสังคมมนุษย์ โดยเอาปัญญาที่รู้ความจริงของธรรมชาติมาใช้ โดยไม่ต้องไปรอปัจจัยอื่นที่เราไม่มีความสามารถไปควบคุม ก็คือพัฒนามนุษย์ให้มีความสามารถที่จะใช้ปัจจัยของตัวเองเข้าไปในกระบวนการของธรรมชาติ เพื่อไปจัดการกระบวนการของเหตุปัจจัยนั้นให้เป็นไปในทางที่ตัวเองต้องการ อันนี้แหละที่มนุษย์ไม่เข้าใจ ก็ไปรอกรรม รอไถ้กระบวนการของมัน ก็เลยไม่รู้ตัวว่า โมหะของตัวเองเป็นปัจจัยในกระบวนการนั้น เมื่อเรารอ เช่น มีเหตุการณ์มนุษย์ทำกรรมอะไรขึ้นมาแล้วเราบอกว่า ปล่อยให้ไปไปตามกรรม ขณะนั้นเราก็เอาปัจจัยที่เป็นธรรมชาติในตัวเราเข้าไปร่วมในกระบวนการนั้นด้วย คือตัวโหมะ ความหลง ความไม่รู้ ความไม่เอาเรื่อง ความประมาท ฯลฯ เข้าไปร่วมในกระบวนการ ทำให้เราไม่เอาปัญญามาใช้ ปัญญาที่เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง ก็เอาปัจจัยตัวนี้เข้าไปร่วมในกระบวนการ เหตุปัจจัยนั้นเสีย เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงวางวินัยว่า ถ้ามีเหตุเกิดขึ้นแล้วไม่ต้องไปรอให้มัน

เป็นไปตามเหตุปัจจัยอื่น ปัจจัยของเราก็เข้าไปจัดการเสีย ดังนั้นในหลักวินัยท่านจึงมีกรรมขึ้นมาใหม่ การที่ไปจัดการแก้ปัญหาที่คนทำผิด มีการลงโทษที่เรียกว่า นิคกรรม เป็นกรรมเหมือนกัน หมายความว่ามนุษย์เราทำกรรมขึ้นมาเพื่อจะไปแก้กรรมนั้นอีก แล้วก็กรรมมีเยอะแยะเลย

แม้แต่ที่เรามาบวชก็ด้วย สังฆกรรม พระพุทธเจ้าวางกรรมทางวินัยไว้เยอะ กรรมในทางธรรมมันมีอยู่ พระพุทธเจ้าวางกรรมในวินัยขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์เอาสติปัญญาความสามารถของตน เข้าไปร่วมเป็นปัจจัยในกระบวนการทางธรรมชาติ กรรมทางวินัยถ้าทำขึ้นมาด้วยเจตนา มันก็กลายเป็นกรรมในทางธรรมทันทีเข้าใจไหม ท่านญาณพล ถ้าสงสัยมีอะไรนิมนต์ถามเลย ตรงนี้สำคัญแล้ว ถึงหลักกรรมแล้ว

ท่านญาณพล : มีอีกเรื่องหนึ่งก็คือ ในปัจจุบันคนสนใจเรื่องโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์กันมาก แล้วก็เชื่อว่าทุกอย่างเป็นไปตามอิทธิพลของดวงดาว ว่ามันจะบันดาลผลอย่างนั้นอย่างนี้ ถ้าเหตุการณ์ร้ายเข้ามาก็ต้องรอให้ดาวดวงนี้มันเลื่อนโคจรไปก่อน ถึงจะคลายได้ ก็เลยไม่ทราบว่าจะคล้ายกับกรณีนี้ ก็คือมันมีอิทธิพล แต่ว่ามันก็สู้อิทธิพลที่เราทำเองไม่ได้ ใช่ไหมครับ

พระพรหมคุณาภรณ์ : ใช่ อันนี้เราไม่ได้ไปดูถูกหรือละเลย แต่เราจะมัวไปรอไม่ได้ เราต้องพิจารณาเหตุปัจจัยเป็นขั้นตอน เหตุปัจจัยอันไหนมีกำลังมาก ถ้าเรามีสติปัญญาสูงปัจจัยที่เราทำจะมีกำลังมาก คือเราไม่ไปดูถูกอย่างเหตุปัจจัยแม้แต่ดวงดาวนี้มันก็มีความเป็นไปได้อยู่ หลายปีก่อนเคยมีผู้ทำวิจัยเขาสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติในข้างแรมของดวงจันทร์ ขึ้นก็ค่ำแรกก็ค่ำมีเหตุการณ์ไหนมากก็ทำสถิติ แล้วก็ลงความเห็น ว่า ระยะเวลาพระจันทร์เต็มดวง มันมีอาชญากรรมประเภทนั้น ๆ มาก ฯลฯ แล้วเขาเป็นนักวิทยาศาสตร์ เขาก็วิเคราะห์ในเชิงวิทยาศาสตร์ ไม่ได้วิเคราะห์เชิงโหราศาสตร์เลย ๆ แต่อันนี้จะเห็นว่ามันพวกเดียวกัน กำลังกันอยู่ พวกดาราศาสตร์โบราณนี้เป็นพวกโหราศาสตร์ พวกที่เป็นดาราศาสตร์ที่พัฒนามานี้เดิมเป็นโหราศาสตร์ ก็คือสังเกตดวงดาว และความเป็นไปในสังคมมนุษย์มาโยงกันแล้วก็วิเคราะห์อย่างที่ทำสถิติอะไรเมื่ออยู่ที่นี้เขาก็อธิบายได้ในเชิงวิทยาศาสตร์ บอกว่า เราก็ก่อน ๆ กันอยู่ว่าพระจันทร์มีอิทธิพลต่อความเป็นไปในโลก สิ่งปรากฏชัดก็คือ น้ำขึ้นน้ำลง เวลา ๑๕ ค่ำก็น้ำขึ้นสูงสุด ฯลฯ ที่นี้ในร่างกายมนุษย์ส่วนประกอบที่มากที่สุดก็น้ำเหมือนกัน เมื่ออิทธิพลจากดวงจันทร์ข้างแรมมาที่น้ำขึ้นลงก็มีอิทธิพลต่อน้ำในตัวมนุษย์ด้วย การขยับเขยื้อนเคลื่อนระดับของน้ำในตัวมนุษย์ก็มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงในเชิงอารมณ์ด้วย เขาก็มาตีวิเคราะห์อย่างนี้

นี่ก็จะให้เห็นว่า เราสามารถโยงไปได้ ถึงเรื่องดาราศาสตร์ อิทธิพลของดวงดาวต่าง ๆ ซึ่งหลายอย่างเราอาจจะมองไม่เห็น เพราะว่าเราไม่สามารถแยกแยะเรื่องของระบบความสัมพันธ์ความเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน อันนี้เป็นตัวอย่างที่ว่ามันเป็นไปได้ ก็เป็นแง่ของความเป็นไปได้ทางโหราศาสตร์ที่ว่า ถ้ามนุษย์มีปัญญาลึกซึ้งพอก็อาจจะเห็นความเป็นวิทยาศาสตร์ คือเห็นเหตุปัจจัยในกระบวนการธรรมชาติ แต่ว่าในขณะที่มนุษย์ยังไม่ได้สามารถไปแยกแยะได้ขนาดนั้น.

ถอดเทปคำบรรยายเรื่องปฏิกรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

วัดญาณเวศกวัน นครปฐม

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๕. (คุยกับพระนวกะ)

อ้างอิงจาก <http://www.openbase.in.th/taxonomy/term/6006>

ปฏิกรรม ตอน ๒ “คนที่แก้กรรมจะงอกงามก้าวหน้า”

พูดเพิ่มเติมคราวที่แล้วอีกนิดหน่อยเกี่ยวกับเรื่องที่ได้พูดถึงแนวความคิดของพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์ที่ว่า เป็นสัตว์ที่ต้องฝึก และฝึกได้ พัฒนาได้ ศึกษาได้ นี่ก็พัฒนาไปให้ได้ผลดีที่สุด ก็ไปโยงกับแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ โดยเฉพาะในเชิงเหตุปัจจัย แล้วนี่ก็เป็นตัวที่ทำให้การมองมนุษย์เชื่อมโยงไปหาระบบที่กว้างหมดทั้งจักรวาลเลย เพราะระบบของสิ่งทั้งหลายนี้บางทีก็ใช้คำว่าสรรพสิ่ง มันก็เป็นเรื่องของระบบความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัย ดังนั้นพอมายโยงในมนุษย์ มนุษย์ก็อยู่ในระบบความสัมพันธ์นั้นด้วย พอมองมนุษย์เราก็เอาระบบนี้มามอง มันก็เลยถึงกันหมดเลย นั่นก็แง่หนึ่ง แล้วก็เราก็มองการพัฒนามนุษย์เป็นขั้นตอนและระบบปัจจัยที่มาสัมพันธ์กันก็มาเกี่ยวกันในเรื่องของการก้าวไปในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยซึ่งกันและกันให้ก้าวหน้าไป หนุนซึ่งกันและกัน แล้วทีนี้ก็มีอันที่ขยับลงไปอีก ก็คือได้พูดถึงหลักการแก้ไขปรับปรุง เมื่อเรามีขั้นมีตอนในการพัฒนาให้ก้าวหน้า ก็หมายความว่าเราจะทำให้ดีขึ้น

ที่เราเรียกว่าพัฒนา การทำให้ดีขึ้น ก็คือการแก้ไขปรับปรุง เพราะฉะนั้นพุทธศาสนาก็จะเน้นในเรื่องนี้ แล้วผมก็ได้ยกศัพท์ขึ้นมาคำหนึ่ง ก็คือคำว่า ปฏิกรรม (เอารูปเป็นหลัก เพราะเป็นได้หลายรูป) ซึ่งศัพท์นี้เราไม่ค่อยได้สนใจกัน อาจจะมองข้ามไปก็ได้ ท่านเคยได้ยินคำว่าแก้กรรมไหม เมื่อประมาณ ๑๐ ปีก่อนก็มีพระองค์หนึ่งมาชวนญาติโยมให้แก้กรรมกัน การแก้กรรมนั้นก็เป็นเรื่องของพิธีกรรม คือเอาดอกไม้รูปเทียนมาเข้าพิธี ฯลฯ เป็นเรื่องของฤทธิเดชปาฏิหาริย์ เป็นเรื่องของลึกลับลี้ลับลึกลับความลึกลับไปหมด ซึ่งกลายเป็นว่าเป็นการชักจูงประชาชนให้เขวออกไป ทีนี้เรามาคูว่าการแก้กรรมที่ถูกคืออะไร การแก้กรรมที่ถูกก็คือ แก้กรรมด้วยความสามารถของเราเองไม่ใช่ไปใช้อำนาจดลบันดาลภายนอกมาแก้อย่างที่ว่ามันี ทำพิธีแบบนั้นก็ไปอาศัยลึกลับลึกลับมาช่วยแก้ หรือสิ่งที่มองไม่เห็นลึกลับอะไรอย่างนั้น แก้กรรมก็คือเรามีความสามารถในด้านต่าง ๆ แก้ภายนอกก็แก้ทางด้านพฤติกรรม เป็นเรื่องศีล แก้ลึกลับไปก็แก้ทางจิตใจ และแก้ด้วยวิธีการที่ชะงัดที่สุดได้ผลที่สุดก็คือ แก้ด้วยปัญญา แก้กรรมก็แก้ที่ตัวเองนั่นแหละ ตัวเองเป็นผู้แก้กรรม

คำว่าปฏิกรรมมีภษิตหนึ่งอยู่ในหนังสือนักธรรมตรี ศาสนสุภายิต ที่ว่า กตสฺส นตฺติ ปฏิการํ สิ่งที่ทำแล้วทำคืนไม่ได้ ซึ่งเป็นภษิตที่สมเด็จพระสังฆราชพระองค์หนึ่งตรัสไว้ ไม่ใช่ของพระพุทธเจ้า แต่ก็ความจริงอย่างนั้นแน่นอนอยู่แล้ว ก็คือสิ่งที่ทำไปแล้วก็เป็นอันว่าทำไปแล้ว

ทำคืนหมายความว่าให้กลายเป็นไม่ได้ทำมันไม่ได้หรือ ก็เป็นอันว่าทำได้ไปแล้ว อันนี้ก็เป็นความจริง ภาษิตของท่านก็คงไม่มีใครเถียง ทีนี้คำว่า ปฏิการ ตัวนี้ที่ตัวเดียวกับปฏิกรรม (ปฏิกรรมะ) คืออันนี้เป็นเรื่องของไวยากรณ์ว่า กम्म คือ การกระทำ ปฏิ แปลว่าข้างหน้า ก็แปลว่าย้อนกลับ, แก้ หรือ ทำใหม่ ทีนี้ กम्म เป็นรูปศัพท์ที่เป็น นาม ถ้าเป็นกิริยา จะเป็นปฏิกร (ปฏิการะ) และวิธีของภาษาบาลี ปฏิกร ก็จะเปลี่ยนรูปไปได้ต่าง ๆ เช่นว่าถ้าเป็นบุรุษที่ ๑ ก็คือฉัน ข้าพเจ้าทำ มันก็ออกรูปหนึ่ง เช่น ปฏิกรโหม ก็ข้าพเจ้าปฏิกรรม ข้าพเจ้าทำแก้ ปฏิกรโหมนี่ก็เป็นปัจจุบันกาล ทีนี้ถ้าเป็นอนาคตกาลก็จะเปลี่ยนรูปไปอีกเป็น ปฏิกริสฺสามิ และถ้าเกิดเป็นข้าพเจ้า ๒ คน เป็นพหูพจน์บุรุษที่ ๑ ปฏิกรโหม ก็เป็นปฏิกรโหม แล้วอนาคตกาล ปฏิกริสฺสามิ เป็นปฏิกริสฺสามิ ฯลฯ และถ้าเป็นอดีตกาลก็เปลี่ยนรูปไปอีก แล้วถ้าเป็นบุรุษที่ ๒ ท่านหรือเธอ ก็เปลี่ยนอีก ปฏิกร ก็เป็นรูปปัจจุบันว่าปฏิกรโรติ คือปัจจุบันกาล ทีนี้ถ้าเป็นอนาคตกาลเป็น ปฏิกริสฺสสฺสึ แล้วถ้าเป็นพหูพจน์ก็เปลี่ยนอีก และถ้าเป็นอดีตกาลก็เปลี่ยนอีก เพราะฉะนั้นพวกเรียนบาลีจึงต้องท่องเยอะ แค่นี้ก็จะเห็นแล้ว แต่ถ้าเป็นบุรุษที่ ๓ ก็เป็น ปฏิกรโรติ ถ้าเป็นพหูพจน์เป็น ปฏิกรโรนฺติ ถ้าเป็นอนาคตกาลเป็น ปฏิกริสฺสสฺสึ พหูพจน์คือ ปฏิกริสฺสนฺติ ฯลฯ นี่เพียงยกตัวอย่างให้เห็นว่า อันนี้เป็นอันเดียวกับ ปฏิกรรม แต่เป็นรูปของกิริยา และแจกรูปไปตามเรื่องของ บุรุษ กาล พจน์ ฯลฯ เยอะเยอะเลย

นอกจากนั้นเวลาเป็นรูปนาม ก็เป็นนามแบบต่าง ๆ รูปศัพท์เป็นนาม ก็มีหลายรูป เป็นปฏิกรรม บางที่เป็นปฏิกรรม เช่นมาเป็นภาษาไทยว่า ปฏิกรรม ตัวเดียวกับปฏิกรรม แล้วก็ปฏิการ (ปฏิการะ) ก็ได้ ปฏิการก็เช่น การตอบแทนบุญคุณ ปฏิการต่อท่านผู้มีพระคุณ ก็กระทำนี้แหละกระทำตอบแทน เหมือนกับทำแก้เหมือนกัน เป็นความหมายอีกแบบหนึ่ง เพราะฉะนั้นมันแจกรูปได้หลายอย่าง แต่ว่าเอารูปที่เป็นหลักเราก็ใช้ว่าปฏิกรรม จึงให้เห็นว่าปฏิกรรมนี้มันไปได้หลายรูป ทีนี้เป็นอันว่า เราพูดถึงปฏิกรรมที่ว่าใช้ในความหมายหนึ่งที่สมเด็จพระสังฆราชพระองค์นั้นทรงตรัสไว้เป็นภาษิต สิ่งที่ทำไปแล้วทำคืนไม่ได้ หมายความว่าสิ่งที่ทำไปแล้ว จะให้กลายเป็นไม่ได้ทำไม่ได้ แต่ทีนี้เรื่องมันไม่จบแค่นั้น คำว่าปฏิกรรมที่ท่านเน้นในพระไตรปิฎกมันไม่ได้อยู่ในจุดนั้น เพราะจุดนั้นมันเป็นความจริง ไม่ต้องไปยุ่งกับมันแต่ให้ตระหนักรู้ไว้ แต่ทีนี้ที่ท่านต้องการก็คือ เอาสิ่งที่ทำได้ พระพุทธศาสนาเน้นสิ่งที่ทำได้ ปฏิการ ที่แปลว่า สิ่งที่ทำแล้วทำคืนไม่ได้ให้กลายเป็นไม่ได้ทำ อันนั้นมันเป็นอันว่าไปแก้ไขไม่ได้แล้วก็ไม่ต้องไปยุ่งกับมัน แต่ให้รู้ไว้ จะได้ไม่ประมาท

แต่ตอนที่ว่าจะทำได้ก็คือ ปฏิกรรม ในความหมายแบบที่พระพุทธเจ้าตรัสในพระไตรปิฎกที่เราเห็นง่ายที่สุดคือเรื่องปลงอาบัติ เวลาเราปลงอาบัติไม่มีคำนี้ก็จริง แต่เวลาเรียกรวมในตำรา ท่านจะเรียกรวม ๆ เป็นปฏิกรรม หรือ ปฏิกรรม อะไรพวกนี้ ก็คือ การที่เรามาแก้ไขมาปลงอาบัติ ทำให้พ้นจากความผิดที่ท่านใช้คำว่าปฏิกรรมต่ออาบัติ หรือ อาบัติกรรม การแก้อาบัติคือ ถ้าแปลอีกความหมายหนึ่ง แต่ที่จริงมันไม่ใช่แก้ เพราะมันเป็นเรื่องของ การตกลงกันทางสังคม ว่าเมื่อเราทำความผิดอันนี้ไปแล้ว ก็มีวิธีการที่จะให้พ้นความผิด ก็คือบัญญัติไว้ในทางวินัย วินัยเป็นเรื่องสมมุติ

ซึ่งพระพุทธเจ้าก็วางแบบแผนเอาไว้ว่า ถ้าทำความผิดแล้วก็มาขอรับความผิดเสีย เป็นวิธีแก้ไข วิธีปฏิกรรม วิธีปฏิกรรมก็คือมาขอรับความจริง อย่างเป็นอาบัติเบาๆ ก็มาบอกแจ้งแก่เพื่อน สหธรรมิกรูปใดรูปหนึ่งก็ได้เป็นการส่วนตัวเลย ถ้าเป็นอาบัติหนัก ๆ ก็จะมีวิธีต่างหาก ขึ้นต้นก็คือ บอกความจริง ขอรับความจริงแล้วก็บอกว่าจะละเลิกไม่ทำอีก แล้วก็เปลี่ยนเป็นทำสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง อย่างนี้ก็ถือว่าเป็นปฏิกรรม ก็เป็นการแก้ไขตัวเราอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นการปฏิบัติต่ออาบัติก็จึงเป็นเรื่องของการปฏิกรรมทั้งนั้น สารสำคัญก็อย่างที่ว่าคือ เพื่อจะให้เราละเลิกการกระทำที่ผิดที่เสียหาย แล้วจะได้หันไปทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่มันต้องเริ่มด้วยการขอรับความจริงซึ่งการขอรับความจริงนี้เป็นพื้นฐานในการที่จะพัฒนาบุคคลในการที่จะแก้ไขและปรับตัวต่อไป นี่เป็นเรื่องของ ปฏิกรรมแก้ไขอาบัติ ขึ้นต้นนี้ปฏิกรรม

ทีนี้ที่เราจะได้ยินอีกคือเมื่อท่านบวชจำพรรษาแล้วพอออกพรรษาก็จะมีสังฆกรรมอันหนึ่งวันออกพรรษา แทนที่จะเรียกวันออกพรรษาแต่เรียกว่า วันปวารณา หรือวันมหาปวารณา เพราะว่าวันออกพรรษาเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ตามปกติจะลงปาติโมกข์ เขาเรียกว่าทำอุโบสถ ทีนี้วันอุโบสถสุดท้ายของวันออกพรรษา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตพิเศษว่า แทนที่จะฟังปาติโมกข์ สวดปาติโมกข์ หรือเรียกว่าทำอุโบสถนี้ พระพุทธเจ้าก็ให้เปลี่ยนเป็น ปวารณา สังฆกรรมก็เปลี่ยนเป็น ปวารณา ปวารณาคืออะไร คือพระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษามาด้วยกันนี้ก็จะมากล่าวปวารณา เปิดโอกาสแก่กัน ปวารณา คือ เปิดโอกาสแก่กัน ว่า *สงฆ์ ภนฺเต ปวารณํ ทิฏฐเนววา สุตเนววา ปริสํกายวา วทนฺตุมํ อายสฺมนฺโต อนุกมฺปํ อุปาทาย ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิ* แปลว่า สงฆ์ ภนฺเต ปวารณํ คือกระผม หรือข้าพเจ้า ขอปวารณา กับสงฆ์ ปวารณาก็คือ เปิดโอกาสกับสงฆ์หรือ เชื้อเชิญก็ยั้งได้ แต่ว่าเอาแค่เปิดโอกาส *ทิฏฐเนววา สุตเนววา ปริสํกายวา* จะด้วยได้เห็นก็ตาม ได้ยินก็ตาม ได้ฟังมาก็ตาม หรือด้วยมีเหตุให้สงสัยก็ตาม *วทนฺตุมํ* จึงบอกกล่าวข้าพเจ้า หมายความว่าถ้าเห็นข้าพเจ้าทำอะไรไม่ถูกต้องไม่สมควร หรือได้ยินได้ฟังว่าเป็นอย่างนั้น หรือแม้แต่สงสัยน่าแคลงใจจึงบอกกล่าว *ปสฺสนฺโต ปฏิกริสฺสามิ* เมื่อข้าพเจ้ามองเห็นจักได้แก้ไข จักได้ทำปฏิกรรม

นี่คือปฏิกรรมก็หมายความว่านี่เป็นชีวิตของหมู่คณะ แล้วก็โยงมาหาการพัฒนาตัว คือการอยู่ร่วมกันในหมู่สงฆ์นี้เราก็อาศัยเพื่อนสหธรรมิกมาเป็นกัลยาณมิตร ชีวิตที่อยู่ร่วมกันก็มาเอื้อต่อกันในการพัฒนาตัวของเราว่าอาจจะทำอะไรที่ผิดพลาดไป เราก็ต้องการจะพัฒนาชีวิตของเรา ทำให้ดีขึ้นปรับปรุงตัวเอง เพราะฉะนั้น เราอยู่กันมาสามเดือนนี้ มีอะไรที่บางที่เรามองตัวเองไม่ออก หรือไม่เห็น ฯลฯ แต่ถ้าท่านได้เห็น ได้สงสัยก็บอกกันนะ และผมก็จะได้แก้ไขปรับปรุงตัว อีกอย่างหนึ่งเป็นวิธีการในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้สบายใจ เพราะว่าองค์อื่นก็จะได้โล่งใจ เพราะได้บอกกล่าว ว่าองค์นั้นท่านทำอะไรไม่ถูก ก็อึดอัดใจ ถ้ามีโอกาสก็จะพูดจะบอกกล่าวกันก็โล่งใจ ก็เป็นชีวิตที่ดีในการอยู่ร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งความสามัคคีและปลอดโปร่งโล่งเบาใจต่อกัน และก็เป็นชีวิตของการอยู่ร่วมกันที่เปิดเผยตัวต่อกัน ก็เป็นชีวิตที่โปร่งโล่งสบาย ชีวิตของสงฆ์นี้มันเป็นเรื่องของ

การพัฒนาตัวเองของแต่ละคน และก็เรื่องของการทำงานที่ให้บริการของส่วนรวมของชุมชนนั้นมันเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของทุกคนไปด้วยพร้อมกัน

ปฏิกรรมเรื่องอาบัติก็เป็นเรื่องของการปรับปรุงตัวอยู่แล้ว เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ปวารณานี้ยังมาเสริมเข้าไปอีก จะเห็นว่า ปฏิกรรมนั้นสำคัญยิ่งในชีวิตของธรรมวินัยนี้ ท่านเน้นเหลือเกิน แต่ว่าเราไม่ได้สังเกต และมันเป็นส่วนหนึ่งของไตรสิกขา คือช่วยในการศึกษาพัฒนาชีวิต ขอยกตัวอย่างอีกอันคือ มีหลักปฏิบัติอีกอันหนึ่งที่ว่า เมื่อมีการทำผิดไปแล้ว คนเราสำนึกผิดมองเห็นความผิดแล้วก็มาขอโทษต่อกัน มาบอกต่อผู้ที่สมควรจะรับรู้ แล้วก็มีการให้อภัยต่อกัน โดยที่ว่าผู้ที่ทำความผิดนั้นมองเห็นโทษของตน แล้วก็แก้ไขละเลิกแล้วก็ปรับปรุงตัวใหม่ อันนี้มีเรื่องเยาะในพระไตรปิฎก ซึ่งบางทีเราไม่ได้พูดกันแล้วก็ยังเป็นหลักปฏิกรรมอันหนึ่ง เป็นการทำความผิดต่อบุคคลบ้าง หรือว่าทำความผิดทั่วไปอะไรต่าง ๆ ทำไปแล้วถ้าเห็นความผิดของตัวก็มาบอกกล่าวยกตัวอย่างเช่น บางทีมีพระบางองค์ทำความผิดแม้ต่อพระพุทธเจ้า ในกรณีนี้ไม่ต้องพูดถึงพระเทวทัตนะ

ในพระไตรปิฎกมีอยู่เรื่องหนึ่ง มีครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จจาริกไปถึงนิคม จะเทียบกับอำเภอสมัยนั้นจะเรียกนิคม ชื่อ ปิงกุทา ในแคว้นโกศล ที่นั่นมีวัดหนึ่งมีพระภิกษุชื่อ กศุสปโคตร เป็นเจ้าอาวาส เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จไปถึงที่นั่นแล้ว พระท่านก็ต้อนรับพระองค์ตามปกติ ที่นี้พระองค์ไปถึงไหนก็ทรงแสดงธรรม พระท่านอยู่กันพระองค์ก็แสดงธรรมเกี่ยวกับการฝึกตนเรื่องสิกขาบท เรื่องการปฏิบัติตามพระวินัย พระองค์ตรัสสอนพระ ซึ่งท่านก็ไม่ได้บอกว่ามีจำนวนเท่าไร ตรีสไปตรีสไป พระที่ว่าเป็นเจ้าอาวาสนี่ท่านฟังแล้วท่านรู้สึกที่ว่าพระพุทธเจ้านี้ทำไมท่านเข้มงวดเหลือเกิน ท่านก็เลยรู้สึกในใจ คล้าย ๆ ใจท่านทนไม่ไหว แล้วก็เกิดความขัดใจต่อพระพุทธเจ้า คิดในใจว่าท่านสมณะนี้ทำไมเข้มงวดอะไรนักหนา คิดในใจอย่างนั้น ก็ไม่ได้บอกว่าจะอย่างไรท่านก็เก็บความรู้สึกนั้นไว้ พระพุทธเจ้าก็ตรัสสอนพระทั้งหลายเป็นไปด้วยดี เสร็จแล้วพระองค์ก็เสด็จต่อไป แล้วก็ไปประทับที่เมืองราชคฤห์ พอพระพุทธเจ้าไปทางโน้นแล้วออกจากที่ของพระองค์นี้ไป พระเจ้าอาวาสองค์นี้ที่ชื่อว่า กศุสปโคตรนี่ก็มานึกได้ว่า เอ เราถ้าจะไม่ถูกเสียแล้วมีความรู้สึกไม่คิดต่อพระพุทธเจ้า แล้วก็ไปคิดในทางที่ว่าเข้าข้างตัวท่าน ก็คิดไปแล้วก็เกิดความเดือดร้อนใจ ท่านเรียกว่ามี วิปตัสาร ความเดือดร้อนใจว่าเราคิดไม่คิดต่อพระพุทธเจ้า แล้วก็ไม่ต้องเมื่อเดือดร้อนใจจะอย่างไรก็คิดว่า ต้องไปขอภัยพระพุทธเจ้า ท่านก็ออกจากปิงกุทานิคม ที่แคว้นโกศลเดินทางไปยังเมืองราชคฤห์ เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสทักทายว่าเป็นอย่างไร สุขสบายดีหรือ ฯลฯ เสร็จแล้วพระองค์นี้ก็เลยบอกเหตุผลที่ตนมา ว่าเมื่อพระองค์ทรงเสด็จไปคราวนั้นแล้วข้าพระองค์ได้ฟังพระองค์ทรงแสดงธรรมแก่พระทั้งหลายแล้วเกิดความรู้สึกทนไม่ได้ ขัดใจว่าทำไมพระองค์จึงได้เข้มงวดอะไรนักหนา ฯลฯ ตอนนี้อยู่พระองค์รู้สึกเดือดร้อนใจว่าไม่คิด มีความรู้สึกไม่คิดต่อพระองค์ เป็นความละเมียดละมุน ก็จึงมาขอให้พระองค์ยอมรับ ท่านเรียกว่ารับ

ความผิดของท่าน ท่านทำความผิดแล้ว พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า ถ้าท่านเห็นว่าอันนี้เป็นความผิด เราก็ยอมรับ แล้วพระองค์ก็ตรัส คำนี้จะเป็นหลักมีตรัสในพระไตรปิฎกด้วย เอาเป็นภาษาบาลีว่า *วุฒิหเสสา กสฺสป อริยสฺส วินเย โย อจฺจยโต ทิตฺตสวา ยถา ฌมฺมํ ปฏิกโรนฺติ อายตี สํวรํ อปจฺชตีติ*

นี่เป็นข้อความภาษาบาลี ก็แปลว่า วุฒิหเสสา กสฺสป อริยสฺส วินเย ถ้าตัดตัวบุคคลออกไปจะได้อ่านได้ง่ายเข้า วุฒิหเสสา อริยสฺส วินเย วุฒิหเสสาข้อนี้เป็นความเจริญงอกงาม อริยสฺส วินเย ในวินัยของพระอริยเจ้า อริยสฺส วินเย เอาสั้นๆก็เหลือคำว่า อริยวินัย แปลว่าข้อนี้เป็นความเจริญงอกงามในอริยวินัย อริยวินัยก็คือวินัยของอริยชน โยอจฺจยโต อจฺจยโต ทิตฺตสวา ยถา ฌมฺมํ ปฏิกโรนฺติ คือการที่บุคคลมองเห็นความผิดที่ตนได้ละเมิดหรือทำไว้แล้วว่าเป็นความผิด ปฏิกโรนฺติ แล้วกระทำคืน แก้ไข หรือปฏิกรรม นี่ไงปฏิกรรมมาอีกแล้ว ยถา ฌมฺมํ ให้เป็นไปตามธรรมคือให้เป็นไปตามที่ถูกต้องชอบธรรม อายตี สํวรํ อปจฺชตี แล้วถึงความสำรวมระวังสืบต่อไป นี่เป็นหลักการเลย พุทธพจน์อันนี้ใช้กันเรื่อย และพระสาวกก็ใช้ตามพระองค์เวลามีใครทำความผิดแล้วก็มากล่าวคล้าย ๆ ว่า ให้ยอมรับความผิดหรือขออภัยกัน แล้วก็เห็นว่าคำให้อภัยของท่านนี้จะมีความหมาย ไม่ใช่จะให้ให้อภัยกันเฉยๆ มันมีนัยยะอยู่ด้วย แปลให้อีกทีให้เต็มคือ “ข้อนี้เป็นความเจริญงอกงามในอริยวินัย คือการที่บุคคลใดได้มองเห็นความผิดที่ได้ล่วงละเมิดไปนั้นว่าเป็นความผิดแล้ว ก็กระทำการแก้ไข ให้เป็นไปตามธรรม และถึงความสำรวมระวังสืบต่อไป” พุทธพจน์นี้เจอเยอะเลยในพระไตรปิฎก ข้อความเป็นแบบเลยเพราะว่ามันได้หลักการ

จะเล่าอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องต่อพระสารีบุตร คือเรื่องมีว่า ครั้งหนึ่งในขณะที่พระสารีบุตรอยู่ท่ามกลางสงฆ์ ก็เป็นธรรมดาที่พระพุทธเจ้าจะพบปะกับพระสงฆ์อยู่เสมอ ที่ว่าเวลานั้นญาติโยมมาเวลานี้พระสงฆ์มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ทรงแสดงธรรมหรือให้ถามปัญหา ตอนนี้เมื่อประชุมสงฆ์พระก็อยู่กันแล้วตอนนั้นถึงเวลาที่พระสารีบุตรจะลาพระพุทธเจ้าไปที่อื่นไปไกล พระสารีบุตรก็มาทูลลาพระพุทธเจ้าว่าจะไปที่ดินแดนโน้น พระองค์ก็ตรัสอนุญาตพระสารีบุตร ท่านก็ออกจากที่ประชุมนั้นไป ทีนี้พอท่านออกจากที่ประชุมนั้นไปก็มีพระองค์หนึ่งเข้ามากราบทูลพระพุทธเจ้าว่า พระสารีบุตรนี้ทำอะไรกระทบกระทั่งข้าพระองค์แล้วก็ไม่ขออภัยแล้วก็ไป ท่านว่าอย่างนั้น ก็คือว่าพระสารีบุตรท่านเดินผ่านไปทีนี้จีวรของท่านบังเอิญไปถูกพระองค์นั้น แล้วพระองค์นั้นเป็นคนถือโกรธง่าย ๆ พระพุทธเจ้าก็เลยตรัสให้พระไปนิมนต์พระสารีบุตรกลับมา พระพุทธเจ้าจะต้องแก้ไขปัญหามาไม่ใช่ปล่อยปัญหาให้ทิ้งคาอยู่

พระสารีบุตรยังไม่ได้เดินทางก็กลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ท่านก็เล่าให้ฟังว่าพระองค์นี้บอกว่า เธอทำอะไรกระทบกระทั่งแล้วก็ไม่ได้ขออภัยจะไปแล้ว พระสารีบุตรก็ต้องแก้ไข แล้วก็คงจะมีการสนทนากันว่าเป็นความผิดอะไร ท่านก็ได้ให้เห็นว่าท่านไม่ได้มีเจตนาที่จะไปล่วงเกินอะไร แต่ว่าท่านเป็นคนที่ย่อนน้อมสุภาพ ถ่อมตัวมาก ถึงแม้จะเป็นพระอัครสาวกก็จริง แต่เป็นคนถ่อมตัว แล้วท่านก็จะกล่าวให้เห็นว่าท่านนี้ได้ระมัดระวังตัวมาก ท่านเอามาเล่าไว้ว่าตัวท่านจะเจริญกายคตาสติเป็น

ประจำ แล้วก็มองดูตัวเองเหมือนอย่างผืนแผ่นดิน นี่ข้อที่หนึ่ง คือผืนแผ่นดินนี้ใครจะเอาของดีไปรด เช่นเรามีน้ำหวานที่เราชอบแล้วเอาไปรด มันก็ไม่ว่า จะเอาน้ำอามของสกปรกไปรดแผ่นดิน แผ่นดินก็ไม่ว่าอะไร จะของสะอาดของสกปรกของที่คนชอบใจไม่ชอบใจไปรดไปอะไร ไปถ่ายรด เอาของดีไปฝัง เอาทองไปใส่ ท่านดินก็ไม่ว่าอะไรทั้งนั้น แล้วท่านก็เปรียบเทียบต่อไปว่าเหมือนกับน้ำ น้ำก็เหมือนกัน ใครจะเอาอะไรไปใส่ไปลงน้ำ น้ำก็ไม่ว่าอะไร ไปจนกระทั่งว่าท่านก็ทำตัวให้เหมือนกับคนฉลาด ต้องระวังตัวอยู่ตลอดเวลาไม่ให้ไปกระทบกระทั่งละเมิดคนอื่น ท่านก็ว่าของท่านไปจุดหนึ่งที่น่าสังเกตคือ ท่านเจริญกายคตาสติ นี่เป็นนัยยะหนึ่ง กายคตาสติ คือ สติที่เป็นไปในกาย ให้รู้ว่าในร่างกายเรามีส่วนประกอบอะไรซึ่งมันก็ไม่ได้มีน้ำคาน้ำขมอะไร มีตั้งแต่ผม ขน เล็บ ฟันหนัง เนื้อ อะไรไปจนกระทั่งถึงฝ้ายน้ำฝ้ายอาโปธาตุ มีเลือดหนองอะไรต่าง ๆ มากมาย ถ้าคนได้เจริญกายคตาสตินี้นอกจากจะเห็นความจริงของร่างกายแล้ว ก็จะมีความรู้สึกที่ไม่มาลำพองตัวเอง คือจะมองเห็นว่าร่างกายของเราที่เรามายึดถือว่าเป็นตัวตนของเรา ความจริงก็ไม่มีอะไร เป็นธรรมชาติแล้วก็ประกอบด้วยสิ่งที่น่าชื่นชม และส่วนมากถ้าว่าไปแล้วก็เป็นของเน่าเปื่อยทั้งนั้น ถ้าเราเข้าใจว่าชีวิตของเราส่วนประกอบของตัวเราอย่างนี้แล้ว เราก็ไม่มาถือเนื้อถือตัวอะไรนักหนา ว่าไปตามสมมุติตกลงกัน อันนี้ก็เป็นความหมายหนึ่งที่จะได้จากการเจริญกายคตาสติ พระสารีบุตรท่านก็ยกเหตุผลนี้มาด้วย ว่าท่านก็มองตัวเองโดยที่ไม่ไปยึดติดอะไร

ท่านพูดไปพรรณนาเสียหลายข้อ จนในที่สุดพระองค์นั้นฟังท่านแล้วทนไม่ไหว เกิดความเสียใจจนกระทั่งต้องมาแสดงออก เข้าไปกราบพระพุทธเจ้า ขอให้พระองค์ช่วยรับความผิดของท่านด้วย ท่านขอขมานั่นเอง ท่านก็บอกว่าท่านได้เห็นความผิดแล้ว ท่านไปกล่าวโทษพระสารีบุตรเรียกว่ากล่าวคู่ด้วยถ้อยคำที่ไม่เป็นความจริงก็คือ ไปดูเอาเป็นว่าพระสารีบุตรมาล่วงเกินท่าน ที่จริงแล้วพระสารีบุตรท่านไม่ได้เจตนาจะมากกระทบกระทั่งอะไร ท่านกล่าวคู่พระสารีบุตรแล้ว ท่านทนไม่ไหวแล้วก็ขอให้ยอมรับความผิดของท่าน พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า พระองค์นี้ท่านมาขอโทษอย่างนี้แล้ว พระสารีบุตรจะว่าอย่างไร พระสารีบุตรก็บอกว่าข้าพเจ้ายินดีให้อภัย แต่ขอให้ท่านองค์นั้นให้อภัยท่านด้วย ก็คือว่าแม้ว่าท่านจะไม่ได้ทำความผิดแต่ท่านก็เห็นว่าท่านผู้นั้นได้มีความรู้สึกไม่ดี แล้วก็อย่างที่ว่าแม้ท่านจะไม่ได้เจตนาล่วงเกิน มันก็อาจไปกระทบกระทั่งแม้ไม่ได้เจตนาแล้วก็ให้ท่านให้อภัยด้วย พระสารีบุตรก็เลยขอให้ท่านองค์นั้นให้อภัยท่านแล้วท่านก็ให้อภัยแน่นอน ตอนนี้เรื่องระหว่างพระสารีบุตรกับพระองค์นั้นก็เป็นอันว่าให้อภัยกันไป

แต่ที่นี้พระพุทธเจ้าตรัส พระองค์ก็เกี่ยวข้องที่ว่าพระองค์นั้นเข้าไปขอให้พระองค์ยอมรับในความผิดของท่าน พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า เมื่อท่านทำความผิดแล้ว ท่านมาขอรับความผิดนั้นก็ไม่มีเป็นไร ท่านก็ตรัสอันนี้แหละ วุฒิเสสา ภิกษุ บอกว่าข้อนี้เป็นความเจริญองกามในอริยวินัย คือการที่ผู้ใดได้ทำความผิดล่วงละเมิดไปแล้ว หรือล่วงเกินไปแล้ว มองเห็นว่าเป็นความผิดแล้วก็มาแก้ไขให้เป็นไปตามธรรม ถึงความสำรวมระวังต่อไป ก็หลักการเดียวกัน เราจะเห็นว่าในทางพระศาสนา

ในด้านหนึ่งจะพยายามรักษาหมู่คณะให้อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี มีอะไรผิดพลาดล่วงเกินต่อกันเราก็มารวมแสดงออกต่อกันเสีย ไม่มัวเก็บแล้วมาขึ้นอะไรต่อกัน มันก็จะหมดปัญหาจะเกิดความสามัคคี และที่สำคัญก็คือมันก็จะเอื้อต่อการพัฒนาตัวของเราในการแก้ไขปรับปรุง เราก็มีเรื่องแก้ไขปรับปรุงเรื่อย เป็นธรรมดา มองอย่างนี้แล้วมันก็จะได้รับบรรยากาศของการพัฒนาชีวิตเจริญไตรสิกขา เพราะฉะนั้นปฏิกรรมในเรื่องของหลักการนี้ที่สำคัญ

จะเห็นได้ว่าที่พูดมาวันนี้คือเรื่องปฏิกรรม ซึ่งมีหลักใหญ่คือ ๑ เรื่องของการแก้ไขอาบัติ แล้วก็เรื่องของ ปวารณา เปิดโอกาสแก่กันในการบอกกล่าวเพื่อช่วยกันแก้ไขปรับปรุง และ ๓ ก็เรื่องหลักการที่เรามองเห็นความผิดแล้วก็มายอมรับต่อกันแล้วก็ให้อภัยกัน แล้วก็ตัวเองเมื่อผู้อื่นให้อภัยแล้วตัวเองก็มาแก้ไขปรับปรุงตัวเองต่อไปด้วย ตกลงว่าเรื่องสิ่งที่ทำไปแล้ว ก็เป็นอันว่าทำได้ไปแล้วท่านไม่ว่าอะไรหรอกก็เป็นอันว่าทำ แต่ที่นี้ถ้าทำแล้วมันไม่ดีก็ต้องละเลิก คือ ๑ ยอมรับความจริง ๒ ละเลิกมันเสีย ๓ ก็แก้ไขปรับปรุงทำให้ดีต่อไป และสิ่งที่มันไม่ดีถ้ามันเป็นสิ่งไม่ดีเราก็กแก้ไขทำให้ดีต่อไป แม้แต่เป็นวัตถุท่านก็ใช้คำว่าปฏิกรรม เช่นอย่างพระภิกษุที่จะไปที่อื่น ที่นี้หลักเกณฑ์ทางวินัยก็จะมีว่าของสงฆ์เอาไปไม่ได้เช่นยกตัวอย่างว่าพระภิกษุจะไปที่อื่นก็หิบบเอาของไป ถ้าเป็นของบุคคลถ้าเขาอนุญาตก็ไม่มีปัญหาเอาไปได้ แต่ถ้าเป็นของสงฆ์ เป็นครุภัณฑ์หรือเป็นพวกอสังหาริมฯ วัตถุ ครุภัณฑ์นี้อาจจะเป็นสังหาริมฯ ก็ได้เคลื่อนที่ได้ แต่อสังหาริมฯ นี้เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่นที่ดิน สังหาริมฯ เคลื่อนที่ได้ เช่น กล้องถ่ายรูป กระดาษ สมุด ดินสอ หรืออาจเป็นครุภัณฑ์ของหนักของใหญ่ เช่นถังน้ำของวัด ฯลฯ เคลื่อนที่ได้แต่เป็นครุภัณฑ์อย่างนี้ก็คือเป็นของสงฆ์เอาไปไม่ได้ ต้องปฏิกรรม ก็คือต้องชดใช้ถ้าทำเสียหายต้องปฏิกรรมแก้ไข หากเอาไปก็ต้องปฏิกรรมชดเชย เราก็มีคำว่าปฏิกรรมสงคราม ก็มาจากศัพท์พระนี่แหละพอรบกันแล้วแพ้สงคราม ฝ่ายญีปุ่นนี่ต้องปฏิกรรมสงครามให้พวกสัมพันธมิตรเออะเลย ก็ต้องชดใช้นั่นเอง พระก็เหมือนกัน ถ้าเอาของสงฆ์ไปก็ต้องปฏิกรรมถ้ามันเป็นของที่เราใช้ชำระก็ต้องปฏิกรรมแก้ไขให้ดี ถ้ามันเป็นของที่เอาไปเลยก็ต้องมาปฏิกรรมชดใช้ นี่แหละปฏิกรรมทั้งนั้น ใช้ทั้งวัตถุ และชีวิตทางนามธรรมด้วย ปฏิกรรมในทางวัตถุนี้ก็เป็นเรื่องของการอยู่ร่วมกันในทางสังคม ก็เป็นการปฏิบัติได้ในระดับของกฎกติกาที่ต้องมี

แต่เรื่องทางด้านจิตใจ เรื่องของชีวิตคนก็ต้องเอาปฏิกรรมมาใช้ด้วยแล้วก็จะทำให้ชีวิตเจริญงอกงาม เหมือนกับวัตถุที่ว่ามันเสียหายถ้ารู้จักปฏิกรรมมันก็จะดีขึ้น ที่นี้ชีวิตของเราถ้าเราไม่ปฏิกรรมมันก็ไม่เจริญงอกงาม มันก็แย่ มันก็เสื่อม หลักปฏิกรรมนี้ก็น่าจะคิด น่าจะเอามาใช้กันให้มาก ผมก็เลยเอามา เล่าอีกอันหนึ่งก็คิดว่าพอสมควรแล้วเรื่องปฏิกรรม เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตสังขมเลย แล้วก็อยู่ในหลักการพัฒนามนุษย์ แนวคิดเรื่องที่มีต่อมนุษย์ นี้ที่มีส่วนในการพัฒนาชีวิตเป็นการศึกษา

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุชาดา วสุธาร เกิดวันที่ ๒๔ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่โรงพยาบาลหญิง กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีวิทยา ราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่คณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา ๒๕๒๘ และจบการศึกษาเมื่อปี ๒๕๓๓ จนเมื่อปี ๒๕๕๐ ได้เข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย